

DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS

Szendrei Tamás

Debrecen

2026

DEBRECENI EGYETEM

**MARTON GÉZA ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI DOKTORI
ISKOLA**

DIGITALIZÁCIÓ A TÁRSASÁGI JOGBAN

**A MAGYAR ÉS A ROMÁN SZABÁLYOZÁS
KULCSKÉRDÉSEINEK ELEMZÉSE AZ EU JOG
TÜKRÉBEN**

Készítette:

Szendrei Tamás

Témavezető:

Prof. Dr. Veress Emőd

egyetemi tanár

A doktori program címe: Az állam és a jog változásai Közép- és Kelet-Európában

A doktori iskola vezetője: Prof. Dr. Szabadfalvi József, egyetemi tanár

A kézirat lezárva: 2026. augusztus 20. napján

Debrecen 2026

NYILATKOZAT

Alulírott, Szendrei Tamás, büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy a Debreceni Egyetem Marton Géza Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolában a doktori fokozat megszerzése céljából benyújtott, „*DIGITALIZÁCIÓ A TÁRSASÁGI JOGBAN*” című értekezésem saját önálló munkám, a benne található, másoktól származó gondolatok és adatok eredeti leőhelyét a hivatkozásokban (lábjegyzetekben), az irodalomjegyzékben, illetve a felhasznált források között hiánytalanul feltüntettem.

Kijelentem, hogy a benyújtott értekezéssel azonos tartalmú értekezést más egyetemen nem nyújtottam be tudományos fokozat megszerzése céljából.

Tudomásul veszem, hogy amennyiben részben vagy egészben sajátomként mutatom be más szellemi alkotását, vagy az értekezésben hamis, esetleg hamisított adatokat használlok, és ezzel a doktori ügyben eljáró testületet vagy személyt megtévesztem vagy tévedésben tartom, a megítélt doktori fokozat visszavonható, a jogerős visszavonó határozatot az egyetem nyilvánosságra hozza.

Debrecen, 2026.08.25.

Tamas Szendrei

Digitally signed by
Tamas Szendrei
Date: 2026.08.25
19:45:46 +03'00'

aláírás

TÉMAVEZETŐI AJÁNLÁS

Alulírott Prof. Dr. Veress Emőd egyetemi tanár, mint Szendrei Tamás doktorjelölt témavezetője, az általa készített, „Digitalizáció a társasági jogban” című doktori értekezést áttekintettem, szakmailag értékeltem, és az alábbi témavezetői ajánlást teszem:

1. A doktori értekezés időszerű, tudományosan megalapozott és gyakorlati jelentőséggel is bíró témát dolgoz fel. A társasági jog digitalizációja napjainkban e jogterület klasszikus intézményeit, a jognyilatkozatok megtételét, a cégeljárás működését, a tagi és részvényesi joggyakorlást, valamint a társasági döntéshozatal alapjait is érintő átalakulási folyamat. A szerző e jelenséget széles összefüggérendszerben, uniós, román és magyar jogi keretben vizsgálja, ami a dolgozatnak kifejezett összehasonlító jogi jelleget ad.

2. Az értekezés egyik erénye, hogy a témát nem elszigetelten, hanem a társasági jog történeti, tudományos és funkcionális alapjaira tekintettel elemzi. A dolgozat megfelelően mutatja be az Európai Unió társasági jogának digitalizációs irányait, különös figyelemmel a részvényesi joggyakorlás digitális formáira. E keretet követően a szerző részletesen vizsgálja a román, majd a magyar szabályozást, és ezek összehasonlítása alapján megalapozott következtetéseket von le.

3. Külön kiemelendő a dolgozat módszertani tudatossága. A szerző a történeti, dogmatikai, normatív és összehasonlító jogi módszereket egymást kiegészítve alkalmazza. A vizsgálat nem merül ki a hatályos joganyag leíró bemutatásában. A doktorjelölt értékeli is a szabályozási megoldásokat, feltárja azok előnyeit, hiányosságait és belső feszültségeit. A román és magyar jog összevetése a dolgozat egyik legfontosabb tudományos hozzáadott értéke, különösen azért, mert a két jogrendszer hasonló régiós és uniós háttér mellett eltérő szabályozási válaszokat adott a digitalizáció kihívásaira.

4. A szerző érdemben foglalkozik a társasági jog digitalizációjának jogbiztonsági, bizonyítási, azonosítási és technológiasemlegességi kérdéseivel is. A dolgozat meggyőzően mutat rá arra, hogy a digitalizáció nem az analóg eljárások elektronikus közegbe történő áthelyezése. A társasági jog egyes működési mechanizmusai átalakulnak. A kutatás eredményei, valamint a megfogalmazott *de lege ferenda* javaslatok alkalmasak arra, hogy hozzájáruljanak a tárgykör további tudományos feldolgozásához és a jogalkotási-jogalkalmazási gondolkodáshoz.

Álláspontom szerint Szendrei Tamás doktori értekezése megfelel a doktori fokozatszerzéssel szemben elvárható szakmai és tudományos követelményeknek. A dolgozat témaválasztása releváns, szerkezete áttekinthető, módszertana megfelelő, következtetései pedig alkalmasak arra, hogy tudományos vita alapjául szolgáljanak. Mindezek alapján a „Digitalizáció a társasági jogban” című doktori értekezést szakmailag megalapozottnak tartom, és annak nyilvános vitára bocsátását javaslom.

Budapest, 2026. augusztus 25.

Prof. Dr. Veress Emőd, D.Sc.
egyetemi tanár

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS.....	1
1.1. A kutatás tárgya és jelentősége	1
1.2. A kutatás célja és hipotézisei	6
1.3. A vizsgálat módszertana.....	9
1.4. Alapvető fogalmi keretek	12
1.5. A kutatás tárgyi és terjedelmi kereteinek meghatározása	14
1.6. A dolgozat szerkezete.....	16
2. A TÁRSASÁGI JOG FEJLŐDÉSE ÉS DOGMATIKAI ALAPJAI.....	19
2.1. A társasági jog fogalma és funkciói	19
2.2. A társasági jog történeti fejlődése	24
2.2.1. Bevezetés	24
2.2.2. Korai társasági formák az ókorban	25
2.2.3. A társasági jog római, középkori és kora újkori fejlődése.....	25
2.2.3.1. A római jogi alapok.....	26
2.2.3.2. A Középkori kereskedelmi gyakorlat és társasági formák megjelenése: compagna és commenda	27
2.2.3.3. A kora újkori fejlemények és a modern társaságok megjelenése	28
2.2.4. A brit és a holland kelet-indiai társaságok mint a modern társaságok előfutárai 28	
2.2.5. A modern kodifikált társasági jog korszaka: kontinentális modellek.....	29
2.3. A román társasági jog története.....	31
2.3.1. Korai jogi alapok: feudális és premodern hagyományok	31
2.3.2. Átmenet az írott törvénykönyvekre: a Calimach- és a Caragea-törvénykönyvek 32	
2.3.3. A modern kereskedelmi jog megjelenése: szabályozási újítások A vállalati irányítás fejlődése	33
2.3.4. A társaság az 1864. évi polgári törvénykönyv és a kereskedelmi törvénykönyv között 34	
2.3.5. Az 1887-es kereskedelmi törvénykönyv és az intézményi növekedés	35

2.3.6.	Regionális jogi sokszínűség és harmonizáció: Erdély	37
2.3.7.	A társaságok a 31/1990 sz. törvény szerinti jelenlegi román jogi keretben	39
2.4.	A magyar társasági jog történeti áttekintése - fejlődésének rövid vázlata .	41
2.5.	A társasági jog digitalizációjának elméleti kerete	46
2.5.1.	A digitalizáció hatása a jogrendszerekre	46
2.5.2.	A társasági jog intézményeinek átalakulása	49
3.	EURÓPAI UNIÓ TÁRSASÁGI JOGÁNAK FEJLŐDÉSE ÉS DIGITÁLIS ÁTALAKULÁSA	54
3.1.	Az uniós társasági jog.....	54
3.1.1.	Fejlődési szakaszok.....	54
3.1.2.	Miért van szükség az EU társasági jogára?	56
3.2.	A digitalizáció megjelenése az uniós társasági jogban	59
3.2.1.	A cégnyilvántartáshoz, bejegyzéshez, adatnyilvántartáshoz és társasági forma egységesítéséhez kapcsolódó uniós szabályozás.....	61
3.2.1.1.	2017/1132 Irányelv - kodifikáció.....	62
3.2.1.2.	Egyéb a tárgykörben jelentős EU társasági jogi szabályozási anyagok	65
3.2.1.3.	2019/1151 Irányelv – Digitális forradalom.....	68
3.2.1.4.	2025/25 Irányelv	77
3.2.1.5.	A tárgykör jövője az EU-ban - A „28. Rezsim” Kon koncepciója és Kritikai Értékelése	84
3.2.1.6.	A „28. rezsime” és a Societas Europaea összehasonlítása.....	91
3.2.2.	A vállalatirányítás, a tagi és részvényesi joggyakorlás, valamint a társasági legfőbb szervi működés digitalizációjának uniós szabályozása	93
3.2.2.1.	A 2007/36 Irányelv az egyes részvényesi jogok gyakorlásáról a tőzsdén jegyzett társaságokban (a továbbiakban „2007/36 irányelv” vagy „SRD”)	97
3.2.2.2.	A 2017/828 Irányelv (a továbbiakban „SRD II”)	99
3.2.2.3.	Egyéb jelentős EU Irányelvek a tárgykörben	102
3.2.3.	A digitális jognyilatkozatokhoz és elektronikus aláíráshoz kapcsolódó uniós szabályozás	104
3.2.3.1.	Az (EU) 910/2014 Rendelet - eIDAS-rendelet.....	104
3.2.3.2.	Az Európai Digitális Identitás Keretrendszere (a továbbiakban „eIDAS 2.0-rendelet”)	107

3.3.	Következtetés - Az uniós társasági jog a digitalizáció útján.....	110
4.	A ROMÁN TÁRSASÁGI JOG DIGITALIZÁCIÓJA	114
4.1.	A Társasági törvény rendszere általánosságban.....	114
4.1.1.	A Társaságok alapítása, a társasági szerződés formai követelményei a román jogban	116
4.1.1.1.	Az alapító okirat alakszerűsége	116
4.1.1.2.	A formai követelmények megsértésének jogkövetkezményei.....	117
4.1.1.3.	Az alapító okirat kötelező tartalmi elemei és azok formai jelentősége	117
4.1.1.4.	A tőkére és az apportokra vonatkozó formai szabályok	118
4.1.1.5.	A vezetésre és képviselőre vonatkozó kikötések	119
4.1.1.6.	A statútum és az alapító okirat viszonya.....	119
4.1.1.7.	A forma és a bejegyzés kapcsolata	120
4.1.2.	A cégbejegyzési eljárás fő vonásai a Román társasági jogban (dogmatikai áttekintés)	120
4.2.	A román társasági jog digitalizációs törekvései – A társasági jogszabályi újítások áttekintése tükrében.....	124
4.2.1.	A cégbejegyzési- és változásbejegyzési eljárás szabályai - A papíralapú modelltől a digitalizált rendszerig	126
4.2.1.1.	A cégbejegyzési eljárás hatályos szabályozása - Az ONRC elektronikus szolgáltatásai.....	130
4.2.1.2.	A társaságok alapításának (bejegyzésének) eljárása.....	132
4.2.1.3.	Gyakorlati példa: korlátolt felelősségű társaság online alapítása a román cégeljárársban	134
4.2.1.4.	A változásbejegyzési eljárás	136
4.2.1.5.	A megszűnés és törlés (radiere) nyilvántartása.....	137
4.2.1.6.	Következtetés a cégeljárárs vizsgált szabályozását illetően.....	139
4.2.2.	A társasági jognyilatkozatok digitalizációja	140
4.2.2.1.	Elektronikus írásbeliség, illetve részleges standardizáció	140
4.2.2.2.	Az elektronikus aláírás szerepe az online bejegyzési eljárásban, illetve a társasági jognyilatkozattételben és döntéshozatalban.....	144
4.2.2.3.	A román elektronikus aláírási szabályozás új keretei – a 214/2024. sz. törvény jelentősége	147

4.2.2.4.	Elektronikusan aláírt okirat és informatikai közegben tárolt okirat – különbségek a bizonyítási erő és elfogadhatóság terén	150
4.2.2.5.	Következtetések a társasági jognyilatkozatok digitalizációja tárgykörében	153
4.2.3.	A társasági döntéshozatal digitalizációja	156
4.2.3.1.	A legfőbb szerv működésének digitalizációja és a részvétel új formái 156	
4.2.3.2.	A román jogalkotás és joggyakorlat íve a digitalizált társasági döntéshozatal irányába.....	157
4.2.3.3.	Összefoglaló Következtetések – A társasági döntéshozatal digitalizációjának tendenciái.....	173
5.	A MAGYAR TÁRSASÁGI JOG DIGITALIZÁCIÓJA	175
5.1.	A magyar társasági jog rendszere általánosságban	175
5.1.1.	Fejlődési ív áttekintése.....	175
5.1.2.	A Polgári jogi kódex társasági jogi szabályai - A hatályos szabályozási modell növuma és dogmatikai alapjai	177
5.2.	A magyar társasági jog digitalizációs törekvései – jogszabályi megközelítésben.....	180
5.2.1.	A cégbejegyzési eljárás szabályai – fókuszban a digitalizáció.....	182
5.2.1.1.	A cégbejegyzési eljárás fejlődéstörténetének rövid vázlata és digitalizációs íve	182
5.2.1.2.	A cégbejegyzési eljárás hatályos szabályozása és elektronikus működése	190
5.2.1.3.	Az online alapított cégekre vonatkozó külön rendelkezések	196
5.2.1.4.	Konklúzió - Jövőbeli irányok	197
5.2.2.	A társasági jognyilatkozatok digitalizációja	198
5.2.2.1.	A társasági jognyilatkozatok írásbeliségének általános keretei	198
5.2.2.2.	Az elektronikus okiratok és a bizonyító erő kérdései a társasági jogban 200	
5.2.2.3.	Következtetések az okirati formák digitalizációjáról	202
5.2.3.	A társasági döntéshozatal digitalizációja a magyar jogban	203
5.2.3.1.	A társaságon belüli kommunikáció digitalizációja	203
5.2.3.2.	A társaság legfőbb szervei döntéseinek a digitalizációja.....	214

5.2.3.3.	Összegző megállapítások a társasági döntéshozatal digitalizációjáról	222
5.2.4.	Kitekintés a társasági jogot érintő peres eljárások digitalizációjára	222
6.	KÖVETKEZTETÉSEK	225
6.1.	A román és magyar szabályozás összehasonlító értékelése	225
6.1.1.	Az összehasonlítás módszertani kerete	225
6.1.2.	A román és a magyar társasági jog digitalizációs megközelítésének hagyományos és rendszertani alapjai	226
6.1.3.	A cégeljárás digitalizációjának összehasonlító értékelése	229
6.1.4.	A társasági jognyilatkozatok digitalizációjának összehasonlító értékelése	233
6.1.5.	A társasági döntéshozatal digitalizációjának összehasonlítása.....	237
6.2.	A hipotézisek értékelése és a kutatási eredmények összegzése	240
6.3.	De lege ferenda javaslatok	247
6.4.	Záró következtetések	253
6.4.1.	Az értekezés saját tudományos eredményei tézispontokban	253
6.4.2.	Záró szintézis: a társasági jog digitalizációjának jövőbeli irányai	258

RÖVIDÍTÉSJEGYZÉK

AES – *Advanced Electronic Signature* (fokozott biztonságú elektronikus aláírás);

BRIS – *Business Registers Interconnection System* (az európai cégnyilvántartások összekapcsolásának rendszere);

BORIS – *Beneficial Ownership Registers Interconnection System* (a tényleges tulajdonosi nyilvántartások összekapcsolásának rendszere);

CSDDD – *Corporate Sustainability Due Diligence Directive* ((EU) 2024/1760 irányelv);

CSRD – *Corporate Sustainability Reporting Directive* ((EU) 2022/2464 irányelv);

Ctv. – a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény;

DÁP tv. – a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól szóló 2023. évi CIII. törvény;

eIDAS-rendelet – az Európai Parlament és a Tanács (EU) 910/2014 rendelete az elektronikus azonosításról és a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó bizalmi szolgáltatásokról;

eIDAS 2.0-rendelet – az (EU) 910/2014 rendeletet módosító, az európai digitális személyazonossági keret létrehozásáról szóló (EU) 2024/1183 európai parlamenti és tanácsi rendelet;

EU – Európai Unió;

EUDI Wallet – *European Digital Identity Wallet* (európai digitális személyiadat-tárca);

EUMSZ – Európai Unió működéséről szóló szerződés;

Gt. – a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény;

IRI – *Insolvency Registers Interconnection* (a tagállami fizetéseképtelenségi nyilvántartások összekapcsolásának rendszere);

Kft. – korlátolt felelősségű társaság;

Kkt. – közkereseti társaság;

Kkv. – kis- és középvállalkozás;

Kt. – 1875. évi XXXVII. törvénycikk, a kereskedelmi törvény;

Nyrt. – nyilvánosan működő részvénytársaság;

ONRC – *Oficiul Național al Registrului Comerțului* (Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal, Románia);

OOP – *Once Only Principle* (Egyszeri Adatszolgáltatás Elve);

Ptk. – a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény;

Régi Ctv. – 1997. évi CXLV. törvény a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról;

RPP – román polgári perrendtartási törvénykönyv, 134/2010. sz. törvény, melyet 2012. augusztus 3-án tettek közzé Románia Hivatalos Közlönye I. részének 545. számában;

Rt. – részvénytársaság;

SA – *societate pe acțiuni* (részvénytársaság);

SCS – *societate în comandită simplă* (betéti társaság);

SCA – *societate în comandită pe acțiuni* (betéti részvénytársaság);

SE – *Societas Europaea* (európai részvénytársaság);

SES – *Simple Electronic Signature* (egyszerű elektronikus aláírás);

S.EU – *Societas Europaea Unius / Unified European Company* (javasolt egységes európai társasági forma, „28. rezsim” koncepció);

SNC – *societate în nume colectiv* (közkereseti társaság);

SRD (SRD I) – *Shareholder Rights Directive* (2007/36/EK irányelv);

SRD II – *Second Shareholder Rights Directive* (az (EU) 2017/828 irányelv);

SRL – *societate cu răspundere limitată* (korlátolt felelősségű társaság);

Tvr. – törvényerejű rendelet;

TTv. – a romániai társaságokról szóló 1990. évi 31. törvény;

Zrt. – zártkörűen működő részvénytársaság;

QES – *Qualified Electronic Signature* (minősített elektronikus aláírás);

1. BEVEZETÉS

1.1. A kutatás tárgya és jelentősége

A jelen disszertáció tárgya a társasági jog digitalizációjának vizsgálata, különös tekintettel annak jogdogmatikai, szabályozási és gyakorlati aspektusaira. A kutatás középpontjában az a kérdés áll, hogy a digitális technológiák megjelenése és térnyerése miként alakítja át a társasági jog klasszikus intézményeit, valamint, hogy e változások milyen módon jelennek meg az Európai Unió, továbbá a román és a magyar jogrendszer szabályozásában.

A digitalizáció napjaink egyik meghatározó társadalmi és gazdasági folyamata, amely a gazdasági élet minden területére kiterjed, és szükségszerűen érinti a társasági jogot mint a gazdasági szervezetek működésének alapvető jogi keretrendszerét.¹

A jogrendszerek alkalmazkodása e folyamatokhoz azonban gyakran késleltetett, ami fokozott jogalkotói felelősséget eredményez a technológiai fejlődés és a jogbiztonság közötti egyensúly megteremtésében.²

A gazdasági élet komplexitása átfogó jogi környezetet indukált, amelynek elemeivé váltak az egyes digitalizációs változásokra reflektáló normák is. Ezekre az újfajta kihívásokra rendkívül szemléletesen mutatnak rá Möchsel Wernhard szavai, aki ekképpen írt a digitalizációs fejlődés hatásairól: *„Az információs társadalom fő vonását az ipari társadalommal szemben úgy határozták meg, hogy az anyagi javak bőséges előállítása és fogyasztása helyett az ember kreativitására épül, amelynek motorja a számítógép, a számítógépesítés a társadalmi élet minden területén. Az internet pedig röviden: ...egyetemes kommunikációs lehetőségekkel rendelkező globális felhasználói alap.”*³

¹ Klaus SCHWAB: *The Fourth Industrial Revolution* (A negyedik ipari forradalom). World Economic Forum, Geneva, 2016, 7–12.

² HOMICSKÓ Árpád Olivér: *A digitalizáció hatása az egyes jogterületeken, Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum XXIX.*, Patrocinium Kiadó, Budapest, 2020, 9.

³ MÖCHSEL Wernhard: Az internet-használat versenyjogi és szerzői jogi aspektusai; *Jogtudományi Közlöny*, 1998/10., 369.

Az „*információs társadalom*” hatásai a társasági jog hagyományosan stabil, hosszú idő alatt kialakult dogmatikai kategóriáit is érintik, tekintettel arra a körülményre is, hogy e jogterület fejlődése szoros kapcsolatban áll a technológiai, társadalmi és gazdasági változásokkal.⁴

Jelen kutatás annak feltárására irányul, hogy az egyes digitalizációs vívmányok miként hatnak a társasági jogi szabályozásra, valamint az ahhoz kapcsolódó joggyakorlatra. A vizsgálat egyik kiemelt célja a jogösszehasonlító elemzés, mégpedig a román és a magyar jogrendszer vonatkozó szabályanyagának az összevetése. A kutatás összehasonlító fókuszának meghatározása során e két jogrendszer kiválasztása nem véletlenszerűen történt, ugyanis azok analízise lehetőséget teremt annak megismerésére, hogy a digitalizációs kihívásokra a régió két, egymással több ponton rokonítható, ugyanakkor sajátos fejlődési utat bejáró társasági joga milyen szabályozási és joggyakorlati válaszokat ad.

A román és a magyar állam a XX. század második felében hasonló fejlődési pályát járt be. A szocialista tervgazdálkodás keretei közül kilépve, a rendszerváltást követően, közel azonos időszakban tértek át a piacgazdasági működésre, amely a társasági jog kereteinek újragondolását és modernizációját egyaránt szükségessé tette. A közös kiindulópont ellenére azonban a két jogrendszer eltérő gazdasági és intézményi feltételek mellett kezdte meg az átalakulási folyamatot, amely a szabályozási megoldások kialakítására is hatással volt.

A vizsgálat összehasonlító dimenzióját tovább erősíti, hogy a két állam az Európai Unióhoz való csatlakozás révén közös fejlődési pályára lépett. Magyarország 2004-es, illetve Románia 2007-es csatlakozását követően a társasági jog fejlődése mindkét esetben szoros kapcsolatba került az uniós harmonizációs törekvésekkel.

E körülményre tekintettel, az Európai Unió társasági jogának részletes vizsgálata a kutatás egyik jelentős pillérét képezi. Az elmúlt időszakban a digitalizáció az Európai Unió jogalkotásának egyik hangsúlyos területévé vált, amelynek szabályozási eredményei a tagállami jogrendszerek fejlődésére is közvetlenül hatást gyakorolnak. A román és a magyar társasági jog digitalizációjának elemzése ezért csak az uniós jogfejlődés kontextusában válik teljes mértékben értelmezhetővé.

⁴ Reinier KRAAKMAN et al.: *The Anatomy of Corporate Law: A Comparative and Functional Approach* (A társasági jog anatómiája – összehasonlító és funkcionális megközelítésben). 3rd ed., Oxford University Press, 2017, 1–5.

A témaválasztás megalapozását szolgálhatja néhány releváns statisztikai adat rövid áttekintése is. Az utóbbi években a vállalkozási dinamika Romániában és Magyarországon eltérő tendenciákat mutat. A román Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal (*Oficiul Național al Registrului Comerțului - ONRC*) adatai szerint 2024-ben mintegy 124 898 új vállalkozást jegyeztek be⁵, ami csökkenést jelent az előző évhez képest, miközben a megszűnt cégek száma meghaladta a 80 ezret⁶. Ezzel szemben Magyarországon a Központi Statisztikai Hivatal és a Céginformációs Szolgálat adatai alapján évente hozzávetőleg 28–30 ezer új társas vállalkozás jön létre, ugyanakkor a megszűnések száma tartósan magasabb, évi 35–40 ezer körül alakul⁷.

Mindez arra utal, hogy míg Romániában nagyobb a vállalkozási aktivitás és a piac dinamikája, addig Magyarországon stabilabb, de mérsékeltbb növekedési pálya figyelhető meg.

E tendenciák szélesebb, európai uniós kontextusba helyezve még inkább értelmezhetők. Az Eurostat adatai szerint, az Európai Unióban a vállalkozásalapítások száma a COVID–19 világjárványt követően átmenetileg növekedett, majd 2022–2024 között több tagállamban stagnálás vagy visszaesés figyelhető meg⁸. Ugyanakkor a megszűnések száma számos országban emelkedett, ami részben az inflációs nyomással, az energiaköltségek növekedésével és a gazdasági bizonytalanság erősödésével magyarázható.

Ebben az összefüggésben Románia a dinamikusabb, de volatilisabb vállalkozási környezetet képviseli, míg Magyarország inkább a kiegyensúlyozottabb, ugyanakkor alacsonyabb növekedési potenciállal rendelkező gazdaságok közé sorolható.

⁵ Az Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal statisztikai adatai, elérhető: <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>, megnyitva: 2026.04.12-én; lásd továbbá: Coface (2025), *Insolvencies study in Romania*, elérhető: <https://www.coface.ro> (Gazdasági elemzések / Studies szekció), megnyitva: 2026.04.12-én.

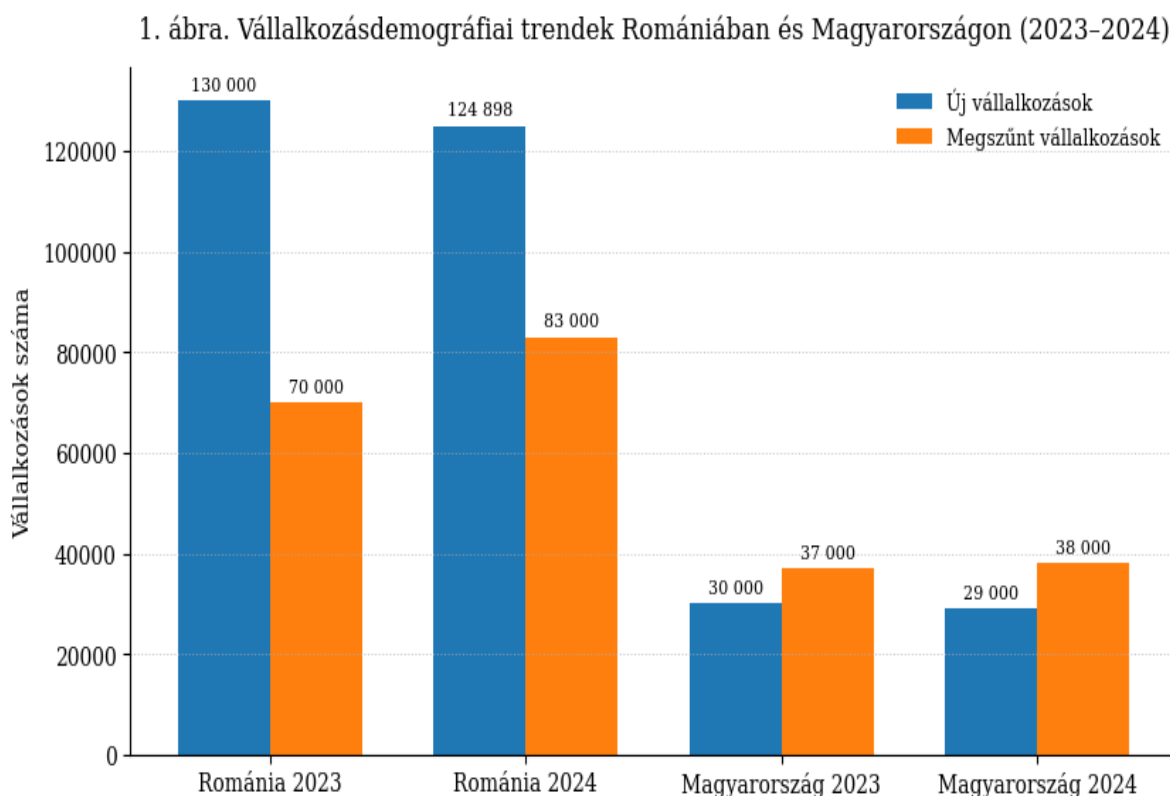
⁶ Az Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal adataira támaszkodó szaksajtó cikk, elérhető: <https://agerpres.ro/economic/2025/02/09/onrc-pest-83-000-de-firme-au-fost-radiate-la-nivel-national-in-2024--1420796>, megnyitva: 2026.04.12-én;

⁷ Központi Statisztikai Hivatal: Területi statisztikai évkönyv 2024 – vállalkozásdemográfia (PDF), továbbá: Céginformációs Szolgálat: <https://www.e-cegjegyzek.hu> (cégnyilvántartási adatok – bejegyzések, törlések);

⁸ Eurostat: Business demography adatbázis (EU vállalkozásdemográfia), (közvetlen adatbőngésző: Eurostat Data Browser – vállalkozási statisztikák), elérhető: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/business-demography/database>, megnyitva: 2026.04.12-én;

Az uniós trendekkel összhangban mindkét ország esetében megfigyelhető, hogy a vállalkozások fennmaradása egyre nagyobb kihívást jelent, tekintettel az elmúlt időszak turbulens gazdasági változásaira is.

A két országban, a 2023-as és 2024-es évek vonatkozásában megfigyelhető vállalkozásdemográfiai trendeket az alábbi ábra szemlélteti, amely tartalmazza az új, illetve a megszűnt vállalkozások számadatait is:

Forrás: ONRC-adatokra támaszkodó Agerpres szakcikk (2025.02.09.); KSH: Területi statisztikai évkönyv 2024 - vállalkozásdemográfia; Céginformációs Szolgálat (e-cegjegyzek.hu); Eurostat Business demography adatbázis. Saját szerkesztés.

Az ábra alapján megállapítható, hogy Romániában a vizsgált időszakban lényegesen élénkebb vállalkozásdemográfiai mozgás figyelhető meg, mint Magyarországon. Szintén beszédes adat, hogy Romániában 2026 első öt hónapjában 13,62%-kal nőtt a fizetéseképtelenné vált cégek és egyéni vállalkozók száma: a 2025 azonos időszakában regisztrált 2769-ről 3146-ra.⁹

⁹ Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal statisztikai adatai: *Profesioniști intrați în insolvență – situații statistice, mai 2026*, elérhető az ONRC hivatalos statisztikai oldalán:

A digitalizáció és a társasági jogi szabályozás vizsgálata azonban nem választható el a vállalkozásdemográfiai környezettől. Azokban az államokban, amelyekben sok vállalkozás jön létre és szűnik meg, különösen nagy jelentősége van annak, hogy az alapítási, működési, változásbejegyzési és megszűnési eljárások mennyire gyorsak, átláthatók és elektronikusan hozzáférhetők. A román példa ezért elsősorban a nagyobb vállalkozási mobilitás kezelésének kérdését veti fel, míg a magyar adatok inkább azt indokolják, hogy a szabályozási és eljárási környezet képes-e ösztönözni az új vállalkozások létrejöttét és csökkenteni a működés adminisztratív terheit.

Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a vállalkozásdemográfiai adatok nem a két jogrendszer digitalizációs teljesítményét mérő empirikus mutatók. Az abszolút számadatok értékelésekor figyelembe kell venni a két állam eltérő méretét, lakosságszámát, gazdasági szerkezetét, az aktív vállalkozások állományát és a vállalkozási formák statisztikai besorolásának különbségeit is. Az értekezés ezért nem vizsgálja oksági alapon, hogy a digitalizáció milyen hatást gyakorol a vállalkozások alapítására, megszűnésére vagy fennmaradására. Az adatok kizárólag kontextusteremtő szerepet töltenek be: azt szemléltetik, hogy az eljárási egyszerűsítés, az elektronikus hozzáférhetőség és a nyilvántartási hatékonyság eltérő vállalkozási környezetben is gyakorlati jelentőséggel bír.

A kutatás jelentőségét egyrészt az adja, hogy a digitalizáció következtében a társasági jog számos alapintézménye új értelmezési keretbe kerül. Az elektronikus cégeljárások, a digitális nyilvántartások, a távközlési eszközökkel támogatott döntéshozatal, valamint az elektronikus jognyilatkozatok megjelenése olyan kérdéseket vetnek fel, amelyek a tagi joggyakorlás és a jogbiztonság klasszikus fogalmait is érintik.¹⁰

A kutatás további jelentőségét az összehasonlító jogi megközelítés adja. A román és a magyar társasági jog vizsgálata lehetőséget biztosít arra, hogy átlássuk a különböző szabályozási modellek közötti eltéréseket, azok dogmatikai hátterét, valamint gyakorlati következményeit.

<https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici?id=252>, 2026 / május havi Excel-táblázat; megnyitva: 2026. június 15-én. Lásd továbbá: Szomorú statisztika: több mint 3100 cég és egyéni vállalkozó jelentett fizetéseképtelenséget az első öt hónapban Romániában, Szatmar.ro, elérhető: <https://www.szatmar.ro/szomoru-statisztika-tobb-mint-3100-ceg-es-egyeni-vallalkozo-jelentett-fizeteskeptelenseget-az-elso-ot-honapban-romaniaban/> , megnyitva: 2026.06.15-én.

¹⁰ Mark FENWICK – Erik P.M. VERMEULEN: Technology and Corporate Governance: Blockchain, Crypto, and Artificial Intelligence (Technológia és vállalatirányítás: blokklánc, kriptoeszközök és mesterséges intelligencia). *Texas Journal of Business Law*, Vol. 48, No. 1, 2019, 1–22.

Az összehasonlítás révén azonosíthatóvá válnak azok a megoldások, amelyek hatékonyabban képesek reagálni a digitalizáció kihívásaira, továbbá lehetőség nyílik a szabályozási hiányosságok felfedezésére és jövőbeni fejlesztési irányok kijelölésére is.¹¹

Végül a téma jelentősége abban is megmutatkozik, hogy a digitalizáció nem egységesen, hanem eltérő ütemben és módon jelenik meg a különböző jogrendszerekben. A kutatás célja a dinamikus folyamat átfogó elemzése, amely hozzájárulhat a társasági jog digitalizációjának mélyebb megértéséhez és a jövőbeni szabályozási irányok kijelöléséhez.¹²

A témaválasztás alapvető indokainak az áttekintését és a vonatkozó, fontosabb statisztikai adatok bemutatását követően a kutatás alapvető céljai és hipotézisei kerülnek meghatározásra.

1.2. A kutatás célja és hipotézisei

Az értekezés elsődleges célja a társasági jog digitalizációjának átfogó vizsgálata, különös tekintettel annak dogmatikai, szabályozási és gyakorlati következményeire. A kutatás arra irányul, hogy feltárja, miként hatnak a digitális technológiák a társasági jog klasszikus intézményeire, valamint, hogy ezek az átalakulások milyen módon jelennek meg az Európai Unió, illetve a román és a magyar jogrendszer szabályozásában.

A kutatás keretének meghatározásához irányadóként szolgál Moór Gyula azon gondolata, miszerint „*a jog által a múlt irányítja a jelent és a jövőt*”.¹³ Ez a megállapítás a társasági jog digitalizációjának vizsgálata során különös jelentőséggel bír, tekintettel arra, hogy a jelenkori kihívásokra történő reflekszióknak egy már kialakult dogmatikai környezetbe kell beépülnie és betöltenie a rendeltetését.

A kutatás további célja annak elemzése, hogy a digitalizáció milyen mértékben tekinthető pusztán technikai fejlődésnek, illetve mennyiben eredményez mélyebb, strukturális változásokat a társasági jog rendszerében. E kérdés különösen a jognyilatkozatok digitalizációja, a cégeljárások és a cégnyilvántartás elektronizálása és a társasági döntéshozatal területén bír kiemelt jelentőséggel, ahol a digitális megoldások alkalmazása a

¹¹ Mathias SIEMS: *Comparative Law (Összehasonlító jog)*, második kiadás, Cambridge University Press Kiadó, 2018. 186–195.

¹² Mireille HILDEBRANDT: *Smart Technologies and the End(s) of Law*. (Az intelligens technológiák és a jog végpontjai), Edward Elgar, 2015, 101–110.

¹³ MOÓR Gyula: *A logikum a jogban*, Budapest, Egyetemi Nyomda, 1928.

hagyományos eljárási mechanizmusokat átalakítja és új típusú jogi problémákat is felvet a jognyilatkozatok érvényessége, bizonyíthatósága és a nyilvántartási adatok közhitelessége tekintetében.¹⁴

Ennek mentén, a disszertáció három fő pillérét az alábbiak jelentik: a vonatkozó magyar jogszabályi környezet és joggyakorlat vizsgálata, a román jogszabályi környezet és joggyakorlat vizsgálata (és ezek összevetése), illetve az Európai Unió vonatkozó szabályozásának az analízise.

A harmas felosztás abban is megjelenik, hogy a kutatás a digitalizáció társasági jogra gyakorolt hatását három fő tárgykör mentén vizsgálja. Ezek a cégeljárás digitalizációja, a jognyilatkozatok elektronikus megtétele és közlése, valamint a társasági jogi döntéshozatal digitalizációja. E területek a gazdasági társaságok létrejötte, működése és belső döntéshozatali mechanizmusai szempontjából egyaránt meghatározó jelentőségűek, miközben a digitalizáció éppen ezeken a pontokon idéz elő különösen érzékelhető szabályozási és joggyakorlati változásokat.

A disszertáció tehát egy sajátos „háromszor harmas” megközelítést alkalmaz. A magyar, a román és az európai uniós jogi normák alapulvételével vizsgál három fő jogterületet, annak érdekében, hogy átfogó képet adjon a vizsgált tárgykörökről és lehetőség nyíljon, *de lege ferenda* javaslatok és előremutató következtetések megfogalmazására.

E célkitűzések mentén az értekezés az alábbi főbb hipotézisekre épül:

1. hipotézis:

A társasági jog digitalizációja nem korlátozódik technológiai modernizációra, hanem átalakítja a társasági jog működési és eljárási struktúráit, különösen a cégeljárás, a jognyilatkozatok és a társasági döntéshozatal területén.

2. hipotézis:

Az Európai Unió digitalizációs jogalkotása hozzájárul a tagállami társasági jogi szabályozások összehangolásához, azonban a nemzeti jogrendszerek megoldásaiban továbbra is jelentős eltérések mutatkoznak.

¹⁴ Horst EIDENMÜLLER: The Rise and Fall of Regulatory Competition in Corporate. Insolvency Law in the European Union (A szabályozási verseny felemelkedése és hanyatlása az európai uniós társasági fizetéseptelenségi jogban). *European Business Organization Law Review*, 2019, 1–20.

3. hipotézis:

A román és a magyar társasági jog digitalizációs szabályozása eltérő fejlődési pályát követ, amely azonos uniós keretek mellett is különböző szabályozási megoldásokhoz vezet. E különbségek értelmezése során valószínűsíthető magyarázó tényezőként vehetők figyelembe a két jogrendszer eltérő intézményi hagyományai, jogalkotás-történeti fejlődése, valamint a digitalizáció eltérő időbeli és eljárási beágyazottsága.

4. hipotézis:

A digitalizáció fejlődése következtében megjelenő társasági jogi megoldások — így különösen az elektronikus cégeljárás, az elektronikus jognyilatkozatok és az elektronikus hírközlő eszközök útján történő döntéshozatal — alkalmasak lehetnek az eljárási idő, az adminisztratív terhek és a hozzáférési költségek mérséklésére, ezáltal pedig hozzájárulhatnak a gazdasági hatékonyság növeléséhez, ugyanakkor új típusú jogbiztonsági, azonosítási, adatvédelmi és rendszerbiztonsági kockázatokat vetnek fel.

5. hipotézis:

A társasági jog digitalizációja hosszú távon a szabályozás technológiásemleges irányba történő elmozdulását eredményezi, amelyben a jogalkotó egyre inkább funkcionális követelményekhez, nem pedig konkrét technológiai megoldásokhoz köti a jogintézmények érvényesülését. Az ilyen szabályozás lényege tehát, hogy a társasági jog nem konkrét digitális eszközök használatát írja elő, hanem azokat a funkcionális követelményeket határozza meg (különösen azonosíthatóság, hitelesség, integritás), amelyek teljesülése mellett a joghatás kiváltható.

6. hipotézis

A társasági jog digitalizációjára vonatkozó szabályozás a vizsgált jogrendszerekben töredezett, több jogforrás között megosztott struktúrában jelenik meg, ami csökkenti a szabályozás átláthatóságát és koherenciáját, valamint bizonytalanságot eredményezhet a normák egymáshoz való viszonya és alkalmazhatósága tekintetében.

A kutatás célja ezen hipotézisek vizsgálata és értékelése, amelynek eredményeként lehetőség nyílik a társasági jog digitalizációjának komplex megértésére, valamint olyan

következtetések levonására, amelyek hozzájárulhatnak a jövőbeni jogalkotási és jogalkalmazási folyamatok megalapozásához.¹⁵

A fenti hipotézisek értelmezése során hangsúlyozni szükséges, hogy az Európai Unió joga nem a román és a magyar joggal azonos természetű, harmadik nemzeti szabályozási modellként jelenik meg az értekezésben. Az uniós joganyag elsősorban azt a normatív és jogpolitikai keretet adja, amely a tagállami társasági jog digitalizációját orientálja, harmonizációs minimumokat határoz meg, és ösztönzi a határon átnyúló elektronikus cégeljárások interoperabilitását. Az összehasonlítás közvetlen tárgyát ezért elsődlegesen a román és a magyar szabályozás képezi, míg az uniós jog a vizsgálat vertikális, keretadó és jogfejlesztési dimenziójaként jelenik meg.

1.3. A vizsgálat módszertana

A disszertáció a társasági jog digitalizációjának vizsgálatát több kutatási módszer együttes alkalmazásával, alapvetően interdiszciplináris megközelítésben végzi. A választott téma sajátosságából fakadóan a jogi elemzés nem korlátozódhat kizárólag normatív vizsgálatra, hanem szükségszerűen kiterjed a technológiai fejlődés jogrendszerekre gyakorolt hatásának értékelésére is.

A kutatás egyik meghatározó módszere a történeti módszer, amelynek segítségével a társasági jog fejlődésének főbb állomásait tekintjük át az ókori társasági formáktól kezdve a modern, kodifikált társasági jog kialakulásáig.¹⁶ A történeti elemzés célja annak ismertetése, hogy a gazdasági szerveződések formái és a hozzájuk kapcsolódó jogi konstrukciók miként reagáltak az egyes korszakok gazdasági és társadalmi kihívásaira, valamint hogy e fejlődési ív milyen módon vezetett el a digitalizáció jelenlegi szakaszához.

A disszertáció központi módszertani pillérét az összehasonlító jogi módszer képezi. A vizsgálat elsősorban a román és a magyar társasági jog szabályozásának összevetésére épül, különös tekintettel a cégeljárások digitalizációjára, a jognyilatkozatok elektronikus formáira, valamint a társasági döntéshozatal digitális eszközökkel történő megvalósítására. Az összehasonlítás nem pusztán leíró jellegű, hanem arra törekszik, hogy feltárja a két

¹⁵ Wolfgang SCHÖN (ed.): *Tax and Corporate Governance (Adózás és vállalatirányítás)*. Springer, 2008, 352.

¹⁶ Ilie PÂRVU: *Introduce in Epistemologie (Bevezetés az Episztemológiába)*, Polirom kiadó, Jászvásár, 1998, 114-121.

jogrendszer közötti strukturális különbségeket, azok dogmatikai alapjait, valamint az eltérő szabályozási megoldások gyakorlati következményeit. E módszer alkalmazása lehetővé teszi annak értékelését is, hogy az egyes megoldások mennyiben adaptálhatóak más jogrendszerekben, illetve milyen mértékben alkalmasak a jogbiztonság erősítésére és az eljárási-funkcionális hatékonyság javítására.

Az összehasonlító elemzés célja a két jogrendszer szabályainak leíró bemutatása, illetve azok szerkezeti és működési szempontból történő összevetése. Ennek keretében a vizsgálat arra irányul, hogy feltárja az egyes szabályozási megoldások mögött meghúzódó jogdogmatikai alapokat, valamint azt, hogy a hatályos normák milyen módon szolgálják a jogbiztonság, a hatékonyság és a gazdasági működés követelményeit. A módszer célja természetesen az is, hogy felszínre hozza a jogrendszerek közötti hasonlóságokat és különbségeket, illetve lehetővé tegye, *de lege ferenda* javaslatok megfogalmazását is.¹⁷

A módszer alkalmazása során a kutatás funkcionális megközelítést követ¹⁸, amely szerint az összehasonlítás alapját nem kizárólag a jogintézmények formális azonossága, hanem az általuk betöltött társadalmi és gazdasági funkció képezi.¹⁹ E megközelítés különösen indokolt a digitalizáció vizsgálata során, ahol az egyes jogrendszerek eltérő technikai megoldásokat alkalmazhatnak azonos problémák kezelésére.

A hatékonyság fogalma az értekezésben nem empirikus közgazdasági hatásmérésként, hanem normatív és funkcionális értelemben jelenik meg. A kutatás ezért nem önálló adatkészlet alapján vizsgálja az eljárási idők, költségek, hiánypótlási arányok vagy felhasználói tapasztalatok tényleges változását, hanem azt elemzi, hogy az egyes digitális társasági jogi megoldások szabályozási céljuk és működési logikájuk alapján alkalmasak-e az ügyintézés gyorsítására, az adminisztratív terhek mérséklésére, a távoli hozzáférés biztosítására és a társasági joggyakorlás rugalmasabbá tételére.

Az összehasonlító vizsgálat kiterjed továbbá annak elemzésére is, hogy az Európai Unió szabályozási keretei milyen hatást gyakorolnak a nemzeti jogrendszerekre, és milyen

¹⁷ Victor Dan ZLĂTESCU: *Panorama marilor sisteme de drept (Jelentősebb jogrendszerek áttekintése)*, Continent XXI Kiadó, Bukarest, 1994, 14. és következők.

¹⁸ Alexandrina ȘERBAN: *Dreptul ca sistem (A jog, mint rendszer)*, Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice, teză de doctorat, 2004, 14-50.

¹⁹ SIEMS: *i.m.*, 190.

mértékben járulnak hozzá a szabályozási megoldások közelítéséhez. Ennek során különös jelentőséggel bír annak feltárása, hogy a tagállami implementációk milyen mértékben és módon térnek el egymástól, különösen a digitalizáció gyakorlati megvalósítása terén.

Az összehasonlító jogi módszer alkalmazása lehetővé teszi annak értékelését is, hogy az egyes jogrendszerek által alkalmazott megoldások mennyiben tekinthetők adaptálhatónak, illetve milyen szabályozási modellek járulhatnak hozzá hatékonyabban a társasági jog digitalizációjával összefüggő kihívások kezeléséhez.²⁰

A dolgozatban az elméleti alapok és a hatályos joganyag feldolgozása során a dogmatikai és normatív módszer dominál. Ennek keretében sor kerül a releváns uniós és nemzeti jogforrások, különösen az Európai Unió társasági jogi irányelveinek, valamint a román és a magyar társasági jogi és cégeljárási szabályozás rendszerezett elemzésére. A jogszabályok értelmezése során a nyelvtani és logikai értelmezési módszerek mellett a rendszertani megközelítés is érvényesül, különös tekintettel a digitalizáció által érintett jogintézmények közötti összefüggések feltárására.

A kutatás során a releváns joggyakorlat is vizsgálatra kerül. Az esetjogi hivatkozások célja nem átfogó joggyakorlat-elemzés nyújtása, hanem annak szemléltetése, hogy az uniós jog és a nemzeti társasági jog joggyakorlati értelmezése miként járult hozzá a társasági jogi szabályozások fejlődéséhez, illetve milyen irányba befolyásolta a gazdasági szereplők mozgásterét az egységes piacon. Az esetjog így a dolgozatban elsősorban értelmezést támogató funkciót tölt be.

Az értekezésben hivatkozott bírósági határozatok ezért nem szisztematikus esetjogi adatbázis-elemzés alapját képezik. A döntések kiválasztása illusztratív és funkcionális jellegű: azt szolgálja, hogy a társasági jog digitalizációjához kapcsolódó egyes dogmatikai és jogalkalmazási problémák gyakorlati összefüggésben is megjelenjenek. A dolgozat következtetései ennek megfelelően elsődlegesen normatív, dogmatikai és összehasonlító jogi elemzésen alapulnak, míg az esetjogi hivatkozások e következtetések értelmezését és szemléltetését támogatják.

²⁰ Ion CRAIOVAN: *Un posibil ghid pentru cercetarea științifică în domeniul dreptului – teze, antiteze și hipoteze* (Lehetséges útmutató a jogtudományi kutatáshoz – tézisek, antitézisek és hipotézisek), Pro Universitaria Kiadó, 2013, 167-169.

A disszertáció kiemelt figyelmet fordít a digitalizációval összefüggő új jogi jelenségek vizsgálatára is. Ennek során a leíró és elemző módszerek mellett kritikai megközelítés is érvényesül, amely lehetővé teszi a jelenlegi szabályozási modellek értékelését és a jövőbeni fejlődési irányok azonosítását.

A kutatás módszertani keretében a kritikai elemzés önálló szerepet is kap. A kritikai megközelítés különösen a digitalizációval összefüggő szabályozási megoldások vizsgálata során érvényesül, ahol a jogalkotói válaszok sok esetben gyors technológiai változásokra reagálnak, és ezért nem minden esetben alkotnak koherens rendszert. A dolgozat ennek megfelelően elemzi a szabályozás esetleges hiányosságait, ellentmondásait és gyakorlati nehézségeit, különös tekintettel a cégeljárások digitalizációjára, a jognyilatkozatok elektronikus formáira és a társasági döntéshozatal új modelljeire. A kritikai módszer alkalmazása lehetővé teszi annak vizsgálatát is, hogy a jelenlegi uniós és nemzeti szabályozási keretek mennyiben képesek biztosítani a jogbiztonság, az átláthatóság és a technológiasemleges szabályozás követelményeit, valamint, hogy milyen irányban indokolt azok továbbfejlesztése.

Mindezek alapján a választott módszertani keret alkalmas arra, hogy a dolgozat ne pusztán leíró jellegű legyen, hanem megalapozott összehasonlító és de lege ferenda következtetések megfogalmazását is lehetővé tegye.

A kutatás módszertani felépítése ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a felsorolt módszerek valamennyi fejezetben azonos intenzitással érvényesülnek. A történeti és uniós jogi részekben szükségszerűen nagyobb szerepet kap a leíró és rendszerező feldolgozás, mivel ezek teremtik meg a későbbi összehasonlító elemzés normatív és fogalmi alapját. A kritikai és funkcionális összehasonlító módszer elsősorban azokban a részekben kerül előtérbe, ahol a román és a magyar szabályozási megoldások egymással szembeállíthatók, illetve ahol a digitalizáció gyakorlati joghatásai, dogmatikai következményei és szabályozási hiányosságai értékelhetők. Ennek megfelelően a dolgozat módszertani íve a leíró alapozástól a kritikai és összehasonlító értékelés felé halad.

1.4. Alapvető fogalmi keretek

A társasági jog digitalizációjának vizsgálata során már a kiindulópontnál szükséges tisztázni néhány olyan fogalmat, amelyek a dolgozat egészében visszatérően megjelennek. A

digitalizációval összefüggő szakirodalom és joganyag ugyanis nem minden esetben használ egységes terminológiát: egyes szerzők az elektronizáció, mások a digitalizáció fogalmát részesítik előnyben, miközben gyakran azonos vagy egymáshoz nagyon hasonló jelenségeket írnak le. A félreértések elkerülése érdekében ezért indokolt röviden rögzíteni, hogy a jelen dolgozat milyen tartalommal használja az egyes fogalmakat.

A dolgozat a digitalizáció fogalmát tág értelemben használja, amely alatt azon technológiai és szabályozási folyamatok összességét érti, amelyek eredményeként a társasági jogviszonyokban a digitális technológiák egyre nagyobb szerepet kapnak. A digitalizáció így nem pusztán az analóg folyamatok elektronikus formába történő átültetését jelenti, hanem a jogintézmények működési logikájának részleges átalakulását is magában foglalja.

Ezzel szemben az elektronizáció fogalmát szűkebb értelemben használjuk. Az elektronizáció elsősorban olyan folyamatokra utal, amikor egy korábban papíralapú vagy személyes jelenlétet igénylő eljárás elektronikus úton válik elérhetővé. Az elektronizáció így a digitalizáció egyik megjelenési formájának tekinthető, de nem fedí le annak teljes tartalmát.

Az online alapítás alatt olyan társaságalapítási eljárást értünk, amelyben a társaság létrehozásához szükséges lépések – a jognyilatkozatok megtételétől a nyilvántartásba vételi eljárásig – részben vagy teljes egészében elektronikus úton valósulnak meg. Az online alapítás fogalma tehát elsősorban a cégeljárás digitalizációjához kapcsolódik.

A dolgozat a digitális jognyilatkozat kifejezést gyűjtőfogalomként használja mindazon jognyilatkozatokra, amelyeket a felek elektronikus formában tesznek meg. Ide tartozhat például egy digitális formában elkészített társasági szerződés, egy elektronikus dokumentumban tett nyilatkozat, egy elektronikus úton leadott szavazat vagy akár egy elektronikus kapcsolattartás keretében közölt társasági jognyilatkozat is. A hangsúly nem a hordozóeszközön, hanem azon van, hogy a nyilatkozat elektronikus környezetben jön létre és fejt ki joghatást.

Az elektronikus aláírás fogalmát az Európai Unió eIDAS-rendeletének terminológiájával összhangban használjuk. Ennek megfelelően különbséget teszünk egyszerű elektronikus aláírás, fokozott biztonságú elektronikus aláírás és minősített elektronikus aláírás között. A dolgozat szempontjából e kategóriák közötti különbségek elsősorban a bizonyító erő és a joghatások szempontjából bírnak jelentőséggel.

A digitális azonosítás olyan technikai és jogi megoldások összességét jelenti, amelyek lehetővé teszik valamely személy elektronikus környezetben történő hiteles azonosítását. Jelentősége különösen a cégeljárások, az elektronikus jognyilatkozatok, valamint a digitális döntéshozatali folyamatok során mutatkozik meg.

A társasági döntéshozatal digitalizációjával összefüggésben indokolt különbséget tenni a hibrid ülés és a teljesen virtuális döntéshozatal között. Hibrid ülésről beszélünk akkor, amikor a résztvevők egy része személyesen, másik része pedig elektronikus hírközlő eszköz útján vesz részt az ülésen. Teljesen virtuális döntéshozatal esetén ezzel szemben a döntéshozatal egésze digitális környezetben zajlik, vagy azért, mert valamennyi résztvevő elektronikus úton kapcsolódik be az ülésbe, vagy azért, mert a döntés ülés tartása nélkül, elektronikus szavazás útján születik meg.

A fenti fogalmak nem feltétlenül tekinthetők kizárólagos vagy általánosan elfogadott meghatározásoknak. A digitalizáció gyors fejlődése miatt a kapcsolódó terminológia is folyamatosan alakul. A dolgozat ugyanakkor a továbbiakban következetesen a jelen fejezetben rögzített tartalommal használja ezeket a fogalmakat.

1.5. A kutatás tárgyi és terjedelmi kereteinek meghatározása

A jelen disszertáció tárgyát a társasági jog digitalizációjának vizsgálata jelenti, azonban e komplex jelenség teljes körű feldolgozása egyetlen disszertáció keretei között nem lehetséges. Ennek megfelelően a kutatás a digitalizáció azon területeire fókuszál, amelyek a társasági jog működése szempontjából meghatározó jelentőséggel bírnak, és amelyek a jogi szabályozás szintjén is markánsan megjelennek.

Erre tekintettel, a már korábban említett „háromszor hármast” szemléletre tekintettel, a kutatás középpontjában elsősorban a társasági jogi jognyilatkozatok digitalizációja, az elektronikus aláírás és az elektronikus kommunikáció jogi relevanciája, továbbá a cégeljárások és a cégnyilvántartás digitalizációja áll. Ezen túlmenően az analízis kiterjed a részvényesi, illetve tagi jogok elektronikus hírközlő eszközök útján történő gyakorlására, valamint a társasági döntéshozatal digitalizációval összefüggő kérdéseire is. E területek kiválasztását az indokolja, hogy ezek jelentik a társasági jog digitalizációjának leginkább gyakorlati és egyben dogmatikailag is releváns megnyilvánulási formáit.

A disszertáció terjedelmi lehatárolása körében hangsúlyozandó, hogy a vizsgálat nem törekszik a társasági jog teljes intézményrendszerének digitalizációs szempontú átfogó elemzésére. A kutatás azokra a jogintézményekre koncentrál, amelyek esetében a digitalizáció ténylegesen átalakítja a jogi működési mechanizmusokat, illetve ahol a jogalkotó kifejezetten reagált a technológiai fejlődés kihívásaira. Ez a megközelítés összhangban áll azzal a felismeréssel, hogy a digitalizáció hatásai nem egyenletesen érvényesülnek a jogrendszer egészében, hanem elsősorban bizonyos kulcsterületeken koncentrálódnak.

A vizsgálat földrajzi lehatárolása az Európai Unió, valamint a román és a magyar jogrendszer elemzésére korlátozódik. Az uniós jog bemutatása elsősorban keretjellegű, amely a tagállami szabályozások értelmezéséhez szükséges kontextust biztosítja. A részletesebb elemzés a román és a magyar jog összehasonlítására irányul, amelynek során a román szabályozás bizonyos kérdésekben nagyobb hangsúlyt kap, figyelemmel a kutatás gyakorlati hátterére, ugyanakkor a magyar jog vizsgálata is egyenrangú elemként jelenik meg az összehasonlító elemzésben.

A lehatárolás körében fontos kiemelni azt is, hogy a disszertáció nem vállalkozik a digitalizáció technológiai aspektusainak részletes bemutatására. A kutatás kizárólag a technológiai megoldások jogi relevanciájára koncentrál, és azokat is elsősorban annyiban vizsgálja, amennyiben azok a társasági jogi szabályozás szempontjából jelentőséggel bírnak.

A terjedelmi megkötések miatt, a fenti kérdések vizsgálata csak korlátozott mértékben, nem kimerítően és csak az EU-s, román és magyar társasági jog tekintetében valósulhat meg részletesebben a jelen tanulmány keretei között – az alábbiakban ismertetett kérdések és jogintézmények elemzése szubjektív szelekció útján került kiválasztásra.

E szelekciót nem kizárólag elméleti megfontolások, hanem a kutatás gyakorlati háttere is befolyásolta. A román jog részletesebb vizsgálatát indokolja, hogy a szerző jogi tanulmányait román nyelven, a román jogrendszer keretei között végezte, majd szakmai pályafutását is a román jogi környezetben kezdte meg és folytatta. Mondhatni, a szerző ihletét és inspirációját jelen tanulmány megírásához a román társasági jog gyakorlati mezején tevékenykedve merítette. A kutatás lezárásának időpontjában közel tízéves ügyvédi gyakorlati tapasztalattal rendelkezett a társasági jog területén, amelynek során rendszeresen vett részt

társaságalapítási, cégmódosítási és egyéb cégeljárásokban, továbbá közvetlen tapasztalatot szerzett a társasági döntéshozatal, a tagi és részvényesi joggyakorlás, valamint a társasági jognyilatkozatok gyakorlati működésével kapcsolatban.

A vizsgálat fókuszába ezért elsősorban azok a jogintézmények kerültek, amelyek a társasági jog digitalizációjának gyakorlati megvalósulása szempontjából a legjelentősebbnek bizonyultak a szerző szubjektív meglátásában. A kutatás során lehetőség nyílt annak közvetlen megfigyelésére is, hogy a román cégeljárás az elmúlt évtizedben miként alakult át a személyes jelenlétet és papíralapú ügyintézkést megkövetelő rendszerről egy jelentős mértékben digitalizált működési modellé. E gyakorlati tapasztalatok nem a kutatás eredményeinek meghatározását szolgálták, hanem a vizsgálat tárgyának kijelöléséhez és a releváns problémák azonosításához járultak hozzá.

Következtetésként, a fenti tárgyi és terjedelmi lehatárolás célja annak biztosítása, hogy a disszertáció a vizsgált kérdéseket kellő mélységben és tudományos megalapozottsággal elemezze, elkerülve a téma indokolatlan kiterjesztéséből fakadó felszínességet, és lehetőséget teremtve a releváns jogintézmények részletes és kritikai vizsgálatára.

1.6. A dolgozat szerkezete

A disszertáció szerkezete a kutatás célkitűzéseire és módszertani megközelítéséhez igazodva több, egymásra épülő tematikus egységből áll. A felépítés célja, hogy a társasági jog digitalizációjának kérdését történeti, elméleti és pozitív jogi szempontból egyaránt átfogó módon vizsgálja, valamint lehetőséget biztosítson az európai unió, a román és a magyar szabályozás összehasonlító elemzésére, a korábbiakban meghatározott három fő aspektust érintve.

A dolgozat első része a bevezető fejezet, amely meghatározza a kutatás tárgyát és jelentőségét, rögzíti a kutatási célokat és hipotéziseket, bemutatja az alkalmazott módszertant, valamint kijelöli a vizsgálat tárgyi és terjedelmi kereteit. Ez a fejezet megalapozza a disszertáció további részeit, és keretet ad az elemzés számára.

A második nagy tematikus egység a társasági jog fejlődésének és dogmatikai alapjainak bemutatására irányul. Ennek keretében a dolgozat áttekinti a társasági jog fogalmát és funkcióit, majd történeti perspektívában vizsgálja annak fejlődését az ókori társasági

formáktól a modern, kodifikált társasági jog kialakulásáig. A történeti elemzés célja annak bemutatása, hogy a gazdasági és társadalmi változások miként hatottak a társasági jog intézményeinek alakulására, és hogyan teremtették meg a digitalizáció jelenlegi szakaszának előfeltételeit. A történeti áttekintés célja annak bemutatása, hogy a társasági jog alapvető intézményei milyen társadalmi és szabályozási környezetben alakultak ki. A fejezet ezért a későbbi digitalizációs elemzés tágabb dogmatikai és fejlődéstörténeti kontextusát teremti meg, anélkül, hogy a digitalizáció közvetlen történeti előzményeit kívánná rekonstruálni.

A harmadik fő részében a disszertáció a társasági jog digitalizációjának elméleti kereteit tárgyalja. Ez a rész a digitalizáció jogrendszerekre gyakorolt hatásait elemzi, valamint bemutatja a társasági jog egyes intézményeinek átalakulását. A fejezet célja annak feltárása, hogy a digitalizáció milyen módon érinti a társasági jog alapvető dogmatikai kategóriáit, és milyen új értelmezési kereteket tesz szükségessé.

A következő egység az Európai Unió társasági jogi szabályozásának vizsgálatára irányul, különös tekintettel a digitalizációs folyamatokra. A fejezet áttekinti az uniós társasági jog fejlődését, a harmonizáció főbb irányait, valamint részletesen elemzi a digitalizációhoz kapcsolódó jogforrásokat, így különösen az irányelveket és rendeleteket. Ennek a szerkezeti egységnek a célja annak bemutatása, hogy az uniós jog miként alakítja a tagállami szabályozások kereteit, és milyen irányba tereli a társasági jog digitalizációját.

A disszertációban önálló fejezetként kapott helyet a román társasági jog digitalizációjának az elemzése. A vizsgálat kiterjed a jogfejlődés főbb állomásaira, a társasági jogi szabályozás rendszerére, valamint a cégeljárások és a cégnyilvántartás digitalizációjára. Kiemelt hangsúlyt kapnak a jognyilatkozatok digitalizációjával, az elektronikus aláírással, valamint a társasági döntéshozatal elektronikus formáival kapcsolatos kérdések.

A román szabályozás elemzését követően a dolgozat a magyar társasági jog digitalizációját mutatja be, hasonló szerkezeti logika mentén. E fejezet részletesen tárgyalja a magyar cégeljárási rendszer digitalizációját, a jognyilatkozatok elektronikus formáit, valamint a társasági döntéshozatal digitális eszközökkel történő megvalósítását.

Ezt követi az összehasonlító elemzés, amely a disszertáció egyik központi elemének tekinthető. A román és a magyar szabályozás közötti különbségeket és hasonlóságokat vizsgálja, uniós kontextusban. Az összehasonlítás kiterjed a cégeljárás digitalizációjára, a

jognyilatkozatok elektronikus formáira, valamint a társasági döntéshozatal digitális megoldásaira is. Ennek a résznek a célja annak feltárása, hogy az egyes jogrendszerek milyen eltérő megoldásokat alkalmaznak azonos problémák kezelésére, és ezek a jogalkotói megoldások milyen gyakorlati következményekkel járhatnak.

A dolgozat záró része a következtetések levonására és a kutatás eredményeinek az összegzésére szolgál. A fejezet ismerteti a kutatás fő megállapításait, értékeli a román és a magyar szabályozás közötti különbségeket és előremutató következtetések levonására törekszik. A disszertáció ezen túlmenően, *de lege ferenda* javaslatokat is megfogalmaz, amelyek a jövőbeni jogfejlődés irányaira vonatkoznak, és hozzájárulhatnak a társasági jog digitalizációjának hatékonyabb szabályozásához.

2. A TÁRSASÁGI JOG FEJLŐDÉSE ÉS DOGMATIKAI ALAPJAI

2.1. A társasági jog fogalma és funkciói

A jogtudomány ez idáig nem alakította ki a társasági jog általánosan elfogadott, absztrakt definícióját. Ez nagyrészt a terület több jogágot érintő, összetett jellegével magyarázható, ugyanakkor önmagában a definíció megalkotásának hiánya sem feltétlenül tekinthető valódi dogmatikai hiányosságnak. A társasági jog nem zárt rendszerben működik, hanem eltérő mértékben magánjogi és közjogi jegyeket is hordoz. Ebben az értelemben tehát átfogó jogi területet képez, amely magában foglalja a materiális és eljárási normákat, valamint bizonyos nem kötelező erejű szabályozási eszközöket, például a tőzsdén jegyzett társaságokra alkalmazandó vállalatirányítási ajánlásokat. A társasági jog így számos jogág anyagába belenyúlik, önálló, de úgynevezett „*keresztülfekvő jogterület*”-nek tekinthető.²¹

A társasági jogot tágran értelmező nézet szerint, az magában foglal alapvetően más jogterületekhez kötődő normákat is, mint például a szövetkezeti jogot, a munkavállalók felügyeleti szervekben való részvételével kapcsolatos munkajogi elemeket, a vállalatirányításra vonatkozó szabályokat, a vállalati koncentrációkra és ellenőrzésre vonatkozó versenyjogi rendelkezéseket, a részvényeket és befektetési társaságokat szabályozó értékpapírijogi normákat, a társaságok bejegyzésére és megszüntetésére vonatkozó eljárási szabályokat, valamint az egyes társulási formákra alkalmazandó közigazgatási jogi szabályokat és az üzleti tevékenységek engedélyezési követelményeit. Az alkotmányos elvek, például az egyesülési és vállalkozási szabadság, a számvitelre, adózásra és könyvvizsgálatra vonatkozó pénzügyi jogi rendelkezések, valamint a gazdasági bűncselekmények egyes kategóriái szintén részét képezik ennek a kiterjedt szabályozási környezetnek.²²

Ez a szemlélet túlságosan szétterjedően tükrözi a társasági szabályozás összetettségét, ugyanakkor nem ragadja meg a társaságok belső szervezeti felépítésének és döntéshozatali

²¹ EÖRSI Gyula: *Összehasonlító polgári jog, Jogtípusok, jogcsoportok és a jogfejlődés útjai*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1978, 66.

²² AUER Ádám – DÚL János – FEGYVERESI Zsolt – KOKOLY Zsolt – LEHOCZKI Zóra Zsófia – NAGY Barna Krisztina – PÁL Előd – PAPP Tekla – SZIKORA Veronika – VERESS Emőd: *Társasági jogi lexikon*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019, 252-253.

mechanizmusainak jellegzetességeit. Erre tekintettel, célszerűbb egy fókuszáltabb koncepcionális megközelítés alkalmazása.

A társasági jog etimológiai és funkcionális értelmezése alapján, ez a szűkebb perspektíva úgy határozza meg a területet, hogy magában foglalja a társaságok, mint jogi személyek konkrét belső és külső kapcsolatait szabályozó jogi normákat. Ez a megközelítés megőrzi a társasági jog lényegi tartalmát, és orvosolja a túl tág meghatározás hiányosságait azáltal, hogy a más jogterületekhez tartozó intézményeket nem teszi a társasági jog részévé, ugyanakkor hangsúlyt fektet a belső irányítási mechanizmusokra.²³

A szűkítő jellegű meghatározás ugyanakkor további fogalmi nehézségeket vethet fel, tekintettel arra, hogy előfeltételezi a „társaság” fogalmának egyértelmű megértését. A társasági formák sokfélesége, hibrid megnyilvánulásai és más szerződéses megállapodásokkal való gyakori átfedéseik megnehezíthetik az egységes meghatározó jellemzők azonosítását: *“a gazdasági társaságok olyan sok formában jelentkeznek, olyan sokfajta igényt elégítenek ki, annyi vegyes – atipikus alakzatuk van, annyi más szerződéssel képeznek határesetet, hogy igen nehéz számukra egységes fogalmi jegyeket találni.”*²⁴

Ahogy egy fogalom hatálya bővül, annak absztrakciós szintje szükségszerűen növekszik, így csak korlátozott számú közös jellemző marad. A gazdasági társaságokat legalábbis több személy részvételével létrejövő együttműködési formákként lehet leírni, az egytagú társaságokhoz hasonló kivételekkel, amelyek autonóm döntéshozatalon alapulnak, gazdasági tevékenységre irányulnak, valamilyen formában pénzügyi hozzájárulást igényelnek, és a gazdasági kockázat közvetlen vagy közvetett megosztását jelentik a résztvevők között.

Ugyanakkor egyértelmű határokat kell húzni. Nem minden kollektív szervezeti forma minősül társaságnak. Az elsősorban közigazgatási célokra létrehozott szervezetek, a nem gazdasági célokat követő szervezetek, a közjogi szervek és az alapítványok – még akkor is, ha több alapítójuk van – alapvetően eltérő elvek szerint működnek. Ezeket a szervezeteket elsősorban közjogi szempontok szabályozzák, és gazdasági kapcsolataik általában másodlagosak. Ennek megfelelően nem kezelhetők társaságként ugyanabban a jogtudományi

²³ KISFALUDI András: *A társasági jog helye a jogrendszerben*, PJK, 3/2000. évf., 3–12.

²⁴ SÁRKÖZY Tamás (szerk.): *Kommentár a társasági törvényhez*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1993, 14.

értelemben. A társaságok meghatározó jellemzője továbbra is az autonóm szereplők gazdasági célú, jogilag strukturált együttműködése kell maradjon, amelyhez közös pénzügyi kötelezettségvállalás és kockázat társul.²⁵

Visszatérve a társasági jog szűkebb értelemben vett meghatározására tehát, az a polgári jogi társaságtól elindulva a közkereseti, a betéti és a korlátolt felelősségű társaságon keresztül a részvénytársaságig terjedő – polgári jogi – jogalanyi formákra alkalmazandó jogi normaanyagot fogja át.

A jogi oktatás és a jogi doktrína általában azokra a szabályokra összpontosít, amelyek egy adott joghatóság területén székhellyel rendelkező társaságok alapítását, szervezését és működését, az alapítók és tagok jogait, kötelezettségeit és felelősségét, a jogutóddal vagy jogutód nélkül történő társaságok megszűnését, valamint a társasági csoportokhoz hasonló speciális társasági formákat szabályozzák.

Rendszerszemléletű megközelítésben a társasági jogot nem önálló jogágnak, hanem a magánjog egy különálló területének tekintik. Ezt a besorolást több tényező is indokolja. A társasági jogi kapcsolatokat a résztvevők formális egyenlősége és koordinációja jellemzi, és azok a magánjogi autonómia alapján, több fél közötti jogügyletek révén jönnek létre, amelyek egyidejűleg új jogi személyt hoznak létre. A bírósági gyakorlat következetesen megerősítette, hogy a társasági jog mind szabályozási tárgya, mind módszertani alapjai alapján a magánjoghoz tartozik, amelynek alapjául az általános polgári jog szolgál. Ennek megfelelően a társasági jog legfontosabb forrásai túlnyomórészt a polgári törvénykönyvekben találhatók.

Ugyanakkor a társasági jog megőrzi sajátos identitását a magánjogon belül. Miközben mind a tulajdonjogi, mind a személyi jogviszonyokat szabályozza, a szervezeti kérdéseket is olyan módon kezeli, amely nem jellemző az általános polgári jogra, ideértve a társasági szervek struktúráját, hatásköreit és egymás közötti kapcsolatait. Szabályozási módszere alapvetően diszpozitív, ami a feleknek jelentős szerződéses szabadságot biztosít a törvényi korlátok között.

²⁵ KISFALUDI: *i.m.*, 4.

A társasági jog jogrendszeren belüli elhelyezkedésének meghatározása kapcsán továbbra is irányadónak tekinthető Kuncz Ödön azon megállapítása, miszerint „az általános magánjog törzséből kiemelkedő és csipkeszerűen kifinomodó különleges jogról” van szó.²⁶ Bíró György és Lenkovics Barnabás is, akik – bár nyitva hagyják egyes magánjogi részterületek (így különösen a családjog, a kereskedelmi jog, az agrárjog és a szövetkezeti jog) kvázi jogági önállóságának kérdését – következetesen mellett érvelnek, hogy a kereskedelmi jog a polgári jog szerves részének tekintendő: „A társasági jog a gazdálkodó szervezetek személyiségével, létrejöttével, működésével, felelősségével, átalakulásával és megszűnésével foglalkozó jogterület, amely a kereskedelmi jogban kiegészül a csődjoggal, értékpapíjjal, versenyjoggal, fogyasztóvédelemmel, és ezen jogalanyok kereskedelmi célú ügyleteivel is. Bár ezeken a területeken a közhatalmi kontroll céljából gyakoriak a közjogi előírások, tilalmak, ezek betartásának hatósági ellenőrzése különböző felügyelet és hivatalok révén, a kereskedelmi jogi részterületnek a lényege mégsem ez, hanem a gazdaság szereplőinek, mint polgári jogi jogalanyoknak az autonómiája. Ezért azt mondhatjuk, hogy a kereskedelmi jog (is) jelentőségénél és terjedelménél fogva a polgári jog viszonylagos önállósággal rendelkező részterülete, amely a polgári joggal azonos elvek és módszerek szerint bonyolítja le a gazdálkodó szervezetek autonóm struktúrájú áruviszonyait.”²⁷

Funkcionálisan a társasági jog a piaci szereplők közötti gazdasági együttműködés strukturálását szolgálja anélkül, hogy túlzott állami beavatkozást róna rájuk. Történelmileg meghatározó szerepet játszott a magánvállalkozói tevékenység lehetővé tételében azáltal, hogy jogi keretet biztosított a kollektív befektetésekhez és az üzleti szervezetekhez, ezáltal elősegítve a tőke koncentrációját, a kockázatmegosztást és a tagok felelősségének korlátozását. E tekintetben a társaságok a modern gazdasági élet sarokköveit jelentik.

Elméleti szempontból a társasági jog két fő funkciót tölt be: biztosítja a társaságok független jogi személyként való hatékony működését, és kezeli a társasági létezésből fakadó, velejáró érdekellentéteket. Szabályozási hatálya kiterjed a társaságot magát érintő jogviszonyokra

²⁶ KUNCZ Ödön: *A magyar kereskedelmi és váltójog vázlatja, második bővített és átdolgozott kiadás*, I. rész, Grill Károly Könyvkiadó vállalata, Budapest, 1928., 4.-5.

²⁷ BÍRÓ György – LENKOVICS Barnabás: *Magyar polgári jog - Általános tanok*, Novotni Alapítvány, Miskolc, 1996., 26-27.

(alapítás, irányítás, működés és megszűnés), az alapítók és tagok közötti belső jogviszonyokra (jogok, kötelezettségek, felelősség és kisebbségi védelem), valamint a társaság és harmadik felek, különösen a hitelezők közötti külső jogviszonyokra, amelyek védelme a társasági szabályozás központi kérdéskörét képezi.

A társasági jog funkcionális megközelítése lehetővé teszi annak pontosabb megragadását, hogy e jogterület milyen gazdasági és jogi célokat szolgál. A szakirodalomban széles körben elfogadott álláspont szerint a társasági jog egyik alapvető funkciója a tőkekoncentráció elősegítése és a gazdasági együttműködés intézményesítése. A társasági formák lehetőséget biztosítanak arra, hogy több személy erőforrásait egyesítve, szervezett keretek között folytasson gazdasági tevékenységet, miközben a jog biztosítja az együttműködés stabilitását és kiszámíthatóságát. Ezzel összefüggésben a társasági jog kulcsszerepet játszik a kockázatmegosztás intézményesítésében is, amely különösen a korlátozott felelősség intézményén keresztül valósul meg, lehetővé téve a befektetők számára, hogy gazdasági tevékenységben vegyenek részt anélkül, hogy teljes magánvagyonukkal felelnének a társaság kötelezettségeiért.²⁸

A társasági jog további meghatározó funkciója a szervezeti és döntéshozatali keretek biztosítása. A társaság mint jogi személy működése szükségszerűen igényli azokat a szabályokat, amelyek meghatározzák a szervek felépítését, hatáskörét és egymáshoz való viszonyát, valamint a döntéshozatal módját. E szabályok célja a működés hatékonyságának biztosítása, illetve a különböző érdekcsoportok – így különösen a tagok, vezetők és hitelezők – közötti érdekellentétek kezelése is. A modern társasági jog egyik központi problémaköre éppen ezen érdekellentétekből fakad, amelyet a nemzetközi szakirodalom az ún. „agency problémák” körében tárgyal. A társasági jog szabályai – például a vezető tisztségviselők felelősségére, a kisebbségvédelemre vagy az átláthatóságra vonatkozó rendelkezések – e konfliktusok mérséklésére és a társaság működésének kiegyensúlyozására irányulnak.

Végül kiemelendő, hogy a társasági jog a gazdasági életben egyfajta „jogi technológiaként” is értelmezhető, amely standardizált megoldásokat kínál a gazdasági együttműködés

²⁸ John ARMOUR – Henry HANSMANN – Reinier KRAAKMAN: What is Corporate Law? (Mi a társasági jog?), *Harvard Law School Discussion Paper Discussion Paper*, No. 643 7/2009, 8-10., elérhető: https://laweconcenter.law.harvard.edu/wp-content/uploads/2024/11/Kraakman_643.pdf, megnyitva: 2026.02.12-én;

megszervezésére. A jog által biztosított szervezeti formák – különösen a korlátozott felelősségű társaság és a részvénytársaság (mint a legnépszerűbb modern társasági formák) – lehetővé teszik a gazdasági szereplők számára, hogy előre meghatározott, jól ismert keretek között működjenek, csökkentve ezzel a tranzakciós költségeket és növelve a gazdasági hatékonyságot.²⁹ E funkció különösen a modern piacgazdaságokban bír jelentőséggel, ahol a társasági jog nem csak szabályozási eszközként, hanem a gazdasági szerveződés egyik alapvető infrastruktúrájaként jelenik meg.

A jelen értekezés a társasági jogot funkcionális értelemben használja. E megközelítés szerint a társasági jog azoknak az anyagi jogi, eljárási és nyilvántartási szabályoknak az összessége, amelyek a gazdasági társaságok létrehozására, szervezetére, működésére, tagi és részvényesi jogviszonyaira, képviseletére, döntéshozatalára, nyilvánosságára és megszűnésére vonatkoznak. A dolgozat e tág, de funkcionálisan körülhatárolt társasági jogi fogalomból indul ki, mivel a kutatás tárgyi lehatárolása és gyakorlati tapasztalati alapja szerint a digitalizáció e területeken — különösen a cégeljáráásban, a társasági jognyilatkozatok megtételében és a társasági döntéshozatalban — fejt ki legközvetlenebb hatását.

2.2. A társasági jog történeti fejlődése

2.2.1. Bevezetés

E fejezet célja a társasági jog fejlődésének áttekintése az ókori korai társasági struktúráktól a középkori és újkori formákon át a modern kodifikált rendszerekig. A történeti elemzés – különös tekintettel az európai jogfejlődés meghatározó irányzataira – nem öncélú jogtörténeti kitérő, hanem a későbbi dogmatikai és digitalizációs kérdések értelmezési keretét kívánja megalapozni. Olyan elméleti keretet biztosít, amelyben értelmezhetővé válik a társasági jog jelenlegi, digitalizáció által vezérelt átalakulása.

A történeti fejezet e körben tehát kontextusteremtő szerepet tölt be. Nem azt kívánja igazolni, hogy a digitalizáció közvetlenül levezethető volna a társasági jog korábbi fejlődési szakaszaiból, hanem azt, hogy a társasági jog alapvető intézményei — így a jogi személyiség, a korlátozott felelősség, a cégnyilvánosság, a társasági autonómia és a gazdasági racionalitás — történeti fejlődésükben olyan szabályozási alapokat teremtettek, amelyekhez a

²⁹ Paul L. DAVIES – Sarah WORTHINGTON: *Gower's Principles of Modern Company Law* (A modern társasági jog alapelvei), 10th ed., Sweet & Maxwell, 2016., 8-1-17 fejezet, 480.-499.

digitalizáció mai kérdései kapcsolódnak. Ahogy arra a releváns szakirodalom is rámutatott, a jogtörténeti nézőpont a hatályos jogintézmények alapjainak és értékeinek feltárását, valamint a jogalkotás és jogalkalmazás jelenkori értelmezését segíti.³⁰

2.2.2. Korai társasági formák az ókorban

A korai vállalat-szerű megállapodások kialakulásának döntő tényezője a távolsági tengeri kereskedelem volt. A hajók építése, felszerelése és ellátása, valamint a veszélyes vizeken történő utazások olyan kockázati szintet jelentettek, amelyet hosszú ideig csak uralkodók vagy az állam, mint szervezett közösség vállalhatott.³¹

A tengeri tevékenység és a közhatalom közötti szoros kapcsolat az ókori civilizációkban is nyilvánvaló. Az ókori Egyiptomban például a hajók nem voltak magántulajdonban; a tulajdonjog a fáraó vagy a vallási intézmények kezében összpontosult.³²

Írásos feljegyzések tanúsága szerint az egyiptomi jog elismerte a közös tevékenységre, a nyereség elosztására és a teljesítésért való felelősségre vonatkozó megállapodásokat. Bár ezek az állam vagy a templomok felügyelete alatt álltak, a partnerségszerű együttműködés, vagyis egy primitív társasági forma kezdetleges elemeit tükrözték.³³

Olyan ókori jogi forrásokban, mint a Hammurabi-kódex³⁴, részletes rendelkezéseket találunk a kereskedelmi kapcsolatokra vonatkozóan, beleértve a kölcsönöket, az ügynöki tevékenységet, a nyereségmegosztást és a felelősséget.³⁵

2.2.3. A társasági jog római, középkori és kora újkori fejlődése

A társasági jog fejlődésének meghatározó állomásai a római szerződéses együttműködési formákban, majd a középkori kereskedelmi társulásokban és a kora újkor részvénytársasági előzményeiben ragadhatók meg.

³⁰ FAZAKAS Zoltán József: A társasági jog fejlődésének vázlata és az 1875. évi magyar Kereskedelmi törvény jelentősége, *Glossa Iuridica*, XIII. évfolyam, 2026/1–2., 45–76.

³¹ Max WEBER: *Gazdaságtörténet*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979, 168.

³² WEBER, *i.m.* 169.

³³ VERESS Emőd, FEGYVERESI Zsolt, PÁL Előd: *Római társasági jog*, Forum Iuris könyvkiadó, Budapest-Kolozsvár, 2019, 10.

³⁴ Hammurabi törvényei, Ford. KMOŠKÓ Mihály, Erdélyi Múzeum-Egyesület Jog és Társadalomtudományi Szakosztálya, Kolozsvár 1911.

³⁵ Juan Carlos GALINDO VACHA: *Derecho europeo de sociedades: con referencias a la legislación colombiana* (Az európai társasági jog a kolumbiai szabályozásra tett kitékintésekkel), Pontificia Universidad Javeriana, Facultad de Ciencias Jurídicas, Bogotá: 2002.

2.2.3.1. A római jogi alapok

A római *societas* alapvetően szerződéses jellegű volt, és a kölcsönös bizalom és az együttműködési szándék (*affectio societatis*) elvén alapult, lehetővé téve több személy számára, hogy közös hozzájárulások és kockázatvállalás révén közös célt kövessenek. Jogi létezése teljes mértékben a felek akaratától függött, és nem rendelkezett külön jogi személyiséggel. Vagyona a partnerek közös tulajdonában maradt, és a harmadik felekkel való kapcsolatokat maguk az egyes partnerek közvetítették.³⁶

A feleknek nem kellett kötelezően egyenlő részekben megosztaniuk a nyereséget, és a nyereségrészek sem kellett kötelező módon arányosnak lenniük a felek hozzájárulásával. A *societas leonina* azonban tilos volt, ami azt jelentette, hogy minden félnek részesülnie kellett a nyereség egy részéből.³⁷

A klasszikus római *societas* alapelve tehát a közös haszon és kockázat megosztása volt (*communio lucri et damni*), amely megkülönböztette azt az egyszerű megbízási vagy bérleti jogviszonyoktól. A társasági viszony fennállása azonban szorosan kötődött a tagok személyéhez: a *societas* megszűnt valamelyik tag halálával, cselekvőképtelenné válásával vagy a bizalmi viszony megszakadásával. Ez a személyes jelleg jelentős korlátot szabott a nagyobb léptékű, tartós gazdasági vállalkozások kialakulásának.³⁸

Később az állam által korábban monopolizált funkciókat fokozatosan magánszervezetek vették át, mint a *societas publicanorum*.³⁹ Egyes források alapján a *societates publicanorum* működése során megjelent a részesedések átruházhatósága, valamint a befektető és az operatív működésben részt vevő tag elkülönülése, ami a későbbi részvénytársasági gondolkodás előképeként értelmezhető.⁴⁰

Így tehát, a *societas* és különösen a *societas publicanorum* intézményei funkcionális és strukturális előzményeket biztosítottak a későbbi középkori és újkori társasági formáknak.

³⁶ KISFALUDI András: *A társasági jog helye a jogrendszerben*, PJK, 3/2000. évf., 3–12.

³⁷ Wim BROEKART: *Erőfeszítések egyesítése, Kereskedelmi partnerségek vagy társaságok a korai Római Birodalomban*, *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, 2012, Bd. 61, H2, 221–253.

³⁸ Reinhard ZIMMERMANN: *The Law of Obligations: Roman foundations of the civilian tradition* (A kötelmi jog – a kontinentális jogi hagyomány római jogi alapjai), Oxford University Press, 1996, 453–455.

³⁹ ÜRÖGDI György: *A publicanusok. Antik tanulmányok* – *Studia Antiqua*, XV. Kötet, 1968/1 sz. 104–109.

⁴⁰ WEBER: *i.m.*, 223–224.

2.2.3.2. A Középkori kereskedelmi gyakorlat és társasági formák megjelenése: *compagna* és *commenda*

A sötét középkor időszaka után beköszöntő kereskedelmi forradalom, a kereskedelmi hálózatok bővülése, az itáliai kereskedővárosok felemelkedésével és ezáltal a távolsági kereskedelem újjáéledése olyan gyakorlati igényeket teremtett, amelyek új társasági modellekre teremtettek igényt: amelyek képesek voltak tőkét felhalmozni, és az egyes résztvevők élettartamán vagy személyes részvételén túlmutató folytonosságot biztosítani.

E gazdasági szükségletekre adott egyik legkorábbi válasz a *compagna* (közkereseti társaság) intézménye volt, amely a középkori városi kereskedelem meghatározó társasági formájává vált. A *compagna* lényegében olyan személyegyesítő társaságként működött, amelyben a tagok egyenrangú félként, a társaság nyereségében és veszteségében az apportjukkal arányosan (*pro rata*) részesedtek és teljes vagyonukkal feleltek a társaság kötelezettségeiért.⁴¹

A *compagna* megjelenésével párhuzamosan alakult ki a középkori társasági jog egyik legjelentősebb újítása, a *commenda*. Ez a forma kifejezetten a távolsági és tengeri kereskedelem sajátos kockázataira adott jogi megoldást.⁴²

A *commenda* lényegében elkülönítette egymástól a tőkét biztosító befektetőt (*commendator*) és az üzleti tevékenységet ténylegesen végző kereskedőt (*tractator*). A befektető a társaságba tőkét vitt, de nem vett részt az üzletvitelben, és felelőssége a befektetett vagyonra korlátozódott, míg a kereskedő a társaság ügyeit önállóan intézte, és személyesen felelt a kötelezettségeikért.⁴³

A *commenda* (betéti társaság) intézménye jogtörténeti szempontból azért bír kiemelkedő jelentőséggel, mert elsőként jelenítette meg a felelősség differenciálásának gondolatát a társasági együttműködésen belül. A korlátolt felelősség csírái ebben a konstrukcióban már felismerhetők, jóllehet a modern jogi személyiség és az elkülönült társasági vagyon még nem jelent meg.

⁴¹ SÁNDOR István: *A társasági jog története Nyugat-Európában*, KJK Kerszöv, Budapest, 2005, 83.

⁴² Rondo CAMERON: *A világ gazdaság rövid története a kőkorszaktól napjainkig*, Maecenas könyvek, Budapest, Talentum Kft. 1998. (második kiadás), 93.

⁴³ VERESS Emőd — FEGYVERESI Zsolt — PÁL Előd: *i.m.*, 2019, 26.

2.2.3.3. A kora újkori fejlemények és a modern társaságok megjelenése

A kora újkorban a nagy léptékű kereskedelmi vállalkozások, különösen a tengerentúli kereskedelemben, soha nem látott mértékű tőkeösszpontosítást és kockázatmegosztást igényeltek. A hagyományos középkori társasági formák (közkereseti társaság és a betéti társaság) ezekre a célokra nem bizonyultak elégségesnek, ami a részvénytársaságok megjelenését eredményezte.

A korai részvénytársaságok a tőkét átruházható részvényekre osztották, lehetővé téve a befektetők számára, hogy a vállalkozás feloszlata nélkül belépjenek és kilépjenek.⁴⁴ A részvénytársaság kiterjesztette a korlátolt felelősség intézményét az összes részvényesre. Ez jelentős ösztönzőként hatott a tőkefelhalmozásra, és hozzájárult a nagy volumenű, hosszú távú vállalkozások finanszírozásához.⁴⁵

A szervezeti folytonosságot központi irányítás és formális irányító testületek biztosították, lehetővé téve a társaságok számára, hogy a tulajdonosi viszonyok változásától függetlenül működjenek. A szakirodalom egy része az első részvénytársaságként a Casa di San Giorgiot azonosítja, amely a genovai *maonák* és *comperak* egyesítése által jött létre 1407-ben és amely mintaként szolgált a későbbi 17. század elején alakult Holland Kelet Indiai Társaságnak.⁴⁶

2.2.4. A brit és a holland kelet-indiai társaságok mint a modern társaságok előfutárai

A Brit Kelet-indiai Társaság és a Holland Kelet-indiai Társaság minőségi változást jelentettek a korábbi kereskedelmi társulásokhoz képest, intézményesített vállalati formákká alakultak, amelyek magántőkét, állami hatalmat és hosszú távú szervezeti folytonosságot ötvöztek.

A 17. század elején alapított Holland Kelet-indiai Társaság (*Vereenigde Oostindische Compagnie, VOC*) egyik legjelentősebb előzmény a modern részvénytársaságoknak. Tőkeszerkezete állandó befektetésű részvényeken alapult (a társaság feletti tulajdonjogokat úgynevezett *partijen*-re vagy *actien*-re osztották), amelyek a társaság feloszlata nélkül

⁴⁴ Maximilian SCHMITTHOFF: *The origin of the Joint-Stock Company* (A részvénytársaság eredete) The University of Toronto Law Journal, Vol. 3, 1939/1 sz., 76.

⁴⁵ VÁRGEDŐ Cs. Lajos: *Elméleti viták a részvénytársaság eredetéről*. Jogtudományi Közlöny, 1986/2 sz., 411.

⁴⁶ Antonio GENOVESI: *Értekezések a kereskedelemről, avagy a polgári gazdaságról*, Válogatott részletek, Kairosz kiadó, Budapest, 2016, 237.

átruházhatók voltak. Ez lehetővé tette a tulajdon és az irányítás szétválasztását, biztosítva a szervezet folytonosságát a részvényesi körben bekövetkező változásoktól függetlenül.⁴⁷

A Brit Kelet-indiai Társaságot 1600 december 31-én I. Erzébet brit királynő alapította meg, ebben a közös vagyoni hozzájárulás (joint stock), mint cél és az első részvényjegyzés a szabályozott társaságon belül, lehetővé tette számára a hosszú távú működést.⁴⁸

Mindkét társaság állami oklevelekből származó előnyöket élvezett, amelyek kizárólagos kereskedelmi jogokat és jogi kiváltságokat biztosítottak számukra. Ezek az oklevelek nemcsak gazdasági monopóliumokat biztosítottak a társaságoknak, hanem kvázi szuverén hatalmat is, beleértve a háborúskodás és a területek igazgatása jogát.

Ugyanakkor a Kelet-indiai Társaságok tapasztalatai rávilágítottak a koncentrált vállalati hatalomban rejlő kockázatokra. A részvénytársaságok gyarmati adminisztrációvá torzultak a XVII. században, a XVIII. századra eladósodtak és számos gazdasági botrány övezte működésüket. Ezek a történelmi tanulságok befolyásolták a későbbi átmenetet a kiváltságlevél alapján működő társasági formáról az általános társasági törvényekre, amelyek demokratizálni kívánták a társasági formákhoz való hozzáférést, miközben korlátozták a hatalom túlzott koncentrációját.

2.2.5. A modern kodifikált társasági jog korszaka: kontinentális modellek

A modern, kodifikált társasági jog a 19. századi kontinentális Európában alakult ki, elsősorban a német, francia és később az olasz és spanyol jogfejlődés eredményeként. Bár eltérő történeti környezetben alakultak ki, a korszak végére valamennyi rendszer ugyanazokra a gyakorlati problémákra keresett választ: miként lehet nagyobb tőketömegeket szervezett formában működtetni, hogyan választható el a társaság vagyona a tagok vagyonától, illetve milyen garanciák mellett indokolt a korlátozott felelősség biztosítása. A különbségek ezért sokszor kevésbé a célokban, inkább az alkalmazott jogtechnikai megoldásokban jelentkeztek.

A német jog fejlődése elsősorban a társasági szervezet formalizálására, a nyilvántartási nyilvánosságra és a vállalatirányítás intézményesítésére helyezte a hangsúlyt. A

⁴⁷ Niall FERGUSON: *A pénz felemelkedése. A világ pénzügyi történelme*, Scholar kiadó, Budapest, 2010, 130-139.

⁴⁸ Nick ROBINS: *The Corporation that changed the world, How the East India Company Shaped the Modern Multinational*, Pluto Pres, 2012, 48.

nyilvántartási rendszerek kidolgozása hozzájárult a jogbiztonság és az átláthatóság biztosításához.⁴⁹

Az osztrák jogfejlődés a német modellhez hasonlóan a társasági formák világos elkülönítésére, a nyilvántartási nyilvánosságra és a korlátozott felelősségű társasági konstrukciók megerősítésére épült.⁵⁰ A svájci jog ezzel szemben a kereskedelmi jog polgári jogba integrált, monista modelljét valósította meg. E három jogrendszer együtt formálta ki a modern kontinentális társasági jog alapvető szerkezeti jegyeit.⁵¹

Ehhez képest a francia modell kezdetben erősebb állami kontroll mellett fejlődött, majd fokozatosan a magánjogi autonómia irányába mozdult el. Az 1807-es Code de commerce elfogadásával, Franciaország a kereskedelmi kódexek kidolgozásának úttörője volt, amely az 1804-es Code civil mellett megteremtette a modern társasági jog alapjait Franciaországban és a napóleoni kódex hatását követő számos polgári jogi országban.

A francia társasági jog a nagyvállalatokat és részvénytársaságokat szigorú állami ellenőrzés alá vetette, és gyakran kormányzati engedélyt követelt meg a társaságok alapításához – amely megközelítés, ahogy mondták egyfajta „megállapodás a szabad szellem és a szabályozó szellem között”.⁵² A francia tapasztalatok jól illusztrálják a modern társasági jog egyik alapvető feszültségét: a magánjogi autonómia és az állami felügyelet közötti egyensúlyt, amely téma a mai jogrendszerekben is továbbra is alakítja a társasági szabályozást.⁵³

Az olasz és a spanyol⁵⁴ szabályozás e két fejlődési irányzat – a német és francia - hatásait ötvözte saját jogi hagyományaival. Az olasz kereskedelmi törvénykönyv, a Codice di commercio 1866. január 1-jén lépett hatályba, nagyrészt a francia kódexet vette át nem túl kreatív módon⁵⁵, majd 1882-ben elfogadták a Mancini által megalkotott új kereskedelmi

⁴⁹ HAMZA Gábor: *Az európai magánjog fejlődése. A modern magánjogi rendszerek kialakulása a római jogi hagyomány alapján*, Budapest, 2002, 95.

⁵⁰ SÁRKÖZY Tamás: *A magyar társasági jog Európában*, Budapest, 2001, 28.

⁵¹ SÁNDOR István: *A társasági jog története Nyugat-Európában*, Budapest, 2005, 222.

⁵² Ion L. GEORGESCU: *Drept comercial român* (Román kereskedelmi jog), vol. II, Editura All Beck, Bukarest, 2002, 201.

⁵³ NÓTÁRI Tamás: *Codificarea dreptului societăților comerciale în epoca modernă* (A gazdasági társaságok jogának modern kori kodifikációja), Assentio mentium, Studii juridice alese în onoarea prof. univ. dr. Ernest Lupan, Editura CH Beck, București, 2012, 149.

⁵⁴ HAMZA Gábor: *i.m.*, 157.

⁵⁵ FRIGNANI Elia: *Italian Company Law* (Olasz társasági jog). Deventer-Boston-Milan, 1992.

kódexet (ez képezte később a román Kereskedelmi törvénykönyvnek is az alapját 1887-ben).⁵⁶

A különböző nemzeti megoldások ellenére a kontinentális társasági jog a 19–20. századra több közös alapelveket alakított ki. Ugyancsak ekkor szilárdult meg a kisebb és nagyobb gazdasági szervezetek számára eltérő társasági formák alkalmazásának gyakorlata. E jegyek a modern társasági jog mindmáig meghatározó alapelemei.

Az így létrejött társasági jogi infrastruktúra, hosszú időn keresztül változatlan alapokon szolgálta az iparosodás, a tőkepiacok és a nemzetközi kereskedelem fejlődését. A modern európai társasági jog számos alapintézménye – így különösen a jogi személyiség, a korlátozott felelősség, a nyilvántartási nyilvánosság és a vállalatirányítás rendszere – ma is a kodifikációs korszak örökségét tükrözi. A jelen kutatás szempontjából különösen fontos, hogy a digitalizáció által érintett társasági jogi intézmények döntő többsége szintén ezekre a 19–20. században kialakult dogmatikai alapokra épül.

2.3. A román társasági jog története

A román társasági jog történelmi alapjai, jogalkotási átmenetei és intézményi fejleményei az európai jogi koncepciók fokozatos alkalmazkodását a helyi viszonyokhoz, valamint az utóbbi időben az Európai Unió követelményeivel való harmonizációt tükrözik.

A román társasági jog történeti fejlődésének megértése alapvető kontextust nyújt a társasági jogi környezetben jelenleg tapasztalható digitalizációs trendek vizsgálatához Romániában, mely jelen dolgozat egyik fő célja.

2.3.1. Korai jogi alapok: feudális és premodern hagyományok

A feudalizmus végéig Romániában nem volt a polgári jogtól elkülönülő, külön kereskedelmi jogszabály. *„A szokás volt a törvény, és a szokás egyfajta igazságszolgáltatás volt, amely a föld uralkodóinak és lakóinak hallgatólagos elfogadása révén írásbeli törvény erejét nyerte el.”*⁵⁷

⁵⁶ VERESS Emőd, FEGYVERESI Zsolt, PÁL Előd: *i.m.*, 56.

⁵⁷ Ion C. MARINESCU: *Annotated Commercial Code* (A kereskedelmi törvénykönyv kommentárja), Igazságügyi Minisztérium, Grafikai Művészeti Intézet „Tiparul Românesc”, Bukarest, 1944, bevezető megjegyzés: VII.

A társadalmi szokások és a helyi hagyományok szabályozták a társulási gazdasági tevékenységeket, és csak a 17. században kezdtek az írásos jogforrások utalni az egyének közötti gazdasági célú társulási formákra.

Ezt bizonyítják olyan dokumentumok, mint a moldovai *Cartea românească de învățătură de la pravilele împărătești* (1646), a havasalföldi (*Țara Românească*) *Pravila cea mare sau Îndreptarea legii* (1652), valamint az erdélyi jogi gyűjtemények és kiváltságok. Ezek a román jog írásos forrásai a 17. század közepére utalnak először olyan személyek társulásaira, amelyek közös alapok kiaknázása céljából alakultak.⁵⁸

A feudális jogi keret bizonyos kollektív szervezeteket, például céheket és kereskedő társulásokat, jogok és kötelezettségek alanyainak ismerte el, amelyeket a modern jogtörténészek proto-jogi személyeknek minősítettek.

A moldvai *Cartea românească*, vagy „Román könyv” szigorú büntetéseket írt elő minden olyan társult tag számára, aki visszaélt partnereinek bizalmával, és közös alapokat használt fel személyes haszonszerzésre, vagy tisztességtelenül osztotta el a nyereséget. Az „*Îndreptarea legii*” a társulási ügyekben a felelősséget kizárólag a részt vevő társultakra korlátozta. A 17. századi brassói és szebeni „görög” társaságok alapszabályai (*Condica*) is tartalmaztak kereskedelmi jogi elemeket, akárcsak a céhrendszabályok.⁵⁹

2.3.2. Átmenet az írott törvénykönyvekre: a Calimach- és a Caragea-törvénykönyvek

A moldovai Codul Calimach (1817) és a havasalföldi Legiuirea Caragea (1818) jelentős lépéseket jelentettek a román magán- és kereskedelmi jog modernizálása és kodifikálása felé. A Calimach-kódex, amely nagyrészt az 1811-es osztrák polgári törvénykönyvből merített ihletet⁶⁰, elismerte a vagyon kollektív megvásárlására létrehozott jogi társulásokat, lehetővé téve jogi személyek alapítását fejedelmi rendelet nélkül, kivéve, ha azt a törvény vagy a közrend kifejezetten tiltotta.

⁵⁸ Részletekért lásd: HANGA Vladimir: *Istoria dreptului românesc* (A román jog története), I. kötet, kollektív szerzőség, koordinátor:, Publishing House of the Academy, Bukarest, 1980, 207–232, 495.

⁵⁹ HANGA: *i.m.* 570.

⁶⁰ „A Calimach-kódex megfogalmazása két szakaszban történt: először Ananias Cuzanos felügyelete alatt, aki elkészítette a görög szöveget, majd később a brasszi születésű, művelt tudós, Chr. Flechtenmacher szerkesztésében, aki az osztrák polgári törvénykönyv szerkezetét vette át.”

A Calimach-kódex először biztosított általános jogi szabályozást a jogi személyek számára. Megkülönböztette a jogi személyiséggel rendelkező és nem rendelkező társaságokat, és megfogalmazta azokat a feltételeket, amelyek mellett az állam elismerhette az előbbieket. Calimach szerint a törvényes társaságok „erkölcsi személyiséget” szerezhettek, jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeztek, és jogalanyként működhettek, míg a jogosulatlan vagy illegális szervezetek nem rendelkeztek ilyen státusszal.⁶¹

Havasalföldön a Legiurea Caragea általános polgári és kereskedelmi jogi keretet biztosított, amely a „társaságok” kifejezés alatt elismerte a jogi személyeket, amelyeket kategóriákba soroltak, és állami felügyelet alá helyezték. Ezeket céhek vagy bármely közösségi csoportok között lehetett létrehozni, de csak az állami hatóság jóváhagyásával, amelynek joga volt felügyelni és ellenőrizni azok alapszabályát (*așezări*).⁶²

A Caragea-kódex meghatározta a társasági szerződéseket (*tovărășii*) is, kidolgozva a társulások többféle formáját, különböző mértékű tagi hozzájárulással. A Calimach-kódex hasonló osztályozást kínál a kereskedelmi társulásokra vonatkozóan, attól függően, hogy a résztvevők egyénileg „egy tárgyat, pénzösszegeket vagy egy teljes árukat kategóriát – azaz az összes árut, az összes terméket, az összes ingatlant, vagy akár az egész vagyონukat” adták-e be. Ennek megfelelően a társulások típusai is változnak, és jogaik többé-kevésbé széles körűek.⁶³

2.3.3. A modern kereskedelmi jog megjelenése: szabályozási újítások A vállalatirányítás fejlődése

A *Regulamentele Organice* (1831 – Havasalföld - *Țara Românească*, 1832 – Moldova) által bevezetett szervezeti reformok hozták létre az első kodifikált kereskedelmi intézményeket. Ezek a szabályozások létrehozták a speciális kereskedelmi bíróságokat, és megkezdődött a francia kereskedelmi törvénykönyv fordítása és átvétele. 1840-re a francia törvénykönyv román nyelvű változata, amelybe beépítették az 1838-as szabályozást, gyakorlatilag

⁶¹ Andrei RĂDULESCU: *A Calimach-kódex forrásai*, Bukarest, 1927, 15–20.

⁶² Eftimie ANTONESCU: *Codul comercial adnotat* (Kommentált kereskedelmi törvénykönyv), III. kötet: Kereskedelmi társaságok, *Tipografia Române Unite*, Bukarest, 1928, 20–21.

⁶³ Ion N. ANGHELESCU: *Tovărășii de negustori* (Kereskedő társaságok), Bukarest, 1933, 35.

Muntenia első kereskedelmi törvénykönyvévé vált, majd a fejedelemségek egyesülése után Moldovára is kiterjesztették.

Ez a korai kodifikáció kifejezetten bevezette a kereskedelmi társaságok főbb típusait, beleértve a névtelen társaságot (*societatea anonimă*) vagy részvénytársaságot – egy olyan formát, amelyet az jellemez, hogy a társaság identitása elválasztódik az alapítók vagy társult tagok egyéni neveitől.

A román jog modernizációjának kérdése Havasalföld és Moldva 1859-ben létrejött egyesülése és ezáltal az Egyesült Román Fejedelemségek létrejötte után azonnal napirendre került. 1864-ben el is fogadták az Alexandru Ioan Cuza megbízásából összeállított Polgári eljárási törvénykönyvet és a Polgári törvénykönyvet, melyet hat hét alatt állítottak össze az 1805-ös francia Code civil (*Code Napoléon*) mintájára (de a korábbi román szabályozások, az olasz polgári törvénykönyv tervezete, illetve a belga jelzálogtörvény is hatottak rá) és 2011. október 1-ig, az új román polgári törvénykönyv, vagyis a 287/2009 sz. törvény hatályba lépéséig.⁶⁴

2.3.4. A társaság az 1864. évi polgári törvénykönyv és a kereskedelmi törvénykönyv között

Csakúgy, mint más jogterületeken, az 1864-es román polgári törvénykönyv is a francia polgári törvénykönyvhöz hasonló módon szabályozta a társasági szerződések területét, elsősorban a társasági szerződés (társaság) jogi kereteire összpontosítva. A kereskedelmi tevékenység gyors átalakulása azonban – amely a mai modern üzleti élet felé haladt – a polgári törvénykönyv társasági szerződésekre vonatkozó számos rendelkezését gyakorlatilag már elfogadásuk pillanatában elavulttá tette.

Ebben az időszakban a társaságokat elsősorban olyan kereskedelmi tevékenységek végzése céljából hozták létre, amelyek széles körű ágazatokat öleltek fel – a kitermeléstől, a gyártástól és a szolgáltatásoktól a tényleges kereskedelmi tevékenységekig, például áruk vásárlásáig viszonteladás céljából.

Az 1864. évi román polgári törvénykönyv paradox módon azonban elhagyta a jogi személyek általános szabályozását, tükrözve a forradalom utáni francia korlátozásokat a kollektív

⁶⁴ VERESS Emőd — FEGYVERESI Zsolt — PÁL Előd: *i.m.*, 2019, 67.

szervezetekre vonatkozóan. Csak bizonyos szervezetek – állam, önkormányzatok, jótékonyági intézmények – kaptak jogi személyiséget külön törvények vagy királyi rendeletek alapján. Ez az alapvető korlátozás, vagyis a társaságok különálló jogi személyiségének hiánya az első román polgári törvénykönyvet teljesen alkalmatlanná tette azon kereskedők számára, akik gyorsan vállalkozókká és üzletemberekké fejlődtek, és modernebb jogi keretet igényeltek vállalkozásaik irányításához.

Ennek következtében hamarosan szükségessé vált egy új, alapvető törvény elfogadása, amely közvetlenebbül foglalkozik a kereskedelmi valósággal.

2.3.5. Az 1887-es kereskedelmi törvénykönyv és az intézményi növekedés

Ez a szükséglet, illetve a folyamatos gazdasági fejlődés és a kereskedelmi gyakorlatok egyre növekvő összetettsége vezetett egy külön román kereskedelmi törvénykönyv (a kihirdetéskor *Codicele de comerț* néven ismert) kidolgozásához, amelyet 1887. április 10-én rendelettel fogadtak el, és 1887. szeptember 1-jén lépett hatályba. Ez a törvénykönyv, amely szinte teljes egészében az 1882-es olasz kereskedelmi törvénykönyvet vette alapul, négy fő típusú kereskedelmi társaságot ismert el: a közkereseti társaságot, az egyszerű betéti társaságot, a részvénytársaságot (*societatea anonimă pe acțiuni*) és a betéti részvénytársaságot.

Ettől kezdve a két törvénykönyv – az 1864-es polgári törvénykönyv és az 1887-es kereskedelmi törvénykönyv – egymás mellett létezett, és együttesen szabályozta a magánjogot, illetve a kereskedelmi jogot.

A román társasági jog fejlődése során a társaságokat (*societăți comerciale*) először a kereskedelmi törvénykönyvben ismerték el jogi személyként. Ezek a szervezetek jogi személyiséggel rendelkeztek. A 19. és a 20. század elején a román jogtudomány befogadta és megvitatta a jogi személyiségre vonatkozó kiemelkedő európai elméleteket, nevezetesen a „fikciós elméletet” (Savigny), amely a jogi személyeket a törvény mesterséges konstrukcióiként írta le, amelyek nem rendelkeznek egyéni akarattal, valamint a „realista” és a „szándék” elméleteket, amelyek ezeknek a szervezeteknek funkcionális autonómiát biztosítottak, és elismerték jogi akaratukat, amelyet szerveik vagy képviselőik fejeztek ki. A román gyakorlatban az uralkodó paradigma a jogi személyt olyan entitásként kezelte, amely

vagyonnal és jogképességgel rendelkezik, és képes jogokat és kötelezettségeket szerezni a társadalomban és a bíróságok előtt.⁶⁵

A társaságok jogi személyiséget szereztek a törvényben előírt alakiságok teljesítésével – legfőképpen a részvénytársaságok és más kereskedelmi szervezetek nyilvántartásba vételével és bírósági elismerésével. Ez a jogi személyiség lehetővé tette tehát a társaságok számára, hogy tulajdonnal rendelkezzenek, szerződéseket kössenek, pereljenek és perelhetők legyenek, valamint alapítóiktól vagy részvényeseiktől függetlenül működjenek, a törvényben előírt irányítási struktúráknak megfelelően.

Bevezették a bírósági felügyeletet, amelynek keretében a bíróságoknak ellenőrizniük kellett mind a formalitásokat, mind a tagokkal/részvényesekkel, a részvénytőkével, a társaság nevével, céljával, irányításával és szervezésével kapcsolatos lényegi követelményeket. A gyakorlatban a kereskedelmi jogi személyek engedélyezési rendszerét felváltotta a jogi feltételek teljesülésének ellenőrzési rendszere (az elismerési rendszer).

A kormányzás központi elvei a közgyűlések többségi döntéshozatala, az igazgatók vagy igazgatótanácsok kinevezése, valamint a kinevezett cenzorok felügyelete voltak. Fontos, hogy a kisebbségi részvényesek bírósági engedély alapján felügyeletet kérhettek vagy rendkívüli közgyűlést hívhattak össze.

Ebben az időszakban kezdtek kialakulni a gazdasági célú közjogi jogi személyek, mint például a 1876. augusztus 3-i törvénnyel létrehozott Betét- és Bizományi Ház, valamint az 1880. január 16-i törvénnyel „Románia számára állami intézményként megalapított Takarékpénztár”. Több szervezetet is részvénytársaságként hoztak létre, többek között: 1871-ben a vasúttársaságot, 1880. április 17-i törvénnyel a Nemzeti Bankot, 1906. július 13-i törvénnyel pedig az Állami Lottót.⁶⁶

Fontos megjegyezni, hogy az 1864-es polgári törvénykönyv és az 1887-es kereskedelmi törvénykönyv által szabályozott kereskedelmi jog kettős rendszere mindaddig hatályban

⁶⁵ Elvia Arcelia QUINTANA ADRIANO: The Natural Person, Legal Entity or Juridical Person and Juridical Personality (A természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiség és jogi személyiség), *The Penn State Journal of Law & International Affairs*. 363, 2015. december, elérhető: <https://insight.dickinsonlaw.psu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1117&context=jlia>, megnyitva: 2025.02.23-án.

⁶⁶ Sevastian CERCEL: *Consideratii istorice privind persoana juridica* (Történelmi áttekintés a jogi személy fogalmáról), *Revista de Științe Juridice*, 2/2009. sz., 28–29.

maradt, amíg a sokkal később hatályba lépő új román polgári törvénykönyv kifejezetten hatályon kívül nem helyezte őket. A kommunista korszakban azonban a magánkereskedelmi vállalkozások tilosak voltak, így a kereskedelmi törvénykönyv gyakorlatilag hatályát veszítette, és a gyakorlatban nem működött. Tulajdonképpen a román kereskedelmi törvénykönyvet a kommunista rezsim alatt soha nem helyezték hatályon kívül, de a magánvállalkozói tevékenység hiánya miatt elavulttá és működésképtelenné vált.

Ez a szüneteltetett állapot lehetővé tette a törvénykönyv újbóli életbe léptetését anélkül, hogy azt 1990 után, amikor Románia visszatért a piacgazdasághoz, hivatalosan újra hatályba léptették volna. A kereskedelmi törvénykönyv így 2011-ig, az új román polgári törvénykönyv (a továbbiakban „*Román polgári törvénykönyv*”)⁶⁷ bevezetéséig visszanyerte joghatályát, ami a polgári és kereskedelmi jogi rendelkezések egyetlen modern jogszabályi szövegbe történő összevonását jelentette.⁶⁸

A kommunista ideológia által erősen befolyásolt jogalkotás korszakát, különösen a tulajdonjog és a kereskedelmi jog területén, magunk mögött hagyva fontos kiemelni, hogy a román polgári jog reformjával és az új Román polgári törvénykönyv bevezetésével egységes koncepcionális megközelítést fogadtak el. Ezen a kereten belül a kereskedelmi törvénykönyvet integrálták a Román polgári törvénykönyvbe, anélkül azonban, hogy csorbították volna a társasági jog különálló identitását és jelentőségét – egy eredményt, amelyet egyes jogászok és tudósok kezdetben attól tartottak, hogy veszélybe kerülhet.⁶⁹

2.3.6. Regionális jogi sokszínűség és harmonizáció: Erdély

Kereskedelmi társaságok már a 17. században is működtek Erdélyben (Szebenben és Brassóban). 1723-ban megalakult a Temesvári Kereskedelmi Társaság. 1851-ben „társulási szerződést” kötöttek, amelynek eredményeként részvénytársaság jött létre, amelynek célja egy papírgyár építése volt Zernestiben. Az ilyen társaságok irányítását egy „*praestos*” és egy

⁶⁷ Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările și completările ulterioare.

⁶⁸ Gabriel ȚIȚA-NICOLESCU: Drept comercial sau dreptul afacerilor? (*Kereskedelmi jog vagy üzleti jog?*), *Revista Română de Drept al Afacerilor*, 1. szám (2018), 97–109.

⁶⁹ Liviu-Bogdan CIUCĂ és Alexandra CRIȘAN: Dreptul societar între Codul civil roman și legislația europeană (A társasági jog a román polgári törvénykönyv és az európai jogszabályok között). *Revista Română de Drept al Afacerilor*, 11. szám (2015), 123–126.

tanács végezte, amelynek tagjai a közgyűlésen a közösség összes tagja által választott több tagból álltak.⁷⁰

Erdélyben a kereskedelmi jogi rendszert kezdetben az osztrák jogszabályok alakították, mint például az 1855-ös *Gesetz betreffend die Eintragung der Firmen*, majd később, a német kereskedelmi törvénykönyv. Az osztrák-magyar dualizmus időszakában aztán, az erdélyi kereskedelmi jogi fejlődés csúcspontját az 1875-ös magyar kereskedelmi törvénykönyv jelentette. Ezek a szabályok 1918-as nagy egyesülés után is hatályban maradtak. Formától függetlenül négy fő típusú kereskedelmi társaságot ismertek el, bár a szervezet, az igazgatás és a felelősség tekintetében eltérések voltak a régiók sajátos jogi hagyományai szerint. E jogi rendszer keretében 1892 és 1913 között összesen 25 kereskedelmi társaság és 148 bank (beleértve a kereskedelmi társaságokat, hitelintézeteket és pénzügyintézeteket) jött létre. Ezek a szervezetek együttesen gazdasági előnyöket hoztak Erdélyben, ösztönözve a gazdaságosság és a vállalkozói szellem kialakulását. Erdély első bankja a szebeni „*Albina*” (1872) volt, amelyet mások követtek: a fogarasi „*Furnica*” (1883), a szászvárosi „*Ardeleana*” (1885), a „*Timișana*” bank Temesváron (1885), az „*Economul*” bank Kolozsváron (1886), az „*Aurora*” bank Abrudban (1887), az „*Arieșana*” bank Tordán (1887) és a „*Bistrițeană*” bank Beszterce városában (1888).⁷¹

Az 1920-as Trianoni Békeszerződés által Erdélyt kényszerítette Romániába integrálni és ez szükségessé tette a magánjogi integrációt is. Az első világháború után létrejött Románia területén ugyanis párhuzamosan léteztek különböző jogrendek, az ókirályságban (egyesült Havasalföld és Moldva) az 1887. évi Kereskedelmi törvénykönyvet, a tág értelemben vett Erdélyben pedig a magyar Kereskedelmi törvényt (az 1875. évi XXXVII. Törvénycikket) alkalmazták. Ennek rendezésére a 30-as évek derekán Nagy Romániában új magánjogi kódexek tervezetén kezdtek dolgozni, azaz a Polgári törvénykönyv és a Kereskedelmi törvénykönyvön, ehhez csatlakozott később a polgári eljárásjogot szabályozó törvénykönyv. Ezeknek hatályba lépését többször halasztották, végül 1940. december 31-én határozatlan időre, többek között Nagy-Románia területi veszteségei miatt.⁷² Így tehát nem valósulhatott

⁷⁰ Marian BRATIȘ: *A részvénytársaságok kialakulása: A részvénytársaságok története és szabályozása*, Hamangiu Kiadó, Bukarest, 2008, 11.

⁷¹ HANGA: *i.m.*, *A román jog története*, III/2. kötet, 169.

⁷² VERESS Emőd — FEGYVERESI Zsolt — PÁL Előd: *i.m.*, 2019, 73-74.

meg a román magánjognak az új kódexek általi egységesítése, annak ellenére, hogy mindhárom törvénykönyv tervezetét a román jogi gondolkodás értékes alkotásának minősítették.⁷³

Észak-Erdélynek a második bécsi döntés (1940) általi visszacsatolása Magyarországhoz felvetette ismét a fennálló magyar jogrendbe történő beillesztését e területnek, azonban a tiszavirág életű állapot erre már nem adott lehetőséget. A fokozatos és tudományosan megalapozott román magánjogi integráció helyett a Román jogalkotó előbb 1943-ban Dél-Erdélyben, majd 1945-ben az ismét Romániához csatolt Észak-Erdélyben is bevezette a román magánjogot, visszaállította 1864-es Polgári törvénykönyvet az 1945. évi 260. törvény által.

A román joghatóság kiterjesztésével – Besszarábia (1919)⁷⁴, Bukovina (1938)⁷⁵ és Erdélyben (1943)⁷⁶ – az 1887-es kereskedelmi törvénykönyv és a társasági jog keretei végül országosan egységesítve lettek. Kiegészítő jogszabályok is születtek, nevezetesen a kereskedelmi nyilvántartás létrehozásáról szóló törvény és a részvénytársaságok működésére és irányítására vonatkozó módosítások.

Erdély későbbi társasági jogi fejlődése egybemosódik a Romániában végbement változásokkal. A II. világháború után a kommunizmus hatalomra kerülésével, évtizedekre elsorvadt és okafigyottá vált a társasági jog, hisz a szovjet típusú diktatúra társadalom átalakítási tervének alapját képezte az államosítás, a magántulajdon megszüntetése.⁷⁷

2.3.7. A társaságok a 31/1990 sz. törvény szerinti jelenlegi román jogi keretben

Romániában az 1989-es rendszerváltás után ismét elkezdtek alkalmazni a szovjet típusú diktatúra alatt teljesen félretett Kereskedelmi törvénykönyvet, mely a kapitalista piacgazdaság visszatérésével újra időszerű lett.⁷⁸ A saját olasz mintáját túlélő román

⁷³ NEGREA Camil: *Evoluția legislației în transilvania de la 1918 până astăzi* (A jogalkotás fejlődése Erdélyben 1918-tól napjainkig), Cartea românească din Cluj, Nagyszeben, 1943, 22-23.

⁷⁴ 1919. május 4-i 1731. sz. törvényerejű rendelet.

⁷⁵ 478. sz. törvényerejű rendelet, 1938. október 1.

⁷⁶ A régi királyság polgári és kereskedelmi jogszabályainak kiterjesztéséről Romániára a Kárpátokon túl területén, 1943. június 22-i 389. sz. törvény.

⁷⁷ VERESS Emőd: From Capitalism to Utopia Communist Nationalization of Companies in Central and Eastern Europe (A kapitalizmustól az utópiáig – a vállalatok kommunista államosítása Közép- és Kelet-Európában), *Acta Universitatis Sapientiae, Legal Studies*, 2015/1 sz. 125-137.

⁷⁸ SIPOS István: A Kereskedelmi törvénykönyv időszerűségéről, *Romániai Magyar Jogtudományi Közöny*, 2003/1, 42-43.

Kereskedelmi törvénykönyv társasági jogi szabályai azonban elavultak voltak, ezért már viszonylag korán 1990 őszén elfogadták a kereskedelmi társaságokról szóló 31/1990. sz. törvény (*Legea societăților comerciale*).

A társaságokra alkalmazandó román jogi keret középpontjába a rendszerváltás után tehát, a jelenleg is hatályban lévő, kereskedelmi társaságokról szóló 31/1990. sz. törvény (a továbbiakban, „*Társasági törvény*”, vagy „*Ttv.*”)⁷⁹ került, amely a profitorientált jogi személyek alapítását, működését, átalakulását és megszűnését szabályozza. Elfogadását követően ez a törvény a román magánjog alapvető pillérévé vált, döntő szerepet játszott az 1989 utáni gazdasági átmenetben, majd később alkalmazkodott az Európai Unió tagságával járó harmonizációs követelményekhez. A Társasági törvény immár több mint 35 éves hatálya alatt, több mint 40 alkalommal módosították, amelyek közül jó néhány olyan jelentőséggel bíró változást hozott, amely értékelhető társasági jogi reformnak is.

Annak ellenére, hogy eredetileg egy nem digitális jogi kultúrában született, a 31/1990. sz. törvény az idők folyamán fejlődött, hogy alkalmazkodjon a technológiai fejlődéshez és a jogi újításokhoz, amelyek közül sok ma már a digitalizáció által vezérelt.

A 31/1990. sz. törvény nem ad explicit jogi meghatározást a „társaság” (*societate*) fogalmára, ezt a hiányosságot a jogtudomány a Román polgári törvénykönyvben szereplő, a társaságokra és társulásokra vonatkozó általános szabályokra hivatkozva pótolta. Így a társaság fogalmának elméleti és normatív alapjai elsősorban a Polgári törvénykönyv 1881–1895. cikkeiből származnak, amelyek a társasági szerződést (*contractul de societate*) szabályozzák és meghatározzák a társaság alapvető jogi jellemzőit. A Román polgári törvénykönyv 1881. cikkének (1) bekezdése szerint a társaság olyan megállapodásból jön létre, amelyben két vagy több személy kötelezi magát, hogy együttműködik és pénzzel, áruval vagy munkával hozzájárul egy tevékenység végzéséhez, valamint a tevékenységből származó haszon vagy megtakarítás megosztásához. A társaság célja tehát szorosan kapcsolódik egy együttműködésen alapuló és jellemzően profitorientált tevékenységhez, amely meghatározás mind a polgári, mind a kereskedelmi társaságokra vonatkozik, utóbbiakra pedig a Társasági törvény elsősorban összpontosít.

⁷⁹ *Legea societăților nr. 31/1990 privind societățile, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 126–1990.- a továbbiakban Ttv.*

Történelmileg a 31/1990. sz. törvény az úgynevezett „kereskedelmi társaságokat” (*societăți comerciale*) szabályozta, amely kifejezést a 76/2012 sz. törvény által bevezetett reform, az új polgári perrendtartás (134/2010 sz. törvény) hatálybalépésével elhagytak. E jogszabályi frissítés eredményeként a román jog már nem tesz formális különbséget a polgári és kereskedelmi társaságok között, és a terminológia a természetüktől függetlenül az általánosabb „társaságok” (*societăți*) kifejezés felé tolódott el. Ebben az összefüggésben a korábban „kereskedelmi” társaságoknak nevezett társaságokat a jelenlegi 31/1990. sz. törvény szerinti rendszerben vagy „jogi személyiséggel rendelkező társaságoknak” (*societăți cu personalitate juridică*), vagy egyszerűen „társaságoknak” nevezik.

A román társasági jog történelmi fejlődése az európai jogi modellek fokozatos integrációját, a hazai igényekhez való alkalmazkodást és végül a román területeken való harmonizációt tükrözi. Ez az evolúció gazdag alapot nyújt a későbbi fejlemények elemzéséhez, beleértve a 21. században a társasági jog digitalizálása által hozott kihívásokat és lehetőségeket.

2.4. A magyar társasági jog történeti áttekintése - fejlődésének rövid vázlata⁸⁰

A társasági jog fejlődése szorosan összefonódik az állam gazdasági és politikai berendezkedésével, valamint a kereskedelem és vállalkozás szabadságának alakulásával. A magyar társasági jog fejlődése lényegében több mint kétszáz éves múltra tekint vissza, amelynek során történetileg jól körülhatárolható szakaszokban haladt a modern szabályozás felé.

A jogfejlődés kezdetei az államalapítástól a XVIII. század végéig tartó időszakra datálhatók, amely szakaszban Magyarországon nem létezett a kereskedelmi társaságokat szabályozó jogi keretrendszer.⁸¹ Ettől eltérően, Nyugat-Európában már kialakultak olyan társasági formák, mint a „*commenda*” és a „*compagna*”, ezek azonban nem honosodtak meg a magyar jogrendszerben.⁸²

⁸⁰ Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy jelen fejezetben az anyagi jogi fejlődést tekintjük át röviden, amelyhez kapcsolódva a vonatkozó bírói gyakorlat is beépítésre került.

⁸¹ Lásd hozzá: PAPP Tekla: A magyar társasági jog fejlődése. In: *Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica*, (58) 1-41. 2010, pp. 409-434. https://acta.bibl.u-szeged.hu/7065/1/juridpol_058_409-434.pdf, megnyitva: 2025.10.12-én.

⁸² A társasági jog kialakulásának egyik „bölcsojéként” nevesíthető Olaszország, ahol a különböző társasági formáknak számos előképe alakult ki. A „*compagna*” például a közkereseti társaság elődjének tekinthető, figyelemmel arra, hogy ebben az Olaszországban kialakult társasági formában különös szerepet kapott a tagok korlátlan felelőssége és a társaság kevésbé különült el a tagok személyétől is. Szintén a középkorban alakult ki

Magyarországon az első kodifikációs kísérletek a XVIII. század végére tehetők. 1779-ben a királyi Curia megbízást kapott egy kereskedelmi- és váltótörvény kidolgozására, amely 1795-re készült el, azonban sosem lépett hatályba.⁸³ Újabb próbálkozásra csak az 1830-as években került sor, a „*Codex Cambio-Mercantil is eiusdemque Ordo Processualis*”⁸⁴ névvel illetett tervezettel, a hatálybalépés azonban ismét elmaradt. A következő „*kísérlet*” azonban már sikeres volt: az első hatályos társasági jogszabály az 1840. évi XVIII. törvénycikk volt⁸⁵, amely a közkereseti, betéti és részvénytársaságokat szabályozta. Ez a törvény egészen az 1875. évi XXXVII. törvénycikk (röviden: Kt.) elfogadásáig maradt hatályban.⁸⁶

A magyar társasági jog fejlődése szempontjából az 1840-es kereskedelmi jogi törvénycsomag és az 1875. évi Kereskedelmi törvény különösen fontos kodifikációs állomásként értékelhető. Az 1840-es jogszabályok már magukban foglalták a bírósági bejegyzés, a szabad vállalkozásalapítás, valamint a közkereseti társaság, a betéti társaság és a részvénytársaság absztrakt szabályozásának alapjait.⁸⁷

Az 1875-ös Kt. immár négy társasági formát ismert el: a közkereseti társaságot, a betéti társaságot, a részvénytársaságot és a szövetkezetet. A törvény elsősorban az osztrák mintát követte, részletesen szabályozta az alapítást, a társasági jogviszonyokat, a megszűnés

a „*commenda*”, amelynek lényegét az jelentette, hogy egy kereskedő tőkét bocsájtott egy kereskedelmi utazást megvalósító, másik kereskedő, vagy adott esetben akár egy hajó legénysége részére. Az utazást követően a hasznot megosztották, általában 3/4 részt kapott a helyben állomásozó tőkés, 1/4-et pedig az aktív partner. Ilyen szerződések leggyakrabban a földközi-tengeri kereskedelemben fordultak elő, de alkalmazták azokat a szárazföldi utazásoknál is. A szerződéstípusban részt vállaló szerződéses partnerek közösen viselték az utazásból eredő kockázatot, illetve a nyereségből is közösen osztottak. Lásd hozzá bővebben: KISFALUDI (2000): Kisfaludi András: A társasági jog helye a jogrendszerben. Polgári Jogi Kodifikáció. 2000. <https://ptk2013.hu/wp-content/uploads/2012/11/2000-3PJK.pdf> illetve Társasági jogi lexikon. 262. https://antk.uni-nke.hu/document/akk-uni-nke-hu/Tarsasagi_jogi_lexikon.pdf, megnyitva: 2025.10.12-én.

⁸³ PAPP: *i.m.* 2010, 410.

⁸⁴ A tervezet elkészítése érdekében külön bizottság került felállításra, amely az 1763. évi osztrák váltórendszabályt alapul véve dolgozta ki a dokumentumot, amely azonban nem került az Országgyűlés elé.

⁸⁵ 1840. évi XVIII. törvénycikk a közkeresetre összeálló társaságok jogviszonyairól <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=84000018.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D27>, megnyitva: 2025.10.12-én.

A törvénycikk három fejezetben és 62. §-ban szabályozta a közkereseti társaságok, a szoros értelemben közkereseti társaságok és a részvénytársaságok legfontosabb szabályait.

⁸⁶ 1875. évi XXXVII. törvénycikk kereskedelmi törvény. (röviden: Kt). <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=87500037.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D29>, megnyitva: 2025.10.12-én.

A törvénycikk immár részletesebb, széleskörűbb szabályozást honosít meg, az anyagi jogi szabályok mellett, eljárási szabályokat is tartalmaz.

⁸⁷ FAZAKAS Zoltán József: A társasági jog fejlődésének vázlata és az 1875. évi magyar Kereskedelmi törvény jelentősége, *i.m.*, 65, 67-70.

feltételeit és a cégbejegyzést. E vonatkozásban megjegyzést érdemel, hogy a törvénycikk előírta a törvényszékek vonatkozásában a „*kereskedelmi cégjegyzékek*” vezetését. Ezen nyilvántartások vonatkozásában – a mai szabályozással egyezően – már érvényesült a nyilvánosság alapelve is: a bejegyzett adatok mindenki számára hozzáférhetőek voltak, sőt a különböző bejegyzésekről másolatok készítésére is lehetőség nyílt.⁸⁸ Bár az idő előrehaladtával számos kiegészítő rendelkezésre volt szükség, a jogszabály úttörő jelentőséggel bírt: a társasági jog területét önálló jogággá emelte.⁸⁹

Tekintettel a gazdaság jelentős változásaira a XX. század első felében a társasági jog tovább fejlődött. A részvénytársasági, közkereseti és betéti társasági forma mellett, egyre sürgetőbbé vált új társasági konstrukciók bevezetése is. Ennek eredményeként született meg az 1930. évi V. törvénycikk, amely bevezette a magyar jogrendszerbe a korlátolt felelősségű társaságot (Kft.)⁹⁰ és az ún. csendestársaságot is.⁹¹ A Kft. a kis- és középvállalkozások számára kínált megfelelő, rugalmas keretet, szemben a részvénytársaság formális merevségével.

A második világháborút követően a szocialista gazdaságpolitika gyökeresen átalakította a társasági jog rendszerét. Az államosítások és a központosított tervgazdaság kizárták a klasszikus társasági formák használatát, s bár a korábbi törvények (az 1875-ös vagy az 1930-as) formálisan még hatályban maradtak, tényleges gyakorlati alkalmazásuk jelentősen háttérbe szorult.⁹²

A kialakult gazdasági helyzet az 1960-as évektől mutatott némi változást, ekkortól ugyanis fokozatosan tértek vissza bizonyos társulási lehetőségek, kezdetben kizárólag szocialista szervezetek között. Megjelentek a gazdasági társulások, a közös vállalatok, majd a 70-es évek végétől a gazdasági munkaközösségek (röviden: gmk) és vállalati gazdasági

⁸⁸ Kt. 7.§

⁸⁹ Uo.

⁹⁰ A jogszabály a Kft. fő attribútumait az alábbiakban ragadta meg: „*A korlátolt felelősségű társaság kereskedelmi társaság előre meghatározott törzsbetétekből álló törzstőkével alakul s amelynél a tag felelőssége a társasággal szemben törzsbetéteinek szolgáltatására és a társasági szerződésben megállapított esetleges egyéb vagyoni hozzájárulásokra terjed ki. A társaság kötelezettségeiért a tag egyébként nem felel.*” Lásd hozzá: 1930.évi V. törvénycikk 1.§

⁹¹ 1930. évi V. törvénycikk a korlátolt felelősségű társaságról és a csendes társaságokról. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=93000005.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyi%3Fpagenum%3D40>, megnyitva: 2025.10.12-én.

Az ún. „csendestársaság” alatt az alábbi jogalanyt értette a jogszabály: „*Csendes társaság keletkezik, ha valaki (a csendestárs) a nélkül, hogy kifelé tagul jelentkezne, másnak vállalatában vagyoni betétet úgy vesz részt, hogy azt a vállalat tulajdonosának rendelkezésére adni köteles.*”

⁹² PAPP: i.m.: 410.

munkaközösségek (röviden: vgmk) is.⁹³ 1981-től már magánszemélyek is alapíthattak ilyen jellegű együttműködéseket, amely már előkészítette a társasági jog rendszerváltozást követő reformját.⁹⁴

A „modern” magyar társasági jog korszakát az 1988. évi VI. törvény nyitotta meg, amelyet 1989. január 1-jén hirdettek ki. Ez a Gazdasági Társaságokról szóló törvény (röviden Gt.) korszerű, piacképes társasági formákat vezetett be, és egységes szerkezetben szabályozta az új gazdasági környezethez illeszkedő társasági jogot. Lehetővé tette a magánszemélyek, állami vállalatok és külföldi befektetők együttműködését, megalapozva a piacgazdaság jogi kereteit. A jogszabály egyfajta kompromisszumos megoldásként jött létre: egyszerre tartalmazott közjogi és magánjogi elemeket, tükrözve az állami vállalatokból való átalakulás és a piaci viszonyokhoz való igazodás kettős igényét. Bár a jogszabály még nem teljesen a polgári jogi alapokon nyugodott, fontos szerepe volt abban, hogy lehetőséget teremtett a vállalkozási formák újjászületésére a piacgazdasági keretek között.⁹⁵

A következő lépcsőfokot az 1997. évi CXLIV. törvény⁹⁶ jelentette, amely már következetesen polgári jogi szemléletet érvényesített. Az új törvény felszámolta az átmeneti megoldásokat, és egységes szerkezetben, világos rendszerben szabályozta a gazdasági társaságokat. Létrejött az a megközelítés, amely szerint minden gazdasági társaság jogi személy, és ezzel megerősödött a tagok és a társaság jogalanyiséga közötti éles különbségtétel. A személyegyesítő társaságokat – közkereseti és betéti társaságokat – jól elkülönítette a tőkeegyesítő társaságoktól (Kft. és Rt.), utóbbiaknál pedig világosan szétválasztotta a zártkörű és nyilvános működési formát. A társaságok belső viszonyaira

⁹³ Novotni Zoltán véleménye szerint a vgmk. - annak ellenére, hogy nem jogi személy - polgári jogi jellegű jogalanyiséggal rendelkezik, vagyis a saját nevében szerződéseket köthet, a kötelezettségeiért a munkaközösséget terheli az elsődleges kötelezettség). Lásd hozzá: NOVOTNI Zoltán: Gazdasági életünk új formációi - polgári jogi gondolatok, *Jogtudományi Közöny*, (1983) 1., 1-10.

⁹⁴ Ez időszaktól kezdődően a jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági munkaközösségbe magánszemélyek tömörülhettek. A társasági szerződésben az alábbi célok kerültek megfogalmazásra: fogyasztási és egyéb szolgáltatás, kisüzemi termelés és a gazdálkodó szervezetek tevékenységét kiegészítő tevékenység végzése, valamint ezek szervezése és elősegítése. Az 1981. évi 15. törvényerejű rendelet szerint, a munkaközösség feladata, hogy tevékenységi körében hozzájáruljon a társadalmi szükségletek jobb kielégítéséhez. A polgári jogi társaság szabályait (bizonyos eltérésekkel) a gmk-k létrehozására, szervezetére, gazdálkodására, valamint a tagok felelősségére és a munkaközösség megszűnésére alkalmazni rendelték. Lásd hozzá: SZIKORA Veronika: A polgári jogi társaság szabályozásának főbb csomópontjai Magyarországon, In: *Miskolci Jogi Szemle*, 2007/1., 2007, 20-44.

⁹⁵ Lásd hozzá: SÁRKÖZY Tamás: Húsz éves a gazdasági társaságok törvényi szabályozása. In *Gazdaság és Jog*, 2009/1., 2009, 3-9.

⁹⁶ 1997. évi CXLIV. törvény a gazdasági társaságokról.

vonatkozó szabályok is egyértelműbbé váltak, így a jogbiztonság és a kiszámíthatóság növekedett, ami előnyösen hatott a gazdasági élet szereplőinek működésére.⁹⁷

A jogfejlődés következő eredményeként a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (röviden: Gt.) érdemel említést. A jogszabály preambuluma célként rögzítette, hogy korszerű jogi keretek kialakításával járuljon hozzá a magyar piacgazdaság fejlődéséhez, erősítse a nemzetgazdaság jövedelemtermelő képességét, valamint előmozdítsa a vállalkozások hatékony működését. Ezzel összhangban a gazdasági társaságok működésének a tisztességes verseny feltételeit kellett szolgálnia, elkerülve a gazdasági erőfölény kialakulását, miközben figyelemmel kellett lennie a hitelezők méltányos érdekeire és a közérdek érvényesülésére is.⁹⁸

A hatályos Polgári Törvénykönyv elkészülését, majd hatálybalépését hosszú, több mint másfél évtizedes kodifikációs folyamat előzte meg. Egy új magánjogi kódex megalkotásának igénye a rendszerváltozást követő társadalmi és gazdasági átalakulások kapcsán született meg. Annak ellenére ugyanis, hogy az 1959. évi IV. törvény számos módosításon ment keresztül, egyre kevésbé volt alkalmas arra, hogy egységes rendszerben szabályozza a piacgazdaság és a megváltozott tulajdoni viszonyok következtében kialakult magánjogi kapcsolatokat. Az új Ptk. megalkotásának célja tehát nem csupán a korábbi kódex korszerűsítése, hanem a rendszerváltozást követően kialakult piacgazdasági viszonyok átfogó, egységes és korszerű szabályozása volt.⁹⁹

Maga a kodifikációs folyamat 1998-ban indult meg, amikor az 1050/1998. (IV. 24.) Korm. határozat elrendelte az új Polgári Törvénykönyv előkészítését, és létrehozta az ennek szakmai irányításáért felelős Polgári Jogi Kodifikációs Főbizottságot, amelynek szakmai vezetésében meghatározó szerepet töltött be Vékás Lajos.¹⁰⁰

A munkálatok első jelentős eredményeként, viszonylag rövid időn belül elkészült az új Ptk. koncepciója, amelyet a Kormány 2002-ben elfogadott. Ezt követően kezdődött meg a normaszöveg kidolgozása.¹⁰¹

⁹⁷ Uo.

⁹⁸ 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról. (röviden: Gt.) Preambulum.

⁹⁹ VÉKÁS Lajos: Az új Polgári Törvénykönyvről, *Jogtudományi Közöny*, 2013/5., 225–242.

¹⁰⁰ 1050/1998. (IV. 24.) Korm. határozat a polgári jogi kodifikációról.

¹⁰¹ 1003/2003. (I. 25.) Korm. határozat az új Polgári Törvénykönyv koncepciójáról.

A normaszöveg első teljes tervezete 2006-ra készült el, a kodifikáció azonban ezt követően jelentős fordulatot vett. Az igazságügyi kormányzat és a kodifikációs bizottság közötti szakmai és koncepcionális nézetkülönbségek következtében a törvénytervezet további előkészítését az igazságügyi tárca vette át.¹⁰² Az így kialakított normaszöveg alapján az Országgyűlés elfogadta a Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvényt. A kódex hatálybalépésére azonban végül nem került sor. A hatálybalépéséről és végrehajtásáról rendelkező szabályozást érintő alkotmánybíróági döntést, majd a 2010-ben bekövetkezett kormányváltást követően a 2009-ben elfogadott Ptk. nem vált a magyar magánjog hatályos kódexévé.¹⁰³

Ezáltal 2010-ben kezdődött meg a kodifikáció új szakasza. A Kormány az 1129/2010. (VI. 10.) Korm. határozattal újra létrehozta a Polgári Jogi Kodifikációs Főbizottságot és a Polgári Jogi Operatív Szakmai Bizottságot. A kodifikáció szakmai irányítása ismét Vékás Lajos vezetésével folytatódott.¹⁰⁴ A munkálatok során nagymértékben támaszkodtak a korábbi kodifikáció eredményeire, ugyanakkor több alapvető, koncepcionális kérdést ismételtén megvizsgáltak a bizottságok.¹⁰⁵

A kodifikáció eredményeként az Országgyűlés 2013. február 11-én fogadta el a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényt, amely 2014. március 15-én lépett hatályba. Az új Ptk. a korábbi kódexhez képest szélesebb körben valósította meg a magyar magánjogi szabályanyag integrációját, önálló könyvben szabályozza ugyanis a családjogot és a jogi személyek jogát is. A társasági jog szempontjából különösen jelentős változást jelentett, hogy a gazdasági társaságok korábban önálló törvényben elhelyezett magánjogi szabályai a Ptk. Harmadik Könyvébe kerültek, ezáltal a gazdasági társaságok joga szervezesebben illeszkedett a jogi személyek általános magánjogi szabályozásának rendszerébe.

2.5. A társasági jog digitalizációjának elméleti kerete

2.5.1. A digitalizáció hatása a jogrendszerekre

¹⁰² WELLMANN György: *Az új Polgári Törvénykönyv Szakértői Javaslatának méltatása*, Magyar Jog, 2008/7., 457-460.

¹⁰³ 2009. évi CXX. törvény a Polgári Törvénykönyvről és 51/2010. (IV. 28.) AB határozat.

¹⁰⁴ 1129/2010. (VI. 10.) Korm. határozat az új Polgári Törvénykönyv megalkotásáról.

¹⁰⁵ VÉKÁS Lajos: *Az új Polgári Törvénykönyvről*, *Jogtudományi Közlöny*, 2013/5., 225–242.

Fogalmi szempontból a digitalizáció több, egymással összefüggő jelenséget foglal magában. Kiindulópontját az információk digitális formába történő átalakítása jelenti, amely lehetővé teszi azok hatékony feldolgozását és tárolását. Erre épülnek azok a folyamatok, amelyek során a digitális technológiák a meglévő működési struktúrák hatékonyabbá tételét szolgálják.

A digitális átalakulás átfogó módon érinti az állami működést, valamint a gazdasági szervezetek működési környezetét is. A digitális technológiák megjelenése és fokozatos elterjedése – a digitális átalakulás különböző szakaszain keresztül – az adatvezérelt gazdaság követelményeivel együtt a szervezeti és társadalmi változások elsődleges hajtóerejének tekinthető. A digitális átalakulás gazdasági és társadalmi hatásainak mélysége indokolja, hogy a jelen kutatás e jelenséget helyezze a vizsgálat középpontjába.¹⁰⁶

E változások a jogrendszerek működésére is közvetlen hatást gyakorolnak. A jogalkotás és jogalkalmazás hagyományos keretei egyre inkább kihívások elé kerülnek, mivel a digitális környezet dinamikusabb és határokon átnyúló jellegű működést tesz lehetővé. A jogrendszereknek ezért reagálniuk kell arra, hogy a gazdasági és társadalmi interakciók egyre nagyobb része elektronikus formában zajlik, és ezekhez megfelelő normatív kereteket kell biztosítaniuk.

A digitalizáció egyik legjelentősebb hatása a jogi formák és eljárások átalakulásában ragadható meg. A hagyományosan írásbeliséghez kötött jognyilatkozatok egyre inkább elektronikus formában jelennek meg, amely újraértelmezi az alakiság, a hitelesség és a bizonyíthatóság követelményeit. Hasonlóképpen, a jogi eljárások – így különösen a közigazgatási és cégeljárások – digitalizációja az ügyintézés gyorsulását és egyszerűsödését eredményezi, ugyanakkor új típusú garanciális kérdéseket is felvet.

A szervezeti működés szintjén a digitalizáció a vállalatirányítási modellek átalakulásához vezet. A döntéshozatal egyre inkább decentralizáltabbá és technológiailag támogatottá válik, amely lehetővé teszi a részvétel új formáit, például a távoli vagy elektronikus szavazást. Ez

¹⁰⁶ Laura-Elena MARINAȘ, Alina-Camelia BELCIU (Vasilescu), Elena-Simona IONEL: *A Framework Analysis of Digital Transformation: Insights from the Romanian National Recovery and Resilience Plan* (A digitális átalakulás keretelemzése: tanulságok a román Nemzeti Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervből), *Romanian Journal of European Affairs* (Román Európai Ügyek Folyóirata), 25. évf., 1. sz., 2025 június.

különösen a társasági jog területén bír jelentőséggel, ahol a részvényesi joggyakorlás és a legfőbb szerv működése hagyományosan a fizikai jelenléthez kötődött.

A digitalizáció a jogrendszerek működésében is változást eredményez. A merev, formális megközelítéseket egyre inkább felváltják a funkcionális és technológia-semleges szabályozási megoldások, amelyek nagyobb rugalmasságot biztosítanak a gyorsan változó környezethez való alkalmazkodás érdekében. Ez a szemléletváltás azonban nem jelenti a jogbiztonság követelményének háttérbe szorulását, hanem annak új keretek között történő érvényesítését teszi szükségessé.¹⁰⁷

A digitalizáció felgyorsulásához jelentős mértékben hozzájárult a COVID–19 világiárvány, amely ráfordította a figyelmet a társadalmi és gazdasági rendszerek alkalmazkodóképességének fontosságára, valamint arra, hogy a működési modellek gyors átalakítása elengedhetetlen a változó környezethez való igazodás érdekében.¹⁰⁸

A digitalizáció a közszféra működésében is meghatározó tényezővé vált, amely egyszerűbb, gyorsabb és átláthatóbb eljárásokat tesz lehetővé, ami közvetlen jelentőséggel bír a cégnyilvántartási és más jogi eljárások digitalizációja szempontjából.¹⁰⁹

A digitalizáció tehát a jogrendszerek átfogó átalakulását idézi elő, amely egyszerre jelent lehetőséget a hatékonyság növelésére és kihívást a hagyományos jogi kategóriák számára. A jog feladata e folyamatban az, hogy olyan szabályozási környezetet alakítson ki, amely képes kezelni a technológiai fejlődésből fakadó új helyzeteket, miközben megőrzi a jogrend alapvető garanciáit.

Az Európai Unió által elindított digitális forradalom és a tervezett digitális jövő megteremtése érdekében hozott intézkedések szorosan érintik a kereskedelmi jog számos területét, beleértve a társasági jogot. Európai szinten a társaságok működésére vonatkozó

¹⁰⁷ Oana STĂICULESCU: *Unlocking Economic Growth: The Benefits of Digitalization for Public Institutions in Romania* (A gazdasági növekedés felszabadítása: a digitalizáció előnyei a romániai közintézmények számára), Politikai Tudományok Folyóirata (Revue des Sciences Politiques), 81. sz., 2024, 212–222.

¹⁰⁸ Georgeta GHIONE: *Educational Activity During the Suspension of Face-to-Face Courses: The Case of Romania* (Oktatási tevékenység a jelenléti oktatás felfüggesztése alatt: Románia esete), in Voinea, C.L., Roijackers, N. (szerk.), *Jövőkutatás az oktatásban és tanulásban*, World Scientific, Szingapúr, (2023) 89–102.

¹⁰⁹ Camelia BAESU: *Digitalization of Public Administration in Romania* (A közigazgatás digitalizációja Romániában), „Ovidius” Egyetem Évkönyve, Közgazdaságtudományi Sorozat, XXI. évf., 2. szám, 2021, 215–220.

uniós szabályozási keret, beleértve a társaságok tevékenységének közzétételét és átláthatóságát is, folyamatosan fejlődik az egyszerűsítés és korszerűsítés irányába.

2.5.2. A társasági jog intézményeinek átalakulása

A digitalizáció hatásai a társasági jog területén leginkább az egyes konkrét jogintézmények működésének átalakulásában ragadhatók meg. Míg az előző alfejezet a digitalizáció általános jogrendszeri hatásait vizsgálta, jelen rész célja annak bemutatása, hogy a technológiai fejlődés miként formálja át a társasági jog egyes kulcsintézményeit.

Az egyik legmarkánsabb változás a társasági jogi jognyilatkozatok területén figyelhető meg. A hagyományosan írásbeliséghez kötött jognyilatkozatok egyre inkább elektronikus formában jelennek meg, amely a formai követelmények újraértelmezését teszi szükségessé. Az elektronikus dokumentumok és az elektronikus aláírás elterjedése következtében a jogalkotó fokozatosan elismeri az elektronikus és papíralapú jognyilatkozatok funkcionális egyenértékűségét. Ez a folyamat dogmatikailag azt eredményezi, hogy az írásbeliség követelménye egyre inkább technológiasemleges tartalommal telítődik, amelynek középpontjában nem a hordozó, hanem a bizonyíthatóság és hitelesség áll.

Jogdogmatikai szempontból az írásbeliség technológiasemleges értelmezése nem a formai követelmény feloldását, hanem annak funkcionális újraértelmezését jelenti. A hagyományos írásbeliség a papíralapú okirathoz és a kézi aláíráshoz kapcsolódott, a digitális környezetben azonban a formai követelmény mögött álló funkciók válnak meghatározóvá: a jognyilatkozat tartalmának rögzítése, változatlan visszaidézhetősége, a nyilatkozó azonosíthatósága, a nyilatkozat megtételi időpontjának megállapíthatósága és az utólagos bizonyíthatóság. A technológiasemlegesség ezért nem azt jelenti, hogy bármely elektronikus közlés automatikusan írásbelinek minősül, hanem azt, hogy a joghatás nem a használt technológia típusától, hanem e funkcionális garanciák teljesülésétől függ.

Ezt a megközelítést támasztja alá Barta Judit elemzése is, amely a társasággal kapcsolatos jognyilatkozatok megtételének formáját és közlésének módját a magyar Ptk. 3:91. §-ából, valamint a Ptk. 6:7. §-ában rögzített írásbeliségi követelményekből vezeti le. A szerző rámutat arra, hogy a társasági jognyilatkozatokra vonatkozó írásbeliségi követelmény a társaság határozataira, valamint a jognyilatkozatok és határozatok címmel való közlésére is

kiterjed, az írásbeliség tartalmát pedig az általános polgári jogi szabályok alapján kell meghatározni.¹¹⁰

A technológiasemleges szabályozási szemlélet a magyar társasági jogban nem absztrakt jogpolitikai követelményként, hanem gyakorlati jogalkalmazási igényként is megjelenik. Fazakas Zoltán József arra mutat rá, hogy az elektronikus hírközlő eszközök társasági jogi alkalmazása során nem feltétlenül a konkrét technikai eszközök nevesítése a célszerű, hanem a keretszabályok és garanciális feltételek rögzítése, amelyek alapján az ügyvezetés az adott körülmények között választhatja ki a megfelelő megoldást.¹¹¹

Szintén jelentős átalakulás figyelhető meg a cégeljárások és a cégnyilvántartás területén. A cégbejegyzési és változásbejegyzési eljárások digitalizációja az eljárási mechanizmusok alapvető újrastrukturálását eredményezte, amelynek keretében az ügyintézés elektronikus úton, gyorsabb és automatizáltabb formában történik. A közhiteles nyilvántartások digitalizációja nem csak a hozzáférhetőséget növeli, hanem új kérdéseket vet fel a közhitelesség, az adatbiztonság és az információk naprakészségének biztosítása tekintetében.¹¹²

A társasági jog intézményeinek átalakulása a tagi és részvényesi joggyakorlás területén is megfigyelhető. Az elektronikus hírközlő eszközök útján történő joggyakorlás – így különösen az online közgyűlések és az elektronikus szavazás – lehetővé teszi a társasági működés térbeli és időbeli korlátainak jelentős csökkentését. Ezzel párhuzamosan azonban biztosítani kell a részvétel egyenlőségét, a döntéshozatal átláthatóságát és a visszaélések megelőzését, ami új garanciális megoldások kialakítását teszi szükségessé.¹¹³

¹¹⁰ BARTA Judit: Digitális technológiák megjelenése a társaságok működése és a tagsági jogok gyakorlása körében, *Gazdaság és Jog*, 2019/6., 13–20., elérhető: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/8594280>, megnyitva: 2026.05.30-án.

¹¹¹ FAZAKAS Zoltán József: *Társasági jogi és cégjogi előadások*, ORAC, Budapest, 2026, 174–175.

¹¹² Florian MÖSLEIN: *Simplification of registration of companies in the 28th regime, Towards a single digital company register*, IN-DEPTH ANALYSIS Requested by the JURI Committee (A társaságok bejegyzésének egyszerűsítése a 28. rezsim keretében – egy egységes digitális cégnyilvántartás felé. Részletes elemzés a JURI Bizottság felkérésére), 2025, 19-25.; elérhető: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2025/776000/IUST_IDA\(2025\)776000_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2025/776000/IUST_IDA(2025)776000_EN.pdf), megnyitva: 2025.03.12-én.

¹¹³ Luca ENRIQUES – Dirk A. ZETSCHE: *Corporate Technologies and the Tech Nirvana Fallacy*. European Corporate Governance Institute (ECGI) (Vállalati technológiák és a technológiai nirvána tévképzete), *Law Working Paper*, 2020., 49.-54., elérhető: https://www.ecgi.global/sites/default/files/working_papers/documents/finalenriqueszetsche.pdf, megnyitva: 2026.04.12-én;

A digitalizáció a társasági döntéshozatal mechanizmusait is átalakítja. A hagyományosan fizikai jelenlétén alapuló döntéshozatal mellett egyre inkább előtérbe kerülnek a hibrid és teljes mértékben elektronikus döntéshozatali formák. Ez a változás a társasági jog egyik alapvető kérdését érinti, nevezetesen azt, hogy miként biztosítható a kollektív akaratképzés hitelessége és ellenőrizhetősége digitális környezetben.

E változások összességükben a társasági jog hagyományos intézményi struktúrájának funkcionális átalakulását eredményezik. A hangsúly egyre inkább az egyes jogintézmények által betöltött funkcióra helyeződik, miközben a formális keretek rugalmasabbá válnak. Ez a folyamat a technológiasemleges szabályozás irányába mutat, amely lehetővé teszi, hogy a jogrendszer a jövőben is alkalmazkodni tudjon a gyorsan változó technológiai környezethez.¹¹⁴

2.5.3. Következtetés: A társasági jog digitalizálása felé

A társasági jog alapelvei – jogi személyiség, korlátozott felelősség, a tulajdon és az irányítás szétválasztása, tőkekövetelmények és irányítási mechanizmusok – régóta stabil jogi keretet biztosítanak az európai gazdasági növekedés és vállalkozói tevékenység támogatásához. Ezek az elvek, amelyek évszázadok óta gyökereznek a kodifikációban, a befektetők és a hitelezők védelme, valamint a rugalmas üzleti szerveződés közötti kényes egyensúlyt tükrözik.

Az üzleti élet és a társadalom gyorsuló digitális átalakulása azonban ma már kihívást jelent a társasági jog alapjául szolgáló hagyományos feltételezéseknek. A digitalizáció új üzleti modelleket, decentralizált struktúrákat hoz magával.

A digitalizáció hatására a társasági jog fejlődése olyan ponthoz érkezett, ahol a hagyományos jogági kategóriák és dogmatikai keretek önmagukban már nem mindig elegendők az új gazdasági jelenségek megragadására. A klasszikus kereskedelmi jog egyik alapvető sajátossága éppen az volt, hogy a gazdasági élet szükségleteihez rugalmasan alkalmazkodva alakította ki saját intézményeit. Ebből a szempontból a digitális gazdaság megjelenése nem a kereskedelmi jog logikájával ellentétes fejlemény, hanem annak újabb történeti

¹¹⁴ John ARMOUR, Henry HANSMANN, Reinier KRAAKMAN: *i.m.*, 26-29.

megnyilvánulása: a gazdasági forgalom szerkezetének átalakulása szükségképpen a jogi keretek újraértelmezését is maga után vonja.¹¹⁵

A digitális környezetben létrejövő gazdasági kapcsolatok ugyanakkor a szerződési jog vagy a kereskedelmi ügyletek szintjén vetnek fel új kérdéseket, illetve a társasági jog szervezeti és működési modelljeit is érintik. A jogi személyek működése, a tagok és részvényesek közötti kommunikáció, a döntéshozatali folyamatok, valamint a nyilvántartási és közhitelességi rendszerek mind olyan területek, amelyekre a digitalizáció már nem külső körülményként, hanem strukturális átalakító erőként hat.

A digitális gazdaság fejlődése azt a felismerést is magában hordozza, hogy az új jelenségek jogi megragadása nem szűkíthető le egyetlen jogág keretei közé. A társasági jog digitalizációja szükségképpen érinti a polgári jog, a cégeljárás, a pénzügyi szabályozás, a fogyasztóvédelem, az adatvédelem, valamint a közigazgatási és uniós jog egyes területeit is. Ez a komplexitás indokolja a funkcionális megközelítést: nem az a döntő, hogy az egyes normák formálisan mely jogágba tartoznak, hanem az, hogy együtt képesek-e megfelelő jogi keretet biztosítani az új, digitális alapú gazdasági működés számára.

Így a társasági jog digitalizációja egy olyan fejlődési irányként értelmezhető, amelyben a társasági jog klasszikus intézményei – a cégbejegyzés, a jognyilatkozatok, a képviselő, a tagi és részvényesi joggyakorlás, valamint a társasági döntéshozatal – fokozatosan digitális közegbe helyeződnek át. A digitalizáció tehát az eljárások gyorsítását eredményezi, illetve a társaság fogalmának és működési logikájának mélyebb átalakulását is előrevetíti.

Ahhoz, hogy releváns maradjon, a társasági jognak alkalmazkodnia kell a rugalmasság elfogadásával és az alapelvek digitális valóságnak megfelelő újraértelmezésével. Az európai uniós, román és magyar társasági jogok gazdag jogi hagyományai és összehasonlító ismeretei értékes alapot nyújtanak ennek az evolúciónak a feltárásához.¹¹⁶

Az EU-s és nemzeti jogalkotók, jogászok és gyakorló szakemberek előtt álló kihívás annak biztosítása, hogy a társasági jog továbbra is elősegítse a gazdasági hatékonyságot, a

¹¹⁵ VEREBICS János: „Internet-gazdaság” és elektronikus kereskedelem jogának helykeresése a magyar jogrendszerben és jogtudományban, *Jogtudományi Közöny*, 2002/2., 65–76., elérhető: <https://szakikadatbazis.hu/doc/4389180>, megnyitva: 2026.04.13-án;

¹¹⁶ MÁDL Ferenc-VÉKÁS Lajos: *Magyar nemzetközi magánjog - a nemzetközi gazdasági kapcsolatok jogának főbb elemeivel*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1981., 20.-28.

befektetői bizalmat és a társadalmi felelősségvállalást, miközben kihasználja a digitális technológiák átalakító potenciálját.¹¹⁷ Ez a folyamatos átalakulás új fejezetet nyit a társasági jog történetében, amely több évszázados jogi innovációra épül, hogy megfeleljen a gyorsan változó világ követelményeinek.

Ebben az összefüggésben elengedhetetlen a társasági jog történeti fejlődésének és alapelveinek megértése. Ez biztosítja a jogi, gazdasági és doktrinális hátteret, amely szükséges ahhoz, hogy kritikusan értékeljük, hogyan alakítja át a digitalizáció a társaságot mint jogi intézményt. E fejezet történeti és dogmatikai áttekintése kiemeli a hagyományos társasági jog eredményeit és korlátait, megalapozva a digitalizáció hatásának részletes vizsgálatát a következő fejezetekben, konkrét jogrendszerekben.

¹¹⁷ PALÁSTI Gábor: Az elektronikus kereskedelem a gazdasági kapcsolatok egyes nemzetközi jogforrásaiban, - *Jogtudományi Közlöny* 10/2000, 2000, 395-406., elérhető: <https://szakikkadatbazis.hu/doc/6482928?ts=2000-10-01#ss139>, megnyitva.: 2026.04.13-án.

3. EURÓPAI UNIÓ TÁRSASÁGI JOGÁNAK FEJLŐDÉSE ÉS DIGITÁLIS ÁTALAKULÁSA

3.1. Az uniós társasági jog

3.1.1. Fejlődési szakaszok

Az Európai Unió jogalkotási tevékenységének a vonatkozásában a társasági jog sajátos fejlődési pályát járt be, amelyet a kezdeti intenzív harmonizációs törekvések, majd egy hosszabb stagnálási időszak, végül pedig egy célzottabb, funkcionális megközelítés jellemez.

A jogirodalomban általánosan elfogadott álláspont szerint e fejlődés több egymást követő szakaszra bontható.

Az első időszak az 1960-as évek végétől az 1990-es évek elejéig tartott, amelyet az ún. első generációs társasági jogi irányelvek elfogadása határozott meg. E jogalkotási hullám célja nem pusztán a tagállami szabályok közelítése volt, hanem egyes területeken kifejezetten részletes, kvázi egységes szabályozás kialakítása. A közösségi jogalkotó ebben az időszakban a társasági jog meghatározott kérdéseiben a nemzeti jog helyébe lépő normák megalkotására törekedett.

E korszak meghatározó jogforrásai közé tartozott különösen az első társasági jogi irányelv, amely a cégnyilvánosság alapvető követelményeit rögzítette, továbbá a tőkevédelmi szabályokat tartalmazó második irányelv, valamint az egyesülésekre és szétválásokra vonatkozó harmadik és hatodik irányelvek. Ezek mellett jelentős szerepet játszottak a számviteli és könyvvizsgálati irányelvek is, amelyek a pénzügyi átláthatóság biztosítását szolgálták.

A korai harmonizációs törekvések ugyanakkor nem bizonyultak teljes körűen sikeresnek. Számos ambiciózus irányelvtervezet – különösen a társaságok belső szervezetére vagy a vállalatcsoportokra vonatkozó szabályozások – a tagállami érdekellentétek miatt nem került elfogadásra. Ez rávilágított arra, hogy a túlzottan részletező uniós szabályozás korlátokba ütközik a tagállami jogrendszerek sokszínűsége miatt.¹¹⁸

¹¹⁸ HOPT, Klaus J.: Company Law in the European Union: Harmonization and/or Subsidiarity? (A társasági jog az Európai Unióban: harmonizáció vagy szubszidiaritás?), *International and Comparative Corporate Law Journal*, Vol. 1, No. 1, 1999, 41–61.

A második fejlődési szakaszban, különösen az 1990-es években, a társasági jogi jogalkotás üteme jelentősen lelassult. Ebben az időszakban inkább kisebb módosításokra került sor, miközben egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a korábbi, részletekbe menő harmonizációs modell nem tartható fenn. A tagállamok számának növekedése, valamint a szubszidiaritás és arányosság elvének megerősödése új megközelítést tett szükségessé.

A fordulópontot a 2000-es évek eleje jelentette, amikor a társasági jog modernizációja ismét az uniós jogalkotás középpontjába került. E korszak kiindulópontját a vállalatfelvásárlási irányelv tervezetének 2001-es elutasítása jelentette, amely rávilágított a közösségi jogalkotás strukturális problémáira és korlátaira. A kudarc nyomán az Európai Bizottság felismerte, hogy a társasági jog területén alkalmazott, részletező és egységesítő törekvések nem alkalmasak a tagállamok eltérő jogi és gazdasági sajátosságainak kezelésére. Ennek következtében új megközelítés vált szükségessé, amely a szabályozás céljait és módszereit egyaránt átalakította.

A fordulat egyik legfontosabb eleme a szakértői alapokra helyezett jogalkotás volt. A Bizottság által felkért szakértői csoport – amely a társasági jog modernizációjára vonatkozó átfogó javaslatokat dolgozott ki – olyan irányokat jelölt ki, amelyek a későbbi uniós szabályozás meghatározó alapját képezték. A szakértői jelentések – különösen a Winter-jelentés – és az ezt követő bizottsági cselekvési terv új irányt szabtak a fejlődésnek. A hangsúly ekkor már nem a teljes harmonizáción, hanem a működés hatékonyságának javításán, a befektetői bizalom erősítésén, valamint a részvényesi jogok érvényesülésének elősegítésén volt.¹¹⁹

Ezzel párhuzamosan a szabályozási módszertan is átalakult: az uniós jogalkotó egyre inkább keretjellegű, minimumkövetelményeket előíró normákat fogadott el, nagyobb mozgásteret biztosítva a tagállamok számára.

A 2003-ban elfogadott cselekvési terv végrehajtása során több jelentős jogalkotási eredmény született, amelyek már az új szemléletet tükrözték. Ilyen volt különösen a cégnyilvánosság

¹¹⁹ FISCHER Judit, GADÓ Gábor, GÁL Judit, GYÖRI Enikő, KOMÁROMI Gábor, MAKAI Katalin, SÁNDOR Tamás, SÁRKÖZY Tamás, TAMÁNÉ NAGY Erzsébet, VEZEKÉNYI Ursula, WELLMANN György: *Társasági törvény, cégtörvény 2006–2009, HVG-ORAC, 855 A/5 oldal, Budapest, 2009, elérhető: <https://jogkodex.hu/doc/7719090>*, megnyitva: 2026.04.08-án.

szabályainak korszerűsítése¹²⁰, amely az elektronikus információszolgáltatás lehetőségét is megteremtette, valamint a határon átnyúló egyesülések szabályozása, amely a vállalkozások mobilitását segítette elő¹²¹. Ezzel párhuzamosan a vállalatirányítás területén ajánlások és irányelvek születtek a részvényesi jogok erősítésére és a vezető tisztségviselők felelősségének átláthatóbbá tételére.

Ez a megközelítés a későbbi digitalizációs reformok számára is megfelelő alapot teremtett.

Ma ez a keret nemcsak a piaci integrációt segíti elő, hanem egyre inkább támogatja az EU digitális átalakulási programját is.¹²²

A társasági jogi EU harmonizáció a társasági jog különböző részeit érinti, de összefüggő egységes jog nem alakul ki a harmonizáció eredményeként. A szabályozás alapját jelentő irányelvek kötelező tagállami jogalkotást írnak elő, tehát az irányelvekben megfogalmazott célkitűzések kötelezőek a tagállamokra, melyet a nemzeti jogalkotásban kell kifejezésre juttatni.¹²³ Az irányelvekkel kapcsolatban a tagállami jogalkotó feladata az, hogy megteremtse azokat a részletes belső jogi normákat, amelyek alkalmasak a direktívában meghatározott célok elérésére. Az Unió társasági jogának bármely területét is helyezzük vizsgálódásunk középpontjába, közös, hogy minden téren, rendkívül érdekes és aktuális problémákkal találkozhatunk.¹²⁴

3.1.2. Miért van szükség az EU társasági jogára?

Már az Európai Bizottság által 2017-ben előterjesztett Európa jövőjéről szóló fehér könyv megállapítja, hogy Európa globális jelentősége csökken.¹²⁵ Így például a világ népességének

¹²⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 2003/58/EK irányelve (2003. július 15.) a meghatározott jogi formájú társaságokra vonatkozó nyilvánossági követelmények tekintetében a 68/151/EGK tanácsi irányelv módosításáról, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32003L0058>, megnyitva: 2026.04.08-án.

¹²¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2005/56/EK irányelve (2005. október 26.) a tőkeegyesítő társaságok határokon átnyúló egyesüléséről, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32005L0056>, megnyitva: 2026.04.08-án.

¹²² European Parliament (2023). Company law: general framework. elérhető: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/35/dreptul-societatilor-comerciale>, megnyitva: 2026.02.28-án.

¹²³ KISZELY Katalin: *A társasági jogi közösségi jogalkotás útja, a szupranacionális társasági modellek megjelenése a közösségi jogalkotásban*. Ph.D. értekezés, Budapest, 2009. 86.

¹²⁴ MOHAI Máté: *Társasági Jogi Uniók Jogalkotás. Múlt, Jelen, Jövő.*, PTE, Jogtudomány II, 135-136.

¹²⁵ COM(2017)2025, 2017. március 1., 8. és az azt követő oldalak; elérhető: https://ec.europa.eu/commission/sites/betapolitical/files/white_paper_on_the_future_of_europe_en.pdf, megnyitva: 2026.04.06-án.

százalékos aránya csökken, az EU relatív gazdasági ereje gyengül, és nemzetközi kereskedelmének jövője veszélyben van.

A nehézségek kezelése érdekében a társasági jog fejlesztése is hasznos lehet az európai gazdaság és társadalom újjáélesztése érdekében a Covid 19-járvány okozta, illetve az ukrajnai háború és egyéb nemzetközi folyamatok által tovább indukált recesszió kezelésére. Kérdést vethet fel azonban, hogy kinek a feladata ennek a fejlődésnek az előmozdítása a társasági jog területén. A társasági joggal foglalkozó jogtudósok egy része úgy véli, hogy a tagállamok alkalmasabbak a társasági jog szabályozására, és hogy a nemzeti jogalkotók közötti verseny hatékonyabb, mint az Európai Unió jogalkotási munkája.¹²⁶

Az európai nemzeti társasági jogok nagyon eltérőek, ahogy a történeti bevezetőben is láthattuk, hagyományaikból is kifolyólag. A tagállamok megközelítései mindig is különbözőek voltak, és ma is azok, ezért vonakodnak átültetni és egységesen értelmezni a más társasági modellek ihlette irányelveket, és bizalmatlansággal tekintenek a szupranacionális társasági formákra.¹²⁷

Bár a nemzeti jogalkotók közötti verseny hozzájárulhat a hazai társasági jog javításához, az európai intézmények jogalkotása bizonyos kérdésekben jobb eredményeket hoz.¹²⁸ Először is, egyes gazdasági szereplők nem tudják megítélni, melyik nemzeti jogszabály a jobb számukra, vagy nem tudnak élni az előnyeivel. Ez a legtöbb kkv. esetében így van. Nem tudják kihasználni a nemzeti jogi megoldások közötti különbségeket, mivel nincs elegendő forrásuk a szükséges információk összegyűjtéséhez.

Másodszor, az EU szintű jogi harmonizáció hatékonyabb lehet a határokon átnyúló mobilitás akadályainak eltávolításában. Ismét a kkv-k szolgálnak példaként. A számok bizonyítják, hogy számukra rendkívül nehézkes volt más tagállamban fióktelepet vagy leányvállalatot létrehozni. Végül, az Európai Unió szinte minden társasági jogi kérdésben jogalkotási

¹²⁶ Ezzel a kérdéssel kapcsolatban lásd például Kahan és Kamar, 2002, elérhető: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=334120, megnyitva: 2026.04.07-én.

¹²⁷ GRUNDAMN Stefan: *European Company Law, 2nd edition: Organization, Finance and Capital Markets* (Európai társasági jog. Szervezet, pénzügyek és tőkepiacok). Cambridge et al.: Intersentia, 2012, 606.

¹²⁸ Érdemes figyelembe venni Stefan Grundmann véleményét. Ő a társasági jogszabályok központosításának előnyeit és hátrányait tárgyalja, és arra a következtetésre jut, hogy az Európai Uniónak ötvöznie kell az egységet és a sokféleséget. Egyes kérdéseket az Európai Uniónak, másokat pedig a nemzeti jogalkotóknak kellene szabályozniuk. Ezért úgy véli, hogy bizonyos mértékű verseny pozitív, különösen a lényegi kérdések tekintetében. Emellett fontos az információkon alapuló választási szabadság előmozdítása.

hatáskörrel rendelkezik. A letelepedés szabadsága elegendő alapot biztosít ehhez, amint azt a Berkhouwer-jelentés már 1966-ban megállapította.¹²⁹ A jelentés kimondta, hogy az Európai Gazdasági Közösség jogalkotási hatáskörrel rendelkezik többek között a társaságok szerkezetére, a társaságok alapítására és alaptőkéjére, a pénzügyi kimutatásokra, az értékpapírokra, valamint az egyesülésekre, átalakulásokra és megszűnésekre vonatkozóan.¹³⁰ Ezen túlmenően, ha a letelepedés szabadsága nem elegendő, az EUMSZ 352. cikke elegendő alapot biztosít a Szerződésekben meghatározott célok eléréséhez. Az egyhangúság követelménye azonban szinte utópisztikussá teszi annak alkalmazását. Így tehát, az uniós társasági jog elsősorban a letelepedés szabadságán alapul - Az EUMSZ 50. cikk felhatalmazza az Európai Parlamentet és a Tanácsot a harmonizáció megvalósítására, és kimondja, hogy a jogi eszköz az irányelv.

Ahogy fentebb prezentáltuk, az uniós társasági jog fejlődése összetett és hullámzó folyamatként írható le.

A fordulópontot az ezredforduló környékén több tényező együttes hatása hozta el: az Európai Bíróság meghatározó ítéletei – különösen a Centros¹³¹, az Überseering¹³² és az Inspire Art¹³³ ügyek –, a Societas Europaea jogi keretének elfogadása, valamint a vállalati botrányok nyomán felerősödő szabályozási igény. Ennek eredményeként az uniós társasági jog az új évezredben megújult, ugyanakkor tartalmában és módszertanában jelentősen átalakult.

A korábbi átfogó harmonizációs célkitűzések háttérbe szorultak, és a szabályozás súlypontja a vállalatok gyakorlati igényeire, különösen a vállalatirányítás kérdéseire és a határokon átnyúló mobilitás elősegítésére helyeződött. A meglévő irányelvek egyszerűsítésen és modernizáción estek át, miközben új jogszabályok születtek, elsősorban a nagyvállalatok működésével összefüggő problémák kezelésére. Ezzel párhuzamosan az Európai Bíróság

¹²⁹ Stefan GRUNDMANN: *Az európai társasági jog szerkezete: a válságtól a fellendülésig*. European Business Organization Law Review 5, 2004, 601–633.

¹³⁰ Jan WOUTERS: *Európai társasági jog: Quo Vadis?*. Common Market Law Review 37, 2000, 257–307.

¹³¹ A C-212/97. sz. ügy, Centros Ltd és Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:61997CJ0212>, megnyitva: 2025.03.12-én.

¹³² A C-208/00. (ECR I 9919), elérhető: https://infocuria.curia.europa.eu/tabs/affair?lang=en&sort=AFF_NUM-DESC&searchTerm=%22C-208%2F00%22&publishedId=C-208%2F00, megnyitva: 2025.03.12-én;

¹³³ A C-167/01 Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam v Inspire Art Ltd, elérhető: megnyitva: 2025.03.12-én; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62001CC0167>,

ítélkezési gyakorlata alapvetően formálta át a társasági jogi környezetet, jelentősen kiterjesztve a letelepedés szabadságának gyakorlati érvényesülését.

Az európai gazdaság hosszú távú versenyképessége és az európai vállalkozások jövőbeli működőképessége szükségessé teszi az uniós társasági jog megújítását. E folyamat csak az Európai Unió intézményei és a tagállamok összehangolt együttműködésével valósítható meg. Ennek keretében elengedhetetlen, hogy a tagállamok kritikai szemlélettel vizsgálják felül saját társasági jogi hagyományait és vállalati modelljeiket, és mérleget adják, indokolt-e azok változatlan fenntartása akkor is, ha ez az uniós szintű szabályozás hatékonyságát gyengíti.

A jövőbeni szabályozás középpontjában továbbra is a vállalkozások gyakorlati igényeinek kell állniuk, figyelemmel minden vállalkozási formára. Különös hangsúlyt érdemelnek a kis- és középvállalkozások, amelyek sajátos igényei a társasági jog uniós fejlődése során eddig jórészt háttérbe szorultak. Ezzel párhuzamosan indokolt a vállalkozások működését terhelő bürokratikus és jogalkotási kötelezettségek további csökkentése, valamint a határokon átnyúló vállalati mobilitás tényleges megkönnyítése.¹³⁴

3.2. A digitalizáció megjelenése az uniós társasági jogban

Az uniós társasági jog digitalizációjának vizsgálata az értekezésben nem önálló nemzeti modell bemutatását jelenti, hanem annak elemzését, hogy az Európai Unió milyen kereteket, minimumkövetelményeket és interoperabilitási célokat határoz meg a tagállami társasági jogok számára. Az uniós jog ebben az értelemben a román és a magyar szabályozás összehasonlításának közös referenciapontja: egyrészt kijelöli a digitalizáció irányát, másrészt láthatóvá teszi, hogy azonos uniós követelmények mellett a tagállamok milyen eltérő intézményi és dogmatikai megoldásokat alakítanak ki.

Az Európai Unió társasági jogának digitalizációja nem egységes, egyetlen jogalkotási aktushoz köthető reformként valósult meg, hanem több, egymással összefüggő szabályozási területen, fokozatosan kibontakozó fejlődési folyamat eredményeként.

A digitalizáció uniós szintű szabályozása ezért nem egyetlen dimenzió mentén ragadható meg, hanem több, egymástól funkcionálisan elkülöníthető, ugyanakkor egymással szoros

¹³⁴ Carlos GORRIZ: *EU Company Law: Past, Present and...Future?* (Az uniós társasági jog: múlt, jelen és... jövő?), Global Jurist. 2018. március; 20170029, Berlin/Boston: De Gruyter: 14.

kapcsolatban álló területen jelenik meg. A jelen fejezet ennek megfelelően három nagy szabályozási egység mentén vizsgálja az uniós társasági jog digitalizációját, amelyek a társasági jog működésének eltérő, de egymást kiegészítő aspektusait fedik le.

Az első vizsgálati terület a cégnyilvántartáshoz, a társaságok bejegyzéséhez és az adatnyilvántartáshoz kapcsolódó uniós szabályozás, amely a digitalizáció legkorábbi és leginkább intézményesült formáját jelenti. E körben a szabályozás elsődleges célja a társaságokra vonatkozó információk átláthatóságának és hozzáférhetőségének biztosítása. Szintén kiemelt cél a tagállami nyilvántartások közötti interoperabilitás megteremtése. E terület képezi a digitalizáció „infrastrukturális” alapját, amelyre a társasági jog további digitális elemei épülnek. Ezt a vizsgálati területet egészítettük ki tanulmányunkban, az EU társasági forma egységesítési törekvéseinek górcső alá vételével, ahol jelentős fejlemények zajlottak le az utóbbi időben.

A második szabályozási egység a vállalatirányítás, valamint a tagi és részvényesi joggyakorlás digitalizációját foglalja magában. E körben a digitalizáció már nem pusztán az információk kezelésére és hozzáférhetőségére irányul, hanem közvetlenül érinti a társaságok belső működését, különösen a döntéshozatali mechanizmusokat és a legfőbb szerv működését: az elektronikus kommunikációs eszközök alkalmazása elősegíti a tagok/részvényese távoli részvételét, illetve az elektronikus szavazás lehetősége alapvetően alakítja át a társasági jog hagyományosan fizikai jelenlétéhez kötött intézményeit.

A harmadik vizsgálati terület a digitális jognyilatkozatokhoz és az elektronikus aláíráshoz kapcsolódó uniós szabályozás, amely a társasági jogi jogviszonyok egyik alapvető elemét, a jognyilatkozatok megtételének formáját érinti. A digitalizáció e dimenziója horizontális jellegű, mivel nem kizárólag a társasági jogra korlátozódik, ugyanakkor annak működésére közvetlen hatást gyakorol. Az elektronikus aláírások és bizalmi szolgáltatások uniós szintű szabályozása biztosítja azt a technológiai és jogi keretet, amely lehetővé teszi a társasági jogi eljárások és nyilatkozatok teljes körű digitalizálását.

A három vizsgálati terület elkülönítése tehát nem önkényes, hanem a társasági jog működésének logikájából következik: a társaságok létrejöttéhez és nyilvántartásához kapcsolódó szabályoktól a belső működésen át a jognyilatkozatok formájáig terjedő szabályozási láncolat egymásra épülő rendszert alkot.

3.2.1. A cégnyilvántartáshoz, bejegyzéshez, adatnyilvántartáshoz és társasági forma egységesítéséhez kapcsolódó uniós szabályozás

A társasági jog digitalizációjának egyik legkorábban és legmarkánsabban megjelenő területe a cégnyilvántartások, valamint a társaságok bejegyzéséhez és adatainak közzétételéhez kapcsolódó szabályozás. Az Európai Unió e körben elsődlegesen arra törekedett, hogy biztosítsa a társaságokra vonatkozó információk átláthatóságát és határokon átnyúló hozzáférhetőségét, amely a belső piac működésének alapvető feltétele. A nyilvántartási rendszerek közötti interoperabilitás és az információk egységes elérhetősége nélkül ugyanis nem garantálható a gazdasági szereplők közötti bizalom és a jogügyletek biztonsága.

E célkitűzések megvalósítása érdekében az uniós jogalkotó fokozatosan alakította ki azt a normatív keretet, amely egyrészt harmonizálja a bejegyzési követelményeket, másrészt lehetővé teszi a tagállami cégnyilvántartások közötti elektronikus adatcserét. A Business Registers Interconnection System (BRIS) létrehozása e folyamat egyik kulcseleme, amely összekapcsolja a nemzeti nyilvántartásokat, és biztosítja a társasági adatokhoz való való idejű hozzáférést az Európai Unión belül. Ez a rendszer jelentősen hozzájárul a jogbiztonság erősítéséhez és a határon átnyúló gazdasági tevékenységek megkönnyítéséhez.

A digitalizáció következő szakaszában a hangsúly már nem pusztán az információk hozzáférhetőségén, hanem az eljárások teljes körű digitalizálásán volt. Ennek keretében az uniós jogalkotó lehetővé tette a társaságok online alapítását, a dokumentumok elektronikus benyújtását, valamint a cégszabványok digitális módosítását. Ez a szabályozási irány a fizikai jelenlétén alapuló, papíralapú eljárások fokozatos visszaszorítását és egy egységesebb, technológia-alapú társasági jogi környezet kialakulását eredményezi.

Ezzel párhuzamosan az uniós jogalkotás törekvései a társasági formák részleges egységesítésére is kiterjedtek, amelynek célja a határon átnyúló működés egyszerűsítése volt. A jogi környezet kiszámíthatóságának növelése szintén fontos szempont a EU különböző tagállamainak vállalkozói számára. Bár a teljes körű egységesítés nem valósult meg, az ezirányba mutató irányelvek és rendeletek révén kialakult egy olyan minimumharmonizáció, amely lehetővé teszi a társaságok számára, hogy több tagállamban is hatékonyan működjenek, miközben a digitális eszközök alkalmazása tovább erősíti e folyamat gyakorlati megvalósíthatóságát.

3.2.1.1. 2017/1132 Irányelv¹³⁵ - kodifikáció

Az európai társasági jog fejlődésnek egyik kritikus lépése Az Európai Parlament és a Tanács 2017. június 14-i (EU) 2017/1132 irányelv elfogadása volt a társasági jog egyes vonatkozásairól (a továbbiakban „2017/1132 irányelv”), mely célul tűzte ki többek között, hogy a nyilvánosság számára könnyebb és gyorsabb hozzáférést biztosítson a társaságokkal kapcsolatos információkhoz a digitalizáció segítségével.¹³⁶

Ez a 2017/1132 irányelv válasz az Európai Bizottság 2012-es cselekvési tervében kifejezett módszertani aggályokra - annak érdekében, hogy nagyobb jogbiztonságot teremtsen az uniós társasági jogban, hat korábbi irányelvet egyetlen jogi eszközbe egyesített. Ezek a következők:

- a részvénytársaságok szétválásáról szóló 82/891/EGK irányelv;
- a valamely tagállam jogának hatálya alá tartozó meghatározott jogi formájú társaságoknak egy másik tagállamban létesített fióktelepeire vonatkozó bejelentési és közzétételi követelményeiről 89/666/EGK irányelv;
- a tőkeegyesítő társaságok határokon átnyúló egyesüléséről szóló 2005/56/EK irányelv;
- az egész Közösségre kiterjedő egységes biztosítékok kialakítása érdekében a tagállamok által a társasági tagok és harmadik személyek érdekei védelmében a Szerződés 48. cikkének második bekezdése szerinti társaságoknak előírt biztosítékok összehangolásáról szóló 2009/101/EK irányelv;
- a részvénytársaságok egyesüléséről szóló 2011/35/EU irányelv és
- a biztosítékok egyenértékűvé tétele céljából a részvénytársaságok alapításának, valamint tőkéjük fenntartásának és módosításának tekintetében a tagállamok által a társasági tagok és harmadik személyek érdekei védelmében az Európai Unió működéséről szóló szerződés 54. cikkének második bekezdése szerinti társaságoknak előírt biztosítékok összehangolásáról szóló 2012/30/EU irányelv.

¹³⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1132 irányelve (2017. június 14.) a társasági jog egyes vonatkozásairól, HL L 169., 2017.6.30.

¹³⁶ BARTA Judit: Digitális technológiák megjelenése a társaságok működése és a tagsági jogok gyakorlása körében, *Gazdaság és Jog*, 2019/6., 13-20.

Ezeket az irányelveket több alkalommal jelentősen módosították, ezért nehéz volt pontosan tudni, hogy mely szabályok vannak hatályban. A bizonytalanságok elosztatása érdekében a Bizottság úgy döntött, hogy a hatályos változatokat összevonja, az egyértelműség és a racionalitás érdekében. A Bizottság úgy vélte, hogy így a rendelkezéseik könnyebben, átültethetők és alkalmazhatók lesznek, így a jogászoknak nem kell egyszerre két vagy több jogszabályi szöveg értelmezésével foglalkozniuk. A 2017/1132 irányelv szövegének rendszerezése egy kiemelendő pozitívum. Minden cikkelynek van címe, amely segít azonosítani a tartalmát. Végül, szintén a kezelhetőségét támasztja alá, hogy a IV. melléklet tartalmaz egy összehasonlító táblázatot, amely összekapcsolja a hatályon kívül helyezett irányelvek rendelkezéseit a 2017/1132 irányelv megfelelő rendelkezéseivel.

Mindazonáltal 2017/1132 irányelvnek a hiányossága egyes szerzők szerint: az ambíció hiánya. A kritika értelmében ugyanis, csupán összefogja a hatályon kívül helyezett irányelvekben megállapított rendelkezéseket, anélkül, hogy azok tartalmát javítaná. Az egyetlen módosítás, amelyet bevezet, a kodifikációs technika által megkövetelt formai módosítások. Ugyanakkor nem mutatkozik szándék a jelentés módosítására, a kétségek tisztázására vagy a hatályon kívül helyezett rendelkezések javítására. Ahogyan a Bizottság a javaslat indokolásában leírta: „... ez a javaslat teljes mértékben megőrzi a kodifikált jogi aktusok tartalmát, és ezért csupán összefogja azokat, kizárólag a kodifikációs eljárás által megkövetelt formai módosításokkal”.¹³⁷ Mivel nem vezetett be új jogszabályt, a tagállamoknak sen volt határideje sem az átültetésére. A III. melléklet emlékeztet azonban a hatályon kívül helyezett irányelvek nemzeti jogrendszerekbe való átültetésének határidejére.

Másrészt a hiányosság abban is megmutatkozik, hogy a kodifikáció csak részleges: csak a hat hivatkozott irányelvet egyesíti. Vannak ugyanis más, az uniós társasági jogra vonatkozó irányelvek is, amelyek tartalmát szintén be lehetett volna építeni a 2017/1132 irányelvbe.¹³⁸

¹³⁷ COM (2015) 616 végleges, 2015. december 3.

¹³⁸ Például az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság javasolta a kodifikáció kiterjesztését a következőkre: az Európai Parlament és a Tanács 2010. november 24-i 2010/76/EU irányelve a 2006/48/EK és a 2006/49/EK irányelvnek a kereskedési könyvre és az újraértékpapírosításra vonatkozó tőkekövetelmények, továbbá a javadalmazási politikák felügyeleti felülvizsgálata tekintetében történő módosításáról; 2007. július 11-i 2007/36/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv az egyes részvényesi jogok gyakorlásáról a tőzsdén jegyzett társaságokban; 2004. április 21-i 2004/25/EK irányelv a nyilvános vételi ajánlatról, 2001. október 8-i 2001/86/EK irányelv az európai részvénytársaság statútumának a munkavállalói részvételre vonatkozó kiegészítéséről; 2009. szeptember 16-i 2009/102/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv a társasági jog területén az egyszemélyes korlátozott felelősségű társaságokról; A Tanács 84/253/EGK irányelve (1984. április 10.) a Szerződés 54. cikke (3) bekezdésének g) pontja alapján, a számviteli dokumentumok kötelező

Az összes irányelv egyetlen jogalkotási eszközben történő kodifikációja egységességet és koherenciát eredményezett volna, megkönnyítve azok megértését, alkalmazását és ismeretét. Az a tény, hogy ezeket az irányelveket nem módosították annyiszor, mint a hatályon kívül helyezetteket, nem indokolja azok kizárását.¹³⁹

Az EU e területre vonatkozó szabályainak célja: lehetővé tenni a vállalkozások alapítását és működését az EU bármely tagállamában, védelmet biztosítani a részvényeseknek és más, a társaságokban különös érdekeltséggel rendelkező feleknek, például a munkavállalóknak és a hitelezőknek, a vállalkozások hatékonyságának, versenyképességének és hosszú távú fenntarthatóságának javítása, valamint a különböző EU-tagállamokban székhellyel rendelkező vállalkozások közötti együttműködés ösztönzése.

Kiemelendő mégis, hogy a 2017/1132 irányelv olyan kulcsfontosságú kérdésekkel foglalkozik, mint a társaságok alapítása, a minimális tőkekövetelmények, a közzétételi kötelezettségek és a határokon átnyúló átszervezés.

Így például a tőkekövetelmények tekintetében fontos a 45. cikk azon előírása, hogy a nyilvános részvénytársaságoknak legalább 25 000 euró jegyzett tőkével kell rendelkezniük, ami biztosítja a pénzügyi biztonság és a hitelezők védelmének alapszintjét. A 2017/1132 irányelv harmonizált szabályokat állapít meg az egyesületekre és szétválásokra vonatkozóan is, jogbiztonságot nyújtva azoknak a társaságoknak, amelyek joghatóságok közötti szerkezeti változásokon mennek keresztül. Ezen túlmenően előírta a cégnyilvántartások összekapcsolási rendszerének (BRIS) egységes szerkezetbe foglalását. Ennek keretében a BRIS-re vonatkozó szabályok is beépítésre kerültek az új irányelv rendszerébe, különösen a cégnyilvántartások összekapcsolására és az információk közzétételére vonatkozó rendelkezések között, amely összeköti a nemzeti nyilvántartásokat és valós idejű hozzáférést

könyvvizsgálatának elvégzéséért felelős személyek működésének engedélyezéséről; A Tanács 83/349/EGK irányelve (1983. június 13.) a Szerződés 54. cikke (3) bekezdésének g) pontja alapján az összevont (konszolidált) éves beszámolókról; és A Tanács 78/660/EGK irányelve (1978. július 25.) a meghatározott jogi formájú társaságok éves beszámolójáról szóló 78/660/EGK irányelvnek az euróban kifejezett összegek tekintetében történő módosításáról.

¹³⁹ 1987. április 1-jén a Bizottság úgy döntött, hogy utasítja munkatársait, hogy minden jogi aktust legfeljebb tíz módosítás után kodifikáljanak, hangsúlyozva, hogy ez a minimális követelmény. Az 1992. decemberi edinburgh-i Európai Tanács elnökségének következtetései megerősítették ezt, hangsúlyozva a kodifikáció fontosságát. Az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság 1994. december 20-i intézményközi megállapodásban egyeztek meg abban, hogy a kodifikációs aktusok gyorsított elfogadására gyorsított eljárás alkalmazható.

biztosít a tagállamok társasági adataihoz, javítva ezzel az átláthatóságot és a jogi koordinációt az egységes piacon belül.

3.2.1.2. Egyéb a tárgykörben jelentős EU társasági jogi szabályozási anyagok

A nemzeti társasági keretek kiegészítéseként az EU szupranacionális jogi személyeket is létrehozott. Ezek közül a legfontosabb a 2157/2001/EK tanácsi rendelet alapján bevezetett *Societas Europaea*. A *Societas Europaea* (a továbbiakban „SE”) egy konkrét, rendeleti szinten szabályozott, egységes európai társasági forma, amely lehetővé teszi a vállalkozások számára, hogy egyetlen jogi személy keretében több tagállamban működjenek. Az SE azonban nem teljesen autonóm jogi konstrukció: számos kérdésben – különösen a működés részletszabályai tekintetében – a nemzeti jogra utal vissza. Ennek következtében az SE működése a gyakorlatban erősen függ attól a tagállamtól, amelyben a társaság székhelye található. Az SE lehetővé teszi a különböző tagállamokból származó társaságok számára, hogy egyesüljenek, vagy holding- vagy leányvállalati struktúrákat hozzanak létre egységes jogi formában. Az SE minimális tőke követelménye 120 000 euró - amely erős hitelező védelmi eszköz, ugyanakkor a társasági forma, rugalmasságot biztosít a vállalatirányításban az egy- vagy kétszintű igazgatósági rendszer választásának lehetőségével¹⁴⁰

Mivel a vállalatirányítás a tagállamokban nagyon eltérő, az SE-rendelet mellett a 2001/86/EK irányelvet is elfogadták a munkavállalók részvételi jogainak védelme érdekében. Amennyiben egy vagy több, SE-t létrehozó társaságon belül munkavállalói részvételi jogok állnak fenn, ezeket az SE-be való átvitelük útján megőrzik annak létrehozását követően, hacsak az érintett felek eltérően nem határoznak a valamennyi érintett társaság munkavállalóinak képviselőiből álló „külön tárgyalócsoport” keretében. Ez az irányelv biztosítja tehát, hogy a székhely áthelyezése vagy a szerkezeti átalakítások ne gyengítsék a munkavállalók meglévő részvételi jogait.¹⁴¹

Míg a *Societas Europaea* a nagyvállalati integráció eszközeként valósult meg, addig a *Societas Privata Europaea* koncepciója a kis- és középvállalkozások számára kívánt volna

¹⁴⁰ A Tanács 2157/2001/EK rendelete (2001. október 8.) az európai részvénytársaság (SE) statútumáról, Hivatalos Lap L 294, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=celex:32001R2157>, megnyitva: 2025.04.08-án;

¹⁴¹ A Tanács 2001/86/EK irányelve (2001. október 8.) az európai részvénytársaság statútumának a munkavállalói részvételre vonatkozó kiegészítéséről, Hivatalos Lap L 294., elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2001/86/oj/hun>, megnyitva: 2026.04.08-án;

(2008-as EU rendelettervezet az Európai Bizottság részéről) hasonló, de rugalmasabb keretet biztosítani, azonban annak elfogadására nem került sor.¹⁴²

Ezzel párhuzamosan az EU más eszközökkel is igyekezett biztosítani a vállalati ellenőrzés méltányosságát és átláthatóságát. Így például felvásárlási irányelv (2004/25/EK irányelv)¹⁴³ a nyilvános felvásárlási ajánlatokat szabályozza azáltal, hogy előírja a részvényesek egyenlő kezelését és meghatározza a felvásárlási ajánlattal kapcsolatos információk közzétételének feltételeit.

A cégnyilvántartások összekapcsolására szolgáló rendszer (Business Registers Interconnection System – BRIS) létrehozásának (melyről fentebb már szoltunk, többek között a 2017/1132 irányelvnek szentelt alfejezetben) jogalapját eredetileg az Európai Parlament és a Tanács 2012/17/EU¹⁴⁴ irányelve teremtette meg. Ez az irányelv módosította a korábbi társasági jogi irányelveket (három társasági jogi irányelvet módosít: 89/666/EGK, 2005/56/EK és 2009/101/EK) annak érdekében, hogy biztosítsa a tagállami cégnyilvántartások közötti elektronikus adatszere lehetőségét, valamint az információk határokon átnyúló hozzáférhetőségét. Ezenkívül a Bizottság (EU) 2015/884 végrehajtási rendelete¹⁴⁵ meghatározza a cégnyilvántartások összekapcsolására vonatkozó rendszerhez szükséges műszaki leírásokat és eljárásokat.

A 2019. november 27-i (EU) 2019/2121¹⁴⁶ irányelv a határokon átnyúló átalakulások és szétválások tekintetében vezet be új szabályokat, valamint módosítja a határokon átvívelő

¹⁴² SÁNDOR István: *A Societas Privata Europaea lehetséges szerepe a társasági jogban, Európai jogi kultúra – Megújulás és hagyomány a magyar civilisztikában*, Budapest, 2012, 581 – 592.

¹⁴³ Az Európai Parlament és a Tanács 2004/25/EK irányelve (2004. április 21.) a nyilvános vételi ajánlatról, Hivatalos Lap L 142, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1486272784464&uri=CELEX:32004L0025>, megnyitva: 2026.04.08-án;

¹⁴⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/17/EU irányelve (2012. június 13.) a 89/666/EGK tanácsi irányelvnek, valamint a 2005/56/EK és a 2009/101/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a központi nyilvántartások, a kereskedelmi nyilvántartások és a cégjegyzékek összekapcsolása tekintetében történő módosításáról, Hivatalos Lap L 156, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012L0017>, megnyitva: 2026.04.10-én;

¹⁴⁵ A Bizottság (EU) 2015/884 végrehajtási rendelete (2015. június 8.) a nyilvántartások összekapcsolására szolgáló 2009/101/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel létrehozott rendszer céljából szükséges műszaki leírások és eljárások megállapításáról (EGT-vonatkozású szöveg), Hivatalos Lap L 144/1, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015R0884>, megnyitva: 2026.04.10-én;

¹⁴⁶ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2019/2121 IRÁNYELVE (2019. november 27.) az (EU) 2017/1132 irányelv határokon átnyúló átalakulások, egyesülések és szétválások tekintetében történő módosításáról, Hivatalos Lap, L 321/1, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal->

egyesületekre vonatkozó előírásokat. Ennek az irányelvnek az átültetési határideje 2023 januárjában járt le. Az új szabályrendszer mellett, hogy komoly biztosítékokat nyújt a csalások ellen és védi az érdekelt feleket, lehetővé teszi, hogy a társaságok digitális eszközöket használjanak a társasági jogi eljárásokban, és határokon átvívelően mozogjanak vagy hajtsanak végre szerkezetátalakítást.¹⁴⁷

Mindezek mellett - kutatási témánk keretei között maradva – számos további EU szintű társasági jogi szabályozási anyagot és soft law állásfoglalást említhetünk, amelyek meghatározták az elmúlt években a társasági jogi digitalizáció uniós fejlődését:

- Társasági joggal és vállalatirányítással foglalkozó informális szakértői csoport (ICLEG) jelentése a társasági jog digitalizációjáról¹⁴⁸;

Az Európai Bizottság által létrehozott informális társasági jogi szakértői csoport 2016 márciusában jelentést tett közzé a társasági jog digitalizációjáról. A jelentés a technológiasemleges megközelítést és a nemzeti rendszerek határokon átnyúló együttműködését támogatja, hogy a nyilvánosság könnyen hozzáférhessen az összes nyilvános információhoz az interneten. Javasolja, hogy a tagállamoknak kötelezővé kell tenni a társaságok online alapítási lehetőségének elismerését, anélkül, hogy az alapító vagy más személyek fizikailag jelen lennének az érintett tagállamban. Javasolja, hogy a tagállamok tegyék elektronikus úton elérhetővé a társaságok alapításához használható alapszabályokat és egyéb alapító okiratokat. Javasolja továbbá, hogy a társaságok és fióktelepek online módon teljesíthessék az összes bejelentési kötelezettséget anélkül, hogy fizikailag jelen lennének a tagállamban. Jelenleg a nyilvántartóknak csak akkor

content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L2121&qid=1576662469712&from=EN, megnyitva: 2026.04.10-én;

¹⁴⁷ Lásd: https://commission.europa.eu/topics/business-and-industry/doing-business-eu/company-law-and-corporate-governance_hu, megnyitva: 2026.04.10-én;

¹⁴⁸ John ARMOUR – Gintautas BARTKUS – Blanaid J. CLARKE – Pierre-Henri CONAC – H. J. DE KLUIVER – Holger FLEISCHER – Mónica FUENTES – Jesper Lau HANSEN – Vanessa KNAPP – Marco LAMANDINI – Arkadiusz RADWAN – Christoph TEICHMANN – R. H. VAN HET KAAR – Martin WINNER: *Jelentés a társasági jog digitalizációjáról (Report on Digitalisation in Company Law)*, Európai Bizottság – Társasági joggal és vállalatirányítással foglalkozó informális Szakértői Csoport (The Informal Company Law Expert Group (ICLEG) jelentése a digitalizációról a társasági jogban, 2016. március 24. Elérhető: SSRN <https://ssrn.com/abstract=2893701> vagy DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2893701>, megnyitva: 2025.04.14-én.

Lásd még: http://ec.europa.eu/justice/civil/files/company-law/icleg-report-on-digitalisation-24-march-2016_en.pdf, megnyitva: 2026.04.14-én.

kell hitelesíteniük az általuk biztosított elektronikus másolatokat, ha erre felkérlik őket. A jelentés szerint ez kellene, hogy legyen az alapértelmezett helyzet.

- A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. Cselekvési terv: Európai társasági jog és vállalatirányítás – a részvényesek nagyobb szerepvállalását és a fenntartható vállalatokat szolgáló modern jogi keret (COM/2012/0740 final)¹⁴⁹;
- A Bizottság webportálja lehetővé teszi (tagállamonként) a társaságok bejegyzésével kapcsolatos idő, költség és illetékes helyi hatóságok azonosítását¹⁵⁰;
- Az Európai Parlament és a Tanácsa az egyedüli tulajdonossal rendelkező korlátolt felelősségű társaságokról szóló irányelvjavaslata (SUP - Societas Unius Personae).¹⁵¹
- A Bizottság hatásvizsgálata az az egyedüli tulajdonossal rendelkező korlátolt felelősségű társaságokról szóló irányelvjavaslatról¹⁵²;
- Věra Jourová, az igazságügyi, fogyasztóvédelmi és nemek közötti egyenlőségért felelős biztos főelőadása a társasági jogról a digitális korban (2015)¹⁵³.

3.2.1.3. 2019/1151 Irányelv – Digitális forradalom

Az Európai Parlament az e-kormányzati cselekvési tervről szóló 2017-es állásfoglalásában felszólította a Bizottságot, hogy vegye fontolóra a vállalati életciklus során felmerülő alakításokra szolgáló digitális megoldásokat előmozdító további intézkedéseket, és hangsúlyozta az üzleti nyilvántartások összekapcsolására irányuló munka fontosságát.

¹⁴⁹ Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52012DC0740&from=SL>, megnyitva: 2026.02.21-én.

¹⁵⁰ Lásd: http://europa.eu/youreurope/business/start-grow/start-ups/index_en.htm, megnyitva 2026.02.21-én;

¹⁵¹ Lásd: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/030203/04A_FT\(2013\)030203_HU.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/030203/04A_FT(2013)030203_HU.pdf), megnyitva: 2026.02.21-én.

¹⁵² Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014SC0124&-from=EN>, megnyitva: 2026.02.21-én.

¹⁵³ Lásd: http://ec.europa.eu/justice/events/company-law2015/files/20151002_cvj_speech_company_law_sc_en.Pdf, megnyitva: 2026.02.21-én.

Az Európai Unióban jelentős különbségek voltak tagállamonként a tekintetben, hogy az online eszközök milyen mértékben állnak a vállalatok rendelkezésére a társasági jog területén a hatóságokkal való kapcsolattartás során. A tagállamok változó mértékben nyújtottak e-kormányzati szolgáltatásokat: egyesek nagyon korszerűek, és könnyedén használható, teljesen online megoldásokat kínáltak, míg mások egyáltalán nem kínáltak online megoldásokat a társasági jog területén, például a vállalkozások jogi személyként történő bejegyzését illetően. Így tehát az elektronikus kormányzati szolgáltatások tagállamonként eltérőek voltak.¹⁵⁴

Jelentős különbségek mutatkoztak az EU-tagállamok között a vállalati dokumentumok, cégalapítási és módosítási okiratok benyújtásának tekintetében, valamint a céginformációk elérhetőségét illetően is, amelyeket elektronikus nyilvántartáson keresztül tesznek hozzáférhetővé. Eltérés volt tapasztalható az elektronikus nyilvántartásban található dokumentumok számában, tartalmában is, valamint az ezekhez a dokumentumokhoz való hozzáférésért felszámított díjakban is.¹⁵⁵

A társasági jog ilyen típusú digitalizálása az EU részéről azt célozta, hogy megváltoztassa a társasági joggal kapcsolatos eljárásokat – úgy hogy a tagállamok a papír alapú folyamatokról, ahol a hatóságok előtti fizikai jelenlétre van szükség, áttérjenek a közvetlen online folyamatokra.¹⁵⁶

A társasági dokumentumok online benyújtása és a céginformációk online elérése, egy jelentős digitalizációs ambíció volt az EU részéről és fontos lépés a társasági jog digitalizálása felé. Célul tűzték ki a társaságok alapításának, a fióktelepek bejegyzésének, valamint a dokumentumok és információk benyújtásának teljes mértékben online történő lehetővé tételét, mely megengedi a társaságok számára, hogy a tagállamok illetékes hatóságaival való kapcsolattartás során digitális eszközöket használjanak.¹⁵⁷

¹⁵⁴ GRUNDAMNN Stefan: *European Company Law, 2nd edition: Organization, Finance and Capital Markets* (Európai társasági jog. Szervezet, pénzügyek és tőkepiacok. Cambridge et al.: Intersentia, 2012, 606.

¹⁵⁵ Alain FRANCOIS, Mauro GISCAND: *A further step in the digitalisation of company law* (Újabb lépés a társasági jog digitalizációja felé), 13 Sept 2019, Eubelius.

¹⁵⁶ Zárójelentés - A digitális eszközök használatának hatásvizsgálata a határokon átnyúló vállalati tevékenységekkel összefüggésben.

¹⁵⁷ Társasági joggal és vállalatirányítással foglalkozó informális szakértői csoport (ICLEG) jelentése a társasági jog digitalizációjáról, *i.m.*

A 2017. évi munkaprogramjában a Bizottság kinyilvánította, hogy további könnyítéseket kíván bevezetni a társasági jog területén a digitalizációval kapcsolatban, ezért 2018. április 25-én előterjesztett egy reformcsomagot amely az EU társasági jogát illetően, a 2017/1132 irányelvnek a módosításáról.

A kezdeményezés teljes mértékben összhangban volt az uniós társasági jog meglévő digitális elemeivel, és azokra támaszkodott, különösen az üzleti nyilvántartások összekapcsolására szolgáló rendszerre (BRIS), amely a 2012/17/EU irányelven és a Bizottság (EU) 2015/884 végrehajtási rendeletében meghatározott jogi kötelezettségeken alapul.

A csomag két irányelvet tartalmazott, amelyek mindegyike módosítja a 2017/1132 irányelvet. Az egyik javaslat a társasági jogban a digitális eszközök és folyamatok használatát, a másik pedig a társaságok határokon átnyúló átalakulását, egyesülését és szétválását módosítja. Ez a Bizottság digitális egységes piaci stratégiájának (2015. május) következménye, amelyben a Bizottság ígéretet tett arra, hogy egyszerűbb és kevésbé terhes szabályokat fog előterjeszteni a társaságok számára, többek között a digitális megoldások rendelkezésre bocsátását biztosítva, különösen a társaságok bejegyzésével kapcsolatban. A Bizottság állítása szerint a társaságok digitális nyilvántartásba vételére vonatkozó új szabályok évente 42–84 millió euró megtakarítást eredményeznek a társaságok számára.

2018. május 28-án a Bizottság benyújtotta a javaslatot a Tanácsnak, az Európai Parlament pedig úgy döntött, hogy a javaslatot a JURI bizottság tárgyalja. 2018. július 9-én Tadeusz Zwiefka (EPP, Lengyelország) lett a jelentéstevő.

2018. július 26-án Tadeusz Zwiefka, a JURI előadója bemutatta jelentéstervezetét, amelyhez már módosító indítványokat is benyújtottak. Az előadó által javasolt főbb változtatások a következők:

- a „bejegyzés” fogalmának részletesebb meghatározása
- egy új szabály, amely szerint a tagállamok csak kivételes esetekben és eseti alapon követelhetik meg a kérelmező fizikai jelenlétét (vállalat bejegyzéséhez)
- a tagállamok kötelesek lehetővé tenni a kérelmezők számára az online fizetést
- egy új szabály, amely szerint a tagállamok szabályokat állapíthatnak meg az online benyújtandó dokumentumok és információk megbízhatóságának és hitelességének biztosítására.

2018. december 4-én a JURI bizottság elfogadta a jelentést és beterjesztette azt a plenáris ülésre. 2018. december 6-án a JURI úgy döntött, hogy intézményközi tárgyalásokat kezdeményez. A Parlament és a Tanács ideiglenes megállapodásra jutott, amelyet a JURI 2019. március 4-i ülésén megerősített. A szöveget a 2019. április 18-i plenáris ülésen fogadták el. 2019. június 11-én Németország nyilatkozatot tett közzé, amelyben feloldotta a vállalati információk ingyenes hozzáférhetőségével kapcsolatos korábbi aggályait. Az Európai Unió Tanácsa 2019. június 13-án elfogadta a módosító irányelvet, amelyhez valamennyi tagállam igennel szavazott. A végleges okmányt 2019. június 20-án írták alá.

Ennek eredményeként született meg a 2019/1151 irányelv a 2017/1132 irányelvnek a digitális eszközök és folyamatok társasági jog terén történő használata tekintetében történő módosításáról (a továbbiakban „*Digitális Irányelv*”)¹⁵⁸. A tagállamoknak 2021. augusztus 1. napjáig kellett a legtöbb szabályt átültetni, néhány rendelkezés átültetési határideje pedig 2023 volt.

A Digitális Irányelv preambulumban egyebek mellett rögzítve van, hogy: *„A globalizáció és a digitalizáció új társadalmi és gazdasági kihívásainak megfelelő jogi és igazgatási környezet biztosítása alapvető fontosságú egyrészt a visszaélések és a csalás elleni szükséges védintézkedések biztosítása, másrészt olyan célok követése érdekében, mint a gazdasági növekedés előmozdítása, a munkahelyteremtés és a beruházások Unióba vonzása, amelyek mindegyike a társadalom egészének javát szolgáló gazdasági és társadalmi előnyökkel járna.”*

A Digitális Irányelv további céljai közé tartozik a vállalkozások által használható online eszközök egységes uniós keretének biztosítása, valamint a fent említett digitalizáció által, a vállalkozások vagy fióktelepek egyszerű megnyitásának lehetősége a tagállamokban.

A Digitális Irányelv célja a társasági jog korszerűsítése és digitalizálása, amely markánsabbá vált azáltal, hogy bevezetésre kerültek új a digitális eszközök és folyamatok használatára vonatkozó rendelkezések is. A Digitális Irányelv tehát elősegíti a digitális eszközöket és folyamatokat a társasági jogban, ugyanakkor a tagállamok cégjegyzékei közötti

¹⁵⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1151 irányelve (2019. június 20.) a társasági joggal összefüggésben alkalmazott digitális eszközök és eljárások tekintetében a (EU) 2017/1132 irányelv módosításáról (HL L 186.), 2019.7.11.

összekapcsolásról is rendelkezik, az összekapcsolt nyilvántartások meglévő rendszerére (BRIS) építve.¹⁵⁹

A Digitális Irányelv bizonyos minimumkövetelményeket ír elő a tagállamok közötti bizonyos fokú egységesség elérése érdekében és három fő elemet tartalmaz: lehetővé teszi a társasági információk online benyújtását és hozzáférését, bizonyos típusú társaságok online alapítását, valamint a fióktelepek online nyilvántartásba vételét.

A Digitális Irányelv, amely a cégeljáráásban alkalmazandó digitális eszközöket és folyamatokat határozza meg, lehetővé teszi a vállalkozók számára, hogy teljes mértékben online hozzanak létre új gazdasági társaságokat (tőkeegyesítő társaságok) vagy fióktelepeket valamennyi tagállamban és határokon átnyúló jelleggel az egész EU-ban, és kötelezi a tagállamokat, hogy online és ingyenes tájékoztatást nyújtsanak a legfontosabb társasági jogi követelményekről.

A tájékoztatási követelmények között szerepel, hogy a tagállamoknak biztosítani kell a tömör és felhasználóbarát, és a Digitális Irányelvben meghatározott információk ingyenes hozzáférhetővé tételét az egységes digitális kapun keresztül elérhető regisztrációs portálokon vagy weboldalakon, legalább egy olyan nyelven, amelyet a lehető legtöbb, határon átnyúló tevékenységet folytató felhasználó széles körben ért, hogy segítsék a társaságok alapítását és a fióktelepek bejegyzését. Ugyanez vonatkozik a cégnyilvántartásban szereplő cégszempontok módosítására, a dokumentumok benyújtására a cég teljes életciklusa során, valamint a fióktelepek létrehozására és nyilvántartásba vételére vonatkozó eljárásokra is.

Az információknak tartalmaznia kell pl. a társaságok alapítására, valamint fióktelep létesítésére vonatkozó szabályokat, az online regisztrációs eljárásokra vonatkozó főbb szabályokat, létesítő okiratok mintáit, az alkalmazandó díjakkal kapcsolatos követelményeket, az ügyvezetés, belső felügyeleti tisztségre vonatkozó főbb szabályokat, ideértve az eltiltásra vonatkozó szabályokat, az ügyvezetés, valamint felügyeleti szerv hatásköreinek és felelősségi köreinek áttekintését, beleértve a társaság képviselőjére való jogosultságot.

¹⁵⁹ Željka BREGEŠ, Tina JAKUPAK: Digitalization of Business Register – One Year After (A cégnyilvántartás digitalizációja – egy évvel később), *Intereulaweast*, Vol. VI (1) 2019, 155.

A társaságot egy vagy több személy alapíthatja és jegyezheti be, akár természetes személyek, akár jogi személyek, például társaságok vagy egyesületek. A tagállamok kötelesek biztosítani, hogy az online benyújtott dokumentumok eredete és sértetlensége elektronikus úton ellenőrizhető legyen.

A Digitális Irányelv csak arra kötelezi a tagállamokat, hogy az elektronikus azonosító eszközeik elismerése révén tegyék lehetővé a társaságok online alapítását, a fióktelepek bejegyzését, valamint a dokumentumok és információk online benyújtását az uniós állampolgárságú kérelmezők számára. A tagállamok továbbra is szabadon dönthetnek arról, hogy az online eljárások tekintetében a nemzeti jog szerint mely személy vagy személyek tekinthetők kérelmezőknek, feltéve, hogy ez nem korlátozza ezen irányelv hatályát és célját.

A vállalkozások számára az online eljárások megkönnyítése érdekében a tagállami társasági nyilvántartásoknak biztosítaniuk kell, hogy az ezen irányelvben előírt online eljárásokra alkalmazandó díjszabályok átláthatóak legyenek, és megkülönböztetéstől mentes módon kerüljenek alkalmazásra.

Ugyanakkor, a tagállamok számára lehetőség nyílt, hogy a Digitális Irányelvben meghatározottak szerint az online alapítást a korlátozott felelősségű társaságok bizonyos típusaira korlátozzák, melyet a nemzeti jogban a többi társaságtípus alapítása komplexitása indokolhat.

A tagállamoknak mindenesetre részletes szabályokat kellett megállapítaniuk az online alapításra vonatkozóan. Lehetővé kellett tenni, hogy az online alapítás az okiratok vagy információk elektronikus formában történő benyújtásával történjen, a tagállamok anyagi és eljárási követelményeinek sérelme nélkül, beleértve az alapító okiratok elkészítésére vonatkozó jogi eljárásokra, valamint a benyújtott okiratok vagy információk hitelességére, pontosságára, megbízhatóságára, és megfelelő jogi formájára vonatkozó követelményeket is. Ezek az anyagi és eljárási követelmények azonban nem teheték lehetetlenné az online eljárásokat, különösen a társaságok online alapítását és a fióktelepek online bejegyzését. A Digitális Irányelv szerint, amennyiben a tagállamok követelményeinek megfelelő dokumentumok elektronikus másolatának beszerzése technikailag nem lehetséges, kivételes esetben a dokumentumok papíralapú formában is megkövetelhetők.

A gyorsaság kérdése prioritást élvezett a Digitális Irányelv alapján. Az online cégalapítás bármely hatóság vagy bármely olyan személy vagy szerv előtt, akit a nemzeti jog szerint az online eljárások bármely aspektusával való foglalkozásra felhatalmaznak, gyorsnak kell lennie. A gyors online cégalapítás vagy fióktelep online bejegyzése érdekében a tagállamok nem tehetik a cégalapítást vagy bejegyzést attól függővé, hogy a cégalapítás vagy bejegyzést megelőzően bármilyen engedély vagy felhatalmazás kelljen megszerezni, kivéve, ha a nemzeti jog így rendelkezik bizonyos tevékenységek megfelelő felügyeletének biztosítása érdekében.

A Digitális Irányelv előírta a tagállamok számára annak biztosítását, hogy legalább a mellékletben szereplő, nem kimerítő felsorolásban szereplő társaságtípusok alapítása teljes mértékben online történhessen anélkül, hogy az alapítóknak személyesen meg kellene jelenniük bármely hatóság, személy vagy testület előtt.

Ezt az elképzelést az az aggodalom indokolta, hogy a fizikai jelenlét követelménye gyakran visszatartja az induló vállalkozások alapítóit attól, hogy egy másik tagállamban alapítsanak céget. A letelepedés és a szolgáltatásnyújtás szabadságának nagy jelentőséget tulajdonító EU így alapelvek érvei mellett tudta többszöri próbálkozásra bevezetni az online cégalapítást.

A Digitális Irányelv nemzeti jogba való átültetését követően lehetővé kellett tenni, hogy egy társaságot költséghatékonyan, online eljárásokon keresztül, legfeljebb 5 munkanapon belül meg lehessen alapítani.

A tagállamok számára nehézséget jelenthetett egy jogi személy létezésének és képviselési jogkörének ellenőrzése - különösen, ha a jogi személyt az EU-n kívül alapították. Erre a kihívásra az európai jogalkotótól vártak megoldást, mivel ez a hitelesítési eljárás elektronikus formában nem létezik.

A Digitális Irányelv nívója tehát, hogy lehetővé tette a tagállamok számára az online nyilvántartásba vételt olyan társaságok esetében, ahol a társaság alaptőkéjét pénzbeli apport és egyéb hozzájárulások formájában fizetik be (bár a nem pénzbeli hozzájárulással létrejött tőkével történő alapítási eljárás valamivel bonyolultabb, az alapítást biztosíthatják a tagállamok online eljárással).

Emellett, jogi keret került meghatározásra a tagállamok számára, hogy más tagállamoktól információkat kérhessenek a kizárt ügyvezetőkről. Annak érdekében, hogy a társaságokkal

kapcsolatba kerülő valamennyi személy védelmet élvezzen, a tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy egy személy, társasági ügyvezetői kinevezésének elutasításával megakadályozhassák a család vagy egyéb visszaélészerű magatartást, figyelembe véve nemcsak az adott személy saját területükön tanúsított korábbi magatartását, hanem - amennyiben a nemzeti jog így rendelkezik - a többi tagállam által szolgáltatott információkat is. A tagállamok így információt kérhetnek a többi tagállamtól erre vonatkozóan. A válasz állhat a hatályos eltiltásra vonatkozó információkból vagy más olyan információkból, amelyek relevánsak a kérelem címzett tagállamában történő eltiltás szempontjából.

Az ilyen információkéréseket a cégjegyzékek összekapcsolásának BRIS rendszerével kellett lehetővé tenni.

Amennyiben további információra van szükség, például a kizárás időtartamára és okaira vonatkozóan, a tagállamok számára lehetővé kell tenni, hogy azt a nemzeti jognak megfelelően az információcsere valamennyi rendelkezésre álló rendszerén keresztül nyújtsák.

A Digitális Irányelv azonban nem kötelezheti őket arra, hogy minden esetben ilyen információkat kérjenek. Ezen túlmenően a másik tagállamban történt eltiltásra vonatkozó információk figyelembevételének lehetővé tétele nem kötelezheti a tagállamokat arra, hogy elismerjék a más tagállamokban hatályban lévő eltiltásokat.¹⁶⁰

A Digitális Irányelv ugyanakkor nem harmonizálta sem az eltiltás fogalmát, sem annak anyagi jogi feltételeit és jogkövetkezményeit; ezek továbbra is a tagállami jog hatálya alatt maradtak.

A nyilvántartások, a hatóságok vagy a nemzeti jog alapján az online eljárások bármely aspektusával foglalkozó személyek vagy szervek nem tárolhatják az ilyen személyes adatokat tovább, mint amennyi az adott személy ügyvezetői kinevezésre való alkalmasságának értékeléséhez szükséges.

¹⁶⁰ DRAFT: COMMISSION IMPLEMENTING REGULATION (EU) .../... laying down rules for the application of Directive (EU) 2017/1132 of the European Parliament and of the Council as regards technical specifications and procedures for the system of interconnection of registers and repealing Commission Implementing Regulation (EU) 2015/884 and Annex, elérhető: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f60392a2-d70c-11ea-adf7-01aa75ed71a1/language-en>, megnyitva: 2026.04.14-én.

A Digitális Irányelv előírja továbbá az "egyszeri adatszolgáltatás" elvét (*Once Only Principle – OOP*) - a vállalatoknak egy adott dokumentumot csak egyszer kell benyújtaniuk egy hatósághoz. Az egyszeri benyújtás elvének alkalmazása azt jelenti, hogy a vállalatoknak nem kell ugyanazt az információt többször benyújtaniuk a különböző hatóságoknak.

Például a vállalatoknak nem kell ugyanazt az információt benyújtaniuk a tagállami cégjegyzékhez és a hivatalos közlőnyhöz. Ehelyett a cégjegyzékhez már közvetlenül benyújtott információkat, az intézmény kell a hivatalos közlőnynek kiszolgáltatnia.

Hasonlóképpen, ha egy társaságot egy tagállamban alapítanak, és egy másik tagállamban fióktelepet kíván bejegyeztetni, lehetővé kell tenni, hogy a társaság felhasználhassa a korábban az alapítási tagállam cégjegyzékéhez benyújtott dokumentumokat vagy információkat.

Továbbá, ha egy társaságot egy tagállamban alapítottak, de egy másik tagállamban fiókteleppel rendelkezik, lehetővé kell tenni, hogy a társasági adatok bizonyos módosításait csak a társaság bejegyzési helye szerinti cégjegyzékhez nyújtsa be, anélkül, hogy ugyanezeket az információkat a fióktelep bejegyzési helye szerinti cégjegyzékhez is be kellene nyújtania.

Ehelyett az olyan információkat, mint például a cégnév vagy a cég székhelyének megváltozása, elektronikus úton kell kicserélni a cég alapítása szerinti cégjegyzék és a fióktelep alapítása szerinti cégjegyzék között, a cégjegyzéki nyilvántartások összekapcsolásának rendszerét használva.¹⁶¹

A Digitális Irányelv az európai cégjegyzékek összekapcsolásának kiterjesztését is előírja. Nyilvánosságra hozatal a cégjegyzékben: minden tagállamban a központi, kereskedelmi vagy cégjegyzék nyilvántartásban, az ott bejegyzett valamennyi társaságra vonatkozóan külön ügyiratcsomót kell nyitni.

A tagállamok biztosítják, hogy a társaságok olyan európai egyedi azonosítóval rendelkezzenek, amely lehetővé teszi a társaságok egyértelmű azonosítását¹⁶² a cégjegyzékek

¹⁶¹ Tina JAKUPAK, Željka BREGEŠ: Digitalization: Balance And Protection – State-Of-The-Art (Digitalizáció: egyensúly és védelem – a tudomány jelenlegi állása), *Intereulaweast*, Vol. VII (2) 2020, 209-210.

¹⁶² EUID

közötti kommunikációban a 22. cikk¹⁶³ alapján létrehozott nyilvántartások összekapcsolási rendszere révén.

Ez az egyedi azonosító legalább olyan elemeket tartalmaz, amelyek lehetővé teszik a nyilvántartás helye szerinti tagállam azonosítását, származási ország cégjegyzékének azonosítását, ahol az illető társaság nyilvántartva szerepel, valamint a szóban forgó társaság cégjegyzékszámának azonosítását, valamint adott esetben az azonosítási hibák elkerülését szolgáló elemek azonosítását is.

A Digitális Irányelv tehát jelentős változást jelent, mivel kötelezi a tagállamokat, hogy lehetővé tegyék korlátolt felelősségű társaságok online alapítását és a társasági okiratok digitális benyújtását. Emellett megkönnyíti a fióktelepek digitális nyilvántartásba vételét és a társasági alapító okiratainak módosítását. A Digitális Irányelv előírja szabványosított sablonok és géppel olvasható formátumok használatát, egyszerűsítve az eljárásokat és fejlesztve a jogi interoperabilitást a tagállamok között. Továbbá támogatja az OOP elvet, amelynek célja a redundáns dokumentumok benyújtásának kiküszöbölése azáltal, hogy lehetővé teszi a hatóságok számára a más nyilvántartásokban már rendelkezésre álló adatok újrafelhasználását.

3.2.1.4. 2025/25 Irányelv

Kevesebb mint egy évvel a Digitális Irányelv elfogadása után, az Európai Bizottság „*Kkv-stratégia egy fenntartható és digitális Európáért*” című közleményében¹⁶⁴ hangsúlyozta annak szükségességét, hogy megvizsgálják további intézkedések bevezetésének lehetőségét a társasági jog területén. Kétségtelen, hogy a technológiai fejlődés alapvető változásokat idézett elő a gazdasági társaságokon belüli működésben, valamint a társaságok és a cégnyilvántartások közötti kapcsolattartásban; a digitális eszközök pedig még rendkívüli körülmények között is – így például a Covid-19 világjárvány idején – biztosították a működés folyamatosságát. A cégnyilvántartásokban tárolt adatokhoz való átlátható hozzáférés biztosításának szükségessége, ezen adatok hatékonyabb áramlásának elősegítése,

¹⁶³ A Bizottság (EU) 2015/884 végrehajtási rendelete (2015. június 8.) a 2009/101/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv által létrehozott, a cégjegyzékek összekapcsolására szolgáló rendszerhez szükséges műszaki előírások és eljárások megállapításáról (HL L 144., 2015.6.10., 1.) és melléklete;

¹⁶⁴ Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0103>, megnyitva 2026.01.30-án; Brüsszel, 2020.3.10. COM(2020) 103 final.

annak érdekében, hogy ezek az adatok határokon átnyúló bírósági eljárásokban vagy más tagállamok illetékes hatóságai előtt is felhasználhatók legyenek, indokoltá tette egy új uniós jogalkotási javaslat előterjesztését, annak ellenére, hogy a társasági jog területén az Európai Unió legutóbbi, a Digitális Irányelv általi beavatkozása óta viszonylag rövid idő telt el.

Így jelent meg a 2009/102/EK és a 2017/1132 irányelvek módosításáról szóló irányelvjavaslat¹⁶⁵, amely a digitális eszközök és folyamatok társasági jog területén történő alkalmazásának további kiterjesztésére és megerősítésére irányul –, 2023. március 29-én került előterjesztésre, és az Európai Bizottság 2023. évi munkaprogramjában kulcsfontosságú eszközként szerepelt az „*A digitális korra felkészült Európa*” célkitűzés keretében.¹⁶⁶

A jogalkotási javaslat célja a gazdasági társaságokra vonatkozó átláthatóság erősítése, a tagállamok közötti bizalom növelése, valamint az egymással szorosabban együttműködő, összekapcsolt közigazgatási rendszerek kialakítása, mindemellett a társaságokat terhelő adminisztratív kötelezettségek csökkentése.

A javaslat közvetlenül hozzájárul az Európai Bizottság 2021-ben elfogadott „*Digitális irányítú 2030: Európa útja a digitális évtized felé*” című közleményében¹⁶⁷ meghatározott digitalizációs célkitűzések megvalósításához. E stratégiai dokumentum hangsúlyozza a kulcsfontosságú online közszolgáltatások biztosításának jelentőségét az európai polgárok és vállalkozások számára, valamint az összekapcsolt közigazgatási struktúrák létrehozását, ideértve a már fentebb említett „egyszeri adatszolgáltatás” (*OOP*) elvének alkalmazását is, mely magába foglalja azt is, hogy a társaságot nem terhelheti az a kötelezettség, hogy bizonyos tagállamokban újból benyújtsa azokat a dokumentum- és információegyütteseket, amelyeket már egy másik tagállamban letett/benyújtott. Biztosítani kell továbbá a cégnyilvántartásban szereplő adatok megbízhatóságát – amely megfelelően egy minimális szintű, a nyilvántartásba történő bejegyzést megelőző előzetes (*ex ante*) ellenőrzés révén

¹⁶⁵ Lásd: https://commission.europa.eu/publications/proposal-directive-further-expand-and-upgrade-use-digital-tools-and-processes-company-law-all_en, megnyitva 2026.01.30-án.

¹⁶⁶ Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022DC0548>, megnyitva 2026.01.30-án; Strasbourg, 2022.10.18., COM(2022) 548 final.

¹⁶⁷ Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0118>, Brüsszel, megnyitva 2026.01.30-án; 2021.3.9. COM(2021) 118 final.

érhető el –, valamint nem utolsósorban a cégnyilvántartásokban szereplő adatok kölcsönös elismerését.

Ezt a tendenciát követve a Tanács 2024. december 19-én elfogadta az (EU) 2025/25 irányelvet¹⁶⁸, amely tehát tovább modernizálja és kiterjeszti a társasági jogban alkalmazott digitális folyamatokat és 2025. január 30-án lépett hatályba. Az irányelv a 2009/102/EK és a 2017/1132 irányelvet módosítja a digitális eszközök és folyamatok társasági jogi használatának további kiterjesztése és korszerűsítése érdekében. Az általános átültetési határidő 2027. július 31., egyes rendelkezéseknél későbbi alkalmazási és átültetési időpontokkal.

Ez az irányelv számos új eszközt vezet be, például az Unió cégbizonyítvány (*company certificate*)¹⁶⁹, amely egy európai uniós szintű, többnyelvű, digitális társasági azonosító okmány, amelynek célja a határokon átnyúló eljárások megkönnyítése. Az Unió cégbizonyítvány alapvető információk meghatározott körét tartalmazza, ezeket az Európai Unió egész területén el kell fogadni a tagállamok cégnyilvántartásai által. A tagállamok biztosítják, hogy a II. és IIB. mellékletben felsorolt valamennyi társaság naptári évente legalább egy alkalommal, díjmentesen, elektronikus formában hozzájuthasson az Unió cégbizonyítványhoz.¹⁷⁰

A tagállamok kötelesek biztosítani, hogy a cégnyilvántartás által kiállított dokumentumot a (EU) 910/2014 rendeletben meghatározott bizalmi szolgáltatások igénybevételével hitelesítsék annak érdekében, hogy garantált legyen: a dokumentumot valóban a nyilvántartás bocsátotta ki, és az abban foglalt információk a nyilvántartásban szereplő adatok hiteles másolatát képezik, illetve azokkal összhangban állnak. A dokumentumnak egyúttal kompatibilisnek kell lennie az európai digitális személyiadat-tárcával is, amelyet az európai digitális személyazonosság keretrendszerének létrehozását célzó 2024/1183 rendelet¹⁷¹ vezetett be.

¹⁶⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2025/25 irányelve (2024. december 19.) a 2009/102/EK és az (EU) 2017/1132 irányelvnek a digitális eszközök és folyamatok társasági jog terén történő használatának további kiterjesztése és korszerűsítése tekintetében történő módosításáról, Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32025L0025>, megnyitva 2026.02.07-én;

¹⁶⁹ (EU) 2025/25 irányelv 16b. cikke.

¹⁷⁰ (EU) 2025/25 irányelv 16b. cikke 5. bekezdés.

¹⁷¹ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2024/1183 RENDELETE (2024. április 11.) az (EU) 910/2014 rendeletnek az európai digitális személyazonossági keret létrehozása tekintetében történő

Továbbá egy többnyelvű, egységes digitális meghatalmazási minta is kialakításra kerül, amely lehetővé teszi a társaság képviseletét az uniós tagállamokban. Különösen innovatív intézkedés ez a digitális EU-meghatalmazás, amely csökkenti a közjegyzői hitelesítés, az apostille és a fordítások szükségességét, amikor a társaságok határokon átnyúló jogi ügyleteket bonyolítanak le. A meghatalmazás egységes kezelése és ellenőrizhetősége érdekében a meghatalmazást – valamint annak bármely módosítását – annál a cégnyilvántartásnál kell benyújtani, amelyben a II. és IIB. mellékletben felsorolt társaságok nyilvántartásba vannak véve. A meghatalmazáshoz való hozzáférést azon nyilvántartásban, amelyben a társaság szerepel, biztosítani kell az illetékes hatóságok, a 2017/1132 irányelv 16. cikkében említett nyilvántartások, valamint azon harmadik személyek számára, akik jogos érdeküket igazolni tudják.

Ugyanakkor szükséges hangsúlyozni, hogy e meghatalmazás kiállítására és visszavonására továbbra is a nemzeti jog rendelkezései maradnak irányadóak. E nemzeti jogi követelményeknek legalább magukban kell foglalniuk a meghatalmazást adó személy személyazonosságának, jogképességének, valamint a társaság képviseletére való jogosultságának ellenőrzését.¹⁷²

Mivel elektronikus eszközről van szó, ezesetben is egyértelműen a tagállamokat terheli annak biztosítása, hogy az uniós digitális meghatalmazás hitelesítése az (EU) 910/2014 rendeletben (eIDAS-rendelet) meghatározott bizalmi szolgáltatások igénybevételével történjen. A digitális meghatalmazásnak egyúttal kompatibilisnek kell lennie az európai digitális személyiadat-tárcával is. A meghatalmazáshoz való hozzáférést abban a nyilvántartásban, amelyben az érintett társaság szerepel, a hatáskörrel rendelkező hatóságok, az (EU) 2017/1132 irányelv 16. cikkében említett nyilvántartások, valamint azon harmadik személyek számára kell biztosítani, akik jogos érdeket tudnak igazolni.”

Emellett fejleszti a cégnyilvántartások összekapcsolását biztosító rendszer (*Business Registers Interconnection System* – BRIS) platformot, amely lehetővé teszi a hatóságok számára, hogy valós időben hozzáférjenek a vezetők kizárásáról és a társaságok státuszáról szóló frissített információkhoz. Emellett, új elemként jelennek meg továbbá a

módosításáról, Lásd: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401183, megnyitva 2026.02.09-én.

¹⁷² (EU) 2025/25 irányelv 16c. cikke 1. bekezdés

vállalatcsoportokra vonatkozó szabályok: a BRIS keretében elérhetővé válhat a vállalatcsoport szerkezetének vizuális megjelenítése is, amely szemlélteti az irányítási és ellenőrzési láncolatot. Az ilyen jellegű információk egyre hangsúlyosabban jelennek meg az európai uniós jogalkotási kezdeményezésekben.

Az újonnan bevezetett 19a. cikk a személyegyesítő társaságokra vonatkozó, a BRIS rendszeren keresztül elérhető információkért felszámítható díjakra vonatkozó szabályokat is megállapítja. E rendelkezés értelmében az ilyen információkért kért díjak nem haladhatják meg az adminisztratív költségeket.¹⁷³

A 19a. cikk (2) bekezdése egyúttal meghatározza azon információk és dokumentumok körét, amelyek ingyenesen hozzáférhetők, ideértve különösen: a társaság elnevezését és jogi formáját; a társaság nyilvántartási számát és európai egyedi azonosítóját (EUID); a személyegyesítő társaság honlapjára vonatkozó információkat, amennyiben azok a nemzeti nyilvántartásban szerepelnek; a társaság jogállását; a társaság tevékenységi körét; azokat az adatokat, amelyek a társaságot harmadik személyekkel szemben és bírósági eljárásokban képviselő tagokra vonatkoznak, beleértve a részükre adott megbízás terjedelmét is; valamint az egyéb tagállamban létesített fióktelepekre vonatkozó információkat, így különösen azok elnevezését, nyilvántartási számát, EUID-ját és a nyilvántartásba vétel szerinti tagállamot.

A cégnyilvántartások összekapcsolására szolgáló rendszernek (BRIS) kapcsolódnia kell az uniós tényleges tulajdonosi nyilvántartásokat összekapcsoló rendszerhez (BORIS), amelyet az (EU) 2015/849 irányelv¹⁷⁴ hozott létre – az (EU) 2018/843 irányelvvel¹⁷⁵ módosított formában –, és amely a társaságok, valamint más jogi személyek, vagyonkezelési konstrukciók és egyéb jogi megoldások tényleges tulajdonosaira vonatkozó adatokat tartalmazó nemzeti központi nyilvántartásokat kapcsolja össze. E rendszerrel párhuzamosan

¹⁷³ Lásd: (EU) 2025/25 irányelv 19a. cikk (1) bekezdés.

¹⁷⁴ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2015/849 IRÁNYELVE (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről, Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015L0849>, megnyitva: 2026.02.07-én;

¹⁷⁵ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2018/843 IRÁNYELVE (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, valamint a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelv módosításáról, Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018L0843>, megnyitva: 2026.02.07-én;

a BRIS-nek kapcsolódnia kell az uniós fizetéseptelenségi nyilvántartások összekapcsolását szolgáló rendszerhez (IRI) is, amelyet az (EU) 2015/848 rendelet¹⁷⁶ hozott létre.

Az új (EU) 2025/25 irányelv ugyanakkor a 2017/1132 irányelv 10. cikkének újraszabályozását is megvalósította, bevezetve a tagállamok számára azt a kötelezettséget, hogy a személyegyesítő és tőketársaságok – így különösen a korlátolt felelősségű társaságok (a II. és a jövőbeli IIB. mellékletben felsorolt társasági formák) – tekintetében biztosítsák a létesítő okiratok jogszerűségének előzetes, közigazgatási vagy bírósági ellenőrzését.

Az egységes *ex ante* ellenőrzés bevezetésének célja egy minimális szintű harmonizáció megvalósítása, amelyet a tagállamok által kialakított ellenőrzési rendszerek közötti jelentős eltérések tettek szükségessé. A harmonizációs szint lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy az ellenőrzési eljárást saját jogi hagyományaiknak megfelelően alakítsák ki, ideértve adott esetben a közjegyzők bevonását is. A 10. cikk (2) bekezdése szerint a jogszerűségi ellenőrzés keretében legalább az alábbi szempontokat kell vizsgálni: a létesítő okirat formai követelményeinek teljesülését, a 2017/1132 irányelv 13h. cikkében meghatározott formanyomtatványok megfelelő alkalmazását, valamint a kötelező minimális tartalom feltüntetését. Ezen túlmenően az ellenőrzés kiterjed annak vizsgálatára is, hogy nem állnak-e fenn nyilvánvaló, lényeges jogi természetű szabálytalanságok, továbbá ellenőrizni kell a nemzeti jog által előírt hozzájárulás (pénzbeli vagy nem pénzbeli apport) teljesítését is. A rendelkezés célja a cégnyilvántartások által szolgáltatott információk és dokumentumok iránti bizalom erősítése a határokon átnyúló esetekben, valamint annak biztosítása is, hogy az egyik tagállam cégnyilvántartásából származó dokumentumokat vagy információkat egy másik tagállamban ne lehessen elutasítani.

Végezetül, a 2017/1132 irányelv hatálya az IIB. melléklet bevezetésével kiterjed a személyegyesítő társaságokra is. Az Unió jogalkotó szerint, a harmadik személyek érdekeinek védelme, valamint a több társasági formát érintő ügyletekbe vetett bizalom szintjének növelése szükségessé teszi a társaságokra vonatkozóan uniós szinten hozzáférhető információk körének harmonizálását a személyegyesítő társaságok esetében is, amelynek

¹⁷⁶ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2015/848 RENDELETE (2015. május 20.) a fizetéseptelenségi eljárásról (átdolgozás), Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015R0848>, megnyitva: 2026.02.09-én;

érdekében az e társaságokra irányadó közzétételi követelményeket a 2017/1132 irányelv által már rögzített standardokhoz kell igazítani.

E célból az új 14a. cikk meghatározza azon dokumentumok és információk körét, amelyeket a személyegyesítő társaságok kötelesek a cégnyilvántartás részére bejelenteni. Anélkül, hogy a rendelkezésben szereplő valamennyi információvételt részleteznénk, újdonságként emelhető ki a q) pont, amely előírja a társaság központi ügyvezetésének helyét abban az esetben, ha az eltér attól a tagállamtól, ahol a társaság székhelye található, valamint az r) pont, amely a társaság fő gazdasági tevékenységének helyét határozza meg, amennyiben az szintén nem a székhely szerinti tagállamban van.

Az (EU) 2025/25 irányelv átültetésére vonatkozó rendelkezések egyértelműen kijelölik az uniós társasági jog további digitalizációjának ütemezését és fokozatos jellegét. Az irányelv általános szabályként előírja, hogy a tagállamoknak legkésőbb 2027. július 31-ig el kell fogadniuk és ki kell hirdetniük azokat a nemzeti jogszabályokat – törvényi, rendeleti és közigazgatási szinten egyaránt –, amelyek biztosítják az irányelvnek való megfelelést, valamint kötelesek erről haladéktalanul értesíteni az Európai Bizottságot. Az elfogadott rendelkezések 2028. július 31-től válnak alkalmazandóvá, ami megfelelő felkészülési időt biztosít a tagállami hatóságok, a cégnyilvántartások és a gazdasági szereplők számára.

Az (EU) 2025/25 irányelv ugyanakkor eltérő, hosszabb átmeneti időszakot állapít meg a 2017/1132 irányelv egyes, technikailag és intézményileg összetettebb rendelkezései – nevezetesen a 19. cikk (2) bekezdés i) pontja és a 19b. cikk – vonatkozásában. Ezek esetében a tagállamok számára 2028. augusztus 1-jéig biztosított a nemzeti szabályozás hatályba léptetése, míg az alkalmazás időpontja 2029. augusztus 1. Ez a differenciált megközelítés arra utal, hogy az uniós jogalkotó számol az új digitális eszközök – különösen a határokon átnyúló adatcsere, a cégnyilvántartások közötti interoperabilitás és az egységes társasági tanúsítvány – bevezetésével járó technikai és szervezeti kihívásokkal.

Kirajzolódik ezekből, hogy az (EU) 2025/25 irányelv átültetési szabályai formális jogharmonizációs kötelezettséget rögzítenek, továbbá a digitális társasági jog fokozatos, strukturált és végrehajtható bevezetését szolgálják, amely hosszabb távon az egységes belső piac működésének hatékonyságát, a jogbiztonságot és a határokon átnyúló gazdasági tevékenységek elősegítését célozza.

Az (EU) 2025/25 irányelv logikus lépést jelent a társasági jog területén, amely a jogágak közül hagyományosan az egyik leginkább nyitott a technológiai fejlődés gyors követésére és alkalmazására. Az egyaránt előnyökkel jár a cégnyilvántartásokban szereplő információk átláthatóságának és megbízhatóságának erősítése, valamint a társaságok határokon átnyúló tevékenységét érintő szabályozás jogbiztonságának növelése szempontjából. Az Unió cégbizonyítvány bevezetése, a „once only” elv alkalmazása, az online alapítás és módosítás lehetőségének kiterjesztése a gazdasági tevékenységek több jogi formájára, továbbá az információk – ideértve a képviseleti jogosultságok igazolását is – egységesítése olyan ösztönző erőt teremtenek, amely elősegíti a határokon átnyúló eljárások egyszerűsítését és a fennálló akadályok lebontását. E célokat tovább erősíti a már működő operatív rendszerek (BORIS, BRIS, IRI) felhasználása egy koherens információs architektúra kialakítására, valamint az adatok biztonságára vonatkozó követelmények érvényesítése. Mindez az eIDAS-rendelet által biztosított garanciákra, illetve az uniós szintű digitális személyazonossággal kapcsolatos jogalkotási fejlemények célkitűzéseire építve kétségtelenül növeli e jogterület hatékonyságát és szabályozási koherenciáját.¹⁷⁷

A jelen értekezésünk hipotéziseinek tükrében az (EU) 2025/25 irányelv jól érzékelteti, hogy az uniós társasági jog fejlődése a digitális infrastruktúrák fokozatos egységesítése felé halad, a tagállami rendszerek közötti konvergenciát erősíti. Ugyanakkor az irányelv közös digitalizációs minimumkövetelményeket határoz meg a tagállamok számára. Ez közvetlenül alátámasztja a kutatás második hipotézisét, amely szerint az uniós jogalkotás hozzájárul a társasági jogi szabályozások összehangolásához, ugyanakkor a nemzeti jogrendszerek megoldásaiban továbbra is jelentős eltérések maradhatnak fenn.

3.2.1.5. A tárgykör jövője az EU-ban - A „28. Rezsim” Konceptiója és Kritikai Értékelése

Az Európai Unió társasági jogának legújabb fejleményei között kiemelt jelentőséggel bír az ún. „28. rezsim” (*28th regime*) koncepciója, amely egy egységes, uniós szintű jogi keret létrehozását célozza a vállalkozások számára. A kezdeményezés alap gondolata, hogy a

¹⁷⁷ Vasile NEMEȘ, Gabriela FIERBINȚEANU: Evoluții legislative relevante în utilizarea instrumentelor și proceselor digitale în materia dreptului societar (A társasági jog területén a digitális eszközök és folyamatok alkalmazásával kapcsolatos fontos jogszabályi változások), *REVISTA ROMÂNĂ DE DREPT AL AFACERILOR* NR. 5/2023, 17-24.

jelenlegi 27 tagállami jogrendszer mellett egy további, választható – „huszonnyolcadik” – szabályozási rendszer jöjjön létre, amelyhez a gazdasági szereplők önként csatlakozhatnak.

A jelen alfejezetben vizsgált „28. rezsím” nem képezi a hatályos uniós társasági jog részét. A kezdeményezés ugyanakkor időközben túllépett a pusztán szakpolitikai koncepció szintjén: az Európai Bizottság 2026. március 18-án előterjesztette az EU Inc. társasági jogi keretéről szóló rendeletjavaslatát. Az alábbiakban ezért a „28. rezsím” kialakulásához vezető előzmények rövid bemutatását követően már elsősorban a javaslatot vizsgálom, továbbra is figyelemmel arra, hogy annak elfogadására a dolgozat lezárásáig nem került sor. Ezért az értekezés ezeket az anyagokat nem hatályos jogforrásként, hanem a jogfejlődési tendenciák értelmezéséhez felhasznált kitekintő forrásként kezeli.

Az Európai Bizottság legutóbbi közleményei, valamint az Európai Parlament által készített elemzések, egyaránt ráterelik a figyelmet a belső piac működését akadályozó strukturális hiányosságokra és a digitalizációban rejlő lehetőségekre.

Az Európai Bizottság *„Versenyképességi iránytű az Európai Unió számára”* című közleménye (COM(2025) 30 végleges)¹⁷⁸ a vállalkozások működésének egyszerűsítését és a határon átnyúló tevékenységek előmozdítását a digitális átállás egyik kulcselemeként határozza meg. A dokumentum hangsúlyozza, hogy a jelenlegi, tagállamonként eltérő társasági jogi és adminisztratív keretek jelentős többletterheket róhatnak a vállalkozásokra, különösen a kisebb és innovatív gazdasági szereplők esetében. Ennek megfelelően a Bizottság a digitalizáció eszközeivel támogatott, egységesebb vállalati működési környezet kialakítását szorgalmazza.

Hasonló irányba mutat az Európai Bizottság 2026-os munkaprogramja (*„Európa függetlenségi pillanata”*, COM(2025) 870 végleges)¹⁷⁹, amely a belső piac mélyítésének egyik eszközeként tekint a társasági jog további digitalizációjára és egyszerűsítésére. A dokumentum kiemeli, hogy a vállalkozások számára biztosított, egységesebb és digitális

¹⁷⁸ Európai Bizottság: „Versenyképességi iránytű az Európai Unió számára” című közlemény, COM(2025) 30 végleges, Brüsszel, 2025. január 29., elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0030&qid=1743491020652>, megnyitva: 2026.04.10-én.

¹⁷⁹ A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK, A Bizottság 2026. évi munkaprogramja, Európa függetlenségének pillanata, Strasbourg, 2025.10.21., COM(2025) 870 final, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52025DC0870>, megnyitva: 2026.04.10-én.

alapú jogi keretek hozzájárulhatnak az uniós gazdaság versenyképességének erősítéséhez, különösen a globális piaci versenyben.

Az Európai Parlament 2025-ben készült tanulmánya¹⁸⁰ tovább konkretizálja azokat a gyakorlati akadályokat, amelyek indokolják egy egységesebb uniós társasági jogi keret kialakítását. A tagállami szabályozások közötti különbségek – különösen a cégalapítás, a nyilvántartási eljárások területén – jelentős költségeket és jogbizonytalanságot eredményeznek a határon átnyúló tevékenységet folytató vállalkozások számára. A tanulmány külön hangsúlyt helyez a digitalizáció szerepére, amely lehetővé teheti az eljárások egyszerűsítését, az információk gyorsabb áramlását, valamint a vállalkozások közötti egyenlőbb versenyfeltételek megteremtését.

E stratégiai dokumentumok együttesen azt az irányt jelölik ki, amelyben az uniós társasági jog fejlődése halad: a hangsúly a tagállami szabályozások részleges harmonizációjáról fokozatosan a vállalkozások igényeire szabott, digitális eszközökkel támogatott, egységesebb működési keretek kialakítása felé tolódik. E folyamat egyik legmarkánsabb megjelenési formája a „28. rezsim” koncepciója, amely a fent említett problémákra kíván strukturált választ adni.

A javaslat mögött meghúzódó fő probléma a belső piac fragmentáltsága. A vállalkozások – különösen az innovatív startupok és növekedési fázisban lévő cégek – jelenleg 27 eltérő társasági, adózási, munkajogi és csődjogi rendszerhez kénytelenek alkalmazkodni, ami jelentős költségeket és adminisztratív terheket eredményez. A „28. rezsim célja” ezzel szemben egy olyan egységes szabályrendszer megteremtése, amely lehetővé teszi a határokon átnyúló működést anélkül, hogy a vállalkozásoknak minden egyes tagállam jogához külön-külön igazodniuk kellene.¹⁸¹

¹⁸⁰ Európai Parlament: Identification of Hurdles that Companies, especially Innovative Start-ups, Face in the EU Justifying the Need for a 28th Regime, Policy Department for Justice and Civil Liberties, PE 775.947, 2025. július, különösen 27., elérhető:

[https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IUST_STU\(2025\)775947](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IUST_STU(2025)775947), megnyitva: 2026.04.10-én.

¹⁸¹ Marlene SCHÖRNER: Policy Fellow, *Regime change instead of business as usual: A pan-European corporate law to unlock cross-border growth for EU companies* (Rezsimváltás a megszokott működés helyett: egy páneurópai társasági jog az uniós vállalkozások határokon átnyúló növekedésének előmozdítására), Hertie School, Jaques Delors Centre, 2025.december 18., elérhető: https://www.delorscentre.eu/fileadmin/2_Research/1_About_our_research/2_Research_centres/6_Jacques_Delors_Centre/Publications/20251218_28th_regime_Schoerner.pdf, megnyitva: 2026.04.08-án;

A 28. rezsím konkrét társasági jogi tartalmának kialakítását a bizottsági javaslatot megelőzően szakmai kezdeményezések is ösztönözték. Ezek közül említhető a Societas Europaea Unificata (S.EU) koncepciója, amely egy digitális alapokon működő, határokon átnyúló társasági forma kialakítására tett javaslatot. Ennek célja, hogy a társaságok bejegyzése rövid időn – akár 48 órán – belül megtörténhessen, jelentősen csökkentve a jelenlegi, tagállamonként eltérő és gyakran időigényes eljárásokat. Az S.EU keretében megfogalmazott megoldások azonban nem azonosíthatók a később előterjesztett EU Inc. szabályozási tartalmával. E különbségtétel különösen azért fontos, mert a korábbi S.EU-konceptió egyes elemei – így például az 1 eurós minimumtőke (ez különösen a startupok és a kis- és középvállalkozások számára jelentett volna előnyt, hisz a vállalkozásindítás pénzügyi akadályai jelentősen mérséklődtek volna, ugyanakkor hitelezővédelmi aggályokat vethet fel) – a Bizottság végül előterjesztett javaslatában már nem ugyanebben a formában jelennek meg.

Az S.EU javaslata a társaság működésére is egységes szabályokat kívánt kialakítani. A társaságra ugyanaz a társasági jogi keret vonatkozott volna attól függetlenül, hogy melyik tagállamban jegyezték be. Ehhez kapcsolódott az S.EU más tagállamokban történő elismerése, valamint a székhely határokon átnyúló áthelyezésének egyszerűsítése. A tervezet ezzel elsősorban azokat a jogi és adminisztratív nehézségeket próbálta csökkenteni, amelyekkel egy több tagállamban működő vállalkozás a nemzeti társasági jogok eltérései miatt szembesül.

Az egységesítés a társaság finanszírozására is kiterjedt. Az S.EU standardizált befektetési eszközök alkalmazásával kívánta egyszerűbbé tenni a tőkebevonást, és egy uniós szinten használható munkavállalói részesedési rendszer (EU-ESOP) kialakításával is számolt. Ezek a megoldások elsősorban a gyors növekedésre és több tagállamban történő működésre törekvő vállalkozások igényeihez igazodtak.¹⁸²

Az S.EU ugyanakkor csak az egyik előzménye annak a szélesebb szakpolitikai és később jogalkotási folyamatnak, amely a 28. rezsím kialakításához vezetett. A 28. rezsím alap gondolata szerint az uniós szabályozás nem váltaná fel a tagállami társasági jogokat,

¹⁸² The S.EU Company, Overview, elérhető: <https://s-gu.org/#:~:text=SOCIETAS%20EUROPAEA%20UNIFICATA-,The%20S.EU%0ACompany,-The%20proposed%20pan>, megnyitva: 2026.04.10-én.

hanem azok mellett választható jogi keretet biztosítana. A vállalkozás így a nemzeti társasági forma helyett az uniós rezsím alkalmazását választhatná.¹⁸³

A Bizottság 2026 márciusában előterjesztett EU Inc. javaslatával ez az elképzelés már konkrét jogalkotási formát öltött. Az EU Inc. szabályozása a társaság teljes életciklusát átfogó, nagyrészt digitálisan működő társasági jogi keret létrehozására irányul. A digitalizáció ebben nem korlátozódik a társaság online alapítására, hanem annak későbbi működésében és a társasági jogi eljárásokban is meghatározó szerepet kap.¹⁸⁴ Ebből a szempontból az EU Inc. különösen szorosan kapcsolódik a jelen értekezés tárgyához: az uniós társasági jog digitalizációja itt már nem egyes eljárási mozzanatok elektronizálását jelenti, hanem egy eleve digitális működésre kialakított társasági jogi rezsím megalkotását.

A 2026-os rendeletjavaslat konkrét megoldásai közül a jelen értekezés szempontjából elsősorban a társaság alapításának és működésének digitalizációja érdemel figyelmet. Az EU Inc. alapítása és nyilvántartásba vétele teljesen digitális eljárásban történne, és a későbbi változások bejegyzését is elektronikus útra terelné a javaslat. A digitális működés a társaság belső döntéshozatalában is megjelenik, így az online közgyűlések és az elektronikus döntéshozatal alkalmazásával is számol. Fazakas Zoltán ezért az EU Inc.-t alapvetően digitális európai társasági jogi eszközként értékeli, amelynek szabályozása a társaság teljes életciklusát végigkíséri.¹⁸⁵

A digitalizáció ugyanakkor nem áll meg az online cégalapításnál. A javaslat az EUID használatára, a tagállami cégnyilvántartások közötti automatizált adatcserére, az elektronikus azonosításra és a once-only elvre is épít. Ez utóbbi lényege, hogy a társaságoknak ne kelljen ismételtan rendelkezésre bocsátaniuk a nyilvántartási rendszerben már hozzáférhető adatokat. A tagállami nyilvántartások összekapcsolása mellett a javaslat uniós szintű

¹⁸³ Apostolos THOMADAKIS – Judith ARNAL – J. Scott MARCUS: *Establishing the 28th regime in Europe, A unified legal framework to support growth and business* (A 28. rezsím megteremtése Európában – egységes jogi keret a növekedés és a vállalkozások támogatására), elérhető: <https://cdn.ceps.eu/2025/11/qe-01-25-038-en-n.pdf>, megnyitva: 2026.04.08-án.

¹⁸⁴ Directorate-General for Communication of the European Commission, *EU Inc. – making business easier in the European Union* (EU Inc. – az Európai Unión belüli üzleti tevékenység megkönnyítése), elérhető: https://commission.europa.eu/news-and-media/news/eu-inc-making-business-easier-european-union-2026-03-18_en, megnyitva: 2025.12.08-án.

¹⁸⁵ FAZAKAS Zoltán József: EU Inc. as a New Element in the Harmonisation of Company Law within the European Union (EU Inc. mint az európai uniós társasági jog harmonizációjának új eleme), *Romanian Journal of Comparative Law*, 1/2026, 161–173., 170–171.

interfészszel, később pedig központi uniós nyilvántartással is számol.¹⁸⁶ Ezzel az EU Inc. továbbviszi a BRIS és a korábbi digitalizációs irányelvek által megkezdett folyamatot: az uniós infrastruktúra már nem pusztán a nyilvántartott adatok hozzáférhetőségét segítené, hanem közvetlenebb szerepet kapna a társaság nyilvántartási életciklusában is.

Lényeges eltérés mutatkozik az S.EU korábban ismertetett koncepciójához képest a tőkeszabályozásban is. A Bizottság javaslata nem az egy eurós minimumtőke megoldását vette át, hanem egyáltalán nem ír elő kötelező minimális jegyzett tőkét. Ezzel párhuzamosan jelentős szabadságot biztosít a részvénytőke és a részvényesi jogok kialakításában.¹⁸⁷ Ez az induló és növekedési szakaszban lévő társaságok finanszírozását kétségtelenül megkönnyítheti, hitelezővédelmi szempontból azonban már kevésbé egyértelmű a mérleg. Viszont a minimumtőke hiánya és a rugalmas tőkeszerkezet sajátos hitelezővédelmi kockázatokat hordoz.¹⁸⁸

A 28. rezsim, illetve az EU Inc. javaslat szempontjából külön figyelmet érdemelnek a mintaokiratok és szabványosított sablonok. Ezek nem pusztán technikai segédletek, hanem a digitalizált társaságalapítás tartalmi és formai standardizációjának eszközei. A 2019/1151 irányelv már a tagállami online alapítás körében is előírta szabványosított sablonok és géppel olvasható formátumok alkalmazását, amelynek célja az eljárások egyszerűsítése és a jogi interoperabilitás erősítése volt. A 28. rezsim ezt a logikát uniós szintre emelné: az EU Inc. javaslat szerint az alapító okirat digitális, géppel olvasható és strukturált adatokat tartalmazó formában készülne el, a standard alapító okirati minták pedig többnyelvű uniós sablonként lennének elérhetők.

E megoldás jelentősége abban áll, hogy a mintaokiratok a társaságalapítás digitalizációját nemcsak gyorsítják, hanem részben előre strukturálják is. A jogalkotó a kötelező vagy választható sablonok útján előzetesen meghatározhatja azokat a minimális tartalmi elemeket, amelyek a társaság létrejöttéhez, nyilvántartásba vételéhez és határon átnyúló elismeréséhez szükségesek. Ez egyszerre szolgálhatja az eljárási egyszerűsítést, a gépi feldolgozhatóságot, a nyilvántartások közötti adatcsere megkönnyítését és a cégeljárási kontroll standardizálását. Ugyanakkor a sablonizáció korlátja, hogy a társasági autonómia, az egyedi alapítói

¹⁸⁶ Uo. 171.

¹⁸⁷ Uo. 170.

¹⁸⁸ Uo., 173.

megállapodások és az összetettebb finanszírozási vagy irányítási struktúrák nem minden esetben illeszthetők be maradéktalanul előre meghatározott okirati mintákba.

Mindezek ellenére az EU Inc. a társasági jog tagállami töredezettségét nem szüntetné meg. A rendeletjavaslat alapján ugyanis a tagállamok jelölnék ki azt a nemzeti társasági formát, amelyre az EU Inc. épül, a rendelet és a létesítő okirat által nem rendezett kérdésekben pedig továbbra is a nemzeti jog érvényesülne.¹⁸⁹ Ezért az EU Inc.-t nem tekinthető önálló sui generis társasági formának, hanem inkább a nemzeti társasági formákra épülő, választható európai működési modellnek. Ez a megoldás a dolgozatban vizsgált fragmentáció szempontjából különösen érdekes: az EU Inc. egységes szabályokat és digitális infrastruktúrát épít a tagállami társasági jogokra, de magukat a nemzeti társasági jogokat nem váltja fel.

28. rezsím mögött ugyanakkor nem kizárólag társasági jogi megfontolások állnak. A kezdeményezés egyik indoka az európai vállalkozások növekedését nehezítő jogi széttagoltság csökkentése. A különböző nemzeti szabályokhoz való alkalmazkodás különösen akkor jár jelentős költségekkel, amikor egy vállalkozás több tagállamban kíván működni vagy befektetőket bevonni. Az egységesebb jogi környezet ezért a tőkebevonás és a határon átnyúló növekedés feltételeinek javítását is szolgálhatja.¹⁹⁰

Ezzel együtt már a 28. rezsím előkészítése során felmerült, hogy egy választható uniós társasági jogi rendszer milyen hatással lehet a nemzeti jog által biztosított munkavállalói és szociális garanciákra. A kritikai álláspont szerint különösen akkor jelentkezhet probléma, ha az uniós rezsím választása lehetőséget teremt arra, hogy a társaságok a szigorúbb nemzeti szabályok alkalmazását elkerüljék. Ez szabályozási versenyhez (regulatory arbitrage) vezethet, és érintheti a munkavállalói részvételre, a kollektív jogokra vagy más védelmi minimumokra vonatkozó nemzeti szabályokat is.¹⁹¹

¹⁸⁹ Uo., 169-170.

¹⁹⁰ Dennis WEBER (Amsterdam Centre for Tax Law (ACTL) of the University of Amsterdam; Loyens & Loeff): *The EU 28th Regime for Innovative Companies Needs a Dual-Instrument Architecture to stimulate a Coherent Tax Treatment*, 2025 december 29, elérhető: <https://legalblogs.wolterskluwer.com/international-tax-law-blog/the-eu-28th-regime-for-innovative-companies-needs-a-dual-instrument-architecture-to-stimulate-a-coherent-tax-treatment>, megnyitva: 2026.04.06-án.

¹⁹¹ Austrian Federal Chamber of Labour, *Company law: A common 28th regime at EU level carries the risk of undermining important protection standards*, elérhető: <https://www.akeuropa.eu/en/company-law-common-28th-regime-eu-level-carries-risk-undermining-important-protection-standards>, megnyitva: 2026.04.06-án.

E kritikai megközelítés szerint a 28. rezsím nem pusztán technikai harmonizációs eszköz, hanem potenciálisan egy olyan párhuzamos jogi tér kialakításához vezethet, amely kikerüli a nemzeti jogrendszerek által biztosított garanciákat. Különösen érzékeny kérdés a munkavállalói részvétel, a társasági döntéshozatalban való részvételi jogok, valamint a szociális párbeszéd intézményének jövője.

A vita középpontjában tehát egy alapvető dilemmája áll az uniós társasági jognak: miként lehet egyszerre elősegíteni a gazdasági hatékonyságot és a belső piac integrációját, miközben megőrzésre kerülnek a tagállamok által kialakított szociális és munkajogi garanciák.¹⁹²

3.2.1.6. A „28. rezsím” és a Societas Europaea összehasonlítása

Ahogy korábban szót ejtettünk róla, az Európai Unió társasági jogának fejlődése során több alkalommal merült fel az igény egy egységes, határokon átnyúló működést lehetővé tevő vállalati forma vagy szabályozási modell létrehozására. E törekvések egyik korai eredménye a Societas Europaea (SE) bevezetése volt, míg a legújabb kezdeményezések közé az ún. „28. rezsím” koncepciója tartozik. A két modell összevetése rávilágít az uniós társasági jog fejlődésének irányaira és korlátaira.

Az SE-vel szemben, a „28. rezsím” nem egy konkrét társasági formát kíván létrehozni, hanem egy átfogó, opcionálisan választható uniós szabályozási keretet. A koncepció célja, hogy a vállalkozások egy egységes, digitális és határokon átnyúló működést támogató jogi környezetben tevékenykedhessenek, anélkül, hogy a nemzeti jogrendszerek közötti különbségekhez kellene alkalmazkodniuk.

A két modell közötti egyik legfontosabb különbség a szabályozási megközelítésben ragadható meg. Míg az SE a klasszikus uniós jogalkotási módszert követi – azaz egy egységes jogi forma létrehozására törekszik rendeleti szabályozással –, addig a 28. rezsím egy párhuzamos, alternatív jogi rendszerként jelenik meg, amely a nemzeti jog mellett létezne. Ez utóbbi megoldás nagyobb rugalmasságot biztosít, ugyanakkor új típusú jogi kérdéseket vet fel a jogrendszerek közötti viszony tekintetében.

¹⁹² Marcus MEYER-ERDMANN, Aline HOFFMANN: *How a 28th company law regime jeopardises workers' rights* (Hogyan veszélyezteti a 28. társasági jogi rezsím a munkavállalói jogokat?), elérhető: <https://www.etui.org/publications/how-28th-company-law-regime-jeopardises-workers-rights>, megnyitva: 2026.04.06-án.

Lényeges eltérés mutatkozik a digitalizáció szerepében is. Az SE szabályozása a 2000-es évek elejének jogalkotási szemléletét tükrözi, amelyben a digitalizáció még nem játszott meghatározó szerepet. Ezzel szemben a 28. rezsím koncepciója kifejezetten a digitális működésre épül: célja a teljesen online alapítás, az elektronikus ügyintézés, valamint az egységes európai digitális infrastruktúrák használata.

A gyakorlati alkalmazhatóság tekintetében is jelentős különbségek figyelhetők meg. Az SE bevezetésétől kezdetben jelentős áttörést vártak, azonban a gyakorlatban a forma korlátozott mértékben terjedt el. Ennek oka többek között a bonyolult alapítási feltételekben, a munkavállalói részvétel szabályozásában, valamint a nemzeti joghoz való erős kötődésben keresendő. Ezzel szemben a 28. rezsím egyik deklarált célja éppen ezen akadályok lebontása, különösen az egyszerűsített alapítás és a rugalmas működési keretek révén.

A 28. rezsím koncepciója olyan kihívásokat is felvet, amelyek az SE esetében kevésbé jelentkeztek. Míg az SE a nemzeti jogrendszerekbe ágyazottan működik, addig a 28. rezsím egy potenciálisan autonómabb szabályozási teret hozna létre. Ez felveti a kérdést, hogy miként biztosítható a jogbiztonság, valamint hogyan kerülhető el a szabályozási versenyből fakadó „race to the bottom”, különösen a munkavállalói jogok és a társasági garanciák területén.

Tehát a Societas Europaea és a 28. rezsím eltérő szabályozási filozófiát képviselnek. Az előbbi a hagyományos uniós integrációs modell keretein belül, a nemzeti jogokkal együttműködve működik, míg az utóbbi egy új, digitális alapú és opcionális jogi rendszer irányába mutat. A két modell közötti különbségek jól tükrözik az uniós társasági jog fejlődésének elmozdulását a klasszikus harmonizációtól a rugalmasabb, innováció-orientált megoldások felé.

Következtetesként elmondhatjuk, hogy a 28. rezsím a társasági jog fejlődésének új, potenciálisan paradigmaváltást jelentő irányát képviseli. Tovább erősíti ugyanis a digitalizáció és az egységesítés irányába mutató tendenciákat, másrészt viszont új típusú szabályozási és alkotmányos kérdéseket vet fel az uniós és a tagállami hatáskörök kapcsán.

A „28. rezsím” koncepciója esetén érdemes megjegyezni, hogy e kezdeményezés egy önálló, uniós szintű társasági forma szabályozási keretének lehetőségét veti fel. Ez a megközelítés a bizonyos értelemben a társasági jog részleges „európaizálásának” irányába mutat.

A „28. rezsím” koncepciója különösen az értekezésünk 2. hipotézise szempontjából bír jelentőséggel, mivel jól érzékelteti az uniós harmonizáció lehetséges jövőbeli irányait, ugyanakkor azt is, hogy a teljes egységesítés továbbra sem tekinthető megvalósultnak. Emellett az 5. hipotézissel összhangban a technológiasemleges és digitális működést támogató szabályozási szemlélet erősödését tükrözi, míg a 6. hipotézis vonatkozásában a jelenlegi, töredezett szabályozási környezetre adott lehetséges válaszként értékelhető.

Viszont a kezdeményezés jelenleg még koncepcionális szakaszban van, ezért annak gyakorlati megvalósíthatósága és a nemzeti társasági jogokra gyakorolt hatása egyelőre nyitott kérdés marad. A dolgozat lezárásának időpontjában (2026. augusztus) a 28. rezsím még nem képezi pozitív jog részét, ezért annak elemzése szükségképpen de lege ferenda jellegű.

3.2.2. A vállalatirányítás, a tagi és részvényesi joggyakorlás, valamint a társasági legfőbb szervi működés digitalizációjának uniós szabályozása

Amikor a társasági jogot több mint 100 évvel ezelőtt először kodifikálták, a digitalizáció még nem volt lehetséges, és a társasági jog feltételezte, hogy a társaságok tagjaival / részvényeseikkel, ügyvezetőikkel és másokkal való kommunikációjához (és fordítva), valamint jogaik gyakorlásához papír alapú dokumentumokat fognak használni. Jellemzően a részvényesek, tagok, ügyvezetők is abból a joghatóságból származtak, ahol a társaságot alapították, így könnyen tudtak személyesen találkozni a döntések meghozatalához. Napjainkban azonban a digitális technológia használata lehetővé teszi azoknak is, akik egy másik országban lévő vállalat részvényesei / tagjai, ügyvezetői, hogy könnyebben kapcsolatba lépjenek azzal a vállalattal az információk fogadásán keresztül, és részt vegyenek a döntéshozatalban, vállalatirányításban.

Az EU is felismerte, hogy a tagállamokban működő vállalatok számára fontos lehet, hogy digitális technológiát használjanak a tagokkal / részvényeseikkel, ügyvezetőikkel és másokkal való kapcsolataikban. Az informális társasági jogi szakértői csoport 2016. márciusi, a társasági jog digitalizálásáról szóló jelentésében¹⁹³ azt javasolta, hogy az Európai Bizottság fontolja meg intézkedések meghozatalát annak érdekében, hogy a

¹⁹³ Társasági joggal és vállalatirányítással foglalkozó informális szakértői csoport (ICLEG) jelentése a társasági jog digitalizációjáról, *i.m.*

tagállamok ennek biztosítására kötelezettek legyenek. Szükséges lehet a tagállamok társasági jogának módosítása, úgy hogy az megengedje a tagok / részvényesek számára, hogy döntsenek a digitális technológia használata mellett. Az ICLEG-jelentés azt is javasolta, hogy a társaságok számára lehetővé kell tenni bármely technológia használatát a hatóságok előzetes hozzájárulása nélkül.

Azok a tevékenységek, amelyek során a társaságok valószínűleg elektronikus kommunikációt kívánnak használni az ICLEG-jelentés szerint, a következők:

- a. A részvényesi/tagi közgyűlés vagy más közgyűlés összehívásának értesítése;
- b. A közgyűlésen való részvételre jogosultaknak az ülés előtt történő tájékoztatása;
- c. A részvényesek számára lehetővé tenni, hogy meghatalmazottat vagy képviselőt jelöljenek ki a közgyűlésen való részvételre vagy más jogok gyakorlására a közgyűlésen;
- d. Szavazás a közgyűlésen, pl. a közgyűlésen elfogadandó határozatról;
- e. Napirendi pont hozzáadása az üléshez, vagy az ülésen előterjesztendő határozathoz, vagy kérdés feltevése az ülésen;
- f. Egy adott helyen való fizikai jelenlét nélkül való részvétel egy ülésen;
- g. Az ülésen hozott döntések eredményeinek megkapása;
- h. Az éves jelentés és beszámoló, valamint egyéb pénzügyi információk (pl. féléves információk) rendelkezésre bocsátása;
- i. A részvényesek jogainak gyakorlásával kapcsolatos információk (pl. értékpapírok átváltása vagy opció gyakorlása) megadása;
- j. A részvényes jogainak gyakorlásának lehetővé tétele (pl. értesítés küldése a társaságnak);
- k. A felvásárlási ajánlat vagy a tervezett egyesülés közlése a részvényesekkel, alkalmazottakkal és más érdekelt felekkel.

Később szintén ez a vállalatirányítással foglalkozó informális szakértői csoport foglalkozott a virtuális részvényesi közgyűlésekkel és a hatékony részvényesi kommunikációval, különösen a COVID-19 világjárvány utáni tapasztalatok alapján, 2022 augusztusában

közetéve Jelentését a virtuális részvényesi találkozókra és a részvényesekkel folytatott hatékony kommunikációról.¹⁹⁴

A döntés meghozatala és a részvényesek védelme szempontjából elmélyültebb vizsgálatot érdemelnek a következők:

Ha egy vállalatnak megengedik, hogy eldöntse, használ-e digitális technológiát a kommunikációjában, akkor számos kérdés merül fel. Először is, hogyan kell a vállalatnak meghoznia ezt a döntést? Általában a nemzeti jog szabályozza, hogy egy ilyen döntést hogyan kell meghozni. A szokásos megközelítés szerint a részvényeseknek kell dönteniük (nem pedig az igazgatóságnak). A nemzeti jog általában meghatározza a szükséges határozat típusát is, például hogy elegendő-e az egyszerű többség, vagy a részvényesek nagyobb hányadának kell-e igennel szavaznia. Általában a társasági jog területén az a megközelítés érvényesül, hogy az ilyen kérdéseket a nemzeti jog szabályozza. Ez tiszteletben tartja a tagállamok eltérő vállalatirányítási rendszereit. A második kérdés, amelyet meg kell fontolni, az, hogy egy társaság megkövetelheti-e minden részvényestől, hogy a társasággal való kapcsolattartás során digitális technológiát használjon, vagy védelmet kell biztosítani azoknak a meglévő részvényeseknek, akik továbbra is papír alapú kommunikációt szeretnének kapni és használni. Különböség van a következők között:

- (i) azok a társaságok, amelyek alapításukkor már eldöntötték, hogy digitális technológiát fognak használni, így minden részvényes tudja, hogy ez a megközelítés lesz érvényes, és
- (ii) a múltban papír alapú kommunikációt alkalmazó, és a jövőben digitális kommunikációt használni kívánó meglévő vállalatok.

Ez utóbbi esetben felmerül az az érv, hogy a meglévő részvényeseket védeni kell, hogy továbbra is megkövetelhessék a vállalatától, hogy papír alapú formában kommunikáljon velük, és lehetővé tegye számukra, hogy papír alapú formában kommunikáljanak, ha úgy kívánják. Szükség lehet bizonyos védelemre is annak biztosítása érdekében, hogy amennyiben a vállalat köteles információkat szolgáltatni nekik, ez továbbra is ingyenes maradjon, és ha az információk nem kötelesek ingyenesen rendelkezésre állni számukra,

¹⁹⁴ The Informal Company Law Expert Group (ICLEG) *Report on virtual shareholder meetings and efficient shareholder communication August 2022*, Elérhető: https://commission.europa.eu/topics/business-and-industry/doing-business-eu/company-law-and-corporate-governance_hu, megnyitva 2026.03.20-án.

akkor a papír alapú formában történő kommunikációért fizetett költség arányos legyen és ne haladja meg a tényleges költségeket.

Egy másik kérdés, hogy a részvényesek megváltoztathatják-e a választásukat, például hogy az eredetileg papír alapú kommunikációt választó részvényesek később elfogadhatják-e az elektronikus kommunikációt, és hogy visszatérhetnek-e a papír alapú kommunikációhoz. Miután a társaság áttért az elektronikus kommunikációra valamennyi részvényesével, jelentős költségekkel járhat, ha visszatér a papír alapú kommunikációhoz néhány részvényese számára.

Minden esetben fontos megfontolni, hogy a kérdés minden társaságra vonatkozik-e, mind a magán-, mind az állami társaságokra, függetlenül attól, hogy azok tőzsdén jegyzik-e őket, vagy csak bizonyos típusú társaságokra (és ha igen, melyekre).

Abban az esetben, ha egy társaság nem fogadott el részvényesi határozatot, amely lehetővé tenné számára, hogy általában elektronikus úton kommunikáljon azokkal a részvényesekkel, akik ehhez hozzájárulnak és megadják adataikat, felmerül a kérdés, hogy a társaságnak ennek ellenére is lehetővé kell-e tennie az egyes részvényesekkel, hogy elektronikus úton adjanak át és fogadjanak információkat. Ha igen, akkor a társaságnak kötelessége-e ezt a lehetőséget minden részvényes számára biztosítani, aki ezt igényli?

Az elektronikus kommunikáció alkalmazása esetén felmerül továbbá az a kérdés, hogy mikor tekinthető elküldöttnek az e-mailben elküldött értesítés, hogy az értesítés például a weboldalon való közzétételével és a részvényesek értesítésével (e-mailben vagy nyomtatott formában) is megtehető-e, és mi történik, ha az e-mail visszapattan. Bár ezek fontos gyakorlati kérdések, meglehetősen részletesek, és célszerűbbnek tűnik, ha azok eldöntését a nemzeti jogokra bízzák. Ismét felmerül a kérdés, hogy a különböző típusú társaságok esetében eltérő megközelítést kell-e alkalmazni.¹⁹⁵

¹⁹⁵ Vanessa KNAPP, OBE, Directorate General For Internal Policies Policy Department C: *Citizens' Rights And Constitutional Affairs, What are the issues relating to digitalization in company law?*, In-depth analysis (Állampolgári jogok és alkotmányos ügyek – Milyen kérdéseket vet fel a digitalizáció a társasági jogban? Részletes elemzés), Lásd: <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/supporting-analyses/sa-highlights>, megnyitva 2026.02.12-én.

3.2.2.1. A 2007/36 Irányelv¹⁹⁶ az egyes részvényesi jogok gyakorlásáról a tőzsdén jegyzett társaságokban (a továbbiakban „2007/36 irányelv” vagy „SRD”)

A 2007/36 irányelv meghatározza a tagállamban székhellyel rendelkező társaságok szavazati joggal rendelkező részvényeivel kapcsolatos bizonyos részvényesi jogok gyakorlására vonatkozó követelményeket, rendelkezvén az egyes részvényesi jogok gyakorlásáról a tőzsdén jegyzett társaságokban.¹⁹⁷ Az irányelv különböző intézkedéseket határoz meg az elektronikus kommunikáció használatának megkönnyítése érdekében. Az SRD-ből a következőket emeljük ki:

- A társaság honlapján kötelező bizonyos információkat a részvényesek rendelkezésére bocsátani.
- A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a részvényesek jogosultak legyenek napirendi pontokat felvenni a közgyűlés napirendjére, valamint írásban határozattervezeteket benyújtani, amelyeket postai úton vagy elektronikus úton is el lehet juttatni;
- A tagállamoknak lehetővé kell tenniük a társaságok számára, hogy a részvényeseknek bármilyen formában megszervezhessék az elektronikus úton történő részvételt a közgyűlésen, ideértve a közgyűlés valós idejű közvetítését, a részvényesek számára lehetővé tévő valós idejű kétirányú kommunikációt, amelynek segítségével a részvényesek távoli helyről szólalhatnak fel a közgyűlésen, valamint a közgyűlés előtt vagy alatt történő szavazásra szolgáló mechanizmust, anélkül, hogy fizikailag jelen lévő meghatalmazottat kellene kijelölni. Ez utóbbi esetben az elektronikus eszközök használata csak olyan követelményeknek és korlátozásoknak lehet alávetve, amelyek a részvényesek azonosításának és az elektronikus kommunikáció biztonságának biztosításához szükségesek, és csak annyiban, amennyiben azok arányosak e célok elérésével. Ez nem érinti a tagállamok által elfogadott vagy elfogadható jogi szabályokat, amelyek a társaságon belüli

¹⁹⁶ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2007/36/EK IRÁNYELVE (2007. július 11.) az egyes részvényesi jogok gyakorlásáról a tőzsdén jegyzett társaságokban, lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=celex%3A32007L0036>, megnyitva 2026.02.12-én.

¹⁹⁷ Tágabb szabályozási környezetben említhető az Európai Parlament és a Tanács 2001/34/EK irányelve, amely az értékpapírok hivatalos tőzsdei bevezetésének feltételeit, valamint az ezzel összefüggő közzétételi kötelezettségeket rendezi. Ugyancsak ide sorolható a 2004/109/EK irányelv, amely a szabályozott piacra bevezetett értékpapírok kibocsátóira vonatkozó átláthatósági követelményeket állapítja meg. Ez utóbbi jogszabály minimumharmonizációs megközelítést alkalmaz, amelynek célja olyan egységes alapkövetelmények biztosítása, amelyek elősegítik a részvényesi jogok hatékony és zavartalan gyakorlását a tőkepiaci környezetben.

döntéshozatali folyamatra vonatkoznak az elektronikus eszközökkel történő részvétel bármely formájának bevezetése vagy végrehajtása tekintetében.

- A tagállamoknak lehetővé kell tenniük a részvényesek számára, hogy elektronikus úton jelöljenek meg és vonjanak vissza meghatalmazottat, valamint lehetővé kell tenniük a társaságok számára, hogy elektronikus úton fogadják el a meghatalmazásról szóló értesítést és a meghatalmazás visszavonását, és biztosítaniuk kell, hogy minden társaság legalább egy hatékony elektronikus értesítési és visszavonási módot kínáljon; és
- A társaságnak közzé kell tennie a szavazás eredményeit a honlapján. Az Európai Bizottság 2014-ben javaslatot tett az SRD módosítására, mely magában foglalja azt a javaslatot is, hogy a tagállamok biztosítsák a nyilvánosan működő társaságok számára a részvényeseik azonosításának jogát, hogy a közvetítők közöljék a társasággal a részvényesek személyazonosságára vonatkozó információkat, hogy a közvetítők haladéktalanul továbbítsák a társaságtól kapott információkat a részvényeseknek, és haladéktalanul továbbítsák a társaságnak a részvényesek jogainak gyakorlásához szükséges információkat, valamint megkönnyítsék a részvényesek jogainak gyakorlását, ideértve a részvényesi közgyűlésekben való részvétel és szavazás jogát is.

Az irányelv a vállalatirányítás körében elsősorban a részvényesi joggyakorlás bizonyos elemeire koncentrál, kiemelt figyelmet fordítva a határon átnyúló szavazásból fakadó nehézségek kezelésére. Szabályozásának központi elemei a közgyűlésen való elektronikus részvétel, valamint a meghatalmazott útján történő joggyakorlás feltételeinek meghatározása.

Az elektronikus részvétel előmozdítása érdekében az SRD irányelv három megoldási lehetőséget ismer el: a közgyűlés élő közvetítését, a részvényesek és a társaság közötti valós idejű, kétirányú kommunikáció biztosítását, valamint olyan – a közgyűlést megelőzően vagy annak során alkalmazható – szavazási mechanizmus bevezetését, amely lehetővé teszi a szavazati jog gyakorlását anélkül, hogy a részvényesnek személyesen jelen lévő képviselőt kellene kijelölnie.

A meghatalmazott útján történő szavazás kapcsán az SRD irányelv alapvető követelményként írja elő, hogy a tagállamok szüntessék meg azokat a nemzeti

rendelkezéseket, amelyek korlátozzák – vagy a társaság számára lehetővé teszik a korlátozást – valamely személy képviselőként történő kijelölését.¹⁹⁸

3.2.2.2. A 2017/828 Irányelv (a továbbiakban „SRD II”)

A nagyobb, tőkeegyesítő társaságokra jellemző egyrészről, hogy nem a tagok (befektetők) töltik be az irányítási funkciókat valamint, a menedzsment tagjai nem tagjai magának a társaságnak. A társaság vagyonkezelését és üzleti tevékenységét ilyen módon olyanok határozzák meg, akik – mivel nem tulajdonosai az általuk kezelt vagyonnak – nem viselik következményeit az általuk hozott döntéseknek. Az irányítási és ügyvezetési döntésekből eredő következményeket így a befektetők viselik. Mindezek felvetik a hatékony gazdálkodás kérdését: mennyire motivált a vezető tisztségviselő a társaság pénzügyi döntéseit illetően.¹⁹⁹

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/828 irányelve (a továbbiakban „SRD II”)²⁰⁰ irányelv preambulumbekzdéseiből megállapítható, hogy az Európai Unióban a vállalatirányítás nem optimális, mivel a vállalatok felügyelete és a tulajdonosok részvétele nem megfelelő, és túlzottan a rövid távú hozamokra koncentrál. A tulajdonosok és a vállalatok közötti kapcsolatok egyre összetettebbé válnak, ami akadályozza az információáramlást és ezáltal a tulajdonosok jogainak hatékony gyakorlását. Az Európai Bizottság már bejelentett számos intézkedést a vállalatirányítás területén, különösen a hosszú távú részvényesi elkötelezettség ösztönzése és a vállalatok és intézményi befektetők működésének átláthatóságának javítása érdekében. A tulajdonosok aktívabb részvétele a vállalatirányításban az egyik olyan eszköz, amely hozzájárulhat a vállalat teljesítményének javításához.

Ezen megállapítások alapján is fogadták el az SRD II-t. Az SRD II. irányelv módosította a 2007-ben hatályba lépett eredeti Részvényesi Jogok Irányelvét (SRD) annak érdekében, hogy erősítse a vállalatirányítási kereteket azon társaságok esetében, amelyek székhelye az Európai Unió területén található, és amelyek értékpapírjaival valamely uniós szabályozott

¹⁹⁸ AUER Ádám: *Corporate governance. A felelős társaságirányítás jelenkori dimenziói.* – Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2017, 52.

¹⁹⁹ BODZÁSI Balázs: *A hosszú távú részvényesi (befektetői) szerepvállalás ösztönzésére irányuló uniós törekvések* – Fontes Iuris, 2018/2.

²⁰⁰ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2017/828 IRÁNYELVE (2017. május 17.) a 2007/36/EK irányelvnek a hosszú távú részvényesi szerepvállalás ösztönzése tekintetében történő módosításáról, lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017L0828>, megnyitva 2026.02.12-én.

piacon kereskednek. A módosítás középpontjában a hosszú távú részvényesi szerepvállalás ösztönzése, valamint a részvényesek és a kibocsátók közötti hatékonyabb kapcsolattartás áll. Az (EU) 2018/1212 végrehajtási rendelet részletes technikai szabályokat állapít meg az SRD II. rendelkezéseinek alkalmazására, valamint az azok végrehajtását szolgáló nemzeti szabályozások gyakorlati működtetésére. A rendelet célja a tőzsdén jegyzett társaságok és részvényeseik közötti kommunikáció hatékonyságának növelése, különös tekintettel az információk közvetítői láncokon keresztül történő továbbítására. Ennek érdekében a közvetítők számára kötelezettséggént írja elő a részvényesi joggyakorlás – ideértve a közgyűlésen való részvételt és a szavazást – technikai és szervezeti elősegítését.²⁰¹

A részvények összetett közvetítői láncokon keresztül történő tulajdonjoga miatt a részvényesek nehezen gyakorolhatják jogaikat. A részvényesekkel való közvetlen kommunikáció, valamint a részvényesi jogok gyakorlásának és a részvényesi elkötelezettségnek a megkönnyítése érdekében az SRD II új szabályozást vezet be a társaságok részvényeseik azonosítására vonatkozóan. Az azonosítás előfeltétele a részvényesek és a társaság közötti közvetlen kommunikációnak. Az SRD II szabályozza továbbá a közvetítők láncolatán keresztül történő információátadás kötelezettségét is, hogy megkönnyítse a részvényesi jogok gyakorlását.

A közvetítőknek meg kell könnyíteniük a részvényesi jogok gyakorlását, ideértve a közgyűlésekben való részvétel és szavazás jogát is, akár úgy, hogy lehetővé teszik a részvényesek számára jogaik gyakorlását, akár úgy, hogy ezeket a jogokat a részvényesek nevében gyakorolják. A részvényes jogosult arra, hogy a társaság érvényesen rögzítse és számolja a szavazatait. Mint az az elmúlt időszakban bebizonyosodott, az SRD II által előírt kötelezettségeknek teljesítése legegyszerűbben a digitális megoldások segítségével lehetséges.²⁰²

Az SRD II irányelv 3c. cikke a közvetítők számára külön kötelezettséggént írja elő a részvényesi joggyakorlás megkönnyítését. E kötelezettség kiterjed a közgyűlésen való

²⁰¹ Lásd: <https://blog.dorsum.eu/2021/12/14/hogyan-kezdték-el-a-piaci-szereplok-az-srd-ii-nek-valo-megfelelest/>, megnyitva 2026.02.19-én.

²⁰² Aljaž JADEK: *Impact of digitalisation on corporate governance*, INFORMATION TECHNOLOGY, MEDIA AND ELECTRONIC COMMUNICATIONS, 22.03.2019, lásd: <http://www.jadek-pensa.si/en/impact-of-digitalisation-on-corporate-governance/>, megtekintve: 2026.02.12-én.

részvétel elősegítésére, valamint a szavazati jog gyakorlásának biztosítására is. Ez utóbbi kiemelt jelentőségű, mivel a gyakorlatban több esetben merült fel visszaélés a közvetítők szavazati joggyakorlásával kapcsolatban. Elektronikus szavazás esetén a tagállamok kötelesek garantálni, hogy a szavazatot leadó részvényes – illetve adott esetben közvetítője – elektronikus visszaigazolást kapjon a szavazat beérkezéséről, valamint arról, hogy azt a társaság megfelelően rögzítette és figyelembe vette.

A befektetői tudatosság erősítése, a megalapozott befektetési döntéshozatal elősegítése és az aktív részvényesi szerepvállalás támogatása érdekében az irányelv fokozott transzparenciát követel meg az intézményi befektetők és a vagyonkezelők részéről. Ennek keretében a szereplők számára kötelezővé teszi annak bemutatását, miként gyakorolták szavazati jogukat azon társaságok közgyűlésein, amelyekben részesedéssel rendelkeznek. A szavazási magatartásra vonatkozó információkat a nyilvánosság számára hozzáférhető módon, jellemzően az intézményi befektetők vagy eszközkezelők hivatalos honlapján, meghatározott ideig közzé kell tenni.²⁰³

Az elmúlt két évtizedben a befektetési szolgáltatók az ügyfelek értékpapír-adásvételi megbízásainak benyújtását, valamint az értékpapír- és pénzszámla-egyenlegekkel kapcsolatos kommunikációt fokozatosan online felületekre terelték. E platformok viszonylag csekély technikai fejlesztéssel alkalmassá váltak arra is, hogy a társasági eseményekkel kapcsolatos információk megjelenítését és továbbítását biztosítsák.

Ahhoz azonban, hogy a részvényesek ténylegesen hozzáférjenek a döntéshozatalhoz szükséges érdemi információkhoz, az uniós tagállamokban működő kibocsátók együttműködésére is szükség volt. A hatékony információáramlás érdekében a nemzeti központi elszámolóházak informatikai rendszereit is korszerűsíteni kellett, különösen annak érdekében, hogy a nem SWIFT-kompatibilis kibocsátók is egységes platformon tehessék közzé hirdetményeiket. Ezekből az értesítésekből az elszámolóházak továbbítják az információkat az értékpapírpiacon szereplői – elsősorban a számlavezető intézmények – felé.

A folyamatok azonban csak akkor felelnek meg maradéktalanul az STP (*Straight Through*

²⁰³ SOLTÉSZ Katalin: HOSSZÚ TÁVÚ RÉSZVÉNYESI SZEREPVÁLLALÁS, *Képviselői Információs Szolgálat, Országgyűlés Hivatala*, 2019. június 6., lásd: https://www.parlament.hu/documents/10181/1789217/Infojegyzet_2019_19_reszvenyesi_szerepvallalas.pdf/046f4554-cdd1-5092-b70a-90e8d331fcde, megtekintve: 2025.02.18-án.

Processing) elvárásainak, ha az információáramlás teljes mértékben automatizált, emberi beavatkozás nélkül valósul meg.

3.2.2.3. Egyéb jelentős EU Irányelvek a tárgykörben

Az uniós számviteli szabályozás keretében a 2013/34/EU irányelv²⁰⁴ meghatározott vállalkozások – különösen a szabályozott piacra bevezetett értékpapírokkal rendelkező társaságok – számára előírja, hogy éves jelentésük részeként vállalatirányítási nyilatkozatot tegyenek közzé. E kötelezettség célja, hogy a társaság irányítási struktúrájára, működésére és ellenőrzési mechanizmusaira vonatkozó lényeges információk hozzáférhetővé váljanak a befektetők és más érintettek számára. Bár az irányelvet azóta több alkalommal módosították – különösen a fenntarthatósági jelentéstétel kiterjesztése érdekében –, a vállalatirányítási nyilatkozatra vonatkozó előírás továbbra is a társasági transzparencia egyik alapvető elemét képezi.

Az uniós számviteli és beszámolási szabályozás elsősorban a vállalkozások pénzügyi információinak egységesítésére és megbízhatóságának biztosítására irányul, azonban közvetett módon a vállalatirányítás működésének digitalizációjához is hozzájárul. A vonatkozó irányelvek és rendeletek előírják, hogy a társaságok pénzügyi beszámolóit valós és megbízható képet nyújtsanak gazdasági helyzetükről, ami a tagok, részvényesek és befektetők információhoz jutásának alapvető feltétele.

A pénzügyi információk uniós szintű összehangolását erősíti a nemzetközi számviteli standardok alkalmazása, különösen a tőzsdén jegyzett társaságok esetében. Ez a harmonizáció többek között a befektetővédelem szempontjából bír jelentőséggel, valamint a vállalatirányítás átláthatóságának és ellenőrizhetőségének erősítésében is szerepet játszik, a digitális információközlési rendszerek elterjedésével.

A számviteli irányelvek egyes rendelkezései kifejezetten kapcsolódnak a vállalatirányításhoz, így például a tőzsdén jegyzett társaságok számára előírt vállalatirányítási nyilatkozat kötelezettsége, amely a társaság irányítási struktúrájára és

²⁰⁴ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2013/34/EU IRÁNYELVE (2013. június 26.) a meghatározott típusú vállalkozások éves pénzügyi kimutatásairól, összevont (konszolidált) éves pénzügyi kimutatásairól és a kapcsolódó beszámolókról, a 2006/43/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 78/660/EGK és a 83/349/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről, Hivatalos Lap L 182/19, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0034>, megnyitva: 2026.04.10-én.

működésére vonatkozó információk közzétételét írja elő. Ezek az információk a gyakorlatban egyre inkább elektronikus úton, digitalizált formában válnak hozzáférhetővé, erősítve ezzel a transzparenciát és a részvényesi kontroll lehetőségét.

A könyvvizsgálatra vonatkozó uniós szabályok szintén hozzájárulnak a vállalatirányítás megbízhatóságának növeléséhez, mivel biztosítják a pénzügyi információk hitelességének független ellenőrzését. A digitalizáció előrehaladásával e folyamatok is egyre inkább elektronikus eszközökre támaszkodnak, ami gyorsabb és hatékonyabb információáramlást tesz lehetővé a gazdasági szereplők között.

Arra a következtetésre juthatunk, hogy bár a számviteli és beszámolási szabályok elsődleges célja nem a vállalatirányítás digitalizációja, azok mégis olyan információs és transzparencia-alapú keretet teremtenek, amely nélkül a digitális vállalatirányítási mechanizmusok hatékony működése nem lenne biztosítható.²⁰⁵

A számviteli irányelvben szabályozott vállalatirányítási nyilatkozat intézményét az uniós jogfejlődés tovább erősítette, különösen az (EU) 2022/2464 irányelv (*Corporate Sustainability Reporting Directive – CSRD*)²⁰⁶ elfogadásával. Ez a módosítás jelentősen kibővítette a társaságok által közzéteendő információk körét, és a hagyományos pénzügyi beszámolási kötelezettségeket a fenntarthatósági szempontokkal integrálta. A szabályozás célja, hogy a vállalatok működésére vonatkozó releváns információk – ideértve az irányítási struktúrákat, a kockázatkezelést és a nem pénzügyi tényezőket – átfogóbb és összehasonlíthatóbb módon váljanak hozzáférhetővé.

A CSRD különös jelentőséggel bír a vállalatirányítás digitalizációja szempontjából is, mivel előmozdítja az egységes, strukturált és elektronikusan feldolgozható adatszolgáltatást. A jelentéstételi kötelezettségek bővítése és standardizálása hozzájárul ahhoz, hogy a társaságokra vonatkozó információk digitális környezetben is könnyebben hozzáférhetők és elemezhetők legyenek, ezáltal erősítve a transzparenciát és a részvényesi kontroll

²⁰⁵ Az Európai Unió ismertetése – 2017, társasági jog, elérhető: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/030203/04A_FT\(2013\)030203_HU.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/030203/04A_FT(2013)030203_HU.pdf), megnyitva: 2026.04.10-én.

²⁰⁶ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2022/2464 IRÁNYELVE (2022. december 14.) a 537/2014/EU rendeletnek, a 2004/109/EK irányelvnek, a 2006/43/EK irányelvnek és 2013/34/EU irányelvnek a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolás tekintetében történő módosításáról, Hivatalos Lap L 322/15, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022L2464>, megnyitva: 2026.04.10-én.

lehetőségét.

Következtetésként elmondható, hogy a vállalatirányítás digitalizációja az uniós jogban nem egyetlen jogforrás eredménye, hanem több, egymást kiegészítő szabályozási réteg együttese. Míg a részvényesi jogok irányelvei a tagi joggyakorlás digitalizációját célozzák, míg a számviteli és jelentéstételi szabályok az információs transzparencia digitális kereteit alakítják.

3.2.3. A digitális jognyilatkozatokhoz és elektronikus aláíráshoz kapcsolódó uniós szabályozás

Az Európai Unió céljának – a négy alapszabadságnak – a megvalósítása szempontjából az elektronikus okiratok alkalmazása lehetővé teszi az áru, a szolgáltatások, a tőke és a személyek szabadabb, egyszerűbb áramlását, másrészt pedig, lehetővé válik az EU állampolgárai számára, hogy lakóhelyüktől eltérő tagállam hatóságainak ügyeiket elektronikus módon intézzék. Az érem egyik oldala: idő, költség és a fáradtság megtakarítása; a másik oldalon viszont követelménnyé válik a biztonság és a hitelesség.

Az EU 1999-ben hozta létre az első elektronikus aláírási irányelvet (1999/93/EK irányelv az elektronikus aláírásokról). Ez az irányelv az Unió tagállamai számára egy rendkívül értelmezhető jogszabályt kínált, amely lehetővé tette, hogy érvényesítsék a korlátozások és kivételek alkalmazását. Ez pedig azt eredményezte, hogy minden ország saját eljárási szabványokat fogadott el ezen a területen.

Az egységes piacra vonatkozó uniós célkitűzések megtartása érdekében az Európai Parlament és a Tanács 2014-ben felváltotta a meglévő 1999-es irányelvet egy közvetlen hatállyal rendelkező jogszabállyal: ez az Európai Parlament és a Tanács (EU) 910/2014 Rendelete, A Belső Piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (a továbbiakban „*eIDAS-rendelet*”), amely meghatározza az elektronikus aláírások jogi keretét az EU-ban. Ez 2016 július 1. óta hatályos.

3.2.3.1. Az (EU) 910/2014 Rendelet - *eIDAS-rendelet*

Az *eIDAS-rendelet* keretszabályozásként határozza meg a bizalmi szolgáltatók – a korábbi terminológia szerint hitelesítésszolgáltatók – működésének alapvető feltételeit, kiemelt

hangsúlyt fektetve a minősített bizalmi szolgáltatókra vonatkozó követelményrendszerre. Szabályozza továbbá az elektronikus aláírás, az elektronikus bélyegző, az időbélyegzés, az elektronikus ajánlott kézbesítési szolgáltatás, valamint az elektronikus dokumentumok joghatásainak alapvető kereteit.

Noha a rendelet célja az uniós szintű egységesítés, több területen továbbra is teret enged a tagállami szabályozásnak, és a benne biztosított joghatásokon túlmenően kifejezetten számol a nemzeti jogalkotás kiegészítő szerepével.²⁰⁷ Az eIDAS rendelet hatályát meghatározó 2. cikk (2)–(3) bekezdései különösen jelentős kivételeket tartalmaznak: ezek alapján eltérő szabályok alkalmazhatók a kizárólag zárt rendszerekben működő bizalmi szolgáltatások esetében, továbbá a rendelet nem érinti a szerződések érvényességére és egyéb alaki követelményeire vonatkozó nemzeti vagy uniós rendelkezéseket.

Az eIDAS-rendelet tehát lefekteti annak szabályait, hogy ki és milyen összefüggésben használhat elektronikus aláírást. Annak biztosítása érdekében, hogy az elektronikus aláírásokat bárhol Európában létre lehessen hozni és hitelesíteni lehessen, számos szabványt határoztak meg. Az Unió-szerte tagállami átültetés hiányában is alkalmazandó eIDAS-rendelet, kiszámítható szabályozási környezetet teremt a vállalkozások, a polgárok és a hatóságok közötti biztonságos és gördülékeny elektronikus interakciókhoz.²⁰⁸

Ami az elektronikus aláírás típusokat illeti:

Az eIDAS-rendelet három típusú tanúsítványt és elektronikus aláírást ismer el és különböztet meg, biztonsági szintjük szerint: egyszerű, fokozott biztonságú elektronikus aláírást és minősített elektronikus aláírást különböztet meg.

Vagyis az eIDAS rendelet alapján három féle elektronikus aláírásról beszélhetünk:

- Egyszerű/Standard Elektronikus Aláírásról (SES)²⁰⁹;

²⁰⁷ Az eIDAS-rendelet preambuluma (13) bekezdése rögzíti, hogy a tagállamok továbbra is jogosultak saját elektronikus azonosítási megoldásokat alkalmazni vagy újakat bevezetni annak érdekében, hogy az online szolgáltatások igénybevételéhez szükséges azonosítás biztosított legyen. Emellett a rendelet fenntartja a tagállamok mérlegelési jogkörét abban a tekintetben is, hogy elektronikus azonosítási rendszereiket bejelentik-e a Bizottság részére a kölcsönös elismerési mechanizmus keretében.

²⁰⁸ ANGYAL Zoltán: Úton a digitális egységes piac felé, *Miskolci Jogi Szemle* 15. évfolyam, 3. különszám, Miskolc, 2020, 8.

²⁰⁹ eIDAS-rendelet. 3. cikk 10.

- Fokozott Biztonságú (kiterjesztett) Elektronikus Aláírásról (AES)²¹⁰; és
- Minősített Elektronikus Aláírásról (QES)²¹¹.

Az eIDAS-rendelet az elektronikus aláírások joghatásának meghatározásakor két alapvető kiindulópontot rögzít. Egyrészt biztosítja, hogy az elektronikus aláírás pusztán elektronikus jellege miatt ne legyen kizárható sem joghatás kiváltásából, sem bírósági eljárásokban bizonyítási eszközként történő felhasználásból. Vagyis az elektronikus forma önmagában nem szolgálhat a jogi érvényesség vagy a bizonyító erő megkérdőjelezésének alapjául, még akkor sem, ha az adott aláírás nem minősített elektronikus aláírás.²¹² Ezzel az eIDAS-rendelet 25. cikk 1. bekezdése fenntartja az egyenértékűségi elvet, melyet a korábbi 1999/93/EK irányelv már bevezetett.

Az eIDAS-rendelet 25. cikk (2) bekezdése rögzíti tehát, hogy a minősített elektronikus aláírás az, ami a saját kezű aláírással azonos joghatású, tehát az ilyen módon tett elektronikus jognyilatkozat felel meg az írásbeliség követelményének. Az eIDAS-rendelet alapján pl. sem az e-mail útján tett jognyilatkozat, sem a honlapon, kattintással, vagy chat, sms útján tett jognyilatkozat nem minősül írásbelinek, vagyis csak a minősített elektronikus aláírás az, ami a saját kezű aláírással azonos joghatású. A kézi aláíráshoz kapcsolódó konkrét anyagi vagy eljárásjogi következmények azonban nem az eIDAS-rendeletből, hanem az adott ügyletre irányadó uniós vagy tagállami szabályokból vezethetők le.

A 25. cikk (3) bekezdése szerint a valamely tagállamban kibocsátott minősített tanúsítványon alapuló minősített elektronikus aláírást az összes többi tagállamban el kell ismerni.

Ennek megfelelően, tehát az eIDAS-rendelet szerint, a minősített elektronikus aláírással ellátott dokumentumot valamennyi tagállamban írásbeli érvényes jognyilatkozatnak kell elismerni. Ez uniós digitális piac működése szempontjából különösen jelentős és a határon átnyúló jogforgalom biztonságát és az elektronikus ügyintézés interoperabilitását hivatott biztosítani.

²¹⁰ eIDAS-rendelet. 3. cikk 11.

²¹¹ eIDAS-rendelet. 3. cikk 12.

²¹² Az eIDAS-rendelet az elektronikus aláírások, valamint más bizalmi szolgáltatások – így az elektronikus bélyegzők, időbélyegek, elektronikus ajánlott kézbesítési szolgáltatások és az elektronikus dokumentumok – esetében is a funkcionális egyenértékűség elvét érvényesíti. E megközelítés lényege, hogy a digitális eszközök jogi megítélése ne legyen kedvezőtlenebb a hagyományos, papíralapú vagy materiális megfelelőikhez képest, biztosítva ezzel a technológiasemleges joghatást.

Mindezek mellett, az eIDAS-rendelet lehetővé teszi, hogy a tagállamok saját hatáskörben döntsenek arról, hogy országon belül milyen elektronikus aláírást ismernek el az írásbeliség kritériumaként. E körben a nemzeti jogalkotó mozgástere fennmarad, amit a rendelet preambuluma (49) bekezdése²¹³ is megerősít: az elektronikus aláírások jogkövetkezményeinek részletszabályait a tagállami jog határozza meg a rendelet által kijelölt keretek között. Vagyis az eIDAS-rendelet, bár alapvetően a minősített elektronikus aláírással ellátott elektronikus dokumentumot tekinti írásbelinek, mégis lehetőségként a tagállami szabályozásra bízta az írásbeliség fennállásához szükséges fokozott biztonságú aláírás elismerését is a tagállamon belül.²¹⁴

A 26. cikk szerint, a fokozott biztonságú elektronikus aláírás követelményei, hogy az kizárólag az aláíróhoz köthető legyen; alkalmas legyen az aláíró azonosítására; olyan eszköz generálja, amelyet az aláíró nagy megbízhatósággal kizárólag saját maga használhat; olyan módon kapcsolódjon azokhoz az adatokhoz, amelyeket aláírtak vele, hogy az adatok minden későbbi változása nyomon követhető legyen. Így tehát, az eIDAS-rendelet meghatározása szerint, minősített elektronikus aláírás, az olyan, fokozott biztonságú elektronikus aláírás, amelyet minősített elektronikus aláírást létrehozó eszközzel állítottak elő, és amely minősített elektronikus aláírási tanúsítványon alapul.

3.2.3.2. Az Európai Digitális Identitás Keretrendszere (a továbbiakban „eIDAS 2.0-rendelet”)

Az elektronikus azonosítás és bizalmi szolgáltatások uniós szabályozása új szakaszba lépett az (EU) 2024/1183 rendelet (a továbbiakban „eIDAS 2.0-rendelet”) elfogadásával, amely az eredeti (EU) 910/2014 eIDAS-rendelet módosításával létrehozta az európai digitális identitás keretrendszerét. A 2024/1183 rendelet nem önállóan „új eIDAS-rendelet”, hanem az (EU) 910/2014 rendeletet módosítja az európai digitális személyazonossági keret létrehozása érdekében. A módosított szabályozás célja tehát, hogy az elektronikus azonosítás és a digitális bizalmi szolgáltatások hatékonyságát növelje, valamint azok alkalmazását a

²¹³ "E rendeletnek be kell vezetnie az elvet, miszerint egy elektronikus aláírás joghatása nem tagadható meg kizárólag amiatt, hogy az elektronikus formátumú, illetve nem felel meg a minősített elektronikus aláírással vonatkozó összes követelménynek. Az elektronikus aláírások joghatását mindazonáltal a nemzeti jognak kell meghatározni, kivéve az e rendeletben előírt azon követelményt, miszerint a minősített elektronikus aláírásnak a saját kezű aláírással egyenértékű joghatással kell bírnia."

²¹⁴ ZÁMBÓ Alexandra Erzsébet: *Az elektronikus aláíráshoz fűződő joghatások*, Jura, 2017/1, 180-192.

gazdaság valamennyi szektorában – így a magánjogi jogviszonyokban és a társasági jog területén is – kiterjessze.

A reform központi eleme az úgynevezett európai digitális személyiadat-tárca (*European Digital Identity Wallet – EUDI Wallet*) bevezetése, amely lehetővé teszi a természetes és jogi személyek számára, hogy hitelesített elektronikus azonosító adataikat és egyéb releváns dokumentumaikat biztonságos módon tárolják, kezeljék és osszák meg az Unió egész területén. A szabályozás előírja, hogy a tagállamok kötelesek ilyen digitális azonosítási megoldást biztosítani, amely interoperábilis módon használható a határokon átnyúló szolgáltatások igénybevételéhez.

A módosított eIDAS-rendszer (2.0) egyik legfontosabb újítása, hogy a digitális identitás feletti kontrollt a felhasználó kezébe helyezi: az egyének és vállalkozások saját maguk kezelhetik az azonosításukhoz szükséges adatokat, és eldönthetik, hogy mely információkat osztják meg egy adott jogügylet vagy eljárás során. Ez a megközelítés jelentős elmozdulást jelent a korábbi, elsősorban állami vagy szolgáltatói központú azonosítási modellekhez képest.

A szabályozás egyúttal kiterjeszti a bizalmi szolgáltatások körét, és új típusú elektronikus igazolásokat (ún. „elektronikus attribútum-tanúsítványokat”) vezet be, amelyek lehetővé teszik például a képviseleti jogosultság, szakmai minőség vagy egyéb jogilag releváns státusz igazolását digitális környezetben. Ez különös jelentőséggel bír a társasági jog szempontjából, mivel elősegíti a jogi személyek képviseletének és a jognyilatkozatok megtételének teljes körű digitalizációját.

Az eIDAS 2.0-rendelet továbbá megerősíti a határokon átnyúló elismerés elvét: a digitális azonosítási eszközök és a hozzájuk kapcsolódó hiteles adatok az Unió valamennyi tagállamában elfogadandók, ami a digitális egységes piac működésének alapvető feltétele. A rendszer célja ezzel nem csak a közigazgatási eljárások egyszerűsítése, hanem a magánjogi jogviszonyok – így különösen a társasági jogi jognyilatkozatok – biztonságos és hatékony digitalizációjának elősegítése is.

Időbeli szempontból kiemelendő, hogy az eIDAS 2.0-rendeletet 2024. április 30-án hirdették ki, és 2024. május 20-án lépett hatályba. 2026. február 25-én pedig az Európai Bizottság elfogadta az eIDAS 2.0-rendelet végrehajtásához szükséges úgynevezett Implementing Acts-

okat (végrehajtási jogi aktusokat). Ezek meghatározzák a technikai szabványokat, részletezik a tanúsítási követelményeket, és pontosítják az EU Digitális személyiadat-tárca működésének kereteit.

Ez azért kulcsfontosságú lépés, mert ezek nélkül az eIDAS 2.0-rendelet gyakorlati megvalósítása nem indulhatna el. A szabályok elfogadásával most már megkezdődhet a tényleges bevezetés, és a tagállamoknak legfeljebb 24 hónapjuk van, hogy biztosítsák a digitális személyiadat-tárcák elérhetőségét a felhasználók számára.

Az eIDAS 2.0 tehát a digitális jognyilatkozatok jogi infrastruktúrájának alapvető átalakítását jelenti. A digitális azonosítás, a bizalmi szolgáltatások és az interoperábilis adatkezelés egységes rendszerbe szervezésével olyan normatív környezet jön létre, amely lehetővé teszi a társasági jogviszonyok teljes körű digitalizációját, ideértve a képviselést, a szerződéskötést és a hatósági eljárásokban való részvételt is.

Az eIDAS 2.0-rendelet jól érzékelteti azt az irányt, amely felé az uniós szabályozás jelenleg halad. A digitális azonosítás és a bizalmi szolgáltatások közös európai kereteinek kialakítása egyértelműen a tagállami rendszerek közötti átjárhatóságot és kölcsönös elfogadást erősíti. Ezáltal az európai digitális személyiadat-tárca a társasági jog digitalizációját is egyre inkább közös uniós infrastruktúrára építi.

A disszertációnk hipotézisei szempontjából érdemes rámutatnunk ugyanakkor, hogy a szabályozás nem konkrét technológiákhoz kapcsolja a joghatásokat, hanem olyan funkcionális követelményekhez, amelyek biztosítják a digitális környezetben tett jognyilatkozatok megbízhatóságát és a tagállamok közötti kölcsönös elfogadhatóságát. Mindez a technológiasemleges szemlélet további erősödését jelzi.

Az EUDI Wallet nem önálló jogintézményként, hanem az eIDAS-rendeletet módosító, eIDAS 2.0 rendelet által létrehozott európai digitális személyazonossági keretrendszer gyakorlati megvalósításának központi eszközeként értelmezhető.

Az EUDI Wallet megjelenése azt jelzi, hogy az Európai Unió olyan közös digitális infrastruktúrákra kíván építeni, amelyek a tagállami rendszerek közötti átjárhatóságot és a határokon átnyúló jogügyletek egyszerűbb lebonyolítását szolgálják, hangsúlyt fektetve a kiberbiztonságra, az adatvédelemre és más kapcsolódó jogterületekre is. Amennyiben a rendszer a gyakorlatban is beváltja a hozzá fűzött reményeket, az hosszabb távon a társasági

jogi eljárások további egységesülésének és a digitális egységes piac elmélyülésének egyik fontos eszközévé válhat.

3.3. Következtetés - Az uniós társasági jog a digitalizáció útján

A fent elemzett jogalkotási kezdeményezések az európai társasági jog szélesebb körű átalakulását tükrözik egy digitális irányítási keretrendszerre. A digitalizáció már nem periférikus jellemző, hanem inkább a vállalati szabályozás architektúrájának szervező elve. Az online regisztrációtól és az elektronikus iktatástól a valós idejű adathozzáférésig és a digitális megfelelési jelentésekig az uniós jog egyre inkább támaszkodik a technológiai infrastruktúrára a jogbiztonság elősegítése, a költségek csökkentése és a határokon átnyúló átláthatóság biztosítása érdekében. A digitális eszközök ma már nemcsak a társasági jog alkalmazásában, hanem annak normatív funkcióiban is szerves részét képezik, javítva az elszámoltathatóságot, az érdekelt felek bevonását és a fenntartható üzleti gyakorlatokat.

Összegzésként elmondható, hogy az EU jogalkotási fejleményei egyértelműen a társasági jog digitális integrációja felé mutatnak. A 2017/1132 irányelv szerinti kodifikáció megteremtette az alapot a harmonizációhoz, míg a későbbi irányelvek – különösen a 2019/1151 és a 2025/25 – ezt a harmonizációt digitális elsőbbségű jogi rendszerre alakították. Ezek a reformok javították a határokon átnyúló együttműködést, csökkentették az adminisztratív terheket és növelték a jogi átláthatóságot.

A 2019/1151 irányelv jelentősége nem pusztán abban áll, hogy lehetővé tette az online társaságalapítást és a digitális cégeljárás egyes formáit, hanem abban is, hogy felszínre hozta az uniós harmonizáció korlátait. Az online cégalapítás és a digitális cégeljárás uniós szabályozása jelentős harmonizációs előrelépést jelent, ugyanakkor nem szünteti meg a tagállami végrehajtásból fakadó eltéréseket. Az irányelvi szabályozás szükségszerűen minimumkövetelményeket határoz meg, ezért a tényleges digitalizáció mélysége továbbra is függ a tagállami cégnyilvántartási rendszerek technikai fejlettségétől, az elektronikus azonosítás nemzeti megoldásaitól, az okirati és aláírási követelményektől, valamint a cégeljárasi kontroll intézményi modelljétől.

A későbbi uniós jogalkotás maga is arra utal, hogy a 2019-es reform nem oldott meg minden, a határokon átnyúló társasági működéshez kapcsolódó problémát. A 2025/25 irányelv már kifejezetten a digitális társasági jogi eszközök és eljárások további kiterjesztését és

fejlesztését tűzte ki célul, és preambuluma is a 2019/1151 irányelv által létrehozott online alapítási és ellenőrzési rendszerre épít. Ezért a 2019/1151 irányelv inkább egy fejlődési szakasz kiindulópontjaként, mintsem az uniós társasági jog digitalizációjának lezárásaként értékelhető.

Mindez különösen jól kapcsolódik a dolgozat második és hatodik hipotéziseihez, mivel a harmonizáció ellenére a digitális társasági jog továbbra is több jogforrásból és eltérő tagállami megoldásokból épül fel. A digitalizáció uniós szintű előírása ugyanis önmagában nem szünteti meg a szabályozási fragmentációt, ami tehát a szabályozás töredezettségére vonatkozó hipotézis szempontjából is jelentős. Az online társasági eljárások működéséhez egyszerre szükséges a társasági jog, a cégnyilvántartási szabályok, az elektronikus azonosítás és bizalmi szolgáltatások, valamint a nemzeti eljárásjog összehangolt alkalmazása.

Ugyanakkor a részvényesi jogokról szóló irányelv – különösen annak 2017-es felülvizsgálata az (EU) 2017/828 irányelv által – a részvényesek szerepvállalásának és a vállalati elszámoltathatóságnak a fokozását célozza. Többek között előmozdítja a digitális proxy szavazást és a részvényesi közgyűlésekben való távrésztvételt, ezáltal beépítve a digitális kommunikációs eszközöket a vállalatirányítási gyakorlatba. Azonban uniós társasági jog digitalizációs fejlődése világosan kirajzolja, hogy a vállalatirányítás, a tagi és részvényesi joggyakorlás, valamint a legfőbb szerv működésének digitalizációja csak részlegesen képezi harmonizáció tárgyát. A 2007/36 irányelv (SRD), valamint annak módosítása, az (EU) 2017/828 irányelv (SRD II) kifejezetten a tőzsdén jegyzett részvénytársaságok vonatkozásában írja elő az elektronikus részvétel, a távszavazás, a meghatalmazotti joggyakorlás és a részvényesi azonosítás digitális eszközeinek biztosítását, ezáltal a részvényesi joggyakorlás technológiai modernizációját célozva.

Ezzel szemben a 2017/1132 irányelv és annak digitalizációs módosításai (különösen a 2019/1151 irányelv, valamint a legújabb reformcsomag – az (EU) 2025/25 irányelv által) elsősorban a társaságok alapításának, nyilvántartásának és a határokon átnyúló információáramlásnak a digitalizációjára koncentrálnak, nem terjesztve ki a harmonizációt a belső döntéshozatali mechanizmusokra. A személyegyesítő társaságok és a nem tőzsdén jegyzett tőketársaságok esetében az online taggyűlés, az elektronikus szavazás vagy a teljesen digitális vállalatirányítás lehetősége továbbra is a tagállami jogalkotás körében

marad. Az uniós szabályozás így jelenleg inkább a digitális bizalmi infrastruktúra (eIDAS, európai digitális identitás), valamint a nyilvántartási és transzparencia-mechanismusok megerősítésén keresztül teremt keretet a digitalizáció számára.

Az Európai Unió társasági jogának legújabb fejleményei arra utalnak, hogy a digitalizáció immár nem pusztán technikai eszköz a meglévő jogintézmények modernizálására, hanem önálló szabályozásszervező elvvé válik. A készülő úgynevezett „28. rezsim” koncepciója egy egységes, pán-európai társasági jogi keretrendszer megteremtését célozza, amely kifejezetten a digitális működésre, az online eljárásokra és a határokon átnyúló gazdasági tevékenység megkönnyítésére épül. Ez a megközelítés markáns elmozdulást jelent a korábbi, elsősorban minimumharmonizációra épülő irányelvektől.²¹⁵

A tervezett *Unified European Company* (S.EU) intézménye jól szemlélteti ezt a paradigmaváltást. Az, hogy egy uniós szintű társasági forma teljes mértékben digitálisan, rendkívül rövid határidővel és minimális tőkekövetelménnyel lenne létrehozható, azt mutatja, hogy az uniós jogalkotó a vállalkozásalapítás adminisztratív és területi akadályainak lebontását stratégiai célnak tekinti. A digitális nyilvántartás, a hatóságokkal való elektronikus kapcsolattartás, valamint az egységes, többnyelvű uniós portál gondolata a társasági jog „infrastruktúrájának” uniós szintű digitalizációját vetíti előre.²¹⁶

E fejleményekből az is világosan kirajzolódik, hogy az uniós társasági jog digitalizációja nem kizárólag a nagyvállalatokra fókuszál, hanem kifejezetten az innovatív vállalkozások, startupok és kkv-k igényeire reagál. Az alternatív finanszírozási formák, a rugalmas részvényesi struktúrák, valamint a munkavállalói rész tulajdonlás és részvényopciók előtérbe helyezése arra utal, hogy a társasági jog egyre inkább gazdaságpolitikai eszközként is funkcionál, amelynek célja a tőkevonzás és a tehetségek megtartása az Unión belül.

Ezen strukturális és eljárási reformok mellett az EU hangsúlyt fektetett a vállalati fenntarthatósági kötelezettségek digitalizálására is. A vállalati fenntarthatósági átvilágítási irányelv (CSDDD), amelyet hivatalosan az (EU) 2024/1760 irányelvként²¹⁷ fogadtak el,

²¹⁵ Lásd: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20260116IPR32422/press-conference-today-parliament-s-proposals-to-support-innovative-companies>, Megnyitva: 2026.01.22-én.

²¹⁶ Lásd: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20260116IPR32438/eu-competitiveness-meps-propose-new-legal-framework-for-innovative-companies>, Megnyitva: 2026.01.22-én.

²¹⁷ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS TANÁCS (EU) 2024/1760 IRÁNYELVE (2024. június 13.), a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati átvilágításról, valamint az (EU) 2019/1937 irányelv és az (EU)

kötelező emberi jogi és környezetvédelmi átvilágítási követelményeket vezet be az EU piacán működő vagy ahhoz kapcsolódó nagyvállalatok számára. Az irányelv az 1000 főnél több alkalmazottat foglalkoztató és 450 millió euró feletti nettó forgalmú EU-vállalatokra, valamint bizonyos, hasonló küszöbértékeket teljesítő nem EU-vállalatokra vonatkozik. Az irányelv előírja a vállalatok számára, hogy azonosítsák, megelőzzék, enyhítsék és figyelemmel kísérik a globális értékláncaikban jelentkező kedvezőtlen hatásokat. Bár az irányelv nem kizárólag a digitalizációra összpontosít, hatékony végrehajtása a digitális megfelelési rendszerektől, az adatok nyomon követésétől és az online jelentési mechanizmusoktól függ.

Végül, a digitalizáció hatása a társasági jog érvényesítésének területén is megjelenik. A specializált, gyorsított, akár angol nyelven működő vitarendezési mechanizmusok felvetése azt jelzi, hogy az uniós jogalkotó felismerte: a digitális és határokon átnyúló vállalati működés csak akkor lehet hatékony, ha azt eljárásjogi és intézményi innovációk is kísérik.

Elmondható következtetésként, hogy ezek a kezdeményezések azt mutatják, hogy az uniós társasági jog a digitalizáció révén egyre inkább egységesebb és funkcionálisabb irányba fejlődik. A hangsúly fokozatosan eltolódik a nemzeti jogi hagyományokhoz kötött struktúráktól egy olyan rugalmas, digitálisan működtethető európai modell felé, amely a belső piac mélyítését és a globális versenyképesség erősítését szolgálja.

4. A ROMÁN TÁRSASÁGI JOG DIGITALIZÁCIÓJA

4.1. A Társasági törvény rendszere általánosságban

A román társasági jog a gazdasági társaságok lehetséges formáit kifejezetten meghatározza. A társaságok kizárólag a törvényben nevesített jogi formák valamelyikében hozhatók létre, nevezetesen: a közkereseti társaság (*societate în nume colectiv*, vagy SNC), a betéti társaság (*societate în comandită simplă*, vagy SCS), a korlátolt felelősségű társaság (*societate cu răspundere limitată*, vagy SRL), a részvénytársaság (*societate pe acțiuni*, vagy SA) és a betéti részvénytársaság (*societate în comandită pe acțiuni*, vagy SCA).²¹⁸ E felsorolás taxatív jellegű, vagyis a gazdasági társaság alapítása kizárólag e formák valamelyikében történhet. Ezeknek a formáknak mindegyike eltérő jogi jellemzőkkel rendelkezik a tőkeszerkezet, a tagok vagy részvényesek felelőssége, az irányítás és a pénzügyi átláthatóság rendszere tekintetében. A jelen értekezés terjedelmi korlátaira való tekintettel, nem tudunk részletesen foglalkozni és mélyreható elemzést adni ezek közül mindegyik társasági formának. A társasági formák közül a korlátolt felelősségű társaság (SRL) bizonyult a legszélesebb körben használt formának a román üzleti gyakorlatban egyszerűsége, rugalmassága és minimális tőkekövetelményei miatt. Erre való tekintettel is különös figyelmet szentelünk a korlátolt felelősségű társaságra vonatkozó szabályokra a további okfejtésben.

A Román polgári törvénykönyv 1882. cikk (2) bekezdése alapján, a társasági szerződés által egy jogi személyiséggel rendelkező, vagy azt nélkülöző entitás jön létre, a tagok akaratától függően, a Társasági törvény 5. cikke pedig szabályozza az okirattípusokat, amelyek jogi személyiséggel rendelkező társaság alapítására alkalmasak.²¹⁹ Ennek megfelelően az alapító okirat – legyen az szerződés, alapszabály vagy társasági szerződés – a Társasági törvény alapján létrehozott bármely társaság alapvető dokumentuma. Ezt a dokumentumot be kell jegyezni az Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatalnál (*Oficiul Național al Registrului Comerțului* - ONRC), amely után a társaság teljes jogi személyiséggel rendelkezik. A bejegyzéssel a társaság alapítójától vagy részvényeseitől elkülönülő, önálló jogi személyiséggé válik, amelynek jogában áll vagyont birtokolni, saját nevében szerződést

²¹⁸ Ttv. 2. cikke.

²¹⁹ STĂNCULESCU Liviu: *Dreptul Contractelor civile* (A polgári szerződések joga), átdolgozott és kiegészített kiadás, Editura Hamangiu kiadó, 2017, 252.

kötni, kötelezettségeiért felelni és jogi eljárásokban részt venni. A jogi személyiség elve a román társasági jogi rendszer központi elve.

A 31/1990. sz. törvény és a Román polgári törvénykönyv közötti kölcsönhatás különösen fontos a jogi személyiséggel nem rendelkező polgári társaságok és a jogi személyiséggel rendelkező kereskedelmi társaságok elméleti megkülönböztetése szempontjából.²²⁰ A Román polgári törvénykönyv 1892. cikke szerint az „egyszerű társaság” (*societate simplă*) nem rendelkezik jogi személyiséggel, míg a 31/1990 törvény alapján létrehozott társaságok kifejezetten jogi személyként vannak bejegyezve. Ez a megkülönböztetés a társasági jog kulcsfontosságú aspektusaira is hatással van, ideértve a felelősséget, az adózást, a képviselőt és a folytonosságot. A jogtudományban megjegyezték, hogy a jogi személyiség hiánya legfőbb jogi következménye az, hogy a polgári társaság nem képez a tagjaitól elkülönülő jogi alanyt, ami azt jelenti, hogy minden szerződéses jog és kötelezettség közvetlenül az egyes tagokhoz kapcsolódik.²²¹

Mind a polgári, mind a kereskedelmi társaságok hozzájárulásokon, együttműködési szándékon és nyereségmegosztáson alapuló szerződésekből jönnek létre. A nonprofit szervezetektől, például az egyesületektől abban különböznek, hogy pénzügyi nyereségre összpontosítanak.

A civil és kereskedelmi társaságokra alkalmazandó jogi rendszerek – a létrehozásukban és működésükben meglévő bizonyos hasonlóságok ellenére – továbbra is eltérőek.²²² Az egyik eltérés a tevékenységi körben mutatkozik meg. Míg a civil társaságok olyan területeken működhetnek, mint a szabadfoglalkozású szakmák vagy a kis léptékű együttműködési kezdeményezések, a 31/1990. sz. törvény szerinti társaságok kifejezetten kereskedelmi tevékenységre, azaz nyereségtermelő tevékenységre irányulnak. A 31/1990. sz. törvény 1. cikke jelenlegi formájában ezt a célkitűzést kifejezetten megfogalmazza, amikor kimondja,

²²⁰ BUFAN Radu, CATANĂ Radu. N., BERCEA Lucian (coord.): *Dreptul comercial la confluența a două coduri (A kereskedelmi jog két kódex metszéspontjában)*, Ed. Universul Juridic kiadó, Bukarest, 2013, 13.

²²¹ CĂRPENARU Stanciu D.: *Tratat de drept comercial român (A román kereskedelmi jog kézikönyve)*, Ed. Universul Juridic, Bukarest, 2009, 170.

²²² BELU MAGDO, Monna-Lisa: *Societățile comerciale. Definirea și regimul acestora prin prisma întreprinderii (A gazdasági társaságok. Meghatározásuk és jogi rendszerük a vállalkozás fogalmának tükrében)*, Ed. Lumina Lex, Bukarest, 1999, 138.

hogy a törvény azokat a társaságokat szabályozza, amelyeket „szerződés alapján társult személyek hoznak létre nyereségszerzés céljából”.

A 31/1990. sz. törvény alapvető jogszabályt képez, amelyet a Román polgári törvénykönyv²²³ egészít ki, mivel a 31/1990. sz. törvény 291. cikke kimondja, hogy a törvény rendelkezéseit a polgári törvénykönyv rendelkezései egészítik ki. Így a polgári törvénykönyv társasági normái kiegészítő jelleggel alkalmazandók, ha nincsenek konkrét rendelkezések (a polgári törvénykönyv 1887. cikke). A jogi személyek a Román polgári törvénykönyv rendelkezései mellett a jogi kategóriájukra vonatkozó szabályokat is betartják, kivéve, ha ellentétes jogi rendelkezések alkalmazandók (a Román polgári törvénykönyv 192. cikke).

4.1.1. A Társaságok alapítása, a társasági szerződés formai követelményei a román jogban

A román társasági jogban – a 31/1990. sz. törvény rendszerében – a társaság létrejöttének egyik központi kérdése az alapító okirat (*act constitutiv*) formai érvényessége. A formai követelmények nem pusztán technikai jellegű előírások, hanem a jogbiztonság, a forgalombiztonság és a hitelezővédelem garanciális elemei. A társaság mint jogi személy létrejötte ugyanis nem választható el attól a dokumentumtól, amely a társasági jogviszony alapját képezi.

4.1.1.1. Az alapító okirat alakszerűsége

A román szabályozás főszabályként írásbeli formát követel meg az alapító okirattal szemben. A törvény általános kiindulópontja szerint az alapító okirat magánokirati formában jön létre, amelyet valamennyi alapító aláír. E forma biztosítja a szerződéses akarat kifejezését és a felek azonosíthatóságát, valamint megalapozza a cégnyilvántartásba történő bejegyzés lehetőségét.

Ugyanakkor a jogalkotó bizonyos esetekben szigorúbb alakszerűséget ír elő: meghatározott társasági formák vagy speciális apportok esetén az alapító okirat közokirati (közhiteles / autentikus) formában történő elkészítése kötelező. A közjegyzői forma előírása különösen indokolt például akkor, ha a társaságba ingatlan kerül apportként bevitelre, illetve egyes

²²³ NEMEȘ Vasile: *Drept Comercial* (Kereskedelmi jog), 3. átdolgozott és kiegészített kiadás, Editura Hamangiu, Bukarest, 2018, 93–94.

személyegyesítő társaságok esetében. A formai szigorítás célja ilyenkor az, hogy fokozott bizonyító erőt és ellenőrizhetőséget biztosítson.

Fontos hangsúlyozni, hogy a törvény nem zárja ki azt, hogy a felek önként vállalják a közhiteles forma alkalmazását akkor is, ha arra jogszabály kifejezetten nem kötelezi őket. Ez a lehetőség a szerződési autonómia elvéből fakad, és különösen nagyobb gazdasági jelentőségű társaságok esetében gyakorlati relevanciával bír.²²⁴

4.1.1.2. A formai követelmények megsértésének jogkövetkezményei

A formai előírások nem pusztán rendészeti jellegűek, hanem érvényességi feltételként (*ad validitatem*) jelennek meg. Amennyiben az alapító okirat nem felel meg a törvény által előírt alakszerűségi követelményeknek, az a társaság érvényes létrejöttét érintheti. A jogkövetkezmény súlyossága attól függ, hogy a formai hiányosság mely előírást sérti, illetve hogy a jogszabály az adott formát érvényességi vagy csupán bizonyítási feltételként írja-e elő.

A román szabályozás kifejezetten kimondja, hogy a társaság alapításához szükséges írásbeliség hiánya, illetve a közhiteles forma elmulasztása olyan esetben, amikor az kötelező, a társaság semmisségét eredményezheti. A forma tehát a társaság jogi személyiségének megszerzéséhez szükséges előfeltétel, amely a bejegyzési eljárással együtt alkotja a konstitutív hatású alapítási mechanizmust.

4.1.1.3. Az alapító okirat kötelező tartalmi elemei és azok formai jelentősége

A formai követelmények nem választhatók el az alapító okirat tartalmától. A törvény részletesen meghatározza azokat az elemeket, amelyeket az alapító okiratnak tartalmaznia kell. Ezek az elemek társasági formától függően részben eltérnek (a személyegyesítő társaságokra vonatkozó elemek a Társasági törvény 7. cikkében, míg a tőkeegyesítő társaságok esetében ezek a Társasági törvény 8. cikkében vannak felsorolva), azonban általánosságban az alábbi területeket érintik²²⁵:

- a felek (alapítók, tagok) azonosítása,
- a társaság cégneve, jogi formája és székhelye,

²²⁴ SCHIAU Ioan: *Drept Comercial* (Kereskedelmi jog), Editura Hamangiu, Bukarest, 2009, 123-124.

²²⁵ PIPEREA Gheorghe: *Legea societăților comerciale* (Kereskedelmi társaságok joga), Comentarii pe articole, ed.a 5-a, Editura C.H. Beck, Bukarest, 2014, 81. és következők.

- a társaság tevékenységi köre,
- a társaság időtartama,
- a jegyzett tőke és az apportok,
- az ügyvezetés és képviselői rendje,
- a nyereség és veszteség megosztása,
- a társaság megszűnésére vonatkozó szabályok.²²⁶

A felek azonosítására vonatkozó rendelkezések különösen részletesek: természetes személyek esetén személyes adatok, jogi személyek esetén cégadatok feltüntetése szükséges. A személyegyesítő társaságok esetében a tagok személyének kiemelt jelentősége indokolja az azonosító adatok pontos rögzítését, mivel felelősségi viszonyaik szorosan kapcsolódnak személyükhöz.

A társaság azonosítására szolgáló elemek – így különösen a cégnév, a jogi forma és a székhely – nemcsak belső szerződéses jelentőséggel bírnak, hanem a cégnyilvántartási bejegyzés és a forgalombiztonság alapját is képezik. A székhely meghatározása például a társaság joghatósági és közigazgatási kapcsolódási pontját jelöli ki.

A tevékenységi kör meghatározása a román jogban összekapcsolódik a nemzeti gazdasági tevékenységi osztályozással (CAEN)²²⁷, amely a társaság működésének jogi és statisztikai kereteit is kijelöli.

4.1.1.4. A tőkére és az apportokra vonatkozó formai szabályok

A társasági tőke és az egyes tagok hozzájárulásai az alapító okirat lényeges elemei. A törvény megköveteli a jegyzett tőke összegének, az egyes apportok értékének és jellegének (pénzbeli

²²⁶ BELU MAGDO Monna Lisa: *Drept Comercial* (Kereskedelmi jog), Editura Hamangiu kiadó, Bukarest, 2003, 152-154.

²²⁷ A nemzeti gazdasági tevékenységek osztályozása – CAEN Rev. 3 – 2025. január 1-jén lépett hatályba a Nemzeti Statisztikai Hivatal 377/2024 számú rendelete alapján, amely a nemzeti gazdasági tevékenységek osztályozásának aktualizálásáról rendelkezik – összhangban az (EU) 2023/137 Rendeletével.

Az 1893/2006/EK rendelet létrehozta a gazdasági tevékenységek osztályozásának NACE Revision 2. (NACE Rev. 2) rendszerét, azzal a céllal, hogy a rendszer egész Európai Unióra (EU) kiterjedő használata révén biztosítsa a statisztikák összehasonlíthatóságát.

Az (EU) 2023/137 rendelet a technológiai és gazdasági fejlődés figyelembevétele, valamint az egyéb gazdasági és társadalmi osztályozási rendszerekkel való összehangolás érdekében aktualizálja a NACE Rev. 2 osztályozási rendszert.

vagy nem pénzbeli) feltüntetését. Részvénytársaság esetében további részletezés szükséges, így például a részvények számának, névértékének, típusának meghatározása.

A nem pénzbeli apportok esetében különösen fontos a megfelelő értékelés és dokumentálás, ami adott esetben szintén formai szigorítást indokolhat. A tőkeszabályok formai precizitása a hitelezővédelem egyik alapköve.

Az alaptőke megállapításakor az alapító tagoknak a figyelemmel kell lenniük a nemrég aktualizált minimális alaptőke követelményekre: így részvénytársaságok (SA) esetén min. 90.000 RON, korlátolt felelősségű társaság (SRL) esetén pedig az új szabályozásnak megfelelően a minimális összeg 500 lej (kb. 100 EUR), bár a gyakorlatban gyakran magasabb összeget választanak. Sok vállalkozás szimbolikus tőkével alakul, amelyet a működési szükségletek vagy kereskedelmi követelmények alapján később növelnek. Miután a cég forgalma meghaladja a 400 000 lejt (kb. 80 000 EUR), kötelező az alapító tőke növelése legalább 5 000 lejre (kb. 1 000 EUR) a megelőző pénzügyi év éves pénzügyi beszámolója alapján.²²⁸

4.1.1.5. A vezetésre és képviseletre vonatkozó kikötések

Az alapító okiratnak rendelkeznie kell a társaság irányítási struktúrájáról is. A személyegyesítő társaságok esetében meg kell jelölni azokat a tagokat vagy külső személyeket, akik a társaságot képviselik és vezetik. Tőke egyesítő társaságoknál az igazgatási vagy ügyvezető szervek felépítése, hatásköre és működési rendje is meghatározásra kerül.

E kikötések formai jelentősége abban áll, hogy a képviseleti jogosultság harmadik személyek felé is igazolható legyen, és a cégnyilvántartásban közhiteles adatként jelenjen meg.

4.1.1.6. A statútum és az alapító okirat viszonya

Romániában, a részvénytársaságot, a betéti részvénytársaságot és a korlátolt felelősségű társaságot társasági szerződéssel és alapszabállyal / statútummal (*statut*) hozzák létre. A társasági szerződést és az alapszabályt egységes okmány formájában is el lehet készíteni,

²²⁸ A minimális társasági tőke szabályozásának részletes elemzéséért lásd:

VERESS Emőd: *Capitalul social minim la SRL: între simbol și protecția creditorilor* (A Kft. minimális törzstőkéje: a szimbolikus összeg és a hitelezővédelem között), Juridice.ro, 2025.08.20, elérhető: <https://www.juridice.ro/796511/capitalul-social-minim-la-srl-intre-simbol-si-protectia-creditorilor.html>, megnyitva: 2026.02.21-én.

alapító okirat (*act constitutiv*) elnevezéssel.²²⁹ A statútum – amennyiben önálló dokumentum – részletesebben szabályozza a társaság működésének belső rendjét, míg a szerződés a felek közötti alapjogviszonyt rögzíti.

Amennyiben a két dokumentum (alapszabály és társasági szerződés) egyetlen okiratban egyesül, az egységes alapító okirat magában foglalja mind a kötelező tartalmi elemeket, mind a működési részletszabályokat. A statútum érvényességére – jellegéből fakadóan – a polgári jog általános érvényességi feltételei is irányadók (hozzájárulás, jogképesség, meghatározott tárgy, jogszerű cél, megfelelő forma).

4.1.1.7. A forma és a bejegyzés kapcsolata

Általános szabály szerint, az alapító okiratot magánokirat (*act sub semnătură privată*) formájában kötik meg – és ezt a magánokirat alapító okiratot valamennyi társult tagnak alá kell írnia.

Kivételesen az alapító okiratot közokiratként, közhiteles (közokirati – *act autentic*) formában kell megkötni, abban az esetben, ha a társasági tőkébe jegyzett javak között ingatlan is található.

A társaság jogi személyisége a Kereskedelmi Jegyzékhivatalba történő bejegyzéssel jön létre. A formai követelmények teljesítése tehát előfeltétele annak, hogy a bejegyzési eljárás sikeresen lezáruljon. A forma és a nyilvántartásba vétel közötti kapcsolat a román rendszerben konstitutív jellegű: az érvényes alapító okirat és a bejegyzés együttesen hozza létre a társaságot mint önálló jogalanyt.

4.1.2. A cégbejegyzési eljárás fő vonásai a Román társasági jogban (dogmatikai áttekintés)

A román társasági jogban a társaság létrejötte tipikusan két, egymást feltételező elemre épül: (i) a társaság létesítő aktusának (*act constitutiv*) elkészítésére, valamint (ii) a társaság cégnyilvántartásba (*Registrul Comerțului*) történő bejegyzésére, amelyhez a jogi személyiséget konstitutív hatállyal kapcsolja a szabályozás. A létesítő okirat elkészítése, a bejegyzési (*înmatriculare*) kérelem benyújtása és elbírálása, a közzététel (*publicitate*),

²²⁹ VERESS Emőd, FEGYVERESI Zsolt, PÁL Előd: *Román társasági jog, 2. bővített és aktualizált kiadás*, Forum Iuris Könyvkiadó, Budapest-Kolozsvár, 2021, 128.

valamint a fiskális nyilvántartásba vétel egymáshoz kapcsolódó lépcsőfokokként jelennek meg, amelyek szükségesek a megalapított társaság jogi személyiségének és jogképességének elnyeréséhez.²³⁰

A létesítő okirat elkészítése nem pusztán adminisztratív előkészítés: az alakuló társaság (*societate în curs de constituire*) már képes lehet jogokat szerezni és kötelezettségeket vállalni, de korlátozottan, az alapítás céljához igazodó körben. A bejegyzés ugyanakkor elválasztó vonalat húz: a jogi személyiség és a teljes jogképesség a nyilvántartásba vétellel kapcsolódik össze. A törvény értelmében a cégnyilvántartás közszolgáltatás, amely biztosítja a gazdasági szereplők nyilvántartásba vételét és a velük kapcsolatos adatok közhiteles nyilvánosságát

A bejegyzési kérelem benyújtása az illetékes Kereskedelmi Jegyzékhivatalhoz (a székhely szerinti területi illetékességgel) címzett formanyomtatvány által és a hozzá csatolandó dokumentáció által történik, a törvényben meghatározott jogosultak (alapítók, első tisztségviselők vagy meghatalmazottjaik) terjesztik elő.

A dokumentáció „magja” a következő elemekből áll:

- a létesítő okirat (*act constitutiv*);
- a tőke rendelkezésre bocsátásának igazolása (pénzbeli hozzájárulás teljesítése);
- a székhely használatának jogcíme és a cégnév rendelkezésre állása;
- nem pénzbeli apport esetén az apporttárgyakra vonatkozó tulajdoni/terhelési iratok, és – ahol releváns – az apportértékeléshez kapcsolódó dokumentumok;
- az alakuló társaság nevében korábban tett jognyilatkozatok/ügyletek igazolása, ha a létesítő okirat ezek jóváhagyását igényli;
- a tisztségviselői, alapítói nyilatkozatok és egyéb, speciális jogszabályok által megkövetelt hozzájárulások/igazolások.

A román cégbejegyzési rendszer a formai megfelelés és a legalitás előzetes kontrolljára épít, így a kérelem teljessége és a mellékletek megfelelő volta a bejegyzés „szűk keresztmetszete”.

²³⁰ Egyes szerzők ezeket a társaság alapítási eljárás szakaszainak is nevezi ezeket, lásd: CĂRPENARU Stanciu: *Tratat de drept comercial român* (A román kereskedelmi jog kézikönyve), 5. kiadás, Editura Universul Juridic kiadó, Bukarest, 2016, 168.

A „legalitási kontrollt” (*control de legalitate*) - amely a bejegyzési eljárás magja - során a hatóság azt vizsgálja, hogy a benyújtott okiratok és nyilatkozatok megfelelnek-e a társasági jogi, nyilvántartási és kapcsolódó alaki követelményeknek. A dokumentum alapján az elbírálás kompetenciája többféleképpen is megjelenhet (igazgatói/döntéshozói hatáskör, kijelölt személy), ami a román rendszer „hatósági–kvázi bírósági” jellegű vegyes tradíciójára utal.

Külön kiemelendő a társaságok alapításának azon esete, amikor nem pénzbeli apporttal járulnak hozzá az alapító tagok/résztvényesek a társasági tőkéhez: ilyenkor szakértői értékelési jelentés készül, amelynek benyújtása és közzététele időbeli ütemezéshez kötött (a bejegyzési eljárás egyfajta „alrendszere”).

A bejegyzési kérelem elbírálása több irányba vezethet:

- A kérelem elfogadása: ha a törvényi feltételek teljesülnek, a hatóság határozattal engedélyezi a társaság bejegyzését;
- Eljárási „halasztás”/kijavítás lehetősége: bizonyos hibák esetén a kérelmező számára időt biztosítanak a hiányok pótlására vagy a dokumentumok kiegészítésére (korlátozottan és meghatározott időkeretben – 14 nap).
- A kérelem elutasítása: ha a hiányosságok érdemben akadályozzák a bejegyzést, amennyiben a halasztás után nem kerültek a hiányok pótlásra, a dokumentumok kiegészítésre, a kérelmező nem javította ki az eljárási / érdemi hibákat;

A rendszer ebből a szempontból egyszerre törekszik gyorsaságra és jogszerűsége.

A bejegyzés végén a kérelmező bejegyzési tanúsítványt kap, amely tartalmazza többek között a cégjegyzékszámot/nyilvántartási azonosítót, a fiskális azonosítást (adóazonosítót), valamint – adott esetben – az európai egyedi azonosítót (EUID) is. Ez utóbbi a cégszolgálatok határon átnyúló, interoperábilis azonosíthatóságát szolgálja, és a BRIS-logikába illeszkedik.

A társaság bejegyzéséről szóló döntésből kivonat kerül közzétételre a Hivatalos Közlönyben (*Monitorul Oficial*), meghatározott tartalmi elemekkel (a társaság azonosító adatai, alapvető cégszolgálatok, vezetők, tőke, tevékenység stb.). A közzététel jogkövetkezménye dogmatikailag elsősorban a harmadik személyek irányában áll: a publikáció hiánya tipikusan nem „semmisíti meg” a társaságot, hanem a harmadik személyekkel szembeni hatályosulást/érvényesíthetőséget (*opozabilitate*) érinti.

A bejegyzés főszabály szerint a nyilvántartó (*registrator*) végzésével történik.²³¹ A registrator közjogi feladatot ellátó jogi szakember, aki előzetes törvényességi kontrollt gyakorol a bejegyzési kérelem és a mellékelt dokumentumok felett.²³² A bejegyzési eljárás eredményeként a registrator végzése közhiteles és végrehajtható határozatnak minősül.²³³

A cégbejegyzéssel egyidejűleg történik a fiskális nyilvántartásba vétel is: a pénzügyi hatóság a bejegyzési adatok alapján adóazonosítót rendel, és a bejegyzési tanúsítvány e funkciót is „összefogja”.²³⁴

A román társasági jog fejlődésének egyik jelentős aspektusa az Európai Unió jogszabályaival való harmonizációja volt, különösen az ország 2007-es EU-csatlakozása kapcsán. Az idő múlásával a 31/1990. sz. törvényt többször módosították harmonizáció keretében, elsősorban az EU irányelveinek formájában.²³⁵

Ezek a reformok javították a román társaságok átláthatóságát, irányítását és jogi kiszámíthatóságát, és hozzájárultak a hazai társasági jognak az európai belső piaci kerethez való igazításához.

A kodifikációs erőfeszítések keretében elfogadták a cégnyilvántartások összekapcsolási rendszerét (BRIS) is, amely egy uniós szintű platform, amely összeköti a nemzeti cégnyilvántartásokat, megkönnyítve a társasági adatokhoz való határokon átnyúló hozzáférést és támogatva a digitális egységes piac működését. Románia részvétele a BRIS-ben, az ONRC-n keresztül, jelentős intézményi lépést jelent a társasági jog gyakorlatban történő digitalizálása felé.

Bár a 31/1990. sz. törvény eredeti szövegét nem digitális eszközökkel vagy infrastruktúrával szem előtt tartva fogalmazták meg, az elégségesen alkalmazkodóképesnek bizonyult a folyamatban lévő digitális reformokhoz. Az elmúlt évtizedben bevezetett módosítások fokozatosan lehetővé tették olyan eljárások bevezetését, mint az online cégbejegyzés, az elektronikus dokumentumok benyújtása - az európai jogszabályok nyomására. Ezeknek a változásoknak azonban sokasága még a bevezetés korai szakaszában van, és gyakran

²³¹ 265/2022. sz. törvény, 5. cikk (1) bekezdés;

²³² 265/2022. sz. törvény, 28. cikk (1)–(2) bekezdés;

²³³ 265/2022. sz. törvény, 28. cikk (3) bekezdés;

²³⁴ CĂRPENARU: *i.m.*, 2016, 175.

²³⁵ TURCU Ion: *Tratat teoretic și practic de drept comercial* (Elméleti és gyakorlati kereskedelmi jogi kézikönyv), vol. II, Editura C.H. Beck, Bukarest, 2008, 362-363.

gyakorlati és adminisztratív korlátokkal szembesülnek az elavult másodlagos jogszabályok vagy az intézményi tehetetlenség miatt.

Elmondható tehát, hogy a 31/1990. sz. törvény által létrehozott román jogi keret stabil és koherens struktúrát biztosít a társaságok alapításához és működéséhez. Fejlődése kettős pályát követ: egyrészt a Román polgári törvénykönyv elveinek doktrinális igazodását, másrészt az európai jogtérbe való egyre mélyebb integrációt. Ebben a kettős kontextusban a digitalizáció egyszerre jelent kihívást és lehetőséget, ösztönözve a jogi infrastruktúra modernizálását, miközben megőrzi a hagyományos társasági jogi modell alapvető jellemzőit. A következő fejezetben azt vizsgáljuk, hogy a digitális átalakulás hogyan alakítja át a társaságok alapításának és irányításának jogi kereteit Romániában, és milyen jogi alkalmazkodásokra van szükség a digitális korban a megfelelés, az elérhetőség és a gazdasági versenyképesség biztosítása érdekében.

4.2. A román társasági jog digitalizációs törekvései – A társasági jogszabályi újítások áttekintése tükrében

A román társasági jog fejlődésében az elmúlt évek egyik meghatározó irányvonala a digitalizáció intézményesítése. A klasszikus, papíralapú, személyes jelenlétén alapuló cégeljárási és társasági működési modelleket fokozatosan felváltja – vagy legalábbis kiegészíti – az elektronikus ügyintézés, az online kommunikáció és a digitális hitelesítési eszközök alkalmazása. E folyamat normatív kereteit elsősorban a Társasági törvény, valamint a cégnyilvántartási és eljárásjogi modernizációt megvalósító 265/2022. számú, a kereskedelmi nyilvántartásról és más jogszabályok módosításáról és kiegészítéséről, illetve a kereskedelmi nyilvántartásba való bejegyzést érintő rendelkezésekről szóló törvény (a továbbiakban „265/2022. sz. törvény”)²³⁶ teremtette meg.

A Társasági törvény hagyományosan a társaságok anyagi jogi szabályozásának alapját képezi, meghatározva az egyes társasági formák létesítésének, működésének és megszűnésének kereteit. E szabályozás eredetileg döntően írásbeli, formakötött, gyakran közjegyzői vagy bírósági közreműködést igénylő eljárásokra épült. A digitalizáció azonban

²³⁶ Legea nr. 265/2022 privind registrul comerțului și pentru modificarea și completarea altor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 750/26 iulie 2022, intrată în vigoare la 26 noiembrie 2022.

új szemléletet hozott: a társasági jogi aktusok formai követelményeinek, valamint a bejegyzési eljárás menetét meghatározó szabályoknak is alkalmazkodnia kellett az elektronikus környezethez.

A 265/2022. sz. törvény e modernizáció központi eszköze, amely a cégnyilvántartási eljárást átalakítva lehetővé tette az elektronikus úton történő bejegyzést, a dokumentumok digitális benyújtását és a hatósági kommunikáció online lebonyolítását. Ezzel a román jogrendszer összhangba került az uniós digitalizációs törekvésekkel, különösen az online alapítást ösztönző irányelvekkel.

A román társasági jog digitalizációs átalakulása három, egymással szorosan összefüggő területen ragadható meg:

- Az elektronikus bejegyzés és a cégeljárás digitalizációja.

A cégbejegyzési eljárás immár nem kizárólag fizikai dokumentumok benyújtásával és személyes megjelenéssel valósulhat meg, hanem elektronikus platformon keresztül is kezdeményezhető. A dokumentumok digitális formában, elektronikus aláírással ellátva nyújthatók be, a hatósági döntések pedig szintén elektronikus úton közölhetők. Ez a megoldás gyorsítja az eljárást, de növeli az átláthatóságot is és csökkenti az adminisztratív terheket.

- A jognyilatkozatok írásbelisége és digitalizációja

A társasági jogban hagyományosan kiemelt szerepet játszik az írásbeli forma (különösen az alapító okirat, módosítások, határozatok esetében). A digitalizáció nem a forma elhagyását, hanem annak technológiai újraértelmezését jelenti: az elektronikus dokumentum, megfelelő hitelesítési eszközzel (pl. minősített elektronikus aláírással) ellátva, funkcionálisan azonos szerepet tölthet be, mint a papíralapú okirat. A román jog e téren az elektronikus azonosítási és bizalmi szolgáltatásokra vonatkozó uniós szabályozással (eIDAS) összhangban alakította ki saját rendszerét.

- A társaság legfőbb szervi döntéseinek digitalizációja.

A közgyűlések, taggyűlések és más kollektív döntéshozó szervek működésében is megjelent az elektronikus kommunikáció lehetősége. A Társasági törvény módosításai lehetővé tették, a digitális úton megküldött közgyűlési/taggyűlési meghívót, az elektronikus hírközlési

eszközök útján történő részvételt, a távszavazást, valamint az elektronikus úton történő határozathozatalt bizonyos feltételek mellett. Ez különösen a korlátozott felelősségű társaságok és a részvénytársaságok esetében jelent gyakorlati könnyítést, különösen több tagállamban jelen lévő vagy földrajzilag szétszórta tulajdonosi kör esetén.

Így tehát, a román társasági jog digitalizációja nem pusztán technikai reform, hanem a társasági működés egész logikáját érintő strukturális átalakulás. A 31/1990. sz. törvény anyagi jogi keretei és a 265/2022. sz. törvény eljárásjogi modernizációja együtt teremti meg azt a normatív környezetet, amelyben a társaságok alapítása, módosítása, megszüntetése - de működése és döntéshozatala is egyre inkább elektronikus térben valósulhat meg, a jogbiztonság és a formai garanciák fenntartása mellett.

4.2.1. A cégbejegyzési- és változásbejegyzési eljárás szabályai - A papíralapú modelltől a digitalizált rendszerig

A román cégnyilvántartási eljárás digitalizációja nem egyetlen jogalkotási aktus eredményeként valósult meg, hanem egy több szakaszban kibontakozó normatív és intézményi fejlődés következménye. A kiindulópontot a *Legea nr. 26/1990 privind registrul comerțului*²³⁷ jelentette, amely a bejegyzési és változásbejegyzési eljárást alapvetően papíralapú, személyes jelenléten alapuló modellben szabályozta, a legalitási kontrollt pedig delegált bíró gyakorolta. A digitalizáció első valódi jogi előfeltételét a *Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică*²³⁸ teremtette meg, amely az elektronikus aláírás joghatását elismerve lehetővé tette, hogy az elektronikus dokumentum a közigazgatási eljárásban is bizonyító erővel bírjon. Ezt követte a *Legea nr. 359/2004 privind simplificarea formalităților la înregistrarea în registrul comerțului*²³⁹, amely az egyablakos rendszer megerősítésével és az adatsere racionalizálásával megteremtette az eljárási integráció technikai feltételeit. A 2010-es évekre az Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal (ONRC) elektronikus platformja már lehetővé tette a kérelmek online benyújtását és az elektronikus aláírással ellátott

²³⁷ *Legea nr. 26/1990 privind registrul comerțului, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49/4 februarie 1998, cu modificările și completările ulterioare.*

²³⁸ *Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 429/31 iulie 2001.*

²³⁹ *Legea nr. 359/2004 privind simplificarea formalităților la înregistrarea în registrul comerțului a persoanelor fizice, asociațiilor familiale și persoanelor juridice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 839/13 septembrie 2004.*

dokumentumok feltöltését, azonban az eljárás szerkezete továbbra is a 26/1990. sz. törvény bírói kontrollra épülő modelljét követte, így a rendszer hibrid jellegű maradt.

Akárcsak Magyarországon, a Covid-19 járványhelyzet által előidézett helyzet orvoslására, a román jogalkotó már több jogszabály elfogadott a 2020 óta, amelyek különböző módokon elősegítették a cégbírószági eljárás digitalizálását, illetve a társaságok alapításának és különböző struktúra módosításainak online bejegyzését.

A pandémiás helyzet mellett, a cégbejegyzési eljárás digitalizációjának fő előmozdítója természetesen a már elemzett Digitális Irányelv, amely konkrét elvárást fogalmaz meg a tagállamok felé az online cégalapítást illetően.

A Digitális Irányelv ugyanis, mint fentebb ismertettük külön hangsúlyt helyez az egyes cégbejegyzési eljárások online lefolytatásának lehetőségére - a tőkeegyesítő társaságok online alapítására, fióktelepek online bejegyzésére és minden további online eljárásra vonatkozóan állapít meg különös szabályokat, amik a digitális kapuról szóló rendeletben ((EU) 2018/1724 rendelet) nem szerepeltek.²⁴⁰

A Digitális Irányelv kifejezetten előírja, hogy a digitális kapunak nem csak ügyintéző felületként, hanem információs forrásként, tájékoztatási portálként is kell működnie a tőkeegyesítő társaságok alapításának és fióktelepeinek bejegyzése tekintetében. Lehetővé kell tenni, hogy a teljes ügyintézés online működhessen. A tagállamok feladata, hogy nemzeti jogrendszerükben lehetővé és egyenértékűvé tegyék az online ügyintézés és kérelembenyújtást a hagyományos, papíralapú ügyintézéssel és dokumentum regisztrációval.

A román jogalkotónak szembesülnie kellett vele, hogy a cégeljárás területén – csakúgy mint más közigazgatási eljárások esetében – nem lehet „elhajolni” a kihívások elől és hogy az időtállóság és korszerűség érdekében, az építkezést új alapokra kell helyezni.²⁴¹ A belső társasági jogrendbe való implementáció megvalósításának legnagyobb kihívása az

²⁴⁰ OMLOR Sebastian: *Digitalization and EU Company Law - Innovation and Tradition in Tandem* (Digitalizáció és az uniós társasági jog – innováció és hagyomány kéz a kézben), *European Company Law (ECL) Journal*, Forthcoming, 2018 október 9, 16.

²⁴¹ European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers, *Study on digitalisation of company law*, Publications Office, 2018, elérhető: <https://data.europa.eu/doi/10.2838/051790>, megnyitva: 2026.02.22-én.

infrastruktúrák kiépítése és/vagy kiigazítása volt, hogy lehetővé váljon a digitális eszközök és folyamatok használata a társasági jogban.

A Digitális Irányelv átültetési határidejét Az Európai Bizottság engedélyével 2022 augusztus 1-re tolták ki Romániában.

A román társasági jog jogalkotási fejlődése meglehetősen dinamikus volt az elmúlt években, annak ellenére, hogy a Digitális Irányelv átültetése jelentős késedelmet szenvedett.

Ebben az átültetési időszakban, a román cégbejegyzési és változásbejegyzési eljárás digitalizációs fejlődési íve szempontjából kiemelt jelentőségű a 102/2020. sz. és a 223/2020. sz. törvények elfogadása, amelyek a még hatályban lévő 26/1990. sz. cégnyilvántartási törvény és a 31/1990. sz. társasági törvény keretei között érdemben egyszerűsítették és adminisztratív terhektől mentesítették az eljárásokat.²⁴² A 102/2020. sz. törvény megszüntette az egyedüli tulajdonosi korlátozásokat és a székhely-átfedés tilalmát, továbbá eltörölte a közjegyzői nyilatkozatok és az adóhatósági igazolások kötelező csatolását, ami közvetlenül csökkentette a papíralapú, személyes ügyintézéshez kötött adminisztratív lépéseket.²⁴³

A 223/2020. sz. törvény²⁴⁴ tovább racionalizálta a társasági részek átruházásának eljárását a 30 napos kifogási határidő és a kétlépcsős bejegyzési mechanizmus megszüntetésével. Továbbá a jogszabály eltörölte a korlátolt felelősségű társaságok (SRL) minimális törzstőkéjét (ami addig is elég alacsony értékben, 200 RON-ban volt megállapítva).²⁴⁵ Így ettől kezdve a korlátolt felelősségű társaságot jogilag alaptőkéjének összegétől függetlenül

²⁴² NICA-DUMITRU Maria: Din serialul "Legea societăților nr. 31/1990" - un nou episod: Legea nr. 223/2020 privind simplificarea și debirocratizarea transferului de părți sociale și a vârsării capitalului social prin modificarea Legii societăților nr. 31/1990 (în România) (A 31/1990. sz. társasági törvény sorozatból – újabb epizód: a 223/2020. sz. törvény a társasági részesedések átruházásának és a törzstőke rendelkezésre bocsátásának egyszerűsítéséről és bürokráciamentesítéséről a 31/1990. számú társasági törvény módosítása révén (Romániában)), *Revista Română de Drept al Afacerilor*, Is. 4, 2021, 37-47.

²⁴³ TEC Lavinia: *Succintă prezentare a modificărilor aduse în anul 2020 Legii societăților nr. 31/1990* (A társaságokról szóló 31/1990. sz. törvény 2020. évi módosításainak rövid bemutatása), *Revista Română de Drept al Afacerilor*, Is. 6, 2020, 60-65.

²⁴⁴ 2020. október 30-án Románia elnöke kihirdette a 223/2020 számú törvényt, amely a 31/1990. sz. társasági törvény módosításával egyszerűsíti és csökkenti a részvények átruházásával és a részvénytőke befizetésével kapcsolatos bürokráciát.

²⁴⁵ A 223/2020 sz. törvény hatályba lépése után az Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal hivatalos honlapján közzétett közleményében pontosítja, hogy a korlátolt felelősségű társaság alaptőkéje nem lehet kevesebb 1 lejnél, mivel az egyenlő részvényekre oszlik.

lehet alapítani.²⁴⁶ Ugyanakkor a 223/2020. sz. törvény megszüntette a társasági törzstőke befizetését igazoló bizonylatnak a kft. (SRL) alapítási kérelemhez való csatolásának kötelezettsége valamint azzal, Ugyanakkor a cégjegyzék hivatalból továbbítja a székhelyhasználati jogot igazoló dokumentumot az adóhatósághoz.²⁴⁷

E módosítások nem csak az eljárási időt rövidítették le és a tranzakciók jogbiztonságát növelték, hanem előkészítették a teljes körű elektronikus ügyintézés feltételeit is, mivel csökkentették a külső hatóságoktól származó, külön benyújtandó igazolások számát, és erősítették az intézmények közötti adatáramlás szerepét. Így e reformok a román cégeljárás digitalizációjának strukturális előfeltételeiként értelmezhetők.

A következőkben is a Romániában végbemenő társasági jogi változtatások folytatták a vállalkozásbarát intézkedések tendenciáját, amelyek célja, hogy Romániába vonzzák a befektetéseket, és csökkentsék a helyi és külföldi befektetők terheit.

A máig legjelentősebb strukturális reformot a 265/2022. sz. törvény valósította meg, 2022 november 26-án lépett hatályba. Ez felváltotta az addig hatályban lévő 26/2000. sz. kereskedelmi nyilvántartásról szóló törvényt, illetve jelentősen módosította a Társasági törvényt. Az új 265/2022. sz. törvény egységesen rendezi a gazdasági tevékenységet folytató alanyok nyilvántartásba vételének, adatváltozásainak és megszűnésének eljárási szabályait. A törvény hatálya kiterjed mind a jogi személyekre (különösen a társaságokra, szövetkezetekre, gazdasági érdekcsoportokra), mind pedig a természetes személy által folytatott gazdasági tevékenységi formákra (PFA, egyéni és családi vállalkozás), továbbá ezek fióktelepeire is.²⁴⁸

Az említett 265/2022. sz. törvény részben átülteti a román nemzeti társasági jogba a 2019/1151 irányelvét, vagyis a korábban elemzett, úgynevezett Digitalizációs Irányelvet.

²⁴⁶ Ezt a szabályt idő közben a 239/2025-ös Törvény írta felül: A társaság alapításakor 500 lejben, majd a 400 000 RON éves nettó társasági árbevétel küszöbérték túllépése után 5000 RON minimális alaptőkét állapított meg a SRL-k számára. Bővebb elemzésért lásd:

²⁴⁷ Bővebb elemzésért lásd: Veress Emőd, OBSERVAȚII CRITICE PRIVIND LEGEA NR. 223/2020: SOCIETATEA CU RĂSPUNDERE LIMITATĂ CA SUBIECT DE EXPERIMENTARE LEGISLATIVĂ (Kritikai észrevételek a 223/2020. számú törvénnyel kapcsolatban: a korlátozott felelősségű társaság mint jogalkotási kísérletezés tárgya), *Revista Dreptul*, Is. 5, 2021, 85-96.

²⁴⁸ 265/2022. sz. törvény, 1. cikk (1)–(2) bekezdés, valamint 3. cikk (1) bekezdés a), b), d) és h) pont;

A 265/2022. sz. törvényen keresztül, a jogalkotó által a kereskedelmi nyilvántartásba való bejegyzés egyszerűsítése érdekében szabályozott jogi és technikai eszközök a következők: a társaságok és fióktelepek alapításához szükséges valamennyi alaki követelmény elektronikus kommunikációs eszközök segítségével történő online hozzáférhetősége, kezdve az Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal honlapján elérhető formanyomtatvány kitöltésével, folytatva a létesítő okiratnak az alapítók vagy képviselőik által történő aláírásával minősített elektronikus aláírással, beleértve az ügyvédek vagy közjegyzők által készített okiratokat, a dokumentumok elektronikus formátumban történő benyújtását stb, a cégnyilvántartás elektronikus hírlevelének létrehozása és megszervezése, valamint a dokumentumok közzététele, a társaságokra vonatkozó információkhoz való online hozzáférés szabályozása, beleértve a más uniós országokban bejegyzett társaságokat is.²⁴⁹

A 265/2022. sz. törvény alapján a cégnyilvántartás vezetése teljes mértékben informatikai rendszerben történik. Ez a megoldás a digitalizáció intézményi szintű érvényesülését jelenti, amely a teljes eljárást áthatja.

4.2.1.1. A cégbejegyzési eljárás hatályos szabályozása - Az ONRC elektronikus szolgáltatásai

Az eljárás központi szereplője a nyilvántartást vezető tisztviselő *registrator*, aki a bejegyzési kérelmek felett jogszerűségi kontrollt gyakorol, és végzés (*încheiere*) formájában dönt a nyilvántartásba vételről.

A román cégbejegyzési eljárás keretében *registrator* által gyakorolt legalitásellenőrzés terjedelme a 265/2022. sz. törvény rendelkezései alapján nem teljesen egyértelműen határozható meg. Az irányadó szabályok értelmezése alapján felmerül a kérdés, hogy e kontroll pusztán formai jellegű-e, vagy kiterjed a társaság alapításának és működésének érdemi feltételeire is.

Egyrészt az alkalmazandó rendelkezések arra utalnak, hogy a *registrator* köteles vizsgálni a benyújtott dokumentumok és a jogszabályi követelmények közötti esetleges eltéréseket, ideértve a társaság létrehozására, szervezetére és működésére vonatkozó előírások

²⁴⁹ ANGHENI Smaranda: Provocări teoretice și practice privind noua lege a registrului comerțului nr. 265/2022 (A cégnyilvántartásról szóló új, 265/2022. sz. törvény elméleti és gyakorlati kihívásai), *Revista română de drept comercial* nr. 2/2022, Universul Juridic kiadó, Bukarest, 2022, 26.

teljesülését is. Ez az értelmezés egy szélesebb körű, tartalmi jellegű legalitásellenőrzést feltételezne, amely akár a társaság irányítási struktúrájának – például részvénytársaság esetén a felügyeleti szervek működésének – vizsgálatára is kiterjedhet.

Másrészt azonban a törvény egyes rendelkezései inkább egy korlátozottabb, formai kontroll irányába mutatnak, amely elsősorban a kérelem és a csatolt dokumentumok meglétének, illetve alapvető megfelelőségének ellenőrzésére szorítkozik. E megközelítés szerint a registrator feladata nem a jogügylet érdemi érvényességének teljes körű vizsgálata, hanem annak megállapítása, hogy a bejegyzéshez szükséges iratok rendelkezésre állnak-e, és azok formailag megfelelnek-e az előírásoknak.

A két értelmezés közötti feszültség dogmatikailag is jelentős, mivel egy kiterjesztett, mélyreható legalitásellenőrzés a bíróságok hatáskörébe tartozó kontrollfunkcióval mutatna átfedést, különösen a társasági határozatok érvényességének utólagos vizsgálata tekintetében. Ennek alapján indokoltnak tűnik az az álláspont, amely szerint a *registrator* ellenőrzési jogköre elsősorban formai jellegű, ugyanakkor a bejegyzés engedélyezése előtt bizonyos alapvető anyagi jogi feltételek teljesülését is vizsgálhatja.²⁵⁰

A törvény egységes fogalomként kezeli a bejegyzés („*înregistrare*”) kategóriáját, amely többféle eljárást foglal magában:

- a társaságok és egyéb jogi személyek bejegyzése („*înmatriculare*”),
- a gazdasági tevékenységet folytató természetes személyek nyilvántartásba vétele,
- a fióktelepek bejegyzése,
- a társaságokra vonatkozó adatváltozások („*mențiuni*”) bejegyzése,
- valamint a törvény által előírt egyéb nyilvántartási műveletek;

E rendszer alapján a cégeljárás három fő funkcionális szakaszra bontható: alapítás, módosítás és törlés.

²⁵⁰ NICA-DUMITRU Maria: Controlul de legalitate la înregistrarea în registrul comerțului a hotărârilor adunării generale a asociaților unei societăți cu răspundere limitată: Legea nr. 265/2022 – aceeași Mărie cu altă pălărie (A korlátolt felelősségű társaság taggyűlési határozatainak cégnyilvántartási bejegyzéséhez kapcsolódó törvényességi kontroll. A 265/2022. sz. törvény – ugyanaz más köntösben?), *REVISTA ROMÂNĂ DE DREPT AL AFACERILOR* NR. 6/2022, Bukarest, 2022, 70-85.

4.2.1.2. A társaságok alapításának (bejegyzésének) eljárása

A társaságok alapítása, létrehozás (*constitutire*) folyamatán keresztül valósul meg, amely magában foglalja az alapító okirat elkészítését és a nyilvántartásba vételhez szükséges valamennyi lépést.

A 265/2022. sz. törvény által bevezetett egyik legfontosabb társasági jogi új elem az online alapítási eljárás. A törvény 3. cikk (1) bekezdés c) pontja szerint az online alapítási eljárás „*olyan társaságalapítási eljárás, amelyben a társasági szerződés megkötése és a cégnyilvántartásba történő bejegyzés teljes egészében elektronikus úton történik*”.

A 265/2022. sz. törvény 82. cikke szerint, mind a nyilvántartásba vétel iránti kérelmet, mind pedig az alapító okiratot / egységes szerkezetű alapító okiratot, minősített elektronikus aláírással kell aláírni. Az online alapítási eljárás bevezetése nem szünteti meg az alapítási dokumentumok benyújtásának hagyományos lehetőségét, illetve a bejegyzési kérelem és más típusú kérelmek hagyományos, papír alapú formában történő benyújtását sem.²⁵¹

Így az alábbiak szerint, a 265/2022. sz. törvény 84. cikk (1) bekezdés értelmében, a bejegyzési kérelmet vagy adott esetben egyéb, társasági módosítási bejegyzésre irányuló más típusú kérelmet a nyilvántartásba vételhez szükséges dokumentumokkal együtt, vagy a Kereskedelmi Jegyzékhivatal hagyományos iktató fiókjánál lehet benyújtani, vagy postai úton, futárral, vagy akár elektronikus úton történő továbbítás útján, annál a Kereskedelmi Jegyzékhivatalnál, amelynek területi illetékességében található a kérelmező székhelye/bejegyzett irodája.²⁵²

Így tehát, az eljárás során a kérelmet a kérelmező vagy meghatalmazottja nyújtja be, amelyhez csatolni kell a törvény által előírt dokumentumokat. A *registrator* ellenőrzi a jogszabályi feltételek teljesülését, ideértve az alapító okirat formai és tartalmi

²⁵¹ Alexandru BOICIUC: *Actele constitutive ale firmelor vor putea fi încheiate direct electronic, folosind modelele oficiale ale autorităților* (A társaságok létesítő okiratai közvetlenül elektronikus formában is elkészíthetők lesznek, a hatóságok által rendelkezésre bocsátott hivatalos minták felhasználásával), Avocatnet.ro – Aspecte juridice, 2022. július 28, elérhető: https://www.avocatnet.ro/articol_62095/Actele-constitutive-ale-firmelor-vor-putea-fi-incheiate-direct-electronic-folosind-modelele-oficiale-ale-autorit%C4%83%C8%9Bilor.html, megnyitva: 2025.09.12-én.

²⁵² Cristina Popa NISTORESCU: Înregistrarea în Registrul Comerțului. Elemente noi aduse prin Legea nr. 265/2022 (Bejegyzés a cégjegyzékbe – a 265/2022. sz. törvény által bevezetett új elemek), *Review of Juridical Sciences / Revista de Științe Juridice*, 2022, Vol 40/41, Issue 1/2, 48.

megfelelőségét, a képviseleti jogosultságokat és az egyéb törvényi követelményeket. Pozitív döntés esetén elrendeli a bejegyzést, valamint a szükséges közzétételt.

Jelentős egyszerűsítő változtatások kerültek bevezetésre a 265/2022. sz. törvény által a korlátolt felelősségű társaság - SRL (mely mint említettük a legelterjedtebb román társasági forma, a kis- és közép-vállalkozások körében legnépszerűbb társasági típus) bejegyzésének tekintetében. Így a Társasági törvény módosításának eredményeként, a korlátolt felelősségű társaság alapítása esetén, a társaság részvényeseinek a jegyzett alaptőke 30%-át legkésőbb a bejegyzés napjától számított 3 hónapon belül be kell fizetniük, de minden esetben a társaság nevében történő tevékenység megkezdése előtt, és a jegyzett alaptőke különbözetét készpénzbefizetés esetén a bejegyzés napjától számított 12 hónapon belül, természetbeni befizetés esetén pedig a bejegyzés napjától számított legfeljebb 2 éven belül kell befizetni. Ezen kötelezettség teljesítése azonban már nem szükséges a Kereskedelmi Jegyzékhivatalhoz még az alapítást követően utólagosan sem bejegyezni.²⁵³

A cégeljárást szabályozó új rendelkezések (amelyet a fent említett jogszabályi aktusok aktualizáltak) megszüntették több olyan dokumentum kötelező benyújtását is, amelyek korábban a korlátolt felelősségű társaság bejegyzési kérelmét kötelezően kísérték. A jogszabályváltozások következtében az alábbi iratok benyújtása már nem feltétele a bejegyzési eljárásnak: a fentebb jelzett (i) társasági tőkéhez hozzájáruló apportot igazoló okiratokon túl, eltörölték (ii) a társaság alapítását megelőzően, a társaság nevében kötött és a tagok által jóváhagyott ügyleteket igazoló okiratok kötelező letétetelét; illetve nem kötelező már (iii) az alapítók és az elsőként kinevezett ügyvezetők saját felelősségre tett nyilatkozata sem arról, hogy megfelelnek a Társasági törvény által előírt feltételeknek; valamint (iv) a társaság képviselőinek aláírásmintáinak letétele sem feltétele a bejegyzési eljárásnak;

Megszűnt az a kötelezettség is, hogy a társaság székhelyére vonatkozó használati jogot igazoló dokumentumot előzetesen be kelljen jegyeztetni az adóhatóságnál (ANAF), mivel azt a cégnyilvántartás a bejegyzési eljárás során hivatalból továbbítja az adóhatóság részére.

²⁵³ Amint fentebb említettük, a társasági törzstőke befizetését igazoló bizonylatot a kft. (SRL) alapítási kérelemhez kötelezően mellékelni kellett, ezt a 223/2020 sz. törvény újító rendelkezései törölték el teljes mértékben, jelentős adminisztratív teherrel fosztva meg az kft alapítókát.

Bár a módosítások értelmében az első ügyvezetők saját felelősségre tett nyilatkozatát már nem szükséges a bejegyzési kérelemhez csatolni, a Társasági törvény továbbra is előírja, hogy az ügyvezető kinevezése csak akkor válik joghatályossá, ha az érintett személy a megbízatást kifejezetten elfogadja. A megbízatás elfogadásával az ügyvezető egyben felelősséget vállal azért is, hogy megfelel a tisztség betöltéséhez szükséges törvényi feltételeknek.

Erre tekintettel a gyakorlatban továbbra is indokoltnak tekinthető egy olyan saját felelősségre tett nyilatkozat aláírása és benyújtása, amely egyrészt a megbízatás kifejezett elfogadását, másrészt pedig az ügyvezető törvényi alkalmassági feltételeinek fennállását igazolja.

A 265/2022. sz. törvény által bevezetett új módosítások szerint a regisztrációt követően a Kereskedelmi Jegyzékhivatal kiállítja a regisztrációs igazolást, amely tartalmazza a kereskedelmi nyilvántartásban szereplő sorszámot, az egyedi adóazonosító számot, EUID-t, valamint a nyilvántartó által kiadott következtetést, a tevékenység végzésére vagy folytatására vonatkozó engedélyről szóló, saját felelősségre tett standard nyilatkozatban szereplő adatok nyilvántartásba vételének eredményeként kiadott igazolásokat, valamint adott esetben a törvényben előírt egyéb dokumentumokat. Az igazolások és egyéb dokumentumok a kérelmező választása szerint elektronikus formában is kiállíthatók, minősített elektronikus aláírással ellátva. Kérelemre a kérelmezőnek kiállítható ezeknek a dokumentumoknak a másolata vagy hiteles másolata.

4.2.1.3. Gyakorlati példa: korlátolt felelősségű társaság online alapítása a román cégeljárásban

A román cégeljárás digitalizációjának gyakorlati működése jól szemléltethető egy korlátolt felelősségű társaság alapításának példáján keresztül. Az eljárás kiindulópontja a cégnév rendelkezésre állásának ellenőrzése és lefoglalása, amelyet a kérelmező a cégnyilvántartási hivatal által rendszeresített formanyomtatványon kezdeményezhet, több lehetséges cégnév megjelölésével. A névfoglalás eredménye ezt követően az alapítási iratanyag részévé válik.

A bejegyzési kérelem benyújtásakor a kérelmezőnek a társaság alapító okiratát kell csatolnia, valamint azokat az iratokat is, amelyek a társaság nyilvántartásba vételéhez, adóügyi regisztrációjához és működésének engedélyezéséhez szükségesek. Ilyen különösen az adóügyi nyilvántartásba vételre vonatkozó melléklet, a működési feltételek teljesítésére

vonatkozó saját felelősségre tett nyilatkozat (amelyben fel kell tüntetni a társaság által engedélyezni kért tevékenységi köröket), a székhely használati jogát igazoló okirat, az alapítók és tisztségviselők személyazonosító okmányai, valamint a tényleges tulajdonosra vonatkozó nyilatkozat. A román szabályozás egyik gyakorlati sajátossága, hogy a kérelmező által benyújtott iratanyag összeállítása és továbbítása fizikailag a területi kereskedelmi jegyzékhivataloknál vagy elektronikus környezetben is megtörténhet.

A digitalizáció ebben az eljárásban nem azt jelenti, hogy a társaságalapítás teljesen elszakadna az okirati bizonyítástól. Éppen ellenkezőleg: az online benyújtás mellett is fennmarad az alapítási dokumentumok formai és tartalmi jelentősége. A különbség abban áll, hogy a kérelmet és az azt alátámasztó iratokat a kérelmező elektronikus úton is továbbíthatja, feltéve, hogy azok a törvény által előírt elektronikus formában állnak rendelkezésre. Elektronikus benyújtás esetén a kérelmet és a mellékleteket minősített elektronikus aláírással kell ellátni.

A bejegyzési eljárás iratalapú jellegét erősíti, hogy a kérelmet a *registrator* az iratok alapján bírálja el. A jogszabály szerint a kérelem elbírálására főszabály szerint egy munkanapos határidő irányadó, azonban amennyiben a benyújtott iratok hiányosak, nem felelnek meg a törvényi követelményeknek, vagy a kérelem elbírálásához további információk, illetve dokumentumok szükségesek, a registrator legfeljebb 15 naptári napos hiánypótlási határidőt állapíthat meg. Ha a kérelmező a hiányokat e határidő lejárta előtt pótolja, kérheti az elbírálási időpont előrehozását; a hiánypótlás elmulasztása ugyanakkor a kérelem elutasítását vonja maga után.

A rendszer tehát gyors és elektronikus ügyintézési lehetőséget biztosít, de nem mellőzi a törvényességi ellenőrzést. Ennek jelentősége különösen azért emelhető ki, mert a hiányos kérelem vagy a kötelező mellékletek hiánya a bejegyzési kérelem elutasításához vezethet.

Az eljárás digitalizált jellegét az is mutatja, hogy bizonyos adatok beszerzése már nem a kérelmezőt terheli. A fiskális előéletre vonatkozó információkat az illetékes cégnyilvántartási hivatal hivatalból szerzi be az adóhatóságtól. Ez a megoldás a digitalizált cégeljárás egyik fontos gyakorlati előnye, mivel csökkenti a kérelmező adminisztratív terheit, és egyúttal az állami nyilvántartások közötti adatkapcsolatok jelentőségét is érzékelteti.

A bejegyzési kérelem elektronikus úton, az ONRC online szolgáltatási felületén vagy elektronikus levél útján (emailben) is benyújtható. Ahogy már jeleztük, a román szabályozás ugyanakkor nem teszi kizárólagossá az elektronikus csatornát, mivel a kérelem személyesen, postai vagy futárszolgálati úton is előterjeszthető. Ez a megoldás átmeneti jellegű digitalizációs modellt tükröz: a rendszer már lehetővé teszi az online ügyintézkést, de még nem szakít teljesen a hagyományos benyújtási formákkal.

A bejegyzési kérelem elbírálását követően a registrator végzése a Cégnilyvántartás Elektronikus Közlönyében kerül közzétételre, a jogi személy bejegyzéséről szóló végzés kivonata pedig a Románia Hivatalos Közlönyének IV. részében jelenik meg. A nyilvánosság biztosítása tehát szintén digitalizált és hagyományos közzétételi elemek együttes alkalmazásával valósul meg.²⁵⁴

Ez a gyakorlati példa jól mutatja a román cégeljárás digitalizációjának sajátos karakterét. A társaságalapítás ma már elektronikus úton is lebonyolítható, azonban a digitalizáció nem a bejegyzési eljárás teljes automatizálását jelenti. Az eljárás továbbra is iratközpontú, a kérelmező felelőssége a benyújtott adatok és dokumentumok jogszerűségéért fennmarad, a registrator pedig dokumentumok alapján végzi el a törvényességi kontrollt. A román modell ezért inkább digitalizált nyilvántartási eljárásként írható le, amelyben az elektronikus ügyintézés a hagyományos törvényességi garanciák mellett érvényesül.

4.2.1.4. A változásbejegyzési eljárás

A társaság működése során bekövetkező valamennyi jogilag releváns változást kötelező bejegyezni a cégnilyvántartásba. A román cégnilyvántartási rendszerben a változásbejegyzési eljárás (*înscrierea de mențiuni*) műveleteit, a 265/2022. sz. törvény a bejegyzés („*înregistrare*”) fogalma alatt kifejezetten nevesíti, amelyek magukban foglalják mindazon aktusok és tények bejegyzését, amelyek tekintetében a jogszabály közzétételi vagy nyilvántartási kötelezettséget ír elő.²⁵⁵

²⁵⁴ ONRC: *Documentele necesare pentru înregistrarea în registrul comerțului, înregistrarea fiscală și autorizarea funcționării societății în nume colectiv, în comandită simplă și cu răspundere limitată*, elérhető: <https://www.onrc.ro/index.php/ro/inmatriculari/persoane-juridice/nume-colectiv>, megnyitva: 2026. április 22-én.

²⁵⁵ 265/2022. sz. törvény, 3. cikk (1) bekezdés b) pont 4. alpont.

A változásbejegyzési eljárás tárgya rendkívül széles: ide tartoznak különösen az alapító okirat módosításai, a társaság szervezeti struktúrájában bekövetkező változások (például ügyvezetők, igazgatók kinevezése vagy visszahívása), a székhely vagy telephely módosítása, a tevékenységi kör változása, valamint a társaság jogállását érintő események (például felszámolás, átalakulás, fizetéseképtelenségi eljárás megindítása).

Az eljárás a bejegyzési kérelem benyújtásával indul, amelyet a törvény által meghatározott személyek – így különösen a társaság képviselője vagy meghatalmazottja – terjeszthetnek elő. Ezen eljárások során a *registrator* ismételten jogszerűségi kontrollt gyakorol, és dönt a változások nyilvántartásba vételéről: vizsgálja a benyújtott dokumentumok formai és tartalmi megfelelőségét, valamint azt, hogy a változás megfelel-e a vonatkozó jogszabályi előírásoknak.²⁵⁶

A bejegyzett változások közzététele A Cégnylvántartás Elektronikus Kiadványa (*Buletinul electronic al registrului comerțului*), illetve bizonyos esetekben a Hivatalos Közlöny (*Monitorul Oficial*) útján történik, amely biztosítja a nyilvánosságot és a harmadik személyek védelmét.²⁵⁷

Kiemelendő továbbá, hogy a változásbejegyzési eljárás teljes mértékben integrálódik az elektronikus ügyintézés rendszerébe: a kérelmek benyújtása, az iratok kezelése és a határozatok közlése egyaránt történhet elektronikus úton, minősített elektronikus aláírás alkalmazásával.²⁵⁸

4.2.1.5. A megszűnés és törlés (radiere) nyilvántartása

A cégnylvántartásból való törlés (*radiere*) a gazdasági szereplő jogi létezésének megszűnését tükröző végső nyilvántartási aktus. A törlés rendszerint a társaság megszűnését követően kerül sorra, azonban bizonyos esetekben – például törvényben meghatározott okokból vagy hatósági intézkedés nyomán – ettől eltérő módon is bekövetkezhet.

A törlés szintén a bejegyzési eljárás egyik formájának minősül, amelyet a *registrator* határozata, illetve adott esetben bírósági döntés alapoz meg²⁵⁹. A *registrator* ebben az

²⁵⁶ Uo., 30. cikk a), d), f) pont.

²⁵⁷ Uo., 15–16. cikk.

²⁵⁸ Uo., 6. cikk (1) bek., 3. cikk (1) o)–q) pont.

²⁵⁹ Uo., 5. cikk (1) bek.

eljárásban is ellenőrzi a törléshez szükséges jogi feltételek fennállását, különös tekintettel arra, hogy a társaság megszűnésére vonatkozó eljárások (például felszámolás vagy végelszámolás) szabályszerűen lezárultak-e.

A törlés nyilvántartásba vételével a társaság státusza a cégnyilvántartásban „radiatã”-ra változik, amely egyértelműen jelzi a gazdasági szereplő megszűnését²⁶⁰. E státuszváltozás a nyilvánosság számára is hozzáférhető, így biztosítva a jogbiztonságot és a gazdasági forgalom átláthatóságát.

A törléshez kapcsolódó adatok megőrzése ugyanakkor nem szűnik meg azonnal: a cégnyilvántartás és a kapcsolódó rendszerek (például a tényleges tulajdonosi nyilvántartás) meghatározott ideig továbbra is hozzáférhetővé teszik az érintett társaságra vonatkozó információkat²⁶¹. Ez különösen fontos a múltbeli jogviszonyok ellenőrizhetősége és a hatósági eljárások szempontjából.

Az elektronikus működés e területen is meghatározó: a törléshez kapcsolódó kérelmek, határozatok és közzétételek digitális formában kerülnek feldolgozásra és publikálásra, biztosítva a gyors és egységes információáramlást mind nemzeti, mind uniós szinten²⁶².

A nyilvántartásban a társaság státusza (pl. működő, felszámolás alatt álló, megszűnt) folyamatosan nyomon követhető.

Összességében látható, hogy a 265/2022. sz. törvény egyik legfontosabb újítása, hogy a román cégeljárás egészét az elektronikus működés irányába szervezi.

A rendszer része az online szolgáltatási portál, amelyen keresztül a kérelmek benyújthatók, az adatok lekérdezhetők, és a dokumentumok elektronikus formában hozzáférhetők. Emellett a román cégnyilvántartás kapcsolódik az európai cégnyilvántartási rendszerekhez (BRIS), biztosítva a határokon átnyúló információcserét.

A digitalizáció tehát a cégeljárás szerkezeti alapelvénév vált: egyszerre szolgálja az eljárás gyorsítását, az adminisztratív terhek csökkentését, valamint a jogbiztonság és a transzparencia növelését.

²⁶⁰ Uo., 3. cikk (1) i) pont.

²⁶¹ Uo., 18. cikk (3) bek.

²⁶² Uo., 6. cikk, 9. cikk.

4.2.1.6. Következtetés a cégeljárás vizsgált szabályozását illetően

Ami a 265/2022. sz. törvény egyes rendelkezéseinek elemzését illeti, érdemes leszögezni, hogy olyan elméleti és gyakorlati kihívásokat tartogat a jogszabály, amelyeket a tanulmányban semmiképpen sem lehet kimeríteni. A 265/2022. sz. törvény rendelkezései nagyban csökkentik a cégalapítással kapcsolatos, a cégnyilvántartás előtti formalitásokat, és azért fogadták el, mert nagy szükség mutatkozott a romániai vállalkozások indítására és működtetésére vonatkozó szabályozási keret egyszerűsítésére, illetve az EU digitalizációs irányelve is sürgette a reformot ezirányba.

A jelenlegi jogalkotási időszak egyik legfontosabb eleme tehát a társasági jog területén a kereskedelmi nyilvántartásba való bejegyzés egyszerűsítése. Ezt a célt olyan intézkedésekkel éri el a jogalkotó az új törvényen keresztül, mint: az összes alaki követelmény online hozzáférhetősége a cégalapítás, a nyilvántartásba vétel és az információszerzés tekintetében, a nyilvántartásba vételi eljárások összekapcsolása a természetes és jogi személyek valamennyi kategóriájával, platformok létrehozása és a rendszerek összekapcsolása az európai e-igazságügyi portállal stb.

Franz Klein osztrák jogász 1890/91-ben megfogalmazta a polgári perrel kapcsolatos elvárásait, röviden: gyors, olcsó és egyszerű eljárás. Klein után több mint 130 évvel, ugyanazon elvárásokat fogalmazhatjuk meg a tanulmányban többek között tárgyalt cégbejegyzési eljárással kapcsolatban. Már- már jogelméleti mélységű, mégis közhelyszerű probléma a társasági jog kapcsán, hogy miként egyeztethető össze a kiszámítható jogi szabályozás a gazdasági viszonyok gyors változásával. Nyilvánvaló, hogy figyelemmel kell lennie a jogalkotónak a nemzetközi és európai gazdasági és társasági folyamatokra, azonban a külföldi minták átvétele, a kapkodás és a gyakorlat – tehát a területi hivatalok munkatársai, és az ügyvédek, vállalati jogtanácsosok – véleményének kikérése nélkül a fentebb bemutatott aggályos szabályozásokat eredményezi, még ha a szándék megalapozott és időszerű is. Egyetértünk tehát azokkal a szakvéleményekkel, akik szerint szükséges a praxis bevonása a jogalkotásba a jövőben tervezett módosítások hatásainak pontosabb felmérése érdekében.

Úgy gondoljuk, hogy a jogi hivatásrendek érdekképviselői szervein (például az ügyvédi, közjegyzői kamarákon) keresztül, lehetőség kínálkozik az egységes "gyakorlati" állásfoglalás kialakítására a jogalkotással kapcsolatban, a gyakorló jogászok valós

részvételével és meghallgatásával. Ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy a gyakorlatnak a jelenleg fennálló dilemmákkal sürgősen kell szembenéznie, mivel a "*jogalkalmazói kényszerhelyzetben*", eleget kell tenniük az ügyfelek cégalapítási és egyéb, a céget érintő módosítási, átstrukturálási kérelmeknek.²⁶³

Mégis a kereskedelmi nyilvántartásról szóló új törvény tartalmát elemezve kijelenthető pozitívum, hogy az összes kereskedelmi nyilvántartási formáság online hozzáférhetővé vált és a bejegyzési eljárás jelentősen egyszerűsödött, hatékonyabbá vált.

4.2.2. A társasági jognyilatkozatok digitalizációja

4.2.2.1. Elektronikus írásbeliség, illetve részleges standardizáció

A 2020 utáni pandémiás időszakot követően, az elektronikus aláírás kényelmes alternatívájává vált a kézzel írott dokumentumoknak bizonyos vállalkozói és szakmai körökben, amelyet az állami hatóságok is széles körben elismernek.²⁶⁴

A fentebb említettek szerint, a digitalizáció hatására egyre gyakoribb az elektronikus úton megkötött szerződések száma, változnak a szerződéskötési szokások, és megnyílik az okos szerződések világának lehetősége. Ezenfelül kibővül azoknak a szerződéstípusoknak a köre, amelyeket elektronikus úton lehet megkötni, beleértve az áruk adásvételét a biztosítási szerződéseket, személyszállítási, szórakoztatóipari, kulturális szolgáltatási szerződéseket, stb.²⁶⁵

Az elektronikus szerződéskötések legelterjedtebb formája az, amikor egy vállalkozás saját honlapján vagy az úgynevezett online piacereken (mint például a eMag, Ali Express, eBay stb.) keresztül köt szerződést. Az online piacterek olyan digitális platformok, ahol az üzemeltető lehetővé teszi más vállalkozásoknak vagy akár magánszemélyeknek, hogy termékeiket vagy szolgáltatásaikat ott kínálják és kössenek szerződéseket. Ebben az esetben

²⁶³ RIM Zsuzsanna Dorina, KOLLÁR Pál: A cégeljárás múltja és jelene: a szabályozás háttere és gyakorlati problémái, *Magyar Jog*, 2008/3., 158-167.

²⁶⁴ Valentyn S. SHCHERBYNA, Viktoriia V. RIEZNIKOVA, Valeria V. RADZYVILIUK, Svitlana I. BEVZ, Iryna M. KRAVETS: *Problems of Concluding Business Contracts in Electronic Form* (Az elektronikus formában történő üzleti szerződéskötés problémái), *Linguistics and Culture Review*, 5(S2), Kyiv, 2021, 751-763, Elérhető: <https://lingcure.org/index.php/journal/article/view/1417>, megnyitva: 2025.09.12-én.

²⁶⁵ A kereskedelmi jogot is érintő, a digitalizációs fejlődéssel kapcsolatos általánosabb jogkérdésekről lásd PÁZMÁNDI Kinga: *Digitalizáció, technológiai fejlődés, jogi paradigmák*, *Gazdaság és Jog*, 2018/12, 10-14.

az online piactér közvetítőként működik. Az elektronikus szerződéskötés harmadik legelterjedtebb formája az elektronikus levelezés útján történő megállapodások.²⁶⁶

Az elektronikus szerződés fogalma tükrözi a belépést ebbe a digitális szférába, új lehetőséget teremt arra, hogy a szerződő felek a távolból megkössenek egy jogügyletet, még akkor is, ha az interakcióra, szerződés egyeztetésre nem "szemtől szembe" került sor.²⁶⁷

2002-ben Románia elfogadta az elektronikus kereskedelemről szóló 365/2002. számú törvényt, amely szabályozza az információs társadalom szolgáltatóinak kötelezettségeit, rögzíti az elektronikus úton kötött szerződések érvényességének elvét, és meghatározza az információs társadalom szolgáltatásainak korlátait.²⁶⁸

A jelen értekezés tekintetében az elektronikus jognyilatkozattétel és szerződéskötés lehetőségének szempontjából egyik fontos kérdés a társasági alapító okirat / társasági szerződés megkötésének lehetősége elektronikus formában. Ugyanakkor említést érdemel az elektronikus cégeljárás (bejegyzési, módosítási és megszüntetési) során felhasználandó egyéb saját felelősségre adott ügyvezetői nyilatkozatok, formanyomtatványok és kérvények digitális formában történő elékészítése is. A társaság közgyűlési határozatainak, egyedüli tulajdonosi döntéseinek, ügyvezetői / igazgatósági döntéseinek elektronikus úton történő meghozataláról „A társaság legfőbb szervi döntéseinek digitalizációja” alfejezetben szólunk bővebben.

Ahogy korábban jeleztük, amennyiben a társasági tőkébe jegyzett javak között nem található ingatlan, az alapító okirat alakisági követelménye a magánokirati forma.

„Az ONRC (Oficiul Național al Registrului Comerțului - Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal) honlapján és online szolgáltatási portálján a 31/1990. sz. társasági törvény által szabályozott társasági formák esetében az online alapítási eljárás során használandó társasági szerződés formanyomtatványokat biztosít a kérelmezők számára. Az alapító okirat

²⁶⁶ BARTA Judit: *Az EU által meghirdetett digitális forradalom hatása a kereskedelmi jog egyes területein: szerződések, fogyasztóvédelem, gazdasági verseny, gazdasági társaságok*, MJSZ, 3. Különszám, 2020, 14-26.

²⁶⁷ Dermina-Petronela DANCIU: *Particularitățile contractului încheiat prin mijloace electronice* (Az elektronikus úton megkötött szerződés sajátosságai), Juridice.ro, 09.05.2023, elérhető: https://www.juridice.ro/682544/particularitatile-contractului-incheiat-prin-mijloace-electronice.html#_ftn3, megnyitva: 2026.02.26-án.

²⁶⁸ Mihaela TUDORACHE: *Contractul încheiat prin mijloace electronice. În reglementarea din Noul Cod civil* (Az elektronikus úton kötött szerződés az új Polgári Törvénykönyv szabályozásában), C.H. Beck kiadó, Bukarest, 2013, 7-10.

szabványos formanyomtatványát az ONRC javaslatára az igazságügyi miniszter rendeletben hagyja jóvá" - olvasható a cégnyilvántartásról szóló új romániai törvényben.

Az elektronikus úton történő bejegyzési mechanizmus kihasználása érdekében az Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal a honlapján és az online szolgáltatási portálon a kérelmezők rendelkezésére bocsátja az online alapítási eljárás során használandó alapító okiratok szabványos formanyomtatványait²⁶⁹.

Így mind a szabványos záradékokat tartalmazó alapító okiratminták és egyéb szabványos formanyomtatványok, mind a kérelemminták rendelkezésre állnak az online alapítási, bejegyzési és működési/üzletengedélyezési eljárás során történő használatra²⁷⁰. Mindezek a dokumentumok közvetlenül a platformon keresztül tölthetők ki.

A román online alapítási eljárásban alkalmazott szabványos formanyomtatványok ezért nem pusztán adminisztratív segédletek, hanem a digitalizált cégeljárás standardizációs eszközei is. Előnyük, hogy egyszerűsítik az alapítási dokumentáció elkészítését és megkönnyítik az ONRC általi formai ellenőrzést; korlátjuk ugyanakkor, hogy az egyedi társasági struktúrák vagy összetettebb alapítói megállapodások esetén a személyre szabott alapító okirat továbbra is szükséges lehet.

Ha a társasági szerződés elektronikus úton történő megkötésének lehetőségét választják, az ONRC által biztosított formanyomtatványt (vagy akár egyéni készítésű, nem szabványosított, hanem személyre szabott társasági szerződést/alapító okiratot) a társaság valamennyi alapítójának vagy képviselőjének elektronikus úton, minősített elektronikus aláírással kell aláírnia. A tagok/résztvényesek papír alapon is aláírhatják a társaság új vagy aktualizált alapító okiratát és a digitalizált (szkennelt) okiratot a cégbejegyzési eljárást végző képviselő is elláthatja elektronikus aláírással, az okirat pedig ilyen formában benyújtható az Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal digitális ügyfélkapuján keresztül.

A lehető legegységesebb digitális létesítő/alapító okirat (amely egy online formanyomtatvány formájában is letölthető tehát) mellett szóló érveket (egyszerűsítés az érdekelt személyek számára, hozzáférhetőség javítása, standardizációból származó előreláthatóság és kiszámíthatóság) elhalványítja (vagy legalábbis árnyalja), hogy annak

²⁶⁹ 42. cikk (1) bekezdés a 265/2022. sz. törvényből.

²⁷⁰ 42. cikk (1) bekezdés a 265/2022. sz. törvényből.

szabványosított záradékai nem fogják megoldani a szerződő partnerek, társasági tagok, között felmerülő félreértések vagy egyesek kizárásának problémáját. Felvetődik ugyanakkor a kérdés, hogy ez a szabványosított formanyomtatvány akár az akaratnyilvánítási hiba is lehet a szerződő partnerek között? A 265/2022. sz. törvény sajnos nem csak a kereskedelmi nyilvántartásba való bejegyzéseket egyszerűsíti, hanem pont ezen egyszerűsítési folyamat hozományaként, a szükséges és hasznos záradékokat eltávolítja a szabványosított társasági szerződésből. Ez a jogszabályi újítás tehát leegyszerűsíti a társasági jogi gondolkodást, de nem egyszerűsíti a társaság üzletmenetét.²⁷¹

További kérdőjeles megoldása az új jogszabálynak, hogy az alapító okiratot a kereskedelmi jegyzékhivatal munkatársai készíthetik el. Mivel tehát társasági szerződést / létesítő okiratot is elkészítheti, ami valódi jogsegély szolgáltatásnak minősül, ez azt jelenti, hogy egy fontos részterületet vesznek el a magán, vállalkozói szféra jogtanácsosaitól, különösen az ügyvédtől, és átadják a Kereskedelmi Jegyzékhivatal jogi szolgáltatának. Az egyszerűsítés és a hatékonyság növelésének jogalkotói vágya tehát a társaságok alapító okiratainak jogbiztonságát és a kereskedelmi nyilvántartás hitelességét veszélyezteti.²⁷²

Olyan visszás helyzet alakulhat ki, hogy egy ügyvéd által megszerkesztett és összeállított komplexebb alapító okiratot a Kereskedelmi Jegyzékhivatal nem fogad el, az ott dolgozó nyilvántartó hibásnak értékeli, mivel az eltér a szabványosítottan kitölthető standard dokumentumtól. Így bizonyos szakemberek véleménye szerint, 265/2022. sz. törvény elfogadása előtt, ezt a kérdést szakmai vitára kellett volna bocsájtani.²⁷³

²⁷¹ Alexandru RĂȚOI: *Noua lege a Registrului Comerțului - între digitalizarea instituției și problemele agenților economici* (Az új cégnylvántartási törvény – az intézmény digitalizációja és a gazdasági szereplők problémái között), Bursa.ro, 2022 november 24, elérhető: <https://www.bursa.ro/noua-lege-a-registrului-comertului-intre-digitalizarea-institutiei-si-problemele-agentilor-economici-23263846>;

²⁷² SÁRKÖZY Tamás: *Merre tovább társasági jog (A cégtörvény módosítása után)*, Gazdaság és Jog 2007/9. 3-7.

²⁷³ Vasile NEMEȘ: *Noua lege a Registrului Comerțului - între digitalizarea instituției și problemele agenților economici* (Az új cégnylvántartási törvény – az intézmény digitalizációja és a gazdasági szereplők problémái között), Bursa.ro, 2022 november 24, elérhető: <https://www.bursa.ro/noua-lege-a-registrului-comertului-intre-digitalizarea-institutiei-si-problemele-agentilor-economici-23263846>.

4.2.2.2. Az elektronikus aláírás szerepe az online bejegyzési eljárásban, illetve a társasági jognyilatkozattételben és döntéshozatalban.

Amint azt a 265/2022. sz. törvény. 82. cikkely 2. bekezdése aláhúzza, „A bejegyzési kérelmet holografikusan vagy minősített elektronikus aláírással kell aláírni. A létesítő okiratot, beleértve a létesítő okirat szabványos formanyomtatványát is, holografikusan vagy minősített elektronikus aláírással kell aláírnia valamennyi alapítónak vagy hagyományos képviselőjüknek”

Továbbá azt is rögzíti a törvénytövege, hogy az elektronikus aláírás akkor is használható, ha a bejegyzési kérelmeket alátámasztó dokumentumokat közjegyzők vagy ügyvédek készítik:

„Ha a bejegyzési kérelmek alátámasztására benyújtandó dokumentumokat, beleértve a létesítő okiratot is, közjegyzők vagy ügyvédek készítik, akkor a szakember kérésére a bejegyzési kérelmeket és a kísérő dokumentumokat elektronikus úton, a bejegyzést kérő személyazonosságát igazoló minősített elektronikus aláírással továbbíthatják a cégnyilvántartási hivataloknak.”

A saját felelősségre adott nyilatkozatok (mint például az ügyvezetők nyilatkozata a megbízatás elfogadásáról, a működés/üzletvitel feltételeinek teljesítéséről szóló nyilatkozat) tekintetében a 265/2022. sz. törvény előírja, hogy azok magánokiratba is foglalhatóak, és ilyen formában lehet őket kereskedelmi nyilvántartáshoz benyújtani, ugyanakkor megküldhetőek postai úton, futárszolgálattal vagy elektronikus úton, elektronikus minősített aláírással ellátva.²⁷⁴ Így az ilyen típusú saját felelősségre adott nyilatkozatok magánokirat formájában történő benyújtásának lehetősége állandóvá válik. Eredetileg, ezeket a saját felelősségre adott nyilatkozatokat csak közokirati formában lehetett benyújtani, majd ezt az állapotot előbb kényszerűségből módosította a román jogalkotó 70/2020-as sürgősségi kormányrendelet²⁷⁵ által amely a Covid-19 pandémiás kontextusban 2020. május 15-től bevezette, hogy a kereskedelmi jegyzékhez benyújtandó nyilatkozatoknak lehet magánokirati vagy elektronikus formájuk, és minden további alaki követelmény nélkül,

²⁷⁴ 84. cikk (4) bekezdés a 265/2022. sz. törvényből.

²⁷⁵ A 2020. május 14-i 70. sz. sürgősségi rendelet a SARS-CoV-2 koronavírus terjedése okozta járványügyi helyzettel összefüggésben 2020. május 15-től kezdődően egyes intézkedések szabályozásáról, egyes határidők meghosszabbításáról, az adótörvénykönyvről szóló 227/2015. számú törvény, az 1/2011. számú nemzeti oktatási törvény, valamint más normatív aktusok módosításáról és kiegészítéséről-A Hivatalos Közlöny 394. Számában, 2020. május 14-én jelent meg, és 2020. május 15-án lépett hatályba.

elektronikus úton, minősített elektronikus aláírással, postai úton vagy futárszolgálat útján is benyújthatóak a Kereskedelmi Jegyzékhivatalhoz.

A 206/2021 sz. törvény által²⁷⁶ pedig az előbb említett szabályt időben kiterjesztették a pandémiás készültségi állapot teljes idejére, illetve a készültségi állapot megszűnését követő 1 évre.

Ezután a magánokirati forma elégségessége került a 265/2022. sz. törvény által permanens rögzítésre, amely az eljárás további egyszerűsítése miatt különösen üdvözlendő, mind az üzleti élet szereplői, mint a társasági joggal foglalkozó ügyvédi hivatást és jogtanácsosságot gyakorló szakemberek által. Természetesen amennyiben az online bejegyzési forma mellett döntenek az érintett szereplők, ezen saját felelősségre tett nyilatkozatokat is minősített aláírással kell ellátni, a kereskedelmi nyilvántartás online jegyzékébe való feltöltéshez.

Amint azt fentebb prezentáltuk, az elektronikus aláírások, különösen a minősített elektronikus aláírások kulcsszerepet játszanak az elektronikus jognyilatkozat érvényességében, a társaság digitális döntéshozatalban, valamint a kereskedelmi nyilvántartásban történő online bejegyzések előfeltételeként értékelhetők.

Ennek oka elsősorban, hogy az elektronikus úton megtett jognyilatkozatok és megkötött szerződések, valamint a hagyományos papír alapon megtett jognyilatkozatok és megkötött szerződések (szkennelt pdf. formátumban) akkor tölthetők fel a Kereskedelmi Jegyzékhivatal digitális rendszerébe, ha a nyilatkozó vagy az eljáró ügyvéd/közjegyző rendelkezik olyan elektronikus aláírással, amely joghatásában azonos a személyesen tett aláírással. Tekintsük át ezeknek az elektronikus aláírásoknak a hátterét és azt is, hogy milyen feltételeknek kell megfeleljenek ahhoz, hogy a fent említett szerepüket betöltsék:

Az elektronikus okirat és elektronikus aláírás nemzetközi kereskedelembe betöltött fontos szerepét jelzi, hogy jelentős nemzetközi szervezetek (mint például az OECD, UNCITRAL, ICC, stb.) foglalkoztak a kérdéssel és készítettek különböző jellegű dokumentumokat (modelltörvényeket, cselekvési terveket).²⁷⁷

²⁷⁶ A 2021. július 19-i 206. sz. törvény a kereskedelmi nyilvántartás területén hozott intézkedésekről szóló 195/2020. sz. sürgősségi kormányrendelet jóváhagyásáról - A Hivatalos Közlöny 715. Számában, 2021. július 20-án jelent meg, és 2021. július 23-án lépett hatályba.

²⁷⁷ pl. OECD Action Plan for Electric Commerce; UNCITRAL: Modell Law on Electric Commerce, 1996.; ICC: The General Usage in International Digitally Ensured Commerce.

Az elektronikus okiratok alkalmazásának elterjedését elsősorban a gazdasági szektor generálta az e-kereskedelem és az e-kontraktusok által, a fejlődés azonban nem hagyhatta érintetlenül a közhatalmi szektort sem. A magánszektor igénye – a kormányzati célkitűzésekkel találkozva, és arra hatva – begyűrűzött a közigazgatásba és az igazságszolgáltatásba is: például az itt elemzett elektronikus cégeljárás formájában.

Ami a romániai belső szabályozást illeti, 2001-ben Románia elfogadta az elektronikus aláírásról szóló 455/2001. számú törvényt (a továbbiakban „455/2001 sz. törvény”)²⁷⁸, melynek ráncfelvarrását a jelen értekezésben, az európai uniós szabályozást elemző fejezetben tárgyalt eIDAS Rendelet biztosított. Ez meghatározza az elektronikus aláírás fogalmát, és szabályozza az elektronikus okirat jogállását, az elektronikus aláírás hitelesítésének feltételeit és a hitelesítésszolgáltatók felelősségét.

Az elektronikus aláírásról szóló 455/2001. sz. törvény 5. cikke szerint az olyan elektronikus formátumú dokumentum, amelyhez kiterjesztett elektronikus aláírást csatoltak vagy logikailag társítottak, mely egy minősített tanúsítványon alapul és amelyet nem függesztettek fel vagy nem vontak vissza, illetve elektronikus aláírás létrehozására szolgáló biztonságos eszközzel hoztak létre, feltételei és hatásai tekintetében egy magánokirathoz azonosnak minősül.

Amint azt az európai uniós fejezetben taglaltuk, az alábbi elektronikus aláírás típusokat különböztethetjük meg:

- Egyszerű/Standard Elektronikus Aláírás (SES – románul: *semnătură electronică standardă*)
- Fokozott Biztonságú Elektronikus Aláírás (AES – románul: *semnătură electronică avansată*) és
- Minősített Elektronikus Aláírás (QES – románul: *semnătură electronică calificată*).

Annak igénye nélkül, hogy minden aláírási típus részletes bizonyító erejét vizsgáljuk, ezen aláírási formák közül a bizonyítási jellegüket tekintve a QES – Minősített Elektronikus Aláírás az egyetlen olyan aláírási forma, amelynek joghatása – vélelmezetten - megegyezik a kéziratos aláírásokéval és ezáltal magánokiratot hoz létre.

²⁷⁸ Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 429 din 31 iulie 2001.

Ugyanakkor, szintén a fent említett releváns román törvény írta elő, hogy aki fokozott biztonságú elektronikus aláírássra hivatkozik (AES – amely nem rendelkezik minősítéssel), az viseli a bizonyítási terhet is annak igazolására, hogy az megfelel a 455/2001. sz. törvény támasztotta feltételeknek.

4.2.2.3. A román elektronikus aláírási szabályozás új keretei – a 214/2024. sz. törvény jelentősége

A román elektronikus aláírási szabályozás fejlődésében meghatározó jelentőségű változást eredményezett a 214/2024 sz. törvény²⁷⁹. A jogszabály új, egységes szabályozási keretet hozott létre az elektronikus aláírások, az elektronikus időbélyegzés és a bizalmi szolgáltatások területén, egyidejűleg hatályon kívül helyezve a korábbi fragmentált szabályozást, különösen a 455/2001. sz. elektronikus aláírásról szóló törvényt, valamint a 451/2004. sz. időbélyegzési törvényt.

A 214/2024. sz. törvény elfogadásának egyik legfontosabb indoka az volt, hogy a korábbi román szabályozási keret – különösen a 455/2001. sz. elektronikus aláírásról szóló törvény és a 451/2004. sz. időbélyegzési törvény – a technológiai fejlődéshez képest részben elavulttá vált. A korábbi szabályozást a gyakorlatban számos kritika érte, különösen a normák fragmentáltsága, az elsődleges és másodlagos jogforrások közötti koherencia hiánya, valamint az eIDAS-rendelet rendszerével való nem teljes körű összhang miatt.

Az új törvény egyik legfontosabb sajátossága, hogy közvetlenül az eIDAS-rendeletre épül, és annak romániai alkalmazási keretét teremti meg. A szabályozás deklarált célja főleg a digitális jogügyletek joghatásainak egységes és koherens rendezése. Ennek megfelelően a törvény kifejezetten kimondja, hogy valamennyi elektronikus aláírástípus joghatás kiváltására alkalmas és bizonyítási eszközként felhasználható a bíróságok előtt.

A jogszabály egyik legjelentősebb újítása az elektronikus aláírások differenciált joghatásainak részletes szabályozása. A törvény a minősített elektronikus aláírást a kézzel írott aláírással azonos joghatásúnak tekinti, összhangban az eIDAS-rendelet 25. cikkével. Emellett azonban a román jogalkotó jelentősen kibővítette a fokozott biztonságú elektronikus

²⁷⁹ Legea nr. 214 din 5 iulie 2024 privind utilizarea semnăturii electronice, a mărcii temporale și prestarea serviciilor de încredere bazate pe acestea, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 647 din 8 iulie 2024.

aláírás gyakorlati alkalmazhatóságát is. A törvény több olyan esetkört is meghatároz, amelyben a fokozott biztonságú elektronikus aláírás ugyanolyan joghatást vált ki, mint az kézi aláírás. Ilyen különösen, ha az aláírást minősített bizalmi szolgáltató vagy román állami szerv által kibocsátott tanúsítvány alapján hozták létre, illetve ha a felek kifejezetten elfogadják annak joghatását.

Különösen figyelemre méltó, hogy a törvény bizonyos esetekben az egyszerű elektronikus aláírás számára is biztosít teljes bizonyító erőt. Ez különösen kis értékű vagy vállalkozó felek közötti jogügyletek esetében jelenik meg, amennyiben a felek erről előzetesen megállapodtak. E szabályozási megoldás jól tükrözi a román jogalkotó pragmatikus megközelítését, amely a gazdasági forgalom digitalizációját kívánja elősegíteni.

A törvény további jelentős újítása az úgynevezett „zárt elektronikus rendszerek” (*sisteme electronice închise*) szabályozása. A jogalkotó elismeri azon belső digitális platformok jogi relevanciáját, amelyek meghatározott résztvevői körön belül működnek, és amelyek esetében a felek maguk határozhatják meg az alkalmazott elektronikus aláírások joghatását. Ez különösen releváns lehet társasági jogi, vállalatirányítási és belső corporate governance folyamatok során, például taggyűlési döntések, igazgatósági határozatok vagy belső vállalati dokumentáció digitális kezelése esetében.

A szabályozás egyértelműen a digitalizáció intézményesítésének irányába mutat az állami szektorban is. A törvény kötelezővé teszi a hatóságok számára az elektronikus dokumentumok elfogadását, továbbá előírja az elektronikus kommunikációs rendszerek és digitális azonosítási platformok integrációját. Emellett az állami szervek által kibocsátott fokozott biztonságú elektronikus aláírások több esetben kvázi-minősített státuszt kapnak, amely a román közigazgatási digitalizáció sajátos modelljét tükrözi.²⁸⁰

A 214/2024. sz. törvény jelentős társasági jogi vonatkozásokkal is rendelkezik. A 214/2024. sz. törvény bár nem a társasági jogi döntéshozatal digitalizációjának elsődleges szabályozási forrása, ugyanakkor jelentősége abban áll, hogy egységes és általános jogi keretet biztosít az

²⁸⁰ DURNESCU Mihaela: Legea 214/2024 – Noua lege a semnăturii electronice în România – Scurtă analiză din perspectiva activității notariale (Az elektronikus aláírás új szabályozása Romániában – rövid elemzés a közjegyzői tevékenység szemszögéből), *Notar de București*, anul XX nr. 90, Bukarest, 2026, elérhető: <https://notardebucuresti.ro/2024/10/01/legea-214-2024-noua-lege-a-semnaturii-electronice-in-romania-scurta-analiza-din-perspectiva-activitatii-notarialeseptembrie-2024>, megnyitva: 2026.05.13-án.

elektronikus dokumentumok, elektronikus aláírások és bizalmi szolgáltatások alkalmazásához. Ez közvetetten a társasági jog területén is releváns, mivel megerősíti a társasági dokumentumok elektronikus formában történő létrehozásának, aláírásának és bizonyításának jogi alapjait. Hasonló módosítások (elektronikus közgyűlési meghívó, elektronikus szavazás, digitális határozathozatal lehetősége) történtek az egyesületekre és alapítványokra vonatkozó szabályozásban is, amely tovább erősíti a digitálizáció térnyerését a román jogban a társasági és más jogi személyeken belüli döntéshozatal területén.²⁸¹

Dogmatikai szempontból a törvény különösen érdekes abból a szempontból, hogy miközben az eIDAS-rendelet technológiásemleges logikájára épül, a román szabályozás továbbra is viszonylag formalizált marad. A joghatások differenciálása részletes, sokszor kazuisztikus módon történik, és számos esetben konkrét technikai vagy intézményi feltételekhez kapcsolódik.

A korábbi szabályozási környezet gyakorlati bizonytalanságokat is eredményezett. Noha az elektronikus aláírások – különösen a minősített elektronikus aláírás – joghatásai elvileg már korábban is elismertek voltak, a gyakorlatban továbbra is elterjedt maradt a papíralapú dokumentumok szkennelése és elektronikus továbbítása. Ez ugyan a gazdasági forgalom szempontjából kényelmes megoldásnak bizonyult, ugyanakkor számos bizonyítási és jogbiztonsági kérdést vetett fel, különösen a dokumentum eredetisége, integritása és bizonyító ereje tekintetében.

A joggyakorlatban megjelentek olyan értelmezések is, amelyek szerint a kizárólag elektronikus aláírással ellátott, majd kinyomtatott dokumentum önmagában nem minősül megfelelően aláírt iratnak, amennyiben annak elektronikus hitelesítése utóbb nem ellenőrizhető. Bár ezek az álláspontok vitathatók, jól érzékeltetik, hogy a digitális dokumentumok bizonyító erejének megítélése a korábbi szabályozás alapján nem volt teljesen egységes.

²⁸¹ AVRAM Marieta: *Efectele juridice ale tipurilor de semnături electronice în lumina Legii nr. 214/2024* (Az elektronikus aláírások különböző típusainak joghatásai a 214/2024. számú törvény tükrében), Juridice.ro. elérhető: <https://www.juridice.ro/essentials/8225/effectele-juridice-ale-tipurilor-de-semnaturi-electronice-in-lumina-legii-nr-214-2024>, megnyitva: 2026.05.13-án.

A 214/2024. sz. törvény egyik legfontosabb célkitűzése éppen ezen bizonytalanságok csökkentése és egy átfogóbb, kiszámíthatóbb szabályozási keret kialakítása volt. A jogalkotó ennek érdekében egységes törvényi struktúrába integrálta az elektronikus aláírásokkal, időbélyegzéssel és bizalmi szolgáltatásokkal kapcsolatos alapvető szabályokat, valamint részletesebben meghatározta az egyes aláírástípusok joghatásait és bizonyító erejét.²⁸²

Úgy értékeljük, hogy az elemzés ezen pontján szükséges áttérnünk az elektronikus formában megkötött vagy papír alapon megkötött, de informatikai közegben tárolt (pl. szkennelt) társasági szerződés elfogadhatóságára.

4.2.2.4. Elektronikusan aláírt okirat és informatikai közegben tárolt okirat – különbségek a bizonyítási erő és elfogadhatóság terén

A román polgári perrendtartási törvénykönyv²⁸³ (a továbbiakban „RPP”) különbséget tesz az elektronikusan aláírt okirat és az informatikai közegben tárolt okirat között, meghatározva azok bizonyító erejét.

Az RPP szerint, amennyiben egy okirat informatikai eszközön rögzített, az adatokat reprodukáló informatikai dokumentum az okirat bizonyítási eszközének minősül, ha az érthető, és kellően megbízható garanciákat nyújt a dokumentum tartalmára és annak a személynek a személyazonosságára vonatkozóan, akitől az dokumentum származik.

Az RPP 283. cikkelyének megfelelően, az informatikai közegben tárolt okirat bizonyító erejének elismeréséhez, a rögzítésnek kellően komoly garanciákat kell biztosítania az elismeréshez. Ez a feltétel akkor minősül teljesítettnek, ha a rögzítés szisztematikusan és hiánytalanul történik, és ha a rögzített adatok védettek a módosítások és a hamisítás ellen, így az irat sértetlensége teljes mértékben biztosított. Ez a vélelem harmadik személyek felé is fennáll abban az esetben, ha a rögzítést szakember végzi.

²⁸² STĂTESCU Monica: UNGUREANU Simona, OLTEANU Daria, Semnătura electronică și serviciile de încredere: ce schimbă Legea 214/2024 (Az elektronikus aláírás és a bizalmi szolgáltatások – milyen változásokat hoz a 214/2024. számú törvény?), *Juridice. Ro*, elérhető: <https://www.juridice.ro/755282/semnatura-electronica-si-serviciile-de-incredere-ce-schimba-legea-214-2024.html>, megnyitva: 2026.05.13-án;

²⁸³ A 134/2010. sz. törvény, melyet 2012. augusztus 3-án tettek közzé Románia Hivatalos Közlönye I. részének 545. számában.

Az RPP 284. cikkelyében rögzített szabály az, hogy a felek között - hacsak a törvény másként nem rendelkezik – az informatikai közegben tárolt okirat, amíg az ellenkezője nem igazolódik, teljes bizonyító erővel rendelkezik.

Hangsúlyozandó azonban, hogy a törvényszöveg a dokumentum bizonyító erejére vonatkozik a jogviszonyban álló felek között, nem pedig harmadik személyekkel szemben.

Ezért az RPP 284. cikke (1) bekezdésének szövegéből közvetve, *per a contrario* értelmezés alapján következik, hogy az okirat harmadik személyekkel szemben nem ellenvethető, érvényesíthetetlen. Mit is takar az érvényesíthetlenség szankciója?

A szakirodalom a jogügyletek formájára vonatkozó szabályok be nem tartásának következményei kritériumával kapcsolatban azonosította, (i) a jogügylet érvényességéhez szükséges formát (*ad validitatem* vagy *ad solemnitatem* forma), amelynek be nem tartása a semmisség szankcióját vonja maga után, (ii) a jogügylet bizonyításához szükséges formát (*ad probationem* forma), amelynek következménye elvileg az, hogy a jogügylet más bizonyítási eszközzel való bizonyítása lehetetlen, és (iii) a harmadik személyekkel való ellenvethetőség/érvényesíthetőséghez szükséges formát, amelyek be nem tartása a jogügylet érvényesíthetlenség eredményezi a harmadik személyekkel szemben, akik jogosultak figyelmen kívül hagyni a tudomásukra nem hozott okiratot.²⁸⁴

A RPP írásbeliséget illető absztrahált és tagolt előírásainak, valamint az eIDAS-rendeletre is tekintettel elkülönült elektronikus aláírást szabályozó normáknak köszönhetően, a jogalkalmazási gyakorlat bizonytalan abban, hogy az elektronikusan megtett jognyilatkozat, mikor minősül írásbelinek. Nincs egyértelmű jogi szabályozás azt illetően sem, hogy az informatikai közegben tárolt okirat, vagyis papíralapú dokumentum elektronikus megküldése (nem hiteles másolat), elfogadható-e például bizonyítékként. Ez jelentős bizonytalanságot teremt a jelen tanulmány tárgyát képező, társasági szerződés informatikai közegben tárolt okirat gyanánti felhasználásának tekintetében is.

²⁸⁴ PEPTAN Rodica: *Forma Ad Validitatem, Forma Ad Probationem Şi Forma Ad Opozabilitatem În Contractul De Vânzare (A forma ad validitatem, a forma ad probationem és a forma ad opozabilitatem az adásvételi szerződésben)* Annals of the Constantin Brancusi University, Juridical Sciences Series, No 4/2015, 2015 december 30, elérhető a SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2802255> vagy <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2802255>, megnyitva: 2025.10.14-én.

Hiszen bár a minősített elektronikus aláírás hatékony eszköz és biztosra mehetnek vele a tagok a társasági szerződés megkötésekor, sok vállalat, illetve tag nem rendelkezik ilyennel. Ugyanakkor jelentős igény mutatkozhat arra, hogy egymástól térben távol lévő tagok kössék meg a társasági szerződést, nem a hagyományos módon – vagyis úgy, hogy minden tag jelen van az aláíráskor.

Ezért előfordulhat, hogy a tagok a társasági szerződések *inter partes* ellenjegyzéséhez folyamodnak - ez a távoli aláírás legegyszerűbb módja -, amely azt jelenti, hogy mindegyik fél aláírja ugyanannak a szerződésnek egy fizikailag külön álló, de azonos tartalmú változatát, a szerződés végleges változatát pedig elektronikus úton terjesztik (.pdf), minden fél kinyomtatja a szerződést, aláírja azt (lehetőleg minden oldalon), felírja a dátumot, és a beszkenelt, aláírt változatot elküldi a többi félnek. Ebben az esetben minden fél rendelkezik a szerződés egy eredeti példányával a saját aláírásával és egy olyan változattal/szkenelt másolattal, amely tartalmazza a másik fél/felek aláírását – informatikai közegben tárolva. Ezzel a módszerrel olyan szerződések is megköthetők, amelyeket a törvény szerint magánokirati formában kell létre hozni, illetve olyan szerződések, amelyekre a törvény nem ír elő formai követelményeket.²⁸⁵

Így elkerülhetőek a szerződések aláírásához szükséges személyes egyeztetések, találkozók, illetve megspórolható a szerződés eredeti példányainak postai/futárpostai úton történő szétküldéséhez szükséges idő. Javasolt azonban, a szerződések eredeti példányait, azaz azokat, amelyeken a felek nyomtatott formában aláírták, könnyen hozzáférhető módon őrizték meg. Hasznos tehát, az eredeti példányok postai / futárszolgálatlaltal történő megküldése. A felek aláírásával ellátott szkennelt változatokat a bíróságok felhasználhatónak kellene elismerjék a felek között esetlegesen felmerülő vitás esetekben, a felek kötelezettségeinek bizonyítására. Amennyiben a másik fél nem ismeri el sajátjának az informatikai közegben tárolt példányon lévő aláírást, a közel sem egységes joggyakorlati tapasztalatok alapján, a bíróság bekérheti a papír alapú okiratot – ha pedig az a perbeli fél aki

²⁸⁵ DRANCA Liliana, SUATEAN Irina: *Ce se intampla cu semnarea contractelor la distanta in contextul raspandirii COVID-19 (Mi történik a szerződések távollévők közötti aláírásával a COVID–19 járvány terjedésének összefüggésében?)*, 2020.03.20, elérhető: <https://business24.ro/legislatie/lege-semnatura-electronica/ce-se-intampla-cu-semnarea-contractelor-la-distaanta-in-contextul-raspandirii-covid-19-1610472>, megnyitva: 2025.10.15-én.

az informatikai közegben tárolt okiratra hivatkozik, nem mutatja ezt be – a bíróság kizárhatja az okiratot a perbeli bizonyítási eszközökből.

Azonban, ami biztos, hogy jelenleg amennyiben a társasági szerződés, illetve a cégbejegyzési eljárás során felhasznált minden egyes okirat kereskedelmi nyilvántartásba való bejegyzése elektronikus úton történik, mindenképp tartalmaznia kell egy a 214/2024. sz. törvény és az eIDAS-rendelet értelmében vett elektronikus aláírást – akkor is, ha a társasági szerződés vagy egyéb a kereskedelmi nyilvántartásba bejegyzendő okirat, informatikai közegben tárolt másolata egy holografikusan aláírt dokumentumnak.

A fenti kijelentés annál is inkább bizonyos mert, a 265/2022 sz. törvény 83. cikkelye kifejezett módon előírja, hogy:

„A kereskedelmi nyilvántartásba történő elektronikus úton történő bejegyzéshez, elektronikus azonosítási eszközként, az Európai Bizottság által a (EU) 910/2014 rendelet 9. cikkével összhangban közzétett jegyzékben szereplő, elektronikus azonosítási rendszerben kibocsátott, minősített elektronikus aláírást kell használni.”

Természetesen hozzá kell tenni, hogy a minősített elektronikus aláírás nem feltétlenül kell a tagoké legyen – az ügyben eljáró, a kereskedelmi jegyzéki kérelem benyújtására meghatalmazott ügyvéd vagy közjegyző szintén aláírhatja a tagok által kézzel aláírt társasági szerződés fizikai példányának szkennelt változatát – vagyis az informatikai közegben tárolt másolatot.

4.2.2.5. Következtetések a társasági jognyilatkozatok digitalizációja tárgykörében

A román társasági jogban a digitalizáció egyértelműen előrehaladott állapotban van a társasági jognyilatkozatok és szerződéskötések területén, amely elsősorban az elektronikus aláírás széles körű elismerésében, valamint az online cégeljárások intézményesülésében érhető tetten. A szabályozás lehetővé teszi a társasági jogviszonyok létrehozását és módosítását elektronikus úton, amely jelentősen hozzájárul az eljárások gyorsításához, a költségek csökkentéséhez és a gazdasági forgalom rugalmasságának növeléséhez.

A román szabályozás sajátossága, hogy az elektronikus cégeljárás és az elektronikus okirati forma alkalmazása több esetben a minősített elektronikus aláírás használatához kapcsolódik.

Ez a megoldás erősíti az elektronikus úton benyújtott iratok hitelességét, integritását és a cégnyilvántartási eljárás biztonságát, ugyanakkor a gyakorlatban technológiai és költségoldali többletfeltételt is jelenthet, különösen a kisebb vállalkozások számára. E követelmény azonban nem feltétlenül tekinthető a cégalapításhoz vagy a cégeljáráshoz való hozzáférés általános akadályának, mivel a román szabályozás az elektronikus ügyintézés nem kizárólagos, hanem a hagyományos papíralapú eljárás mellett fennálló alternatívaként biztosítja.

A rendszer ezért inkább átmeneti, párhuzamos eljárási modellként írható le: a minősített elektronikus aláírás a teljesebb online ügyintézés feltétele, de nem váltja ki teljes egészében a papíralapú vagy képviselő útján történő benyújtási lehetőségeket.

Ugyanakkor a társasági jognyilatkozatok digitalizációhoz kapcsolódó megoldások nem tekinthetők teljes mértékben kiforrottnak. A szabványosított alapító okiratok alkalmazása – bár az egyszerűsítés és hozzáférhetőség szempontjából indokolható – egyes esetekben a szerződési autonómia beszűküléséhez, valamint a társasági jogviszonyok egyedi sajátosságainak háttérbe szorulásához vezethet. Emellett az a jogalkotói tendencia, amely a társasági okiratok előkészítését részben a nyilvántartási szervek hatáskörébe utalja, a jogi szakértelem decentralizálásán keresztül a jogbiztonság szempontjából is kérdéseket vet fel.

További problémát jelent a bizonyítási rendszer bizonytalansága, különösen az elektronikusan aláírt dokumentumok és az informatikai közegben tárolt okiratok közötti különbségtétel tekintetében. A hatályos szabályozás nem minden esetben ad egyértelmű választ arra, hogy az elektronikus formában létrejött jognyilatkozatok milyen feltételek mellett minősülnek írásbelinek, illetve milyen bizonyító erővel bírnak harmadik személyekkel szemben. Ez a jogalkalmazásban is eltérő gyakorlatok kialakulásához vezethet.

Ezen sokat javított az új szabályozás, a fent elemzett 214/2024. sz. törvény, amely a román digitális jogfejlődés egyik legfontosabb mérföldkövének tekinthető. Ez ugyanis nem pusztán technikai modernizációt valósít meg, hanem a digitális jogügyletek és elektronikus kommunikáció általános jogi keretrendszerét is új alapokra helyezi. Különös jelentősége abban áll, hogy a társasági jog (illetve a közigazgatási jog és a polgári jog) digitalizációját egységesebb normatív struktúrában kapcsolja össze, miközben továbbra is megőrzi a román jogrendszer formalizált szabályozási karakterét.

A társasági jognyilatkozatok digitalizációjának fejlődési irányait jól szemléltetik a román digitális közigazgatás legújabb fejleményei is. A 2025–2026 során fokozatosan kiépülő ROeID-rendszer és az új elektronikus személyazonosító igazolvány (*Carte Electronică de Identitate*) integrációja lehetővé teszi, hogy a felhasználók mobiltelefon segítségével, közvetlenül elektronikus személyazonosító igazolványuk felhasználásával írjanak alá elektronikus dokumentumokat, különösen PDF-formátumú iratokat. A rendszer az elektronikus személyazonosító igazolvány chipjén tárolt tanúsítványokra és kriptográfiai megoldásokra épül, amely során az aláírás hitelesítése NFC-kapcsolaton, valamint CAN- és PIN-kód alkalmazásával történik.²⁸⁶

E fejlesztések különös jelentőséggel bírnak a társasági jog digitalizációja szempontjából, mivel jól mutatják az elektronikus azonosítási rendszerek és az elektronikus jognyilatkozatok fokozatos összekapcsolódását. A digitális azonosítás és az elektronikus aláírás integrációja hosszabb távon lehetővé teheti a társasági jogviszonyokhoz kapcsolódó jognyilatkozatok – így különösen meghatalmazások, társasági határozatok, közgyűlési dokumentumok vagy cégeljárás iratok – egyszerűbb, biztonságosabb és teljes mértékben elektronikus kezelését.

Dogmatikai szempontból e fejlődési irány azért is figyelemre méltó, mert a román szabályozás a 214/2024. sz. törvény rendszerében a fokozott biztonságú elektronikus aláírás gyakorlati alkalmazhatóságának fokozatos kiterjesztésére törekszik. A szabályozási modell egyre inkább arra utal, hogy a román jogalkotó az elektronikus aláírások rendszerét nem kizárólag izolált bizalmi szolgáltatásként, hanem az állami digitális infrastruktúrával és az elektronikus azonosítási rendszerekkel integrált ökoszisztémaként kívánja működtetni.

Mindez egyben azt is jelzi, hogy a társasági jogi jognyilatkozatok digitalizációja a jövőben várhatóan nem pusztán az elektronikus dokumentumok elfogadásának kérdése lesz, hanem egy komplex digitális bizalmi infrastruktúra részévé válik, amelyben az elektronikus azonosítás, az elektronikus aláírás, a digitális közigazgatási platformok és a bizalmi szolgáltatások egymással összekapcsolódva biztosítják a jognyilatkozatok hitelességét és joghatásait.

²⁸⁶ Lásd: <https://roeid.ro/semnatura-digitala>, megnyitva: 2026.05.14-én.

4.2.3. A társasági döntéshozatal digitalizációja

4.2.3.1. A legfőbb szerv működésének digitalizációja és a részvétel új formái

A digitális technológiák alkalmazása a legfelsőbb szerv üléseinek során elősegítheti társaságok döntéshozatali folyamatában a kommunikáció hatékonyságát és átláthatóságát. Például azok a részvényesek/tagok, akik földrajzilag távol helyezkednek el a közgyűlés/taggyűlés helyszínétől, a digitális kommunikációs eszközök használatával aktívan bekapcsolódhatnak a vitába és a döntéshozatal folyamatába. E részvényesek/tagok – az utazási költségek és az időbeli korlátok miatt – máskülönben gyakran teljesen távol maradnának a legfelsőbb szerv üléseitől.

Ugyanakkor a közgyűlés/taggyűlés jellege jelentősen átalakul, ha a résztvevők már nem személyesen, hanem digitális felületen keresztül kapcsolódnak be. Az elektronikus kommunikáció – bár hatékony – nem biztosítja ugyanazt a közvetlen interakciót és információátvitelt, mint a személyes jelenlét. A digitális kommunikáció eszközei révén bizonyos információk elveszhetnek, vagy a nonverbális jelzések hiánya miatt torzulhatnak.

Ennek ellenére a digitalizáció globális tendenciája az elektronikus kommunikációt általánosan elfogadott és széles körben használt jelenséggé tette. A nemzeti jogalkotónak ezért ösztönöznie kell a digitális kommunikáció alkalmazását a közgyűlések során, mint a részvétel és a transzparencia növelésének eszközét.

A közgyűlések digitalizációs szintje szerint több formát lehet megkülönböztetni. A hagyományos, fizikai jelenléten alapuló közgyűlés esetében valamennyi résztvevő személyesen van jelen egy adott helyszínen; ez a forma a digitalizáció legalacsonyabb fokát képviseli. Ezzel szemben a hibrid közgyűlés lehetővé teszi, hogy a résztvevők elektronikus úton is csatlakozhassanak, ezáltal jelentősen növelve a digitalizáció mértékét és a részvétel rugalmasságát.

A korszerű vállalatirányítási (*corporate governance*) elvek is következetesen arra törekednek, hogy a közgyűlésen való részvétel jogát ne korlátozzák, hanem éppen ellenkezőleg, annak gyakorlását elősegítsék.²⁸⁷

²⁸⁷ CIUCĂ, CRIȘAN: *i.m.*, 125.

Ezzel összhangban, az EU tagáálamaiban egyre inkább előtérbe kerülnek az alternatív részvételi és szavazási formák fogszabályi szinten történő elismerése, mint például a meghatalmazott útján történő szavazás, illetve a távolléti szavazás lehetősége.

4.2.3.2. A román jogalkotás és joggyakorlat íve a digitalizált társasági döntéshozatal irányába

A román társasági jogban hosszú időn keresztül a társaságok döntéshozatali mechanizmusai — különösen a szavazási eljárás — lényegében változatlanul fennmaradtak a romániai Társasági törvény eredeti formájában, anélkül hogy azok alkalmazkodtak volna a digitális kor realitásaihoz.

A Társasági törvény eredeti szövegében kizárólag a korlátolt felelősségű társaságok esetében szabályozta még a tagok levélben történő szavazásának lehetőségét; e szavazási jog gyakorlási módjának részletes szabályozását – a törvény hallgatása esetén – a korlátolt felelősségű társaság alapító okiratában kell meghatározni. A levélben történő szavazás, az alapító okiratban részletezve, a tagsági minőségből fakadó szavazati jog tényleges érvényesítését jelentette, amely jog a közgyűlés összehívására irányuló társasági eljárás végén került gyakorlásra; e összehívásnak meg kell felelnie a vonatkozó jogszabályi és létesítő rendelkezéseknek.

Ebben az összefüggésben egy bírósági határozattal²⁸⁸ megsemmisítették a részvényesek rendkívüli közgyűlésének egy határozatát, amely a létesítő okiratba bevezette volna a levélben történő szavazás lehetőségét egy tőzsdén jegyzett részvénytársaság részvényesei számára, az alábbi indokolással: *„A jelen esetben nem alkalmazható az az elv, miszerint ami nincs megtiltva, az megengedett. Ugyanakkor az sem fogadható el, hogy a levélben történő szavazás azért lenne jogszerű, mert az nincs kifejezetten tiltva. Igaz, hogy a törvény nem tartalmaz kifejezett rendelkezést, amely tiltaná a levélben történő szavazást. Megjegyzendő azonban, hogy az 31/1990. sz. törvény 112. cikkének (1) bekezdése és 115. cikke előírja a részvényesek jelenlétének szükségességét a közgyűlésen. A megfogalmazás módjából adódóan ez a norma csak kötelező jellegűnek tekinthető. Mivel a jogszabály egy*

²⁸⁸ A Brassói Törvényszék 918/C számú polgári ítélete, 2000. július 4., kivonatossan közzétéve kritikai megjegyzéssel együtt: Dragoș CĂLIN: *Regimul juridic al societăților de investiții* (A befektetési társaságok jogi rendszere), Hamangiu Kiadó, Bukarest, 2014, 255.

meghatározott magatartást vagy feltételt ír elő, attól eltérni csak a 31/1990. sz. törvény 124. cikkében (jelenleg 125. cikkében) meghatározott esetben lehet, amely lehetővé teszi a távol lévő részvényesek más részvényesek általi képviselését, külön meghatalmazások alapján.”

A szavazati jog levélben történő gyakorlása – amint arra a szakirodalom rámutat²⁸⁹ – mindaddig, amíg e szavazási módot a létesítő okiratok megfelelően szabályozzák, nem sérthet semmilyen közérdeket azzal kapcsolatban, hogy miként gyakorolják a szavazati jogot egy vagyoni célú, magánjogi jogalanyok által létrehozott magánjogi jogi személyben; e személyek vannak ugyanis a leginkább abban a helyzetben, hogy megítélik, vajon egy ilyen szavazási rendszer alkalmas-e arra, hogy lehetővé tegye számukra álláspontjuk kifejezését egy adott kérdésben.

A részvénytársaságok esetében a levélben történő szavazás szabályozása, valamint a részvényesek részvétele a közgyűlések ülésein az új technológiák által kínált lehetőségek révén először – még visszafogott módon – a 161/2003. sz. törvény útján jelent meg, amely a 31/1990. sz. törvénybe beiktatta a jelenlegi 122. cikket. Ez a cikk kimondja, hogy „*A zártkörű részvénytársaságok esetében az alapító okiratban kiköthető, a közgyűlések levelezés útján való megtartása is.*”

E módosítást megelőzően a társasági jog a közgyűlések / taggyűlések fizikai jelenlétű megszervezését írta elő főszabályként, a társaság székhelyén, illetve a létesítő okiratban meghatározott egyéb helyszínen.²⁹⁰ A 31/1990. sz. Ttv. 122. cikke tehát immár kivételként lehetőséget adott a zárt részvénytársaságok (*societăți închise*) számára arra, hogy az alapító okiratukban meghatározzák az írásbeli — azaz postai úton történő — szavazás lehetőségét. Ez azonban még nem jelentette az elektronikus részvétel elismerését, hanem csupán a klasszikus értelemben vett levelezés útján történő döntéshozatalt engedte meg, amely a szavazólapok kinyomtatását és postai úton történő visszaküldését igényelte.

²⁸⁹ 109) SCHIAU Ioan – PRESCURE Titus: *Legea societăților comerciale nr. 31/1990, Analize și comentarii pe articole* (A 31/1990. sz. társasági törvény – cikkenkénti elemzések és kommentárok), 2. kiadás, Hamangiu Kiadó, 2009, 331.

²⁹⁰ Ttv. 117. cikk.

A román jogalkotó azonban az utóbbi években számos olyan módosítást vezetett be, amelyek célja a társasági döntéshozatali folyamatok digitalizációjának előmozdítása, ezáltal a vállalatirányítási gyakorlat harmonizálása az európai tendenciákkal.²⁹¹,

A levélben történő szavazás bevezetésének következő jogalkotási lépése a tőkepiacról szóló 297/2004. számú törvény 100. cikkében volt azonosítható, amelyet jelenleg a 32/2012. számú sürgősségi kormányrendelet hatályon kívül helyezett. E rendelkezés lehetővé tette, hogy egy befektetési társaság részvényesei levélben is szavazhassanak, a *Comisia Națională a Valorilor Mobiliare* (a továbbiakban „CNVM”, *Autoritatea de Supraveghere Financiară, a továbbiakban „ASF”*- Pénzügyi Felügyeleti Hatóság elődje) által e célból szabályozott eljárás szerint. A 297/2004. számú törvény 100. cikkében megjelenő elsődleges szabályozás a levélben történő szavazást azonosként kezelte a postai úton megküldött szavazattal.

A C.N.V.M. kizárólagos hatáskörére tekintettel, amely feljogosítja saját, a tőkepiacot szabályozó rendelkezéseinek hivatalos értelmezésére, a 297/2004. számú törvény 100. cikkének (2) bekezdése, valamint a befektetéskezelő társaságok, a kollektív befektetési szervezetek és a letétkezelők engedélyezéséről és működéséről szóló 15/2004. számú C.N.V.M. rendelet 148. cikkének alkalmazásában, a C.N.V.M. 92/2008. számú határozata²⁹² kimondta, hogy a levélben történő szavazás – amelyet a 297/2004. számú törvény 100. cikkének (2) bekezdése, illetve a 15/2004. számú C.N.V.M. rendelet 148. cikke ír elő – olyan szavazást jelent, amelyet postai úton, futárszolgálattal vagy elektronikus eszközök útján továbbítanak (kiemelés az eredetiben).

E körülmények között a befektetési társaság, illetve a zártkörű befektetési társaság igazgatótanácsának/felügyelőbizottságának köteleességévé vált, hogy meghatározza az elektronikus eszközök útján továbbított levélszavazás eljárását, a vonatkozó jogszabályi

²⁹¹ Lásd: *Legea nr. 299/2024 din 2 dec. 2024, pentru modificarea și completarea Legii societăților nr. 31/1990, Publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 1212 din 3 decembrie 2024*), elérhető itt: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/291959>, valamint az annak kapcsán készült szakmai elemzések: Mihai Stănescu, „Un cadru legal pentru participarea la adunările generale ...”, *Juridice.ro*, 16 január 2025, elérhető itt: <https://www.juridice.ro/767643/un-cadru-legal-pentru-participarea-la-adunarile-generale-ale-actionarilor-prin-mijloace-electronice-de-comunicare-la-distanta.html>.

²⁹² Jelen értekezés keretében nem tűztük ki célul a tőkepiaci hatóság által kibocsátott másodlagos jogszabályok elemzését, ezért nem vizsgáljuk a C.N.V.M. 92/2008. számú határozatának jogi természetét abból a szempontból, hogy egyedi vagy normatív közigazgatási aktusnak minősül-e, és nem térünk ki „saját szabályozásának” értelmezése jogszerűségének kérdésére sem. Csupán azt kívánjuk hangsúlyozni, hogy a dualista irányítási rendszerben működő társaságok esetében a közgyűlés megszervezésének hatásköre – a hatályos jog szerint – az igazgatóságot (direktorátust), nem pedig a felügyelőbizottságot illeti meg.

rendelkezések betartásával, valamint biztosítsa az adatok, információk és a részvényesek rendelkezésére bocsátott eszközök biztonságát a szavazat leadása érdekében.

A részvényesek közgyűlésének megszervezése magában foglalja a közgyűlés összehívására vonatkozó hirdetmények közzétételét is.

A „klasszikus” közzététel mellett – amely a közgyűlési meghívó a Hivatalos Közlönyben és egy széles körben terjesztett napilapban történő publikálásával, valamint a napirendi pontokhoz kapcsolódó anyagok nyomtatott formában, a társaság székhelyén történő rendelkezésre bocsátásával valósul meg – az új technológiák alkalmazásának összefüggésében, a valamennyi részvényes egyenlő bánásmódjának biztosítása érdekében, a közgyűlés megszervezésével kapcsolatos tájékoztatási jog gyakorlása, a levélben történő szavazás, valamint a közgyűlés munkájában való részvétel, szükséges hogy elektronikus tájékoztatási és kommunikációs eszközök útján is megvalósítható legyen.

A digitalizáció irányába mutató újabb jelentős lépést a 441/2006 számú törvény hozta meg, amely módosította a 31/1990. Ttv.-t azzal (tehát ez általános jellegű szabályozás, amely nem korlátozódik a tőzsdén jegyzett részvénytársaságokra), hogy lehetővé tette a döntéshozó szerv üléseire való összehívó elektronikus úton történő továbbítását.²⁹³ A jogszabály e rendelkezése értelmében a társaság — ha azt a létesítő okirat kifejezetten lehetővé tette — az összehívót elektronikus levél formájában is elküldhette, feltéve, hogy azt minősített elektronikus aláírással látták el, összhangban az adott időszakban hatályos e-aláírási szabályokkal.²⁹⁴

A levélben történő szavazás – a 297/2004. számú törvény 243. cikkének a 32/2012. számú sürgősségi kormányrendelet 203. cikkének 57. pontja általi módosítása következtében – valamennyi, tőzsdei kereskedésre bevezetett társaságra kiterjesztésre került. E társaságok kötelesek voltak olyan eljárásokat kidolgozni, amelyek lehetővé teszik a részvényesek számára, hogy a közgyűlést megelőzően levélben szavazzanak.

²⁹³ *Legea nr. 441/2006 pentru modificarea și completarea Legii societăților nr. 31/1990, M.Of. nr. 955/2006.*

²⁹⁴ *Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică, M.Of. nr. 429/2001.*

A tőzsdei kereskedésre bevezetett társaságok esetén a közgyűlésen a társasági akarat a részvényesek szavazati jogának gyakorlása útján fejeződik ki, és a levélszavazás a közgyűlés megszervezésének lényeges követelményeként jelenik meg.²⁹⁵

Ugyanakkor a C.N.V.M. 6/2009. sz. rendeletének 5. cikk 6. pont c) alpontja – az „adott esetben” (*„dacă este cazul”*) fordulat alkalmazásával – a levélszavazás eljárásának alkalmazását megengedő jelleggel szabályozza, ami azt jelenti, hogy a levélszavazásra vonatkozó rendelkezések hiánya önmagában nem eredményezi az eredeti közgyűlési meghívó érvénytelenségét.

A társaságok közgyűlésének a főszabály szerinti megszervezésétől eltérően, a tőzsdei kereskedésre bevezetett társaságok esetében a tőkepiaci törvény és a C.N.V.M. által kibocsátott másodlagos jogszabályok lehetővé tették, hogy a részvényesek a társasági akarat kialakításában klasszikus fizikai jelenlét nélkül is részt vehessenek, a részvényekhez kapcsolódó szavazati jog levélszavazás útján történő gyakorlásával.

Míg a XX. század elején még az az álláspont volt uralkodó, hogy a társasági akarat nem alakulhat ki levélszavazás útján, mivel ez a deliberáció kiüresedéséhez vezetne,²⁹⁶ addig napjainkban – az ipar modernizációjának és a jogszabályi környezet változásának hatására – a szavazati jog levélszavazással, illetve modern kommunikációs eszközök igénybevételével is gyakorolható. A részvényesi szavazás módjainak bővülése összefügg a társaságok nemzetközivé válásával, amely sok esetben megnehezíti vagy ellehetetleníti a határozathozatalt a részvényesek fizikai jelenlétének hiánya miatt. Az elektronikus szavazás mellett szóló további érv az elektronikus üzleti tevékenységek jelentős fejlődése.²⁹⁷

A 297/2004-es tőkepiaci törvény 100. cikkének (2) bekezdése²⁹⁸ lehetőséget biztosított arra, hogy a részvényesek szavazati jogukat levélszavazás útján gyakorolják, ami különösen

²⁹⁵ A C.N.V.M. 6/2009. sz. rendelet 5. cikk 6. pont c) alpontja szerint a közgyűlési meghívónak legalább a következő információkat kell tartalmaznia: „a levélszavazást vagy az elektronikus úton történő szavazást lehetővé tevő eljárások, amennyiben ez alkalmazandó”

²⁹⁶ GEORGESCU Ion L.: *i.m.*, 298.

²⁹⁷ DOMINTE Nicoleta Rodica: *Organizarea și funcționarea societăților comerciale* (A gazdasági társaságok szervezete és működése), C.H. Beck Kiadó, Bukarest, 2008, 127.

²⁹⁸ A Tőkepiacról szóló törvény 100. cikk (2) bekezdése: „Eltérően a 31/1990. sz. törvény 121¹. cikkének rendelkezéseitől, egy befektetési társaság részvényesei levélben (távollevők közötti szavazással) is szavazhatnak, vagy a részvényesek közgyűlésén más személyek – a részvényeseken kívül – is képviselhetik őket, az igazgatók kivételével, közjegyző által hitelesített külön meghatalmazás alapján. A C.N.V.M. szabályozásokat bocsát ki ezen eljárásra vonatkozóan.” – jelenleg hatályon kívül helyezve.

indokolt a nyilvános jegyzéssel létrehozott részvénytársaságok esetében, ahol a részvényesek száma gyakran több ezerre, sőt akár több tíz- vagy százezerre is tehető, így fizikai jelenlétük a közgyűlésen gyakorlatilag megvalósíthatatlan.²⁹⁹

A levélszavazás alkalmazásának fent ismertetett feltételeit és korlátait a román joggyakorlat is megerősíti. A Brassói Ítéltábla 265/Ap/2016 számú döntése³⁰⁰ egyértelművé tette, hogy bár a részvénytársaságok esetében a szavazati jog levélszavazás útján is gyakorolható, ennek alapvető feltétele, hogy e lehetőséget a társaság alapító okirata kifejezetten előírja. A bíróság hangsúlyozta továbbá, hogy a közgyűlés összehívására és lebonyolítására vonatkozó eljárási szabályok – különösen a szabályozott piacra bevezetett társaságok esetében – kógens jellegűek, mivel a részvényesek védelmét szolgálják, és a közrend körébe tartozó érdekeket érintenek. Ennek megfelelően a levélszavazás gyakorlásához szükséges feltételek meghatározása és a szavazólapok rendelkezésre bocsátása a társaság irányító szerveinek hatáskörébe tartozik, és nem valósulhat meg informális vagy nem megfelelő eljárás keretében.³⁰¹

A döntés jól illeszkedik ahhoz a jogdogmatikai megközelítéshez, amely szerint a levélszavazás – és tágabb értelemben a távoli részvényesi joggyakorlás – bár a vállalatirányítás modernizációját és „dematerializációját” szolgálja, nem vezethet a részvényesi jogok garanciális védelmét biztosító eljárási szabályok fellazulásához. Ebből következően a digitalizációs megoldások csak akkor tekinthetők jogilag relevánsnak és elfogadhatónak, ha azok a társasági jog klasszikus elveivel – így különösen a transzparencia, az egyenlő bánásmód és a részvényesi jogvédelem követelményeivel – összhangban érvényesülnek.

A digitalizáció újabb lépcsőfokát a 24/2017-es Törvény jelentette, amely a tőkepiaci kibocsátókra (*emitenți de instrumente financiare*) vonatkozóan bevezette az elektronikus

²⁹⁹ PRESCURE Titus – CĂLIN Nicoleta – CĂLIN Dragos: *Legea pieței de capital – comentarii și explicații* (A tőkepiacról szóló törvény – kommentárok és magyarázatok), C.H. Beck Kiadó, Bukarest, 2008, 178.

³⁰⁰ Brassói Ítéltábla – polgári tanácsa, 265/Ap számú polgári határozat, 2016. február 19., a 2004/62/2015. Ügyiratszámú perben hozva.

³⁰¹ MAXIM Georgeta: *Societăți pe acțiuni*. Admisibilitatea aplicării votului prin corespondență și repercusiunile acestuia în raport cu organizarea adunării generale (A levélben történő szavazás alkalmazhatósága és ennek hatásai a közgyűlés megszervezésére nézve), *Sinteze de Jurisprudență, REVISTA ROMÂNĂ DE DREPT AL AFACERILOR NR. 4/2016*, Bukarest, 2016, 105-113.

szavazás és távolléti részvétel lehetőségét.³⁰² A román jog tehát a 24/2017. számú törvény, valamint az ASF 5/2018. számú rendelete révén szabályozza a levélben történő szavazást a szabályozott piacon kereskedésre bevezetett társaságok esetében. A szavazati jog levélben történő gyakorlása esetén a napirendi pontok megvitatása a részvényesek által kiesik, és ez az eljárás bizonyos előnyökkel, de egyben hátrányokkal is jár³⁰³. Mindazonáltal a valós társasági akarat kialakulásához szükséges lenne a viták lefolytatása, amelyek befolyásolhatják a döntéshozatalt.

A 24/2017-es Törvény rendelkezései tehát kifejezetten a szabályozott tőzsdén jegyzett társaságok közgyűléseire irányul, és célja a részvényesi részvétel rugalmasságának növelése, összhangban az uniós szabályozási elvekkel, különösen a 2007/36 irányelvvel és annak módosításával, az (EU) 2017/828 irányelvvel.³⁰⁴

A levélben történő szavazás gyakorlása a tőkepiacra vonatkozó másodlagos jogszabályok szerint két formában valósul meg, nevezetesen:

- (i) a „klasszikus” levélszavazás, amelynek keretében a részvényes a szavazólapot postai szolgáltatások útján küldi meg, valamint
- (ii) az adatátvitel elektronikus eszközeinek igénybevételével történő szavazás.

Ez utóbbi kategória, vagyis a szavazati jog elektronikus adatátviteli eszközök útján történő gyakorlása két alcsoportba sorolható:

- (i) az elektronikus levelezési szolgáltatások használata, amely során a részvényesek a 455/2001-es Törvény által szabályozott minősített elektronikus aláírást alkalmazzák, amelyet a kibocsátónak megküldött levélszavazási szavazólaphoz csatolnak a közgyűlésen való szavazás céljából; vagy

³⁰² *Legea nr. 24/2017 privind emitenții de instrumente financiare și operațiuni de piață, M.Of. nr. 213/2017.*

³⁰³ CĂRPENARU Stanciu D., PREDOIU Cătălin, DAVID Sorin, PIPEREA Gheorghe: *Legea societăților comerciale, Comentarii pe articole* (A Társasági törvény – cikkenkénti kommentárok), C.H. Beck Kiadó, Bukarest, 2009, 4. kiadás, 426–427.

³⁰⁴ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2007/36/EK IRÁNYELVE (2007. július 11.) az egyes részvényesi jogok gyakorlásáról a tőzsdén jegyzett társaságokban; valamint Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/828 irányelve (2017. május 17.) a 2007/36/EK irányelvnek a hosszú távú részvényesi szerepvállalás ösztönzése tekintetében történő módosításáról.

(ii) a kibocsátó által biztosított olyan rendszerek használata, amelyek lehetővé teszik a közvetlen szavazást, a felhasználó azonosítására szolgáló elektronikus adatok és az ehhez kapcsolódó jelszó alkalmazásával.

A társasági akarat kialakulásának mechanizmusa nem sérül abban az esetben, ha a részvényes a szavazati jogát a közgyűlés előtt, elektronikus rendszerek igénybevételével gyakorolja, a kibocsátó által e célból közzétett eljárás betartásával, amelyet – esettől függően – az igazgatótanács vagy az igazgatóság biztosít.

Az elektronikus eszközök útján történő szavazás eljárása során szükséges a részvényesek hitelesítése felhasználói adatok és jelszó alapján, a jog gyakorlására nyitva álló időszakon belül, amelyet a közgyűlési meghívó vagy a kibocsátó által közzétett eljárási szabályzat határoz meg.

A részvényesek ezen hitelesítési adatokhoz a kibocsátó honlapján keresztül férhetnek hozzá, a szükséges személyes adatok megadásával, az adott eljárás keretében előírt űrlap kitöltésével.

Az alkalmasság (jogosultság) biztosítása érdekében az alkalmazott szavazási rendszer összeveti a részvényes által megadott adatokat a részvényesi nyilvántartást vezető szakosított társaság által szolgáltatott adatokkal, a részvényesek konszolidált nyilvántartásából.

A felhasználónévre és jelszóra vonatkozó adatok kézhezvételét követően a részvényesek a meghívóban megjelölt oldalon tudnak belépni a hitelesítés céljából.

Az elektronikus szavazat továbbítása érdekében a szavazásra jogosult személyek – az ezen eljárást alkalmazó kibocsátók által kidolgozott eljárásnak megfelelően – elfogadják az eljárás megfelelő lebonyolítására megállapított szabályokat, amelyek csatlakozási szerződés jellegűek; ezek alapján a részvényesek és/vagy törvényes képviselőik magukra vállalják a minőségüket. Ezen túlmenően szükséges a szavazólap helyes kitöltése és annak elküldésére szolgáló gomb aktiválása.

A kiválasztott opciók ellenőrzése szekvenciálisan történik annak érdekében, hogy kizárólag érvényes szavazólapok kerüljenek továbbításra. A szavazólap részvényes általi elküldését követően a pénzügyi eszközök kibocsátója üzenetben értesíti a kérelmezőt annak rögzítéséről vagy érvénytelenné nyilvánításáról. A munkafolyamatokra vonatkozó eljárások biztosítják

az elektronikus szavazás bizalmas jellegét, integritását és ellenőrizhetőségét. Az elektronikus szavazási folyamatban részt vevő személyek kötelesek a személyes adatok megőrzését a jogszabályoknak megfelelően biztosítani.

A „titkos szavazás” eljárás keretében történő szavazati jog gyakorlása kötelező jelleggel alkalmazandó az igazgatótanács vagy – adott esetben – a felügyelőtanács tagjainak, valamint a pénzügyi auditor megválasztása vagy visszahívása során, továbbá az e társasági szervek tagjainak felelősségére vonatkozó intézkedések megtárgyalása és megszavazása alkalmával.

A részvényesek levélben történő szavazati jogának biztosítása érdekében az igazgatótanács vagy a direktorátus gondoskodása mellett a társaság meghatározott eljárást követ a levélszavazás elősegítése céljából: a közgyűlés első összehívását megelőzően legalább 30 nappal közzéteszi saját honlapján a szavazólap mintáját, valamint az ezen eljárás gyakorlásához szükséges formanyomtatványok megküldésének/hozzáférhetővé tételének módjára vonatkozó információkat. A kitöltést követően a levélszavazás keretében felhasználható szavazólapot postai úton kell megküldeni a társaság székhelyére oly módon, hogy az a közgyűlési meghívóban megjelölt határidőig megérkezzen; ellenkező esetben a levélszavazati jog gyakorlásának elvesztése következik be a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően.

A levélszavazás lebonyolításáért felelős bizottság összetételét – esettől függően – az igazgatótanács, a direktorátus vagy a befektetéskezelő társaság határozatával nevezik ki, és feladatai különösen a következők:

- (i) a levélszavazási eljárás keretében használt szavazólapok, valamint a részvényesek közgyűlésen történő képviseletére szolgáló külön meghatalmazások ellenőrzése és összesítése;
- (ii) a bizottság tevékenységének megállapításairól szóló jegyzőkönyv elkészítése. Ez a dokumentum tartalmazza a levélben leadott szavazati jogok összességére vonatkozó adatokat az ülés határozatképességének megállapítása érdekében, az egyes határozati javaslatokra leadott szavazatok eredményét („igen”, „nem” vagy „tartózkodás”), az érvénytelenített szavazatok számát és az érvénytelenítés indokait, valamint a képviseleti meghatalmazások ellenőrzésének eredményét;

(iii) a levélben, illetve a meghatalmazások útján leadott szavazatok bizalmas kezelésének biztosítása mindaddig, amíg az egyes napirendi pontok szerinti határozatokat a közgyűlésen szavazásra nem bocsátják, a jogszabályi előírások betartásával.

A társasági jogi szankció a részvényesi minőségből fakadó szavazati jog gyakorlására vonatkozó eljárás megsértése esetén az adott közgyűlésen leadott szavazati jog elvesztése, amennyiben az a szavazási lehetőségek hibás igénybevételeből ered; e szankció azonban a részvényesi jogokat egyébként nem érinti. A szankció megszüntethető a levélszavazási eljárás újbóli lefolytatásával vagy a részvényes közgyűlésen történő személyes részvételével.³⁰⁵

A fentebb prezentált társasági döntéshozatal digitalizációját célzó jogalkotói megoldások azonban még csak részlegesek voltak, és nem jelentettek átfogó digitalizációs reformot (mivel a legfőbb szervi döntéshozatal csak egy-egy lépésére, vagy egy konkrét társaság típusra vonatkoztak - így a fentiek szerint a tőkepiaci kibocsátókra pl.).

E fejlemények ellenére a román jogban a teljes körű digitalizált társasági döntéshozatalban csak a 2020-as évektől kezdett megvalósulni, amikor a jogalkotó — részben a COVID-19 világjárvány hatására — ideiglenes és később állandósított rendelkezésekkel engedélyezte a társaságok döntéshozó szervi üléseinek online megtartását és a szavazás elektronikus lebonyolítását.³⁰⁶

Bár a gyakorlatban számos társaság a létesítő okiratában már lehetővé tette, hogy a részvényesek közgyűléseit — és a közgyűléseken történő szavazást — elektronikus távközlési eszközök útján tartsák meg, a társasági törvényben egyértelmű, kétséget kizáró jogi alap hiányában bizonytalanság alakult ki az ilyen módon hozott határozatok jogszerűségét illetően.³⁰⁷

³⁰⁵ CĂLIN Dragoș: *Impactul noilor tehnologii în funcționarea societăților pe acțiuni* (Az új technológiák hatása a részvénytársaságok működésére), *REVISTA ROMÂNĂ DE DREPT AL AFACERILOR* NR. 1/2021, 17.-25.

³⁰⁶ *Ordonanța de urgență nr. 62/2020 privind măsuri în domeniul societăților*, M.Of. nr. 372/2020; továbbá *Legea nr. 265/2022 LEGE nr. 265 din 22 iulie 2022 privind registrul comerțului și pentru modificarea și completarea altor acte normative cu incidență asupra înregistrării în registrul comerțului*, *Publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 750 din 26 iulie 2022*.

³⁰⁷ GOLUB Sergiu: *Adunările Generale ale Asociațiilor (AGA) - quo vadis? (A taggyűlés (AGA) – merre tovább?)*, *Revista Romana de Drept al Afacerilor* 6 din 2019, Iss. 6, Bukarest, 2019, 86-110.

Nagyobb áttörést ezen a területen a 299/2024 sz. törvény hozott, amely jelentős módosításokat vezetett be a 31/1990. sz. Ttv.-ben, többek között szabályozva a tagok és részvényesek jogát arra, hogy a taggyűléseken és közgyűléseken elektronikus távközlési eszközök útján vagy írásban/levelezés útján vegyenek részt és szavazzanak.

Így tehát a legfőbb szerv ülésén résztvevők az alábbi módokon gyakorolhatják részvételi és szavazati jogaikat:

- személyesen vehetnek részt és szavazhatnak;
- elektronikus távközlési eszközök útján vehetnek részt és szavazhatnak;
- írásban (levelezés útján) adhatják le szavazatukat.³⁰⁸

A Ttv.-be újonnan bevezetett 125¹. cikk értelmében a közgyűléseken a részvényesek személyesen vagy képviselő útján, fizikai jelenléttel vagy elektronikus távközlési eszközök használatával vehetnek részt és szavazhatnak. Az utóbbi lehetőség azonban nem jön létre automatikusan, a jog erejénél fogva minden társaság esetében a törvényszöveg hatályba lépésétől kezdődően, hanem vagy a társaságok létesítő okiratában kell azt előírni, vagy a részvényeseknek kell a 31/1990. sz. törvény 115. cikkében meghatározott többséggel eszerint határozniuk („*a jelenlévő vagy képviselt részvényesek által birtokolt szavazatok többségével*”).

Érdekes jogi kérdés merülhet fel azzal kapcsolatban, hogy a második eset keretében miként kell lebonyolítani a társaság legfőbb szervi ülését. Lehetséges megoldások:

- (i) Egy korábbi, hagyományos közgyűlés (fizikai jelenléttel) keretében határoznak úgy a részvényesek, hogy a jövőbeli közgyűlésen elektronikus úton is lehessen szavazni, vagy,
- (ii) a 119. cikk 1. bekezdésében szabályozott helyzet, amikor a részvényesek kérésére hívnak össze közgyűlést (de ebben az esetben nem elegendő a jegyzett tőke 5%-ának részvétele a Ttv. 119. cikke szerint, hanem a 115. cikk szerinti többség szükséges³⁰⁹).

³⁰⁸ DRAGAN Iacob Constantin: *Digitalizarea in dreptul societăților*, elérhető: https://avocatdragan.ro/digitalizarea-in-dreptul-societatilor/#_ftn1.

³⁰⁹ „A rendkívüli közgyűlés határozatainak érvényességéhez az első összehíváson a szavazati jogok legalább egynegyedével rendelkező részvényeseknek, a következő összehívásokon pedig a szavazati jogok legalább egyötödével rendelkező részvényeseknek jelen kell lenniük.”

A törvényszöveg rendszerszemléletű vizsgálata és jogi értelmezése alapján úgy tűnik, hogy a jogalkotó elsősorban az első lehetőséget célozta meg, amit alátámaszt a korlátolt felelősségű társaságokra vonatkozó szabályozás³¹⁰ kifejezett rendelkezése is: „*Ha az alapító okirat előírja, vagy ha a tagok a 192. cikk szerinti többséggel úgy határoznak, illetve ha valamennyi tag írásban hozzájárul...*”³¹¹

A közkereseti társaságok, a betéti társaságok, valamint a korlátolt felelősségű társaságok esetében az elektronikus távközlési eszközök útján történő részvétel az alábbi feltételek valamelyikének fennállása esetén lehetséges:

- (i) ha azt a létesítő okirat kifejezetten előírja; vagy
- (ii) ha a tagok a 192. cikkben meghatározott többséggel így határoznak („a tagok és az üzletrészek abszolút többségének szavazatával, kivéve, ha létesítő okirat ettől eltérően rendelkezik”); vagy
- (iii) ha valamennyi tag írásban egyhangúlag ehhez hozzájárul.

Visszatérve, fontos hangsúlyozni, hogy a jogalkotó a Ttv. 125¹. cikk által bevezetett lehetőséget, kizárólag a részvényesek szavazásának és közgyűlésen való részvételének elektronikus távközlési eszközök útján történő gyakorlására biztosítja. Ez azonban nem jelenti azt, hogy maga a közgyűlés is teljes egészében elektronikus úton kerülne lebonyolításra. Más szóval, a közgyűlés továbbra is fizikai formában zajlik, és a részvényesek személyesen vagy képviselő útján vehetnek részt.

Ennek megfelelően a közgyűlés nem fizikai módon történő megtartása továbbra is csak a 31/1990. sz. Ttv. 122. cikkében meghatározott keretek között lehetséges, azaz kizárólag zárt társaságok esetében, levelezés útján.³¹²

A levélszavazás hasznossága vitathatatlan, mivel elősegíti a részvényesek társasági életben való részvételét azáltal, hogy leküzdí a térbeli és földrajzi távolságból fakadó korlátokat. E hasznosságot a román jogalkotó is felismerte már korábban, ugyanakkor alapvetően

³¹⁰ Radu Ștefan PĂTRU: Theoretical and Practical aspects regarding Limited Liability Companies (A korlátolt felelősségű társaságok elméleti és gyakorlati kérdései), Challenges of the Knowledge Society. *Private Law, konferencia kiadványa*, Universitatea Nicolae Titulescu, Bukarest, 2018, 284.

³¹¹ Lásd: Ttv. 195¹. cikk 1. bekezdése.

³¹² NEMEȘ Vasile: *Drept Comercial – Ediția a 3-a revizuită și adăugită* (Kereskedelmi jog – 3. kiegészített kiadás), Editura Hamangiu, 2018, Bukarest, 259.

semleges álláspontot foglal el, és csupán annak rögzítésére szorítkozott a Ttv. 122. cikkében, hogy a részvényesek számára biztosított a szavazati jog ilyen módon történő gyakorlásának lehetősége, feltéve, hogy az alapító okirat kifejezett rendelkezést tartalmaz erre vonatkozóan.³¹³

A Ttv. újonnan bevezetett 125¹ és 195¹ cikke meghatároz továbbá egy bizonyos minimális feltételrendszert az elektronikus távközlési eszközökre vonatkozóan. Az elektronikus eszközök alkalmazásának biztosítaniuk kell a technikai feltételeket a résztvevők azonosításához, a hatékony részvételhez, a viták folyamatos közvetítéséhez, a részvényesek szólási jogának gyakorlásához, valamint a szavazás kifejezéséhez, oly módon, hogy lehetővé tegyék a részvényesek azonosítását, a szavazás utólagos ellenőrzését, valamint minden részvényes számára saját szavazata ellenőrizhetőségét.³¹⁴

Függetlenül attól, hogy a közgyűlésen/taggyűlésen a részvényesek/tagok fizikailag vagy elektronikus távközlési eszközök útján vesznek részt, illetve függetlenül attól, hogy fizikailag, elektronikus távközlési eszközök útján vagy levelezés útján adják le szavazataikat, a közgyűlésen/taggyűlésen hozott határozatokat a részvényesek/tagok kézzel kell aláírják vagy elektronikus aláírással kell ellássák.³¹⁵

Jelenleg a 265/2022. sz. törvény a cégnyilvántartásról³¹⁶ kifejezetten előírja, hogy a cégbírósághoz benyújtott dokumentumokat vagy kézzel (holografikus módon), vagy minősített elektronikus aláírással kell aláírni.³¹⁷

Így a legfelsőbb szerv ülésén, akár fizikai, akár elektronikus formában hozott határozatok azonos joghatállyal bírnak, feltéve, hogy az aláírás a törvény által megengedett formában (kézi vagy elektronikus) történt. A rendelkezés célja kettős: egyrészt egységes joghatást biztosítani minden döntésnek, függetlenül a részvétel és a szavazás módjától, másrészt

³¹³ CATANĂ, Radu N.: *Dreptul societăților comerciale – Probleme actuale privind societățile pe acțiuni* (A gazdasági társaságok joga – aktuális kérdések a részvénytársaságokkal kapcsolatban), Sfera Juridică Kiadó, 2007, 46.

³¹⁴ Ttv. 195¹. cikk 2. bekezdése; Ttv. 125¹ cikk 2. bekezdése.

³¹⁵³¹⁵ Ttv. 195¹. cikk 3. bekezdése; Ttv. 125¹ cikk 2. bekezdése.

³¹⁶ *LEGE nr. 265 din 22 iulie 2022 privind registrul comerțului și pentru modificarea și completarea altor acte normative cu incidență asupra înregistrării în registrul comerțului, Publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 750 din 26 iulie 2022;*

³¹⁷ LEROY și asociații, *Noua lege nr. 299/2024 pentru modificarea și completarea legii societăților nr. 31/1990*, elérhető: <https://www.leroylaw.ro/ro/stiri/noua-lege-nr-299-2024-pentru-modificarea-si-completarea-legii-societatilor-nr-31-1990>;

megőrizni az autentikáció jogbiztonságát azáltal, hogy előírja a határozatok kézi vagy elektronikus aláírással történő hitelesítését.

Ez a szabályozás tehát hidat képez a digitalizált döntéshozatal és a klasszikus társasági jogi formalizmus között: elismeri a modern kommunikációs technológiákat, de megtartja az írásbeliség és az aláírás mint a társasági akarat bizonyíthatóságának garanciáit.

Ugyanezen 125¹. cikk azt is kimondja, hogy „a részvényesek szavazhatnak írásban, levelezés útján is”. E rendelkezés viszonya a korábban említett Ttv. 122. cikkhez úgy foglалható össze véleményünk szerint, hogy a zárt társaságok esetében a létesítő okiratban továbbra is meghatározható a közgyűlések levelezés útján történő lebonyolításának lehetősége – ebben az esetben nem jön létre fizikai jelenléti közgyűlés.

Más nyílt társaságok esetében a létesítő okiratban rögzíthető a szavazatok levelezés útján történő leadásának lehetősége, amelyek a közgyűlés előkészítéseként kerülnek továbbításra, miközben a részvényesek továbbra is személyesen vagy képviselő útján vehetnek részt a közgyűlésen.

A szavazás elektronikus távközlési eszközök útján történő biztosításának hatékonysága érdekében a törvény előírja a közgyűlési összehívóban a részvényesek számára követendő eljárás részletes leírásának kötelező feltüntetését.

A fent bemutatott digitalizációt célzó társasági jogi újítások, melyeket a 299/2024 sz. törvény vezetett be a román jogba, minden társasági formára vonatkoznak, így a részvénytársaságokra, a közkereseti társaságokra, a betéti társaságokra, a részvénytársaság jellegű betéti társaságokra, valamint nem utolsósorban a korlátolt felelősségű társaságokra is.³¹⁸

Ahogy a fentiekben említettük, korábban már, a pandémiás kontextusban történt ideiglenes jogalkotói beavatkozás Romániában a részvényesek közgyűléseinek elektronikus távközlési eszközök útján történő megtartásának lehetőségére vonatkozóan, ám ennek alkalmazhatósága időben korlátozott volt, a 2020. március 16. és május 14. közötti rendkívüli állapot idejére.³¹⁹

³¹⁸ A Ttv. által szabályozott társasági formák részletes elemzését lásd: VERESS Emőd, FEGYVERESI Zsolt, PÁL Előd, *Román társasági jog*, 2. bővített és aktualizált kiadás, Forum Iuris kiadó, Budapest-Kolozsvár, 2021;

³¹⁹ TEC Lavinia: *i.m.*, 60-65.

Eszerint a 62/2020. számú sürgősségi kormányrendelet³²⁰, amely a társaságokra vonatkozó intézkedések keretében kimondta, hogy „a rendkívüli állapot időtartama alatt a részvényesek/társultak közgyűlései megtarthatók, még akkor is, ha az alapító okirat ezt nem írja elő vagy tiltja, levelezés útján vagy elektronikus távközlési eszközök útján történő közvetlen részvétellel”.²

Ennek megfelelően, a 299/2024. törvény által bevezetett állandó szabályozáson túlmenően, a 2020-as rendkívüli állapot idején nemcsak a részvényesek/tagok részvétele és szavazata volt biztosított elektronikus eszközök útján, hanem maga a közgyűlés/taggyűlés lebonyolítása is megtörténhetett távközlési eszközök révén, még akkor is, ha a létesítő okirat ezzel ellentétes rendelkezéseket tartalmazott.

Így, ez a megoldás egy előremutatóbb és a társaságok legfőbb szervének digitalizációja szempontjából megengedőbb szabályozásnak számított.

Egy 2022-ben a Miskolci Egyetemen tartott előadásunk³²¹ során, az akkori kutatásunk eredményeként már megfogalmaztuk azt a következtetést, *de lege ferenda*, hogy a román jogalkotóknak fontolóra kellene vennie, hogy a Covid korlátozások idején elfogadott 62/2020-as Sürgősségi Kormányrendelet ideiglenes szabályaihoz hasonló rendelkezéseket léptessen hatályba amely állandó jelleggel biztosítja a társaságok döntéshozó szervi ülésének távközlési eszközök révén történő lebonyolítását - nem csak ideiglenesen, a járvány végéig vagy más gazdasági korlátozásokig.

Ugyanazon 299/2024. törvény által hozott digitalizációs novum a román társasági jogban, a napirendi pontok módosítására vonatkozik. Ennek értelmében, a felügyelő- vagy igazgatótanács a közgyűlési összehívó közzétételét (illetve a részvényeseknek történő megküldését) követő legfeljebb 15 napon belül módosíthatja az összehívót, ideértve új napirendi pontok javaslatát is. A módosított közgyűlési közzétételére továbbra is érvényes az

³²⁰ ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ nr. 62 din 7 mai 2020 pentru adoptarea unor măsuri în domeniul societăților, în vederea desfășurării reuniunilor organelor statutare, publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 372 din 8 mai 2020.

³²¹ 2022 november 17-én előadóként részt a vettünk a Miskolci Egyetem, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola által szervezett „Doktoranduszok Fóruma” című tudományos konferencián, ennek keretében angol nyelvű címe: „Holding Shareholder Meetings by Video Conference or Teleconference in the current Romanian Company law context”.

a kötelezettség, hogy a közgyűlés előtt legalább 10 nappal nyilvánosságra kell hozni, az eredeti összehívóban megadott időpont szerint.

Nyilvánvaló, hogy a távolléti elektronikus szavazás lehetősége egy szükséges és mind a gazdasági aktorok, mind pedig a társasági jogi gyakorlatban tevékenykedők által jól fogadott jogalkotói intézkedés, amely ösztönzi és megkönnyíti a részvényesek közgyűlésen való részvételét, különösen azok számára, akik nem az adott közgyűlés helyszínén laknak. Emellett kedvező hatással van a közgyűlések/taggyűlések megszervezésére is, csökkentve a ráfordítandó szükséges időt és mérsékelve a hozzá kapcsolódó költségeket is.³²²

Ugyanakkor a rendelkezés újdonsága még kérdésessé tesz, hogy a részvényesek/tagok milyen mértékben élnek a jogalkotó által biztosított lehetőséggel, és a jövőben a közgyűléseken/taggyűléseken a szavazatokat elektronikus távközlési eszközök útján kívánják-e kifejezni, vagy megtartják a korábban alkalmazott módszereket.

A vállalati folyamatok digitalizációjára vonatkozó új szabályozások jelentős előrelépést jelentenek a társaságok működésének egyszerűsítése és hatékonysága szempontjából. A 299/2024 sz. törvény által bevezetett reformok nagyobb rugalmasságot biztosítanak a közgyűlések/taggyűlések megszervezésében, valamint a társasági struktúrák irányításában, hozzájárulva a román társasági jog modernizációjához és az európai normákhoz való közelítéshez.

A társaság legfőbb szervének üléseire bevezetett elektronikus szavazás lehetősége elősegíti a részvényesi részvételt és egyszerűsíti az adminisztratív eljárásokat, ezáltal csökkenti a bürokratikus terheket.³²³

Mindezek a fejlemények hozzájárulnak a befektetések ösztönzéséhez és a versenyképes üzleti környezet erősítéséhez, ami a román társasági jog digitalizációs reformjának alapvető célkitűzése.

³²² Lásd hozzá még: Revista Afacerea: *Modificări aduse legislației societăților comerciale*, elérhető: <https://revista-afacerea.ro/modificari-aduse-legislatiei-societatilor-comerciale/>, megnyitva: 2026.02.21-én.

³²³ MANEA Rodica, ANDREI Elena: *Romania amends Companies Law to digitalise shareholders' meetings* (Románia módosítja a társasági törvényt a részvényesi/taggyűlések digitalizálása érdekében), CMS Law-Now, 11.12.2024, elérhető: <https://cms-lawnow.com/en/alerts/2024/12/romania-amends-companies-law-to-digitalise-shareholders-meetings>.

4.2.3.3. Összefoglaló Következtetések – A társasági döntéshozatal digitalizációjának tendenciái

A román jogban a digitalizációs folyamat a Társasági törvényhez kapcsolódó, több lépcsőben végrehajtott reformok eredményeként jutott el a mai szintre. A 441/2006. és a 24/2017. számú törvények előkészítették az utat az elektronikus kommunikáció jogi elismerése felé, de a tényleges áttörést a 299/2024. törvény hozta meg, amely végre tételesen is szabályozta a részvényesek és tagok elektronikus úton történő részvételét és szavazását (a korábban elemzett 214/2024-es törvény pedig a társasági határozatok elektronikus aláírásának lehetőségei kristályozodtak ki). Ezzel Románia a közép-európai térség azon államai közé lépett, amelyek a társaságok legfőbb szervi döntéshozatalában a digitalizációt nemcsak megengedik, hanem technikai és jogbiztonsági feltételekhez is kötik, és mindezt törvényi szinten rendezik.

A román jogalkotó mindazonáltal fokozatos és konzervatív megközelítést választott: a digitalizációs lehetőségek bevezetése elsősorban a részvétel és a szavazás elektronikus formáira korlátozódik, miközben a közgyűlések teljesen online megtartása továbbra is csak kivételesen, meghatározott társasági körben és feltételekkel engedélyezett. A törvény szigorúan előírja az azonosítás, az ellenőrizhetőség és a biztonság technikai követelményeit, ezáltal a jogbiztonságot helyezve előtérbe az egyszerűség és gyorsaság kívánalma mellett.

Emellett egy bátrabb, de csak korlátozott ideig hatályos szabályozásra is volt példa Romániában a 2020-as Covid–19 világjárvány miatti rendkívüli állapot idején: ekkor nemcsak a részvényesek és tagok részvétele, illetve szavazata volt biztosított elektronikus eszközök útján, hanem maga a közgyűlés, illetve taggyűlés lebonyolítása is megtörténhetett távközlési eszközök révén, még akkor is, ha a létesítő okirat ezzel ellentétes rendelkezéseket tartalmazott. Ez a megoldás azt mutatta, hogy a román jogrendszer rendkívüli körülmények között képes volt a társasági döntéshozatal teljesebb körű dematerializációjára is, még ha ezt később nem is emelte át teljes terjedelemben az állandó szabályozásba.

Következtetésként belátható, hogy a román társasági jog az európai uniós irányelvek – különösen a 2007/36 irányelv (SRD I) és az (EU) 2017/828 irányelv (SRD II) – hatására mozdult el abba az irányba, hogy a részvényesi részvétel és szavazás jogát ne korlátozza, hanem technikailag is támogassa. Bár a román szabályozás még jelenleg is elsősorban a

hibrid modellekre helyezi a hangsúlyt, és a digitalizációnak még nem enged akkora teret, hogy a társasági döntéshozatal teljes életciklusát – az összehívástól a szavazáson át a jegyzőkönyvön keresztül a nyilvántartási érvényesítésig – maradéktalanul lefedje, az online és elektronikus távközlési eszközökkel történő részvétel fokozatos kiterjesztésének tendenciája világosan felismerhető.

A társasági döntéshozatal digitalizációja a román jogban a társasági akaratképzés klasszikus modelljének részleges újraértelmezését is maga után vonja. A fizikai jelenléthez kötött részvétel elsődlegessége fokozatosan háttérbe szorul, és helyét egy olyan hibrid döntéshozatali modell veszi át, amelyben a személyes jelenlét, a távolléti részvétel és az elektronikus szavazás egymás mellett, egymást kiegészítve jelennek meg. Ez a változás a részvényesi és tagi joggyakorlás tényleges hozzáférhetőségét erősíti, ugyanakkor új garanciális kérdéseket is felvet a hiteles azonosítás, a szavazatok ellenőrizhetősége, valamint a döntéshozatali folyamat átláthatósága körében.

A román szabályozás jelenlegi állapotában ezért kettős jelleget mutat. Egyfelől egyértelműen támogatja a digitális részvétel kiterjesztését, másfelől azonban továbbra is erősen ragaszkodik a társasági jog klasszikus formalizmusához, különösen az írásbeliség, az aláírás és a jegyzőkönyvi rögzítés területén. Ez a megoldás a jogbiztonság szempontjából indokolható, ugyanakkor azt is jelzi, hogy a román jogalkotó egyelőre nem a teljesen dematerializált társasági döntéshozatal, hanem inkább annak ellenőrzött, fokozatos bevezetése mellett köteleződött el.

Végző soron a román társasági jog a legfőbb szervi döntéshozatal digitalizációja terén már túllépett a kísérleti vagy kivételes megoldások szintjén, azonban a szabályozás még nem tekinthető lezártnak. A jövőbeni jogfejlődés egyik központi kérdése az lehet, hogy a jelenleg domináns hibrid modell elmozdul-e a teljesebb körű online közgyűlések irányába, illetve hogy a digitalizáció a társasági döntéshozatal teljes folyamatát – az összehívástól a szavazáson át a határozatok dokumentálásáig és nyilvántartási érvényesítéséig – mennyiben fogja átfogóan átalakítani.

5. A MAGYAR TÁRSASÁGI JOG DIGITALIZÁCIÓJA

5.1. A magyar társasági jog rendszere általánosságban

5.1.1. Fejlődési ív áttekintése

A magyar társasági jog fejlődésének történeti ívét a disszertáció korábbi fejezete részletesen bemutatta, ezért jelen alfejezet célja nem ezen fejlődési szakaszok ismételt ismertetése, hanem a kialakult szabályozási modellek rendszerszintű értelmezése, különös tekintettel azok dogmatikai sajátosságaira és a digitalizáció szempontjából releváns következményeire.

A magyar társasági jog jelenlegi struktúrája több egymásra épülő szabályozási réteg eredményeként értelmezhető. A rendszerváltozást követően a gazdasági társaságokról szóló önálló törvényi szabályozás több egymást követő kodifikációs állomáson keresztül alakult ki: az 1988. évi VI. törvény megnyitotta a modern magyar társasági jog korszakát, az 1997. évi CXLIV. törvény már következetesebb polgári jogi szemléletet érvényesített, míg a 2006. évi IV. törvény továbbfejlesztette és korszerűsítette a gazdasági társaságokra vonatkozó szabályozást. E törvények hosszú időn keresztül önálló társasági jogi szabályozási rendszert alkottak, és jelentőségük nem pusztán történeti: számos olyan intézményi megoldást és működési logikát rögzítettek, amelyek a későbbi kodifikáció során is fennmaradtak, és a mai szabályozás értelmezéséhez is nélkülözhetetlenek.

A digitalizációs fejlődés szempontjából különösen a 2006. évi IV. törvény, vagyis a Gt. érdemel kiemelést.

Mint korábban említettük, a Gt. már preambulumában célként tűzte ki a nemzetgazdaság jóvedelemtermelő képességének erősítését, valamint a vállalkozások hatékony működésének előmozdítását. A jogalkotó által meghatározott eredmények elérése érdekében és a technológiai fejlődésre reflektálva ez a jogszabály már tartalmazott olyan rendelkezéseket, amelyek kifejezetten a gazdasági társaságok működésének a digitalizációját szolgálták. Ezt példázta a Gt. 7. §-a, amely kimondta, hogy *„a törvényben előírt jognyilatkozatokat és határozatokat írásban – ideértve a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus okiratot is – vagy más bizonyítható módon kell a címzett tudomására hozni”*³²⁴

³²⁴ Gt. 7. § (1) bekezdés.

A digitalizációs fejlődés szempontjából e norma kiemelt jelentőséggel bír. A jogalkotó azzal, hogy az írásbeliség körébe kifejezetten bevonta a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus okiratokat, egyértelművé tette az elektronikus és a papíralapú jognyilatkozatok közötti funkcionális egyenértékűséget. Ez a megoldás dogmatikailag lényegében azt jelentette, hogy a társasági jogviszonyokban az elektronikus forma nem kivételes vagy alacsonyabb rendű, hanem teljes értékű alternatívája a hagyományos írásbeliségnek.

A digitalizációs nyitás azonban nem merül ki az elektronikus aláírás elismerésében. A norma azon fordulata, amely „*más bizonyítható módon*” történő közlést is megenged, kifejezetten technológiasemleges klauzulaként értelmezhető. Ennek révén a jogalkotó nem egy konkrét technológiához kötötte a jognyilatkozatok közlésének érvényességét, hanem egy absztrakt követelményt állított fel, mégpedig azok közlésének a bizonyíthatóságát, amelyre természetesen elektronikus úton közölt jognyilatkozatok vonatkozásában is számos lehetőség kínálkozik.

Szintén jelentős novumként emelhető ki a Gt. 7. §-ának (3) bekezdése, amely szerint a gazdasági társaság tagjai a létesítő okiratban előírhatják a tagsági jogok elektronikus hírközlő eszközök igénybevételével történő gyakorlásának módját és feltételeit. A jogszabály azonban kifejezetten tiltotta ezen eszközök oly módon történő alkalmazását, amely a tagok (ideértve a részvényeseket is) egy része számára a joggyakorlást megnehezítené vagy ellehetetlenítené. A norma első fordulata azt fejezi ki, hogy a digitalizáció diszpozitív keretben jelenik meg. Eszerint a tagok maguk dönthetnek arról, hogy kívánják-e, és ha igen, milyen módon kívánják az elektronikus joggyakorlást bevezetni. Ez a megoldás illeszkedett a társasági jog alapvető jellegéhez és céljához, és lehetővé tette azt is, hogy a társaságok saját működési sajátosságaikhoz igazítsák a digitális megoldások alkalmazását (például online szavazás, elektronikus részvétel a legfőbb szerv ülésén, digitális kommunikációs platformok használata).

A rendelkezés ugyanakkor nem pusztán felhatalmazó jellegű, hanem egyben garanciális korlátot is felállít. A második mondatban megjelenő tilalom – amely szerint az elektronikus eszközök nem alkalmazhatók oly módon, hogy az a tagok egy részének joggyakorlását megnehezítse vagy ellehetetlenítse – a digitalizációval összefüggő egyenlőségi és hozzáférési problémákra reflektál. E szabály mögött az a felismerés állt, hogy a digitális

megoldások bevezetéséhez technikai, infrastrukturális vagy akár kompetenciabeli készségek is szükségesek, amelyek hiánya miatt egyes tagok hátrányos helyzetbe kerülhettek.³²⁵

Dogmatikailag tehát ez a rendelkezés a tagsági jogok egyenlő gyakorlásának elvéből vezethető le, és azt biztosította, hogy a digitalizáció ne váljon a tagsági jogok kiüresítésének eszközévé. A jogalkotó tehát egyfajta haladó modellt valósított meg: támogatta az elektronikus eszközök használatát, de egyidejűleg megkövetelte azt is, hogy azok alkalmazása ne sértse a tagok közötti egyenlőséget és ne vonja magával a tagsági jogok gyakorlásának a megnehezítését vagy akár kiüresítését.

Összességében megállapítható, hogy a Gt. e rendelkezései a társasági jog digitalizációjának korai, ugyanakkor tudatos és kiegyensúlyozott megközelítését tükrözték. A jogalkotó egyrészt megteremtette az elektronikus működés jogi alapjait, másrészt azonban nem veszítette szem elől a tagsági jogok védelmének és az egyenlő részvétel biztosításának követelményét sem. E kettős szempontrendszer – a technológiai nyitottság és a garanciális korlátok együttes érvényesítése – a későbbi szabályozási megoldások számára is irányadóként szolgált.

A jogfejlődés jelenleg hatályos állomását a hatályos Polgári Törvénykönyv³²⁶ (röviden: Ptk.) hatálybalépése jelenti, amelynek elfogadását hosszú előkészítő tevékenység előzte meg.

5.1.2. A Polgári jogi kódex társasági jogi szabályai - A hatályos szabályozási modell nívója és dogmatikai alapjai

A Polgári Törvénykönyv (Ptk.) egyik legjelentősebb újítása a jogi személyekre vonatkozó szabályozás átalakítása volt. A monista, vagyis egységes szabályozás³²⁷ új rendszertani, három lépcsős felépítést kapott: az általános szabályok³²⁸ minden jogi személyre³²⁹ érvényesek, ezek fölé épülnek az egyes jogi személytípusokra – így a gazdasági

³²⁵ A Gt. hatálya alatt e különbségek élesebbek lehettek, mint a jelenlegi technológiai és társadalmi környezetben.

³²⁶ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről.

³²⁷ A jogi személyek anyagi jogi szabályaira vonatkozó joganyagot a Ptk. Harmadik Könyve tartalmazza.

³²⁸ A jogi személyekre általános szabályaihoz lásd: 3:1-3:47. §.

³²⁹ A jogi személy fogalma a Ptk. szabályai alapján ekképpen fogalmazható meg: *A jogi személy olyan jogalany, amelynek saját névvel, székhellyel, tagjaitól, illetve alapítójától elkülönített vagyonnal, valamint az ügyvezetését ellátó szervezettel kell rendelkeznie.* Lásd hozzá: Ptk. 3:1. §.

társaságokra³³⁰ – vonatkozó külön rendelkezések³³¹, és ezeken belül is megjelennek az egyes társasági formákra vonatkozó normák.³³² A Ptk. jelenleg négy típusát különíti el a gazdasági társaságoknak, amelyek a közkereseti társaság³³³, a betéti társaság³³⁴, a korlátolt felelősségű társaság³³⁵ és a részvénytársaság.³³⁶

Az új szabályozás tehát nemcsak szerkezetében, hanem szemléletében is újdonságot hozott, ugyanis az a polgári jogi kódex immanens elemeként középpontba állítja az autonómiát és a diszpozitivitást. A szabályozás célja, a modern gazdaság kihívásainak történő megfelelés is, amelynek eleme a „*digitalizált világgal*” történő lépéstartás is.

Tekintettel tehát arra, hogy a gazdasági társaságra vonatkozó szabályanyag a polgári jogi szabályozás részévé vált, a polgári jogi kódex alapelvei – amelyeknek jellemző példája a jóhiszeműség és tisztesség, az elvárható magatartás és a joggal való visszaélés tilalmának elvei³³⁷ – kihatnak a társasági jogi jogviszonyokra is. Ugyanakkor ezen jogterületnek vannak „*önálló*”, kifejezetten a társasági jog keretei között alkalmazandó elvei. Ilyennek tekinthető

³³⁰ A gazdasági társaságok fogalmát a Ptk. 3:88. §-a tartalmazza és kimondja, hogy: „*A gazdasági társaságok üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására, a tagok vagyoni hozzájárulásával létrehozott, jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások, amelyekben a tagok a nyereségből közösen részesednek, és a veszteséget közösen viselik.*” Ehelyütt fontos megjegyezni, hogy a magyar Polgári Törvénykönyv nem rendelkezik a cég fogalmáról, azt a Cégtörvény 2. §-a ekképpen rendezi: „*A cég – ha törvény eltérően nem rendelkezik – az a jogalany, amely a cégnyilvántartásba történő bejegyzéssel, üzletszerű gazdasági tevékenység folytatása céljából jön létre.*”

Mindezek alapján megállapítható, hogy a magyar jogban a cég és a gazdasági társaság nem tekinthetőek azonos fogalomnak, egyszerűen fogalmazva rögzíthető, hogy minden gazdasági társaság cég, de nem minden cég gazdasági társaság. A cég fogalma alá tartozó jogalanyok köre tehát tágabb, mint a gazdasági társaság fogalma alá tartozó jogalanyok köre, hiszen ahogy korábban rögzítettük a gazdasági társaság fogalma alá a Ptk. szabályai szerint négy jogalany sorolható, a cég fogalma alá azonban olyan jogalanyok is tartoznak, mint például az egyéni cég, amely az egyéni vállalkozó cégnyilvántartásba történő bejegyzésével jön létre, ugyanakkor nem tekinthető gazdasági társaságnak.

³³¹ A gazdasági társaságok közös szabályaihoz lásd: 3:88-3:137. §.

³³² A gazdasági társaságok típusaira vonatkozó normákhoz lásd: 3:138-324. §.

³³³ Ptk. 3:138-3:157. §.

³³⁴ Ptk. 3:154-3:158. §.

³³⁵ Ptk. 3:159-3:209. §.

³³⁶ Ptk. 3:210-3:323. §.

³³⁷ Ptk. 1:1-1:6. §.

a társulási szabadság elve³³⁸, a társult tagok egyenlőségének elve³³⁹, a cégnyilvánosság elve és a bírói kontroll³⁴⁰ elve.³⁴¹ Ezek az elvi szintű követelmények áthatják a társasági jogviszonyok működését, érvényesülésüket pedig számos részletszabállyal rendezi a jogalkotó. Megjegyzést érdemel, hogy témánk szempontjából kiemelésre kerül a cégnyilvánosság alapelve, amely a modern, elektronikus cégnyilvántartási rendszer bevezetésének köszönhetően érvényesül Magyarországon. Ennek részletes szabályait önálló alfejezetben ismertetjük.

A hatályos szabályozás által meghonosított szemléletet tovább vizsgálva megállapítható, hogy a Ptk. abból indul ki, hogy a jogalkotó nem láthat előre minden jövőbeni alapítói vagy tagi elképzelést, ezért a törvény főszabályként diszpozitív jellegű, és csak kivételes esetekben tartalmaz kötelező, kógens szabályokat.³⁴² A jogi személyek létrehozása szabadságon alapul, ugyanakkor a Ptk. típushoz kötöttséget ír elő, azaz csak a törvényben nevesített jogi személyformák közül lehet választani. A belső viszonyok – így a tagok egymás közötti, illetve a jogi személyhez fűződő kapcsolata, valamint a szervezet és működés kérdései – jellemzően a felek szabad megállapodásának tárgyát képezik. A kógens szabályok alkalmazására jellemzően akkor kerül sor, ha kívülállók – például hitelezők, munkavállalók vagy a kisebbségi tagok – érdekeinek védelme ezt indokoltá teszi, vagy ha a jogi személy működésének felügyeletét akadályozná az eltérés.³⁴³

³³⁸ A társulási szabadság elve a magyar jogban az Alaptörvény M. cikkéből vezethető le. Ennek értelmében mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni, alapítani, illetve működő szervezetekhez csatlakozni. A társulási szabadság lényegében két jogosultságot foglal magában: egyrészt, a jogalkotó a gazdaság alanyait, amennyiben azok társulni akarnak, ebben az akaratukban nem korlátozza, amennyiben nem akarnak társulni, úgy erre nem kényszeríti. Fontos azonban megjegyezni, hogy a társulási szabadság nem tekinthető korlátlanul, az alábbi korlátok nevesíthetők: formakényszer, tevékenységi korlát, alapítási kényszer. hogy az alapításban részt vevő tagok egyenlőséget élveznek, vagyis mindenkit azonos jogok illetnek meg és kötelezettségek terhelnek

³³⁹ A Ptk.-ban szabályozott gazdasági társaság fogalomból is következik, hogy az alapításban részt vevő tagok egyenlőséget élveznek, vagyis mindenkit azonos jogok illetnek meg és kötelezettségek terhelnek. Az egyenlőségnek azonban szintén vannak korlátai például: a természetes személy egyidejűleg csak egy gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja lehet, a Kkt., Bt. és egyéni cég nem lehet korlátlanul felelős tagja gazdasági társaságnak, a kiskorú személy nem lehet gazdasági társaság korlátlanul felelős tagja.

³⁴⁰ E tekintetben a cégbíróságok, Törvényszékek és adott esetben a választottbíróságok bírnak kiemelt jelentőséggel.

³⁴¹ Lásd tovább bővebben: BARTA Judit – HARSÁNYI Gyöngyi – MAJOROS Tünde – Ujváriné Antal Edit: Gazdasági Társaságok a Polgári Törvénykönyvben, Patrocinium Kiadó, 2011.

³⁴² VÉKÁS Lajos: A Polgári Törvénykönyv első hét évéről. 2021/3., 2021, 101-112.

³⁴³ Lásd hozzá például: Ptk. 3:88. § (2) bekezdés, 3:98. § (3) bekezdés, 3:106. §, 3:120. § (4) bekezdés, 3:127. §, 3: 143. § (1) – (2) bekezdések, 3:144.§ (2) bekezdés, 3:162.§ (2) bekezdés, 3:174. § (5) bekezdés, 3:187. §,

A szabályozási filozófia újszerűsége kezdetben sok kritikát váltott ki. Többben aggályait fejezték ki a normaszöveg gyakorlati alkalmazhatóságával kapcsolatban, sőt, voltak olyan vélemények, amelyek szerint a Ptk. ezen része működésképtelen lesz.³⁴⁴ A gyakorlat azonban nem igazolta ezeket a félelmeket, a Civilisztikai Kollégiumvezetők 2014. májusi állásfoglalásai³⁴⁵, valamint az Új Ptk. Tanácsadó Testület³⁴⁶ néhány konkrét kérdésben megfogalmazott állásfoglalásai szintén hozzájárultak az értelmezési bizonytalanságok oldásához.

Összegzésként elmondható, hogy a Polgári Törvénykönyv jogi személyekre – különösen a gazdasági társaságokra – vonatkozó szabályozása alapvetően új szemléletmódot honosított meg a magyar magánjogban. A kodifikációs koncepció középpontjában az autonómia és a diszpozitivitás elvének előtérbe helyezése áll, amely lehetőséget ad arra, hogy a gazdasági szereplők rugalmasan alakítsák jogviszonyaikat a törvényi keretek között. Ugyanakkor a Ptk. megőrzi azokat a kógens szabályokat is, amelyek a társaságok külső kapcsolatai, illetve a működés átláthatósága szempontjából elengedhetetlenek. A szabályozás gyakorlati alkalmazása során bebizonyosodott, hogy a kezdeti aggodalmak ellenére a bírósági gyakorlat képes volt megbirkózni az új kihívásokkal, és a kodifikációs célok érvényesülni tudtak a mindennapi jogalkalmazásban is. Mindez megerősíti, hogy a gazdasági társaságok szabályozásának Ptk.-ba történő integrálása nem csupán rendszertanilag indokolt, hanem tartalmilag is megfelelő válasz a XXI. század társadalmi-gazdasági kihívásaira.

5.2. A magyar társasági jog digitalizációs törekvései – jogszabályi megközelítésben

A hatályos magyar Polgári Törvénykönyv szabályozási koncepciójának bemutatása után, rátérünk a szabályozás azon normáinak ismertetésére és elemzésére, amelyek a társasági jog digitalizációját szolgálják. Ahol rendelkezésre áll, igyekszünk analízis alá vonni a vonatkozó joggyakorlat megállapításait is. Reményeink szerint mindez átfogó képet ad arról, hogy a

3:195. § (2) bekezdés, 3:212. § (2) bekezdés, 3:226.§, 3:252.§ (3) bekezdés, 3:258. § (2) bekezdés, 3:259. § (3) bekezdés.

³⁴⁴ Lásd hozzá: VÉKÁS 2021, *i.m.*

³⁴⁵ Lásd hozzá: Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Értekezletének Állásfoglalásai. <https://kuria-birosag.hu/hu/ckot-allasfoglalasok>.

³⁴⁶ Új Ptk. Tanácsadó Testület véleményei. <https://kuria-birosag.hu/hu/ptk>.

magyar Ptk.-ban és egyéb társasági jogi forrásokban rögzített normák miként érvényesülnek a joggyakorlatban.

A hatályos magyar Polgári Törvénykönyv szabályozási koncepciójának bemutatása után, rátérünk a szabályozás azon normáinak ismertetésére és elemzésére, amelyek a társasági jog digitalizációját szolgálják. Ahol rendelkezésre áll, igyekszünk analízis alá vonni a vonatkozó joggyakorlat megállapításait is. Reményeink szerint mindez átfogó képet ad arról, hogy a magyar Ptk.-ban rögzített normák miként érvényesülnek a joggyakorlatban.

A magyar társasági jog digitalizációja nem egyetlen átfogó reform eredményeként valósult meg, hanem több egymással összefüggő részterületen, fokozatosan kialakult szabályozási és joggyakorlati megoldások révén. E folyamat különböző aspektusai eltérő mélységben és intenzitással jelentek meg a jogrendszerben, amely indokoltá teszi azok elkülönített vizsgálatát.

A cégbejegyzési és cégnyilvántartási eljárás digitalizációja a magyar társasági jog egyik legelőrehaladottabb területének tekinthető, ahol az elektronikus ügyintézés mára általánossá vált, és a közhiteles nyilvántartás működése szinte teljes egészében informatikai alapokra épül.

A társasági jognyilatkozatok írásbeliségének általános keretei és digitalizációja körében azt vizsgáljuk, hogy a polgári jogi szabályozás miként teszi lehetővé az elektronikus formában tett jognyilatkozatok érvényes létrejöttét, valamint milyen szerepet tölt be e körben a technológiasemleges megközelítés.

Az elektronikus okiratok és a bizonyító erő kérdései a társasági jogban szorosan kapcsolódnak az előző témakörhöz, és arra keresik a választ, hogy az elektronikus dokumentumok milyen feltételek mellett tekinthetők a hagyományos írásbeli okiratokkal egyenértékűnek, különös tekintettel a bizonyítási eljárásokban betöltött szerepükre.

A társaságon belüli kommunikáció digitalizációja azt a folyamatot mutatja be, amelynek során a társasági jogviszonyok keretében megvalósuló értesítések, közlések és információáramlás egyre inkább elektronikus csatornákon keresztül történik, új értelmezési kérdéseket vetve fel a közlés hatályosságával és bizonyíthatóságával kapcsolatban.

Végül a társaság legfőbb szervi döntéseinek digitalizációja keretében a közgyűlések és taggyűlések elektronikus úton történő lebonyolításának lehetőségeit, valamint a távolléti

részvétel és szavazás jogi kereteit vizsgáljuk, különös figyelemmel a társasági autonómia és a jogbiztonság közötti egyensúlyra.

5.2.1. A cégbejegyzési eljárás szabályai – fókuszban a digitalizáció

5.2.1.1. A cégbejegyzési eljárás fejlődéstörténetének rövid vázlata és digitalizációs íve

Magyarországon a cégbejegyzési eljárás a társasági jog digitalizációjának immanens pontját jelenti, ugyanis a gazdasági társaságok bejegyzését célzó eljárások elektronikus módon zajlanak, a cégek adatait tartalmazó közhiteles cégjegyzék pedig elektronikus úton mindenki számára hozzáférhető nyilvántartást jelent.

Ha a bejegyzési eljárások és a nyilvántartás történeti fejlődési ívét kívánjuk röviden áttekinteni, elsőként a 1875. évi XXXVII. törvénycikk (röviden: Kt.) vonatkozó rendelkezései említhetők ki.³⁴⁷ A Kt. rendelkezik arról, hogy a törvényszékek által kereskedelmi „*cégjegyzékek*” vezetendők, amelyek nyilvánosak, vagyis azokba bárki betekinthes és tartalmukról közhiteles másolatot kérhet.³⁴⁸ Szintén előremutató rendelkezésnek tekinthető, hogy a jogszabály kimondja, hogy csak olyan „*cég*” jegyezhető be a „*cégjegyzékbe*”, amely világosan megkülönböztethető a korábban bejegyzett jogalanytól.³⁴⁹ A cégjegyzék közhiteles jellegét erősíti az a rendelkezés, amely szerint, ha egy cég átalakulását vagy megszűnését nem vezetik át a cégjegyzékbe, akkor a megváltozott tények harmadik féllel szemben csak akkor érvényesíthetők, ha igazolásra kerül, hogy ezek a tények előtte is ismeretesek voltak.³⁵⁰

A következő lépcsőfokot a II. Világháborút követő időszak jelenti, ugyanis az 1950-es években, a Magyar Népköztársaság korszakának kezdetén, számos reform történt a vállalkozások szabályozásának a területén. A korszakban született törvények és rendeletek részeként a cégjegyzék nyilvántartása is továbbfejlődött, és a vállalatok regisztrációja, változásai, megszűnése is hivatalosan dokumentálásra került, a korszak állami, gazdasági berendezkedésének „*megfelelő*” rendkívül szigorú állami kontroll mellett.

³⁴⁷ 1875. évi XXXVII. törvénycikk kereskedelmi törvény (röviden: Kt.).

³⁴⁸ Kt. 7. §.

³⁴⁹ Kt. 17. §.

³⁵⁰ Kt. 19. §.

A rendszerváltozást közvetlenül megelőző időszakból érdemes a 59/1979. (XII. 24.) PM rendelet³⁵¹ szabályait említeni, amely a vállalatok, a szövetkezetek és területi szövetségeik, valamint a jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társulások törzskönyvi nyilvántartásáról és képviseleti könyvéről rendelkezett. A rendelet alanyi hatálya a „gazdálkodó szervezetekre” terjedt ki, amely kategóriába a jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaságok mellett, például a szövetkezetek és az állami vállalatok is besorolásra kerültek. A PM rendelet rögzíti, hogy a gazdálkodó szervezetekről törzskönyvi nyilvántartást kell vezetni és a gazdálkodó szervezetek jogalanyiséga a törzskönyvi nyilvántartásba történő bejegyzéssel keletkezik.³⁵²

A jogszabály 1989. január 1. napjáig volt hatályban, ugyanis akkor helyezte hatályon kívül 63/1988. (XII. 26.) PM rendelet³⁵³ a vállalati nyilvántartásról rendelkezett. E rendelet alanyi hatálya a vállalkozásokra, a pénzintézetekre, szövetkezetre és a vízgazdálkodási társulatokra terjed ki.³⁵⁴ A szabályozás az elődjével megegyezően szintén előírta, hogy a bejegyzésre kötelezett szervezetekről nyilvántartást szükséges vezetni, és e szervezetek a bejegyzés aktusával jönnek létre.³⁵⁵ Maga a törzskönyvi nyilvántartás (a hatályos cégjegyzékhez hasonlatosan) több részből állt: törzskönyvi jegyzékre, egyedi törzskönyvre és a bejegyzett adatokhoz kapcsolódó iratokra vagyis ún. okmánytárra tagolódott.³⁵⁶

Szintén jelentős lépcsőfokként említhető a 1986. január 1. napján hatályba lépett 1985. évi 16. számú törvényerejű rendelet³⁵⁷, amely a bírósági cégnyilvántartás szabályairól rendelkezett. A jogszabály legfontosabb novuma, hogy kimondta, hogy „a cég és fióktelepe nyilvántartására a bíróság cégjegyzéket vezet”, illetve, hogy „a cégjegyzéket vezető bíróság (a továbbiakban: cégbíróság) a megyei (fővárosi) bíróságon működik”.³⁵⁸ A 1985. évi 16. tvr. rendelkezett a cégjegyzék kötelező tartalmi elemeiről is. Eszerint a cégjegyzék tartalmazza a cég formáját, a cég elnevezését és székhelyét, a cég keletkezésére,

³⁵¹ 59/1979. (XII. 24.) PM rendelet a vállalatok, a szövetkezetek és területi (szakmai) szövetségeik, valamint a jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társulások törzskönyvi nyilvántartásáról és képviseleti könyvéről.

³⁵² 59/1979. (XII. 24.) PM rendelet 2.§ (1) és (2) bekezdés.

³⁵³ 63/1988. (XII. 26.) PM rendelet a vállalati nyilvántartásról, a leányvállalatok nyilvántartási rendjéről, a szövetkezetek és a vízgazdálkodási társulatok törzskönyvéről, valamint a képviseleti könyvről.

³⁵⁴ 63/1988. (XII. 26.) PM rendelet 1.§.

³⁵⁵ 63/1988. (XII. 26.) PM rendelet 2.§ (1) és (2) bekezdések.

³⁵⁶ 63/1988. (XII. 26.) PM rendelet 3.§.

³⁵⁷ 1985. évi 16. törvényerejű rendelet a bírósági cégnyilvántartásról.

³⁵⁸ 1985. évi 16. törvényerejű rendelet a bírósági cégnyilvántartásról 1.§.

tevékenységére, tulajdoni és vagyoni viszonyaira, tagjaira, valamint a megszűnésére vonatkozó adatokat, a cég képviselőjével kapcsolatos adatokat, továbbá azokat az adatokat, jogokat és tényeket, amelyek bejegyzését jogszabály elrendeli.³⁵⁹ A tvr. rendezte ezen kívül a cégnyilvántartás alapvető elveit (mint például a közhitelesség, a nyilvánosság, a névkizárólagosság)³⁶⁰, illetve a jogszabálysértés esetén lefolytatandó eljárás szabályait is.³⁶¹ Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy e tvr. hatálybalépésekor még párhuzamosan történt a vállalati nyilvántartás és a cégnyilvántartás vezetése. A cégjegyzékbe (kérelemre induló eljárás lefolytatása után) olyan céget lehetett bejegyezni, amelynek bejegyeztetését jogszabály kötelezővé vagy lehetővé tette.

A szabályozás fejlődésének soron következő állomásai a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény (röviden: első Gt.), valamint az 1988. évi 28. törvényerejű rendelet a bírósági cégnyilvántartásról szóló 1985. évi 16. törvényerejű rendelet módosításáról. A jogszabály viszonylag röviden, csupán az alapvető jellegű intézményeket szabályozta, amelyen az 1989. évi 23. törvényerejű rendelet változtatott, amelynek hatálybalépésével megszűnt a korábbi párhuzamos szabályozás.³⁶² Az 1989. évi 23. tvr. az általános rendelkezések körében meghatározza a cég fogalmát és a cégnyilvántartásra vonatkozó legfontosabb alapelveket is.³⁶³ A tvr. szerint, a cégjegyzék tartalmi elemei az alábbiakban kerültek meghatározásra: a cég elnevezése, formája és székhelye, a cég keletkezésére, tevékenységére, tulajdoni és vagyoni viszonyaira, tagjaira vonatkozó adatokat és ezek változásai, valamint a cég megszűnése, a cég képviselőjére vonatkozó adatok, így a cégjegyzésre jogosultak, a cégjegyzés módja, valamint a képviselői jog esetleges korlátozása, illetve mindazok az egyéb adatok, jogok és tények, amelyeknek bejegyzését jogszabály elrendeli.³⁶⁴ Fontos nóvumnak tekinthető, hogy a jogszabály tartalmazta a cégbejegyzési eljárás szabályait, amely (a hatályos szabályozással egyezően) nem peres eljárásként szolgálja a cégek bejegyzését. A tvr. további jelentőségét

³⁵⁹ 1985. évi 16. törvényerejű rendelet a bírósági cégnyilvántartásról 2.§.

³⁶⁰ Lásd hozzá: 1985. évi 16. törvényerejű rendelet a bírósági cégnyilvántartásról 4-9.§

³⁶¹ Lásd hozzá: 1985. évi 16. törvényerejű rendelet a bírósági cégnyilvántartásról 11-13-§

³⁶² 1989. évi 23. törvényerejű rendelet a bírósági cégnyilvántartásról és a cégek törvényességi felügyeletéről.

³⁶³ Az 1989. évi 23. törvényerejű rendelet 1.§ (1) bekezdése szerint: „A cég a cégnyilvántartásba bejegyzett jogi személy vagy természetes személy, illetve ezek társasága, amely (aki) saját cégneve alatt üzletszerű gazdasági tevékenységet folytathat, jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat és e cégnevet aláírásul használhatja.”

³⁶⁴ 1989. évi 23. törvényerejű rendelet 8.§ (1) bekezdés.

növeli, hogy pontosította a cégnyilvántartás közhitelességének alapelvét, és felállította az azóta is irányadó törvényi vélelmeket.

A tvr. rendelkezéseit az 1997. évi CXLV. törvény³⁶⁵ (röviden: régi Ctv.) helyezte hatályon kívül. E jogszabály immár nagyobb terjedelemben, a korábbiaknál részletesebben szabályozta a cégeljáráshoz kapcsolódó rendelkezéseket. Jelentős változást jelent például az Igazságügyi Minisztérium a szervezeti egységeként működő Cégnyilvántartási és Céginformációs Szolgálat feladatkörének a bővítése, illetve részletesebben kerültek szabályozásra a különböző cégszabványok Céglétrehozásában történő közzétételének a szabályai is.³⁶⁶

A szabályozást jelenleg hatályos 2006. évi V. törvény³⁶⁷ (a továbbiakban röviden „Ctv.”) váltotta, amely immár elektronikus, cégbíróság előtt zajló, nem peres eljárásként szabályozza a cégbejegyzési, illetve változásbejegyzési eljárásokat, megszűnési eljárások közül pedig rendezi a végelszámolást, illetve a kényszertörést is.

A jogterület fejlődési ívének rövid felvázolása mellett, témánk szempontjából esszenciális jelentőséggel bír a cégbejegyzési eljárások digitalizációs fejlődési ívének a bemutatása is, annak érdekében, hogy a különböző technológiai fejlesztési irányok is megismerhetővé váljanak.

E tekintetben elsőként említést érdemel a 13/1989. (XII. 16.) IM rendelet³⁶⁸, amely rögzítette a cégjegyzék kötelező tartalmi elemeit és olyan rendelkezéseket is tartalmazott, amelyek megfeleltek a korszakban elinduló digitális fejlődési irányoknak. A rendelet rögzítette például, hogy cég bejegyzésére irányuló kérelmet írógéppel vagy számítógéppel kitöltött formában szükséges benyújtani az illetékes cégbírósághoz, abban az esetben pedig, ha a szükséges technikai feltételek fennálltak, a jogszabály lehetővé tette, hogy a nyomtatvány helyett a cég adatait tartalmazó hajlékony mágneslemez kerüljön benyújtásra, azzal a feltétellel, hogy a mágneslemezen szereplő adatok egy kinyomtatott példányon is benyújtásra

³⁶⁵ 1997. évi CXLV. törvény a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról.

³⁶⁶ Lásd hozzá: 1997. évi CXLV. törvény 3-10.§.

³⁶⁷ 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról.

³⁶⁸ 13/1989. (XII. 16.) IM rendelet a cégbejegyzésről és a cégjegyzékről.

kerültek.³⁶⁹ Szintén előírja a jogszabály, hogy a korlátolt felelősségű társaság tagjegyzékének adatait számítógépen is nyilván kell tartani.³⁷⁰

Szintén ehhez az időszakhoz kötődik, hogy az Igazságügyi Minisztérium Jogi Informatikai Ügyosztálya 1989 decemberében kidolgozta egy átfogó informatikai fejlesztési program alapjait, amely több, egymásra épülő szakaszban valósult meg.

A fejlesztés első ütemében az Igazságügyi Minisztérium a Microsec Kft.-t³⁷¹ bízta meg egy olyan számítógépes Cégnylvántartó Rendszer létrehozásával és üzembe helyezésével, amely a cégbíróságok adminisztrációs és ügyintézési feladatait hatékonyan támogatta. A rendszer mintegy egyéves fejlesztési ciklust követően, 1990. december közepére készült el.³⁷²

A program második szakaszában – részben külső források, így a PHARE-támogatások³⁷³ bevonásával – az igazságügyi tárca egy vállalkozói konzorcium (MT Computer Rt. és Microsec Kft.) közreműködésével kialakította az Országos Cégnylvántartó Rendszert.³⁷⁴ Ez a megoldás a különböző cégbíróságok helyi informatikai hálózatait országos szintű hálózattá kapcsolta össze. A rendszer 1992. szeptember 1-jén részleges működéssel indult, majd 1993 júniusától teljeskörűen a bíróságok rendelkezésére állt, amelynek eredményeként immár a cégjegyzéki adatok kizárólag számítógépes formában kerültek tárolásra.

A fejlesztések harmadik fázisában – szintén a Microsec Kft. keretei között – megkezdődött egy komplex, kiterjesztett szolgáltatásokat biztosító Országos Cégnylvántartó és Céginformációs Rendszer kialakítása, amely már nem csupán a bírósági nyilvántartást, hanem szélesebb körű céginformációs funkciókat is ellátott.

Az Országos Cégnylvántartó Rendszer technikai szempontból egyenrangú, elosztott adatkezelésre épülő helyi hálózatok összekapcsolásával jött létre. Az országos hálózat ún. lazán csatolt struktúrában működött, vagyis az egyes csomópontok közötti adatkapcsolat

³⁶⁹ 13/1989. (XII. 16.) IM rendelet 1.§.

³⁷⁰ 13/1989. (XII. 16.) IM rendelet 10.§ (2) bekezdés.

³⁷¹ A Microsec Kft. honlapja, a rá vonatkozó legfontosabb információk és a cégtörténet elérhető az alábbi linken: <https://www.microsec.hu/>, megnyitva: 2025. január 21-én.

³⁷² Microsec – Cégtörténet. <https://www.microsec.hu/hu/cegtortenet>, megnyitva: 2025. január 21-én.

³⁷³ Az Európai Unió által finanszírozott program célja a tagjelölt európai államok felzárkóztatásának és fejlesztésének az elősegítése volt. A különböző, Magyarországot érintő előirányzatok elérhetőek az alábbi linken: <https://www.parlament.hu/irom37/17700/adatok/altindmell/phare.pdf>, megnyitva: 2025. január 21-én.

³⁷⁴ Az Országos Cégnylvántartó és Céginformációs Rendszer. <https://occsz.e-cegjegyzek.hu/?tortenet>, megnyitva: 2025. január 21-én.

kizárólag adatcsere esetén jött létre. A központi csomópont hiánya jelentősen növelte a rendszer üzembiztonságát és hibatűrését. A cégjegyzékszám alapú keresés segítségével az ország bármely cégbírósága számára elérhetővé vált valamennyi bejegyzett gazdasági társaság adata, függetlenül azok területi illetékességétől, miközben a válaszdő jellemzően csupán néhány másodpercet vett igénybe.³⁷⁵

A számítógépes infrastruktúra fejlesztése nem korlátozódott kizárólag a cégeljárásokra: 1992 végére a fővárosi és megyei bíróságok gazdasági kollégiumai is informatikai eszközökhöz jutottak, lehetővé téve a csőd-, felszámolási és fizetési meghagyásos nemperes eljárások, valamint a gazdasági peres ügyek elektronikus kezelését.

A digitalizációs fejlesztések vonatkozásában is említést érdemel a régi Ctv. hatálybalépése, amelyet követően különösen jól érzékelhetővé vált a decentralizált informatikai struktúra előnye: az új szabályozásra való átállás az ország valamennyi cégbíróságán rendkívül rövid időn belül, fennakadások nélkül megvalósult. A rendszer ekkor vezette be az ún. „*egyablakos*” modellt, amelynek értelmében a cégalapításhoz kapcsolódó adatbejelentések a cégbíróságok közreműködésével, egységes eljárás keretében történtek.³⁷⁶

A technológiai korszerűsítéssel párhuzamosan a cégnyilvánosságra és a bírósági cégeljárásra vonatkozó jogszabályi módosítások fokozatosan teremtették meg a teljes körű elektronikus ügyintézés feltételeit. A jogalkotói cél az adminisztratív terhek további csökkentése, valamint az uniós elvárásoknak – különösen a tagállami cégnyilvántartások összekapcsolásának – való megfelelés volt, mindeközben kiemelt hangsúlyt kapott a cégnyilvántartás közhitelességének megőrzése és az ügyfélkiszolgálás színvonalának emelése.³⁷⁷

³⁷⁵ Az Országos Cégnyilvántartó és Céginformációs Rendszer. <https://occsz.e-cegjegyzek.hu/?tortenet>, megnyitva: 2026. január 2-án.

³⁷⁶ Lásd hozzá: GÁL Judit: A cégeljárás újdonságai. Céghírnök, 2001/9., 3-6. Kiemelést érdemel, hogy a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény módosításáról rendelkező 2000. évi CXXXVI. törvény 172. § (2) bekezdése módosította a cégnyilvántartásra vonatkozó szabályozást azáltal, hogy az 1997. évi CXLV. törvény 12. § (1) bekezdését egy új k) ponttal egészítette ki, egyúttal az addig k) pontként szereplő rendelkezést l) pontra számozta át. Az új jogszabályi előírás szerint a cégjegyzékben kötelező feltüntetni valamennyi, a cég által vezetett pénzforgalmi számlát, továbbá az azokat kezelő pénzügyintézetek megnevezését és székhelyét. E rendelkezés 2001. szeptember 1-jén lépett hatályba, és alkalmazása a hatálybalépést követően benyújtott cégbejegyzési kérelmek esetében az egyablakos ügyintézési modell keretében valósult meg, amely biztosította, hogy az érintett céginformációk automatikusan bekerüljenek a cégnyilvántartásba. Hasonló helyzet valósult meg az adóhatóságról történő információszerzés vonatkozásában is.

³⁷⁷ Az Országos Cégnyilvántartó és Céginformációs Rendszer. <https://occsz.e-cegjegyzek.hu/?tortenet>, megnyitva: 2026. január 2-án.

E törekvések csúcsát jelentették a 2018. július 1-jével hatályba lépett, a cégnyilvántartást és a cégeljárást érintő átfogó módosítások, amelyek mind jogi, mind ügyviteli szempontból jelentős megújulást hoztak. A jogszabálykövető fejlesztések során korszerű technológiai megoldások kerültek alkalmazásra, különös tekintettel az állami nyilvántartások közötti interoperabilitás erősítésére.³⁷⁸

A módosított szabályozás előírta a cégnyilvántartás és más közhiteles állami nyilvántartások szorosabb összekapcsolását, biztosítva, hogy a cégjegyzékbe történő bejegyzések más nyilvántartások adataival összevetve valósuljanak meg. Ennek keretében a természetes személyek adatainak változásai – például a lakóhely módosulása – automatikusan átvezetésre kerülnek a cégjegyzékben, külön bejelentési kötelezettség nélkül.

Az ügyfélközpontú szemlélet erősítését szolgálta továbbá az azonnali elektronikus fizetés lehetőségének megteremtése, az egyszerűsített végelszámolás eljárásának racionalizálása, valamint a jövőbeli adatváltozások előzetes bejegyzésének bevezetése, amelyek összességében költséghatékonyabbá és kiszámíthatóbbá tették a cégek adminisztratív kötelezettségeinek teljesítését.

A bíróságok tehermentesítése érdekében a szabályozás több automatizmust is bevezetett, így például az eltiltás alatt álló személyek adatainak automatikus törlését, más hatóságoktól és bíróságoktól érkező döntések közvetlen bejegyzését, valamint a vezető tisztségviselők képviseleti jogosultságaira és a büntetőjogi intézkedésekre vonatkozó nyilvántartási kör bővítését. Mindezek eredményeként 2018. július 1-jétől a cégjegyzékben automatikusan átvezetésre kerülnek azok az adatváltozások is, amelyek más cégjegyzékekben szereplő, kapcsolódó cégek adatait érintik, tovább erősítve a nyilvántartás koherenciáját és közhitelességét.

Az elmúlt év fejleményei vonatkozásában megjegyzést érdemel, hogy 2019-ben, Sárközy Tamás Professzor vezetésével elindult egy kodifikációs folyamat, amely széleskörű automatizálási és elektronikus folyamatokat kívánt bevezetni a cégeljárásokba és a jogi

³⁷⁸ Lásd hozzá: 24/2018. (VIII. 31.) IM rendeletet az egyes cégjogi és igazságügyi tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról.

személyek egységes nyilvántartási rendszerét kívánta meghonosítani.³⁷⁹ Mindezen törekvések manifesztumaként megszületett a 2021. évi XCII. törvény³⁸⁰, amely az egységes nyilvántartási rendszer bevezetése mellett, számos digitalizációs fejlesztést kívánt elérhetővé tenni. Csupán, témánk szempontjából jelentős rendelkezéseket kiemelve, említést érdemel, hogy a jogszabály egységes nyilvántartási eljárást kívánt valamennyi jogi személy vonatkozásában megvalósítani, amely eljárás iratait a nyilvántartó bíróságok elektronikus okirat formájában, elektronikus irattárban tartották volna nyilván. A papíralapú okiratok vonatkozásában a bíróságoknak kötelezettségük lett volna azokat jogszabályban meghatározott módon elektronikus okirattá alakítani és elektronikus irattárba helyezni.³⁸¹ Szintén megjegyzést érdemel, hogy a jogszabály lehetővé tette, hogy a kérelmezők a bejegyzési kérelem mellékleteként elektronikus közokiratot vagy teljes bizonyító erejű elektronikus okiratot csatoljanak.³⁸² A jogi képviselőnek a bejegyzési kérelem kitöltött nyomtatványát és a kérelemhez csatolt mellékleteket együttesen vagy minden mellékletet külön minősített elektronikus aláírással vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírással és időbélyegzővel kellett volna ellátnia, oly módon, hogy az időbélyegző alapján az aláírás használatára való jogosultság – az okirat aláírásának időpontjában való – fennállása megállapítható legyen. A bejegyzési kérelem kitöltött nyomtatványát és a kérelemhez csatolt, elektronikus másolattá alakított mellékleteket a szervezet vezető tisztségviselőjének minősített elektronikus aláírással vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírással és időbélyegzővel, ennek hiányában azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés-szolgáltatással való hitelesítéssel kellett volna ellátnia.³⁸³ Szintén a kor digitális vívmányainak történő megfelelést és az elektronikus ügyintést szolgálta, hogy a szabályozás a cégbíróságok számára kötelezővé tette volna az elektronikus nyilvántartási rendszer vezetését, a bírósághoz szabályszerűen benyújtott, a bírósági informatikai rendszer által az illetékes bíróságnak megküldött, a szervezet nyilvántartásba vétele iránti kérelem érkezéséről pedig a

³⁷⁹ Lásd hozzá: GÁL Judit: Nyilvántartási rendszerek új utakon - a jogi személyek nyilvántartásáról, *Gazdaság és Jog*, 2023/1-2., 20-23.

³⁸⁰ 2021. évi XCII. törvény a jogi személyek nyilvántartásáról és a nyilvántartási eljárásról.

³⁸¹ 2021. évi XCII. törvény 5.§ (5) bekezdés.

³⁸² 2021. évi XCII. törvény 51.§ (4) bekezdés.

³⁸³ 2021. évi XCII. törvény 51.§ (5) bekezdés.

bíróság elektronikus tanúsítványt állított volna ki.³⁸⁴ Szintén előremutató szabályozási koncepciót jelentett az ún. „*automatikus ügyelőkészítés*”³⁸⁵ jogszabályba történő beépítése. Eszerint a bírósági informatikai rendszer által került volna elvégzésre a beérkezett bejegyzési kérelem automatikus jogi szempontú vizsgálata. A bírósági informatikai rendszer tartalmát olyan elemek képezték volna, mint a kérelem informatikai és formai vizsgálatának az eredménye, a természetes személyek nyilvántartásából történő adatigénylés eredménye, a tagállami cégnyilvántartások összekapcsolására szolgáló rendszeren keresztül történt adatellenőrzés eredménye, a bünyügyi nyilvántartási rendszerből és a gondnokoltak nyilvántartásából történő adatigénylés eredménye, a pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedésekben az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedésekről hozott határozatokban való ellenőrzés eredménye, az eltiltott személyekre vonatkozó kizáró ok vizsgálatának eredménye, továbbá a jogi szempontú vizsgálat eredménye.³⁸⁶ E jogszabálytervezet 2023 júliusára tervezett hatálybalépése, és ezzel a jogi személyek egységes bejegyzési eljárásnak és nyilvántartásának létrehozása elmaradt, ugyanakkor a bemutatott rendelkezések rendkívül előremutatónak tekinthetők.

Összességében rögzíthető, hogy a hatályos magyar jogrendszerben a cégeljárás és cégnyilvántartás digitalizációja hosszú, organikus (európai uniós követelményeknek is megfelelő) fejlődés útján ment végbe, a jogi személyek egységes nyilvántartási rendszere azonban továbbra sem került létrehozásra. Az erre vonatkozó jogalkotói akarat azonban a hatályos jogrendszerben is jelen van, amelynek manifesztumát a hatályos cégbejegyzési és cégnyilvántartási szabályok ismertetését követően külön alfejezetben mutatjuk be.

5.2.1.2. A cégbejegyzési eljárás hatályos szabályozása és elektronikus működése

A korábbi fejezetben részletesen vizsgálatra került a gazdasági társaságok működésének alapvető és a társasági jog digitalizációja szempontjából jelentős szabályai, amelyek a Polgári Törvénykönyvben kaptak helyet. Jelen alfejezetben a cégbejegyzési és változásbejegyzési eljárások legfontosabb szabályait tekintjük át, górcső alá véve a magyar „*modell*” sajátosságait és digitalizációs novumait. Magyarországon a cégbejegyzési és

³⁸⁴ 2021. évi XCII. törvény 55-61.§

³⁸⁵ 2021. évi XCII. törvény 62.§

³⁸⁶ Uo.

változásbejegyzési eljárás szabályozási keretét egyrészt a 1/2006. (V. 18.) IM rendelet a cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről, másrészt a 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról (röviden: Ctv., Cégtörvény) alkotja.

A bejegyzési eljárások vonatkozásában megjegyzést érdemel, hogy megkülönböztethető egymástól az általános szabályok szerinti, illetve az egyszerűsített cégbejegyzési eljárás³⁸⁷, amelyek lefolytatása kizárólag a Cégbíróság előtt, jogi képviselő részvételével, elektronikus úton történhet. Az általános szabályok szerint lefolytatásra kerülő bejegyzési, illetve változásbejegyzési kérelmet elektronikus úton kell benyújtani, amely követelmény nem pusztán technikai jellegű, hanem az eljárás kötelező formai eleme.³⁸⁸ A benyújtott elektronikus okiratokat főszabály szerint minősített elektronikus aláírással és minősített időbélyegzővel kell ellátni oly módon, hogy az időbélyeg alapján megállapítható legyen az aláírási jogosultság fennállása az aláírás időpontjában³⁸⁹. A jogi képviselő e követelménynek eleget tehet akként is, hogy magát a bejegyzési kérelmet látja el minősített elektronikus aláírással és időbélyegzővel. E vonatkozásban megjegyzést érdemel, hogy az európai uniós szabályoknál bemutatott EU eIDAS³⁹⁰ közvetlenül alkalmazandó Magyarországon is és 2016-ban biztosítja az elektronikus aláírások egységes, európai uniós tagállamokban alkalmazandó keretrendszerét.³⁹¹ Az EU-s szabályozással összhangban áll az elektronikus aláírásról rendelkező 2001. évi XXXV. törvény. A jogszabály hatálya vonatkozásban rögzíthető, hogy az kiterjed az elektronikus aláírással kapcsolatos szolgáltatást végző természetes, illetve jogi személyre vagy jogi személyiség nélküli szervezetre, gazdálkodó szervezetre, az elektronikus aláírással kapcsolatos szolgáltatást igénybe vevő, illetőleg elektronikus aláírást felhasználó természetes, illetve jogi személyre vagy jogi személyiség nélküli szervezetre, illetve az elektronikus aláírással kapcsolatos szolgáltatásra és az

³⁸⁷ Mindkét eljárás elektronikus, cégbíróság előtt zajló, nem peres eljárásként kerül szabályozásra a Cégtörvényben.

³⁸⁸ Ctv. 36. § (1) bekezdés.

³⁸⁹ Ctv. 36. § (2) bekezdés.

³⁹⁰ Megjegyzést érdemel, hogy 2024 májusában hatályba lépett az Európai Parlament és a Tanács 2024. április 11-i (EU) 2024/1183 rendelete az (EU) 910/2014 rendeletnek az európai digitális személyazonossági keret létrehozása tekintetében történő módosításáról (röviden: EU eIDAS 2.0).

³⁹¹ Az Európai Parlament és a Tanács 910/2014/EU rendelete (2014. július 23.) a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról, valamint az 1999/93/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (röviden: EU eIDAS).

elektronikus aláírás felhasználásának egyes kérdéseire.³⁹² A szabályozásban elkülönítésre kerül egymástól az elektronikus aláírás (SES), a fokozott biztonságú elektronikus aláírás (AdES) és a minősített elektronikus aláírás (QES). Az elektronikus aláírás az elektronikus dokumentumhoz azonosítás céljából logikailag hozzárendelt és azzal elválaszthatatlanul összekapcsolt elektronikus adat, illetőleg dokumentum.³⁹³ A fokozott biztonságú elektronikus vonatkozásában a jogszabály többletkövetelményeket támaszt. Akkor minősül ilyennek egy aláírás, ha alkalmas az aláíró azonosítására és egyedülállóan hozzá köthető, olyan eszközzel hozták létre, mely kizárólag az aláíró befolyása alatt áll, a dokumentum tartalmához olyan módon kapcsolódik, hogy minden – az aláírás elhelyezését követően az iraton, illetve dokumentumon tett – módosítás érzékelhető.³⁹⁴ A minősített elektronikus aláírás olyan fokozott biztonságú – elektronikus aláírás, amely biztonságos aláírás-létrehozó eszközzel készült, és amelynek hitelesítése céljából minősített tanúsítványt bocsátottak ki.³⁹⁵ A Cégtörvény tehát a legmagasabb szintű garanciával rendelkező aláírás használatára kötelezi az eljáró jogi képviselőket.

Az általános cégeljárás a jogi képviselő közreműködésére épül. A jogi képviselő nemcsak az általa készített okiratokért felel, hanem köteles a bejegyzési kérelem mellékleteként csatolt, nem általa készített okiratokat is elektronikus okirati formába átalakítani.³⁹⁶ Ez a megoldás biztosítja, hogy a cégbíróság egységesen elektronikus iratanyaggal dolgozzon. Az eredetileg papíralapon készült okiratok megőrzése a jogi képviselő kötelezettsége, és azok bemutatására kizárólag akkor kerül sor, ha az elektronikus okirat és az eredeti közötti egyezőség tekintetében alapos kétely merül fel.³⁹⁷

A bejegyzési kérelem nem közvetlenül a cégbírósághoz, hanem elektronikus úton a Céginformációs Szolgálathoz nyújtandó be.³⁹⁸ Az eljárási határidők szempontjából meghatározó, hogy a benyújtás időpontja a kérelem Céginformációs Szolgálathoz való érkezéséhez kötődik.³⁹⁹ A kérelem benyújtását megelőzően az eljárási illetéket és a

³⁹² 2001. évi XXXV. törvény 1.§

³⁹³ 2001. évi XXXV. törvény 2.§ 6. pont.

³⁹⁴ 2001. évi XXXV. törvény 2.§ 15. pont.

³⁹⁵ 2001. évi XXXV. törvény 2.§ 17. pont.

³⁹⁶ Ctv. 37. § (1) bekezdés.

³⁹⁷ Ctv. 37. § (2) bekezdés.

³⁹⁸ Ctv. 37. § (3) bekezdés.

³⁹⁹ Megjegyzést érdemel, hogy a céginformációs szolgálat a céget a cég adataiban bekövetkezett változásról a cégnek a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól szóló 2023. évi CIII.

közzétételi költségtérítést szintén elektronikus úton kell megfizetni, és az erről szóló igazolást a kérelemhez elektronikus okiratként kell csatolni.⁴⁰⁰ A bejegyzési eljárás során viszont illetékfizetésre, és közzétételi díj fizetésre főszabály szerint nem kerül sor. A Ctv. kizárja az azonos tárgyú kérelmek párhuzamos benyújtását: a bejegyzési kérelem jogerős elbírálásáig ugyanazon cég vonatkozásában újabb kérelem nem terjeszthető elő.⁴⁰¹

A Céginformációs Szolgálat az eljárás lényegében a digitalizált előszűrőjeként működik. A beérkezett kérelmet informatikai és formai szempontból ellenőrzi, különösen az elektronikus aláírás hitelességét, az adatok sértetlenségét, az időbélyegző megfelelőségét, valamint a formanyomtatvány adatainak formai helyességét.⁴⁰² Ezzel párhuzamosan automatizált adatigénylésre kerül sor a természetes személyek nyilvántartásából az azonosítás és a törvényben előírt ellenőrzések céljából.⁴⁰³ Amennyiben a kérelem informatikai vagy formai szempontból hibás vagy hiányos, a céginformációs szolgálat azt visszaküldi, és a kérelmet be nem nyújtottnak kell tekinteni.⁴⁰⁴ Szabályszerű benyújtás esetén a szolgálat a kérelmet haladéktalanul továbbítja az illetékes cégbírósághoz, és erről elektronikus igazolást küld.⁴⁰⁵

A cégbírósági eljárás a céginformációs szolgálattól érkező, informatikailag szabályszerű kérelem beérkezését követő első munkanapon indul.⁴⁰⁶ A cégbíróság először formai vizsgálatot végez, amelynek keretében legkésőbb három munkanapon belül ellenőrzi, hogy a nyomtatvány és a kötelező mellékletek benyújtásra kerültek-e, valamint az illetékfizetés megtörtént-e.⁴⁰⁷ E hiányosságok fennállása esetén a kérelmet hiánypótlás nélkül visszautasítja. Amennyiben a kérelem a formai vizsgálaton túljut, a cégbíróság érdemi vizsgálatot folytat le, amely során – főszabály szerint nyolc munkanapon belül – ellenőrzi a bejegyzendő adatok és a létesítő okirat jogszabályi megfelelőségét, valamint az eltiltásra és kizáró okokra vonatkozó adatokat.⁴⁰⁸ Hiányosság esetén egy alkalommal hiánypótlás

törvény (a továbbiakban: Dáptv.) szerinti hivatalos elérhetőségére megküldött, közokirati formában kiállított, elektronikus cégbizonyítvánnyal – ingyenesen – értesíti. Lásd hozzá: Ctv. 15.§ (1a).

⁴⁰⁰ Ctv. 37. § (4) bekezdés.

⁴⁰¹ Ctv. 37. § (6) bekezdés.

⁴⁰² Ctv. 38. § (1) bekezdés.

⁴⁰³ Ctv. 38. § (2) és (4) bekezdések.

⁴⁰⁴ Ctv. 38/A. § (1) bekezdés.

⁴⁰⁵ Ctv. 38/A. § (2) és (3) bekezdések.

⁴⁰⁶ Ctv. 39. § (1) bekezdések.

⁴⁰⁷ Ctv. 45. § (1) és (2) bekezdések.

⁴⁰⁸ Ctv. 46. § (1) bekezdés.

rendelhető el, legfeljebb harmincnapos határidővel.⁴⁰⁹ A cégbírást főszabály szerint tizenöt munkanapon belül döntési kötelezettség terheli, ennek elmulasztása esetén a törvény erejénél fogva automatikus bejegyzés következhet be⁴¹⁰, ami a digitalizált eljárás egyik legerősebb garanciális eleme.

Az egyszerűsített cégeljárás a Ctv.-n belül önálló, gyorsított eljárási rendet képez. Ez az eljárás akkor alkalmazható, ha a cég alapítására szerződésminta alapján készült létesítő okirat szolgál, és ezt a bejegyzési kérelemben kifejezetten feltüntettem.⁴¹¹ Az egyszerűsített eljárás szintén teljes mértékben elektronikus, azonban az eljárás hangsúlyosan a jogi képviselő nyilatkozataira épül. A jogi képviselő a bejegyzési kérelemben nyilatkozik arról, hogy a csatolt okiratok törvényességi szempontú vizsgálatát elvégezte, és azok jogszabályi megfelelőségét szavatolja.⁴¹² E nyilatkozat az érdemi bírósági kontroll részbeni kiváltását szolgálja.

Az egyszerűsített cégeljárásban a cégbírást az adószámról szóló adóhatósági értesítést követően egy munkanapon belül dönt a bejegyzésről vagy az elutasításról.⁴¹³ Az eljárás során hiánypótlásra nincsen lehetőség, a cégbírást a kérelem jogszabályi feltételeinek fennállását egy szűkített, formalizált ellenőrzési körben vizsgálja, ideértve a jogi képviselő meghatalmazását, a kérelem kitöltését, a kötelező mellékletek meglétét és az eltiltási okokat.⁴¹⁴ Amennyiben a bíróság a törvényben előírt határidőn belül nem hoz döntést, az egyszerűsített eljárásban is érvényesül az automatikus bejegyzés intézménye, amely e vonatkozásban is azt jelenti, hogy a cég a törvény erejénél fogva bejegyzetté válik.⁴¹⁵ Említendő, közelmúltbeli változást jelent, hogy a cégbejegyzési eljárásra és a cégnyilvántartásra vonatkozó szabályokat tartalmazó 21/2006. (V. 18.) IM rendelet mellékletei, valamint az elektronikus cégeljárás egyes kérdéseit rendező 24/2006. (V. 18.) IM rendelet 5. § (2) bekezdése alapján 2025. március 1-jétől a szerződésminta alkalmazása esetén a létesítő okiratot kötelezően elektronikus nyomtatvány formájában kell elkészíteni azon cégtípusoknál, mint a zártkörűen működő részvénytársaság (ideértve az egyszemélyes

⁴⁰⁹ Ctv. 46. § (3) és (4) bekezdések.

⁴¹⁰ Ctv. 46. § (7); 47. § (1) és (2) bekezdések.

⁴¹¹ Ctv. 48. § (1) bekezdés.

⁴¹² Ctv. 48. § (2) bekezdés.

⁴¹³ Ctv. 48. § (4) bekezdés.

⁴¹⁴ Ctv. 48. § (5) és (6) bekezdés.

⁴¹⁵ Ctv. 48. § (8) bekezdés.

formát is), a betéti társaság, a közkereseti társaság, az egyéni cég, a végrehajtói iroda és annak egyszemélyes változata, valamint a korlátolt felelősségű társaság és egyszemélyes formája.⁴¹⁶

A cégbejegyzési eljárás kapcsán (mind az általános és az egyszerűsített bejegyzési eljárás során is) külön említést érdemel a cégbíróság vezetőjének az eljárás indokolatlan elhúzódásának megelőzését szolgáló szerepe.

Az általános cégbejegyzési eljárás vonatkozásában a Cégtörvény előírja, hogy amennyiben a cégbíróság a bejegyzési kérelem elbírálására vonatkozó döntési kötelezettségének határidőn belül (amely az általános bejegyzési eljárásban tizenöt nap) nem tesz eleget, a cégbíróság vezetője a határidő lejártát követően, legkésőbb három munkanapon belül intézkedik a kérelem elbírálásáról.⁴¹⁷ Ezen eljárás során hiánypótlási felhívásnak azonban már nincsen helye.

Az egyszerűsített cégbejegyzési eljárás tekintetében szintén hasonló szabály kerül deklarálásra a Cégtörvényben. Eszerint, ha a cégbíróság a döntési kötelezettségének határidőn belül nem tesz eleget, a cégbíróság vezetője a határidő lejártát követően, legkésőbb egy munkanapon belül hivatalból intézkedik a bejegyzési kérelem elbírálásáról.⁴¹⁸ Amennyiben az ügyintézési határidő eredménytelenül telik el, a cégbejegyzés a következő munkanapon a törvény erejénél fogva, a kérelem alapján előszerkesztett adatoknak megfelelő tartalommal, haladéktalanul megtörténik. Az automatikus bejegyzés esetén annak kijavítása iránt kérelem terjeszthető elő.⁴¹⁹

Ezen szabályok alapján megállapítható, hogy a Cégtörvény mind az általános, mind az egyszerűsített cégbejegyzési eljárásban külön garanciákat biztosít az eljárások indokolatlan elhúzódásának megelőzésére. A cégbíróság vezetőjének beavatkozási kötelezettsége, illetve az egyszerűsített eljárásban a törvény erejénél fogva bekövetkező automatikus bejegyzés lehetősége egyaránt azt szolgálja, hogy a döntési határidők elmulasztása ne eredményezhesse a cégbejegyzési eljárás elhúzódását.

⁴¹⁶ Lásd hozzá: Szerződésminták. Céginformációs szolgálat.
<https://ceginformacioszolgalat.kormany.hu/szerzodesmintak>, megnyitva: 2026.04.11-én.

⁴¹⁷ Cégtörvény 47. § (1) bekezdés.

⁴¹⁸ Cégtörvény 48. § (8) bekezdés.

⁴¹⁹ Uo.

A fentiek szerint elmondhatjuk, hogy mind az általános, mind az egyszerűsített cégeljárás a digitalizációra épülő, elektronikus ügyintézésen alapuló eljárási modell, amelyben a formai és informatikai megfeleléség kiemelt jelentőséget kap, és amelyben az automatizmusok – különösen az előszűrés és az automatikus bejegyzés – a gyorsaságot és a jogbiztonságot egyaránt szolgálják.

Szabályozási nívumként említhető a 2025. évi LIX. törvény a jogi személyek nyilvántartásáról – amelyet az Országgyűlés 2025. június 11-én fogadott el, és amelynek rendelkezései főszabályként 2027. január 1-jén lépnek hatályba – a jogi személyek nyilvántartásának egységesítését helyezi a szabályozás középpontjába. A törvény egyik legfontosabb célja egy olyan egységes, elektronikus alapokon működő nyilvántartási rendszer kialakítása, amely a korábbi, több szempontból széttagolt struktúrát felváltva biztosítja az adatok egységes, naprakész és közvetlen hozzáférését.

A szabályozás a jogi személyekre vonatkozó adatok teljes körű elektronikus kezelésére épít: a nyilvántartásba vétel, az adatomódosítások, valamint a nyilvántartási adatok megismerése egyaránt digitális környezetben történik. Ez az eljárások gyorsítását szolgálja és azt is biztosítja, hogy a jogi személyek működésére vonatkozó lényeges információk valós időben, hiteles módon álljanak rendelkezésre a gazdasági forgalom szereplői számára.

A törvény ezzel lényegében a társasági jog működésének egyik alapvető infrastrukturális elemét digitalizálja: a nyilvántartási rendszer átalakításával olyan adatvezérelt működési modellt vezet be, amelyben a jogi személyek létrejötte, működése és megszűnése egységes elektronikus rendszerben követhető. Ennek eredményeként a digitalizáció nem csupán az egyes jognyilatkozatok vagy eljárási cselekmények szintjén jelenik meg, hanem a teljes jogi személyi „életút” átfogó, rendszerszintű digitalizációját valósítja meg.

5.2.1.3. Az online alapított cégekre vonatkozó külön rendelkezések

A teljesség igényére törekedve megjegyzést érdemel, hogy a Cégtörvény 2022. augusztus 1-jétől hatályos szabályozása az „online alapított cég” fogalmát. Ezt olyan speciális cégalapítási formaként határozza meg, amely teljes egészében elektronikus úton valósul meg. Ennek lényege, hogy az alapítók személyes megjelenése nem szükséges, az azonosításuk távazonosítás útján történik, a jognyilatkozataikat minősített vagy fokozott biztonságú elektronikus aláírással látják el, és a cégbejegyzési kérelemhez csatolt valamennyi

dokumentum elektronikus formában készül. További feltétel, hogy a társaság törzstőkéje kizárólag pénzbeli hozzájárulásból álljon. A szabályozás ugyanakkor garanciális elemeket is tartalmaz: ha az azonosítással, a cselekvőképességgel vagy a képviseleti jogosultsággal kapcsolatban kétség merül fel, az eljáró jogi képviselő előírhatja a személyes megjelenést. Ez azonban önmagában nem zárja ki az online alapítás alkalmazhatóságát.⁴²⁰

E rendelkezések alapján rögzíthető, hogy az online alapítás a cégtörvényben egy olyan digitalizált eljárási forma, amely az elektronikus ügyintézés teljes körű alkalmazására épül, ugyanakkor a jogbiztonság érdekében szigorú azonosítási és hitelesítési feltételekhez kötött.

5.2.1.4. Konklúzió - Jövőbeli irányok

A fejezetben bemutatottak alapján arra juthatunk, hogy a cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás digitalizációja a magyar jogban már egy lezajlott, rendszerszintű átalakulásként értelmezhető. A történeti fejlődés áttekintése rávilágított arra, hogy a nyilvántartási rendszerek kezdetben a nyilvánosság és közhitelesség elvére épültek, azonban a technológiai fejlődés hatására e funkciók ma már döntően elektronikus infrastruktúrán keresztül valósulnak meg.

A hatályos szabályozás elemzése alapján egyértelmű, hogy a cégeljárás ma már kizárólag elektronikus úton, formalizált és nagymértékben automatizált keretek között zajlik. A Céginformációs Szolgálat előszűrő funkciója, az elektronikus okirati rendszer, valamint az automatikus bejegyzés intézménye azt mutatja, hogy a klasszikus bírósági kontroll részben technológiai és eljárási garanciákkal egészül ki, illetve bizonyos elemeiben át is alakul. Ezzel párhuzamosan a jogi képviselő szerepe is felértékelődik, hiszen az eljárás törvényességének elsődleges biztosítója egyre inkább az ő előzetes ellenőrzési és nyilatkozási kötelezettsége.

Külön jelentőséggel bír az online alapítás intézménye, amely a digitalizáció „tisztá modelljeként” jelenik meg: ebben az esetben a cégalapítás teljes folyamata fizikai jelenlét nélkül, kizárólag elektronikus eszközök útján valósul meg, szigorú azonosítási és hitelesítési követelmények mellett.

A jövőbeli szabályozási irányok – különösen a jogi személyek egységes nyilvántartására irányuló törekvések – azt jelzik, hogy a digitalizáció következő lépcsője már nem az egyes

⁴²⁰ Lásd hozzá: Ctv. 9/G. §

eljárások elektronizálása, hanem egy integrált, adatvezérelt nyilvántartási rendszer kialakítása. Ennek eredményeként a jogi személyek létrejötte, működése és megszűnése egy egységes, egymással összekapcsolt elektronikus rendszerben válik követhetővé.

Következésképpen elmondhatjuk, hogy a magyar cégeljárás olyan hibrid modellt valósít meg, amelyben a jogi garanciák és a technológiai megoldások egymást erősítve biztosítják a gyors, hatékony és egyben jogbiztonságot nyújtó működést. A digitalizáció ebben a rendszerben már nem lehetőség, hanem a cégjogi működés alapvető szervezőelve.

5.2.2. A társasági jognyilatkozatok digitalizációja

5.2.2.1. A társasági jognyilatkozatok írásbeliségének általános keretei

A társasági jogi jognyilatkozatok megtételének formáját tekintve, az alapvető szabályt a Ptk. 3:91. §-a határozza meg. Eszerint, a társasággal kapcsolatos jognyilatkozatokat írásban lehet megtenni. Ez a rendelkezés alkalmazandó a társasági határozatokra, valamint jognyilatkozatnak és határozatnak a címmel való közlésére is.⁴²¹ A társasággal kapcsolatos jognyilatkozatok akkor tehetőek meg vagy közölhetőek elektronikus hírközlő eszközök útján, ha azt a társaság létesítő okirata lehetővé teszi, és meghatározza ennek feltételeit és módját.⁴²²

A Ptk. a társasági jogi jognyilatkozatok vonatkozásában tehát kifejezetten rendelkezik a jognyilatkozatok megtételének módjáról.⁴²³ Főszabályként rögzíti az írásbeliség követelményét, ugyanakkor ez a rendelkezés nem tekinthető eltérést nem engedő szabálynak. Amennyiben e szakasz értelmezése során, a Ptk. a 3:4. § rendelkezéséből indulunk ki, az „*írásban lehet megtenni*” fordulat sem tekinthető olyan kógens előírásnak, amelynek megsértése szükségképpen érvénytelenséget eredményezne. Mindazonáltal bizonyos

⁴²¹ Ptk. 3:91. § (1) bekezdés.

⁴²² Ptk. 3:91. § (2) bekezdés.

⁴²³ Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a kommentárirodalom rámutat: a társasági jognyilatkozatok megtételének módja tekintetében a korábbi Gt. szabályozása egyértelműbb megfogalmazást alkalmazott. A Gt. 7. §-a ugyanis kifejezetten rögzítette, hogy az e törvényben előírt jognyilatkozatokat és határozatokat írásban – ideértve a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus okiratot is – vagy más, bizonyítható módon kell a címzett tudomására hozni. E rendelkezésből világosan következett, hogy – eltérő törvényi előírás hiányában – az írásbeli forma nem érvényességi kellékként jelent meg, hanem inkább a jogalkotó diszpozitív iránymutatásaként. Ennek megfelelően a gazdasági társaság vagy annak tagja főszabály szerint más módon is igazolhatta a jognyilatkozat megtételét. Lásd hozzá: GADÓ Gábor: Ptk. Harmadik Könyv, Harmadik Rész X. Cím. In.: Jogkódex. Internetes jogtár. Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2025. január 15.

jognyilatkozatok esetében az írásbeli forma mellőzése nem képzelhető el. Így például a 3:95. § alapján a létesítő okirat érvényességéhez valamennyi alapító tag aláírása szükséges, ami az írásbeliséget szükségképpen feltételezi. Hasonlóképpen, a nyilvánosan működő részvénytársaság közgyűlési határozatainak kötelező nyilvánosságra hozatala is megköveteli, hogy azok írásbeli – adott esetben elektronikus – formában rögzítésre kerüljenek; ennek elmaradása a jogszabály megsértését eredményezi.⁴²⁴

E rendelkezéssel a törvény lényegében „*technológiasemleges*” megoldást alkalmaz: ha írásbeli alakot kíván meg, a nyilatkozat akkor is írásba foglaltnak minősül, ha a közlés olyan formában történik, amely a tartalom változatlan visszaidézésére, a nyilatkozattevő személyének és a megtétel időpontjának azonosítására alkalmas. Ezzel a Ptk. – lényegében külön, minősített elektronikus aláírásra utaló előírás nélkül – megnyitja az utat a bizonyíthatóan azonosított és integritásvédett elektronikus nyilatkozatok előtt.⁴²⁵

A megtett jognyilatkozatok hatályosulását tekintve, az általános szabályok szerint, a jognyilatkozatok jelenlevők között azonnal, távollevők között pedig akkor válnak hatályossá, amikor „*a címzetthez megérkeznek*”.⁴²⁶ Lényegében ez a rendelkezés az e-mailes vagy egyéb digitális platformon megtett nyilatkozatok hatályosulásának az alapvető kiindulópontja is.

A vonatkozó bírósági gyakorlatból kiemelést érdemel a BDT 2008.1765. sz. ítélet, amelynek indokolásában rögzítésre került, hogy amennyiben a hitelező követelésének a vitatása elektronikus úton egyszerű e-mail formájában történik, és az kétséget kizáróan megérkezett a hitelezőhöz, továbbá az eljárásból kitűnik, hogy a felek között az elektronikus út volt a bevett kapcsolattartási formák egyike, akkor megállapítható, hogy a felek közötti kommunikáció zárt láncolatot alkot. Erre tekintettel, az adós a közölt vitatásra, mint írásban történő vitatásra eredménnyel hivatkozhat. Lényegében ezzel egyező álláspont olvasható a BH 2015.11.310. sz. ítélet elvi tartalmában is.⁴²⁷ Eszerint, amennyiben a hitelező követelésének vitatása elektronikus úton, egyszerű e-mail formájában történik, és az kétséget kizáróan megérkezik a hitelezőhöz, továbbá az eljárás adatai alapján megállapítható, hogy a

⁴²⁴ GADÓ: *i.m.*

⁴²⁵ Ptk. 6:4-6:7. §

⁴²⁶ Ptk. 6:5. §

⁴²⁷ BH 2015.11.310. sz. ítélet elvi tartalma.

felek között az elektronikus kommunikáció a bevett kapcsolattartási formák közé tartozott, úgy a felek közötti kommunikáció zárt láncolatot alkot. Ennek következtében az adós a vitatás közlésére, mint írásban megtett jognyilatkozatra eredményesen hivatkozhat.⁴²⁸

5.2.2.2. Az elektronikus okiratok és a bizonyító erő kérdései a társasági jogban

A különböző biztonságú okiratok digitalizációja, digitális formában történő létrehozása szintén tárgyalandó kérdést jelent, tekintettel arra, hogy azok a társasági jogi jogviszonyokban is jelentőséggel bírnak. A magánokirati formát tekintve, különbség tehető egyszerű magánokirat és teljes bizonyító erejű magánokirat vonatkozásában.⁴²⁹ A teljes bizonyító erejű magánokirat olyan okirat, amely az ellenkező bizonyításáig teljes bizonyító erővel bizonyítja, hogy az okirat aláírója az abban foglalt nyilatkozatot megtette, illetve elfogadta vagy magára kötelezőnek ismerte el. E tekintetben lényeges, hogy a teljes bizonyító erejű magánokiratban foglaltak valódiságát, beleértve az azon szereplő aláírás valódiságát a bíróság mindaddig elfogadja, ameddig ennek az ellenkezője be nem bizonyosodik. Kivételt képez, ha az okiratnak olyan rendellenességei vagy hiányosságai vannak, amelyek megdöntik a valódiság vélelmét. Teljes bizonyító erejű magánokiratról akkor beszélünk, ha:

- Azt a kiállítója az okiratot saját kezűleg írta és aláírta. Ez azt jelenti, hogy a saját kézzel írt és aláírt nyilatkozat akkor is teljes bizonyító erejű magánokirat, ha azt tanúk nem írják alá.
- Ha az okiratot részben vagy egészben nem az okirat aláírója írta saját kezűleg, akkor a teljes bizonyító erejű magánokirathoz két tanú aláírása is szükséges. Az okiraton a két tanú igazolja, hogy az okirat aláírója az okiratot előttük írta alá, vagy aláírását előttük saját kezű aláírásának ismerte el. A tanúknak nevük és lakcímük (ennek hiányában tartózkodási helyük) olvasható feltüntetése mellett kell aláírniuk az okiratot.
- Az okirat aláírójának aláírását vagy kézjegyet az okiraton bíró vagy közjegyző hitelesíti. Utóbbi nem tévesztendő össze a közokirattal, mert ebben az esetben a közjegyző csak az aláírást/kézjegyet hitelesíti, de nem ő foglalja okiratba a

⁴²⁸ Uo.

⁴²⁹ Az okiratok fajtái vonatkozásában lásd: A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (röviden: Pp.) 323-327.§

nyilatkozatot. Az okiratot a jogi személy képviselőjére jogosult személy, például a cég ügyvezetője, alapítvány kuratóriumának elnöke a rá vonatkozó szabályok szerint megfelelően aláírja.

- Az ügyvéd vagy kamarai jogtanácsos az általa készített okirat szabályszerű ellenjegyzésével bizonyítja, hogy az okirat aláírója a más által írt okiratot előtte írta alá vagy aláírását előtte saját kezű aláírásának ismerte el.
- Az elektronikus okiratot az aláíró a törvényben meghatározott hitelességi szintű elektronikus aláírással látja el. Ilyennek tekinthető a minősített vagy minősített tanúsítványon alapuló fokozott biztonságú elektronikus aláírás.

E körben azonban a digitalizáció előrehaladtával már nem hagyható figyelmen kívül a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól szóló 2023. évi CIII. törvény (DÁP tv.) rendelkezésszerrendszere sem, amely az elektronikus okirati formák alkalmazhatóságának technológiai és bizalmi infrastruktúráját teremti meg. A DÁP tv. ugyanis az elektronikus azonosítási és hitelesítési szolgáltatások egységes keretrendszerének kialakításával elősegíti, hogy az elektronikus dokumentumok – ideértve a társasági jogi jognyilatkozatokat is – a papíralapú okiratokkal azonos bizonyító erővel legyenek felhasználhatók.

A törvény által létrehozott digitális szolgáltatási környezet különösen az elektronikus aláírások és az elektronikus azonosítás vonatkozásában bír jelentőséggel. Ennek keretében biztosítottá válik, hogy a jognyilatkozatot tevő személy kiléte hitelt érdemlően azonosítható legyen, valamint az is, hogy az okirat tartalma utóbb változatlan formában visszaidézhető maradjon. A DÁP tv. által támogatott hitelesítési megoldások – így különösen a minősített elektronikus aláírás, az időbélyegzés, valamint az állami digitális azonosítási szolgáltatások – együttesen alkalmasak arra, hogy az elektronikus okiratok esetében is fennálljanak a teljes bizonyító erőhöz szükséges garanciák. Mindez azt eredményezi, hogy a teljes bizonyító erejű magánokirat elektronikus formában történő létrehozása és felhasználása a gyakorlatban egyre inkább általánossá válhat, feltéve, hogy az alkalmazott technológiai megoldások megfelelnek a jogszabályban előírt hitelességi szintnek. A DÁP tv. tehát nem önálló okirati kategóriát hoz létre, hanem olyan egységes digitális bizalmi környezetet biztosít, amelyben a már ismert okirati formák – így különösen a teljes bizonyító erejű magánokirat – elektronikus úton is joghatályosan létrehozhatók és bizonyítási eszközként felhasználhatók.

A társasági jogviszonyokban ennek különös jelentősége van, hiszen a gazdasági társaságok működése során egyre nagyobb szerepet kapnak az elektronikus úton tett jognyilatkozatok, ideértve a taggyűlési határozatokat, a jegyzőkönyveket vagy akár az alapítással összefüggő dokumentumokat is. A DÁP tv. által biztosított technológiai és jogi keretrendszer révén e dokumentumok esetében is biztosítható a hitelesség, az integritás és a bizonyíthatóság követelményeinek érvényesülése.

A Dáptv. szabályain túllépve rögzíteni szükséges, hogy a harmadik okirat szint pedig a közokirat, amely olyan papír alapú vagy elektronikus okirat, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül, a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő módon állított ki.

E vonatkozásban általános megállapításként rögzíthető, hogy a társasági jogban mindhárom okirati „szint” használatra kerülhet külső vagy belső jogviszonyok vonatkozásában. A társaságok „belső” működését tekintve, például a legfőbb szerv összehívásánál⁴³⁰, az ülés nélkül hozott határozatoknál⁴³¹ vagy a jegyzőkönyvnél⁴³² a Polgári Törvénykönyv főszabályként csupán az írásbeli alakot kívánja meg. Az írásbeliséget tekintve tehát, írásbelinek az a dokumentum minősül, ami utóbb változatlanul visszaidézhető, és a nyilatkozattevő személye, valamint a megtétel időpontja azonosítható. E követelmények elektronikus dokumentummal is teljesíthetőek, abban az esetben, ha a jogszabályi keretek és a létesítő okirat rendelkezései azt lehetővé teszik.

5.2.2.3. Következtetések az okirati formák digitalizációjáról

Az okirati formák digitalizációjának vizsgálata rámutat arra, hogy a társasági jog területén az elektronikus dokumentumok alkalmazása már szükségszerűség. A hagyományos okirati kategóriák – így főleg az egyszerű és a teljes bizonyító erejű magánokirat, valamint a közokirat – dogmatikai alapjai a digitalizáció következtében nem szűnnek meg, hanem új technológiai környezetben nyernek értelmezést. Az elektronikus aláírásokhoz és az elektronikus azonosításhoz kapcsolódó jogi és technológiai megoldások lehetővé teszik,

⁴³⁰ A legfőbb szerv összehívása meghívó kiküldésével történik. Lásd hozzá: Ptk. 3:17. §.

⁴³¹ Ptk. 3:20. §

⁴³² A jegyzőkönyv vonatkozásában a Ptk. a Kft.-nél ír elő speciális szabályt, amelyhez lásd: Ptk. 3:193. §

hogy az okiratokkal szemben támasztott klasszikus követelmények – így különösen a hitelesség, az integritás és a bizonyíthatóság – elektronikus formában is érvényesüljenek.

A digitális állam által kialakított bizalmi infrastruktúra, különösen a DÁP tv. által biztosított keretrendszer, e folyamatot tovább erősíti azáltal, hogy egységes technológiai és jogi alapot teremt az elektronikus dokumentumok széles körű alkalmazásához. Ennek eredményeként a teljes bizonyító erejű magánokirat elektronikus formában történő létrehozása és felhasználása a társasági jogi gyakorlatban is egyre inkább általánossá válhat.

Különösen fontos, hogy az elektronikus okiratok alkalmazása során biztosított legyen a jognyilatkozatok megbízható azonosíthatósága és utólagos ellenőrizhetősége. Ennek megfelelően a jogalkotó és a jogalkalmazó feladata, hogy a technológiai fejlődéssel összhangban olyan szabályozási megoldásokat alakítson ki, amelyek egyensúlyt teremtenek a hatékonyság és a jogbiztonság követelményei között.

5.2.3. A társasági döntéshozatal digitalizációja a magyar jogban

5.2.3.1. A társaságon belüli kommunikáció digitalizációja

A társaság „belső” kommunikációjának, dokumentumainak a digitalizációja vonatkozásában a meghívó kérdése bír kiemelt jelentőséggel, amely elengedhetetlen eleme a társaság legfőbb szervi ülésének jogszerű lebonyolításához. A döntéshozó szerv ülését a vezető tisztségviselő „*meghívó küldésével vagy közzétételével*”⁴³³ hívja össze.⁴³⁴ Abban az esetben, ha az ülést nem szabályszerűen hívták össze, mégis megtartható, ha valamennyi részvételre jogosult jelen van, és egyhangúlag hozzájárul az ülés megtartásához.⁴³⁵ A legfőbb szerv ülése tehát csak abban az esetben hozhat érvényes határozatot, hogy ha azt szabályszerűen, meghívó segítségével hívták össze. Ez alól csak abban az esetben enged

⁴³³ Korlátolt felelősségű társaságnál speciális követelmények állnak fent a meghívó kiküldésének vonatkozásában, a tagokat „*a napirend közlésével*” kell meghívni, és a meghívó elküldése és a taggyűlés napja között legalább tizenöt napnak kell eltelnie.

⁴³⁴ A meghívó általános, kötelező tartalmi követelményeit illetően az alábbiakat rögzíti a Ptk.:

a) a jogi személy nevét és székhelyét;

b) az ülés idejének és helyszínének megjelölését;

c) és az ülés napirendjét tartalmaznia kell a meghívónak. További fontos, tartalomra vonatkozó szabályt jelent, hogy a napirendet a meghívóban olyan részletességgel kell feltüntetni, hogy a szavazásra jogosultak a tárgyalni kívánt témakörökben álláspontjukat kialakíthassák.

A meghívó tartalmi elemei vonatkozásában az általános szabályokon túl a részvénytársaság vonatkozásában a Ptk. külön szabályokat is alkalmaz, amelyhez lásd az alábbi szakaszt: 3:269. §.

⁴³⁵ Ptk. 3:17. § (1) és (5) bekezdések.

kivételt a jogszabály, hogy ha a nem szabályszerűen összehívott ülésen a társaság valamennyi tagja megjelenik és egyhangú határozat meghozatalával hozzájárulnak az ülés megtartásához.

A társasági jogviszonyok vonatkozásában a meghívó formájára és kiküldésére vonatkozó szabályok kiemelt jelentőséggel bírnak, tekintettel arra, hogy annak kézbesítése jellemzően valamilyen elektronikus kapcsolattartási módszer pl. email útján történik.

A kiküldés szempontjából kiemelt szerepe van a címzésnek, amelynek szabályai a társasági azonosító adatok rendjéhez igazodnak. A tag lakóhelye ugyanis kötelező elem a létesítő okiratban, a tagjegyzékben is, vagyis ezek biztosítják a társaság hivatalos címadatait.⁴³⁶ A meghívót főszabály szerint ide kell küldeni, és a tag címváltozását a társasághoz intézett írásbeli jognyilatkozatban kell bejelenteni, azt a pusztán jelenléti ív ezt nem pótolja.⁴³⁷

A jóhiszeműség és tisztesség, valamint az együttműködés követelményei a címzésnél is érvényesülnek: a társaság és a tagok egymással szemben kötelesek együttműködni.⁴³⁸ A bírói gyakorlat ennek megfelelően elfogadja, hogy – a főszabály sértetlenül hagyása mellett – a meghívó arra a címre is megküldhető, ahol a tag ténylegesen elérhető, viszont a rosszhiszemű, nyilvánvalóan „*hatástalan*” címzés jogsértő lehet. E vonatkozásban több esetjogi döntés⁴³⁹ is említhető, amely körből kiemelést érdemel a Győri Ítélőtábla egy 2016-os döntése.⁴⁴⁰ Az ítélet indokolása szemléletesen mutatja be a meghívó kézbesítésére vonatkozó szabályokat. Az ítélet rögzíti ugyanis, hogy a Ptk. 3:190. § (1) bekezdése szerinti taggyűlési meghívó a Ptk. 3:91. § (1) bekezdése szerinti írásbeli jognyilatkozatnak minősül. A Ptk. 6:5. § (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a távollévők között tett jognyilatkozat a címzetthez való megérkezéssel válik hatályossá. E jogszabályi környezetben irányadó azon jogelv, hogy a taggyűlési meghívót a tag részére címzetten írásban kell megküldeni, főszabályként a cégnyilvántartásban, a társasági szerződésben, illetve a taggyűlésben szereplő, a társaság által ismert címre. Ugyanakkor annak sincs törvényi akadálya és az idézett törvényi rendelkezésekből kifejezetten következik, hogy az ügyvezető a taggyűlési

⁴³⁶ Ptk. 3:5. § d) pont; 3:195. § (2) a); 3:29. § (3), kapcsolódóan a cégnyilvántartási szabályokhoz.

⁴³⁷ Ptk. 3:91. § (1); 3:190. § (1); 3:91. § (2) eltérést engedhet, ha a létesítő okirat elektronikus közlést szabályoz.

⁴³⁸ Ptk. 1:3. §; 3:88. § (3).

⁴³⁹ Lásd hozzá példaként az alábbi esetjogi döntéseket: Fővárosi Ítélőtábla 10.Gf.40.095/2013/5. számú határozata, 14.Gf.40.527/2011/4.sz. ítélet, A Fővárosi Ítélőtábla Gf.40093/2020/6. számú határozata taggyűlési határozat hatályon kívül helyezése tárgyában.

⁴⁴⁰ A Győri Ítélőtábla Gf.20121/2016/6. számú határozata határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában.

meghívót a részére bejelentett lakcímtől eltérő olyan másik címre küldje meg, ahol tudomása szerint a tag ténylegesen elérhető.⁴⁴¹

Az írásbeli meghívó kézbesítésének vonatkozásában a szabályozás és a hozzá kapcsolódó joggyakorlat is egyértelmű irányokat mutat, témánk szempontjából azonban megválaszolandó kérdést jelent, *hogyan van-e lehetőség a legfőbb szerv meghívójának elektronikus (email) formában történő kézbesítésre?*

Az elektronikus út igénybevételeének alapvető feltétele, hogy a létesítő okirat – a jogi személyekre irányadó különös szabály alapján – meghatározza az elektronikus jognyilatkozat-tétel és közlés feltételeit és módját.⁴⁴² Ha a létesítő okirat ilyen rendelkezést tartalmaz, a meghívó elektronikus hírközlő eszköz útján közölhető, abban az esetben, ha a szükséges tartalmi és formai követelményeknek megfelel. Ha azonban a létesítő okirat nem tartalmaz ilyen rendelkezést, akkor a társasági kapcsolattartásban, így a meghívó kézbesítése vonatkozásában is a papíralapú írásbeliség a főszabály. A bírósági gyakorlat ugyanezen logikát érvényesíti akkor is, amikor a tag a társasághoz intézett bejelentéseit (például lakcímváltozás) elektronikus formában kívánja megtenni: erre csak írásban, illetve a létesítő okiratban meghatározott elektronikus módon kerülhet sor; pusztán jelenléti ív nem pótolja a címzett írásbeli közlést.

További fontos körülményt jelent, hogy a „megérkezés” elvének elektronikus közlésekre való alkalmazhatóságát általános polgári jogi összefüggésben a Kúria is megerősítette⁴⁴³: amennyiben az elektronikus út a felek között bevett kapcsolattartási mód, és a közlés kétséget kizáróan megérkezett, az egyszerű elektronikus levél képes az írásbeliség funkcióját betölteni. E tétel a meghívó elektronikus úton történő közlésének értékelésekor is irányadó, mert a jognyilatkozat hatályosulását a megérkezéshez köti.

Az elektronikus úton kiküldött meghívó vonatkozásában szemléletes példát jelent a Budapest Környéki Törvényszék G.40755/2017/38. számú eseti döntése.

⁴⁴¹ Uo.

⁴⁴² Ptk. 3:91. § (2) bekezdés.

⁴⁴³ BH 2015.11.310. sz. ítélet.

Az alperes egy polgárőr szövetség⁴⁴⁴, amelyet 1997. december 22-én jegyezték be. Fő célja a polgárőr egyesületek tevékenységének összefogása, támogatása és érdekeik képviselete. A felperes egy polgárőr egyesület, amely az alperes tagszervezete. Az alperes létesítő okiratának utolsó bejegyzett módosítása 2012. április 20-án történt, és ez a módosítás 2012. november 14-től jogerős volt. A 2012. április 20-i alapszabály 41-42. pontja szerint a rendkívüli közgyűlésre szóló meghívót legalább 8 nappal a kitűzött időpont előtt, írásban és kézhez vehetően kell kiküldeni, illetve kézbesíteni. Az alperes 2017. március 11-én új alapszabályt fogadott el, amely az e-mailben történő kézbesítést is szabályszerűnek minősítette, azonban ezt a módosítást a civil szervezetek nyilvántartásába a hiánypótlás elmulasztása miatt nem jegyezték be, és a kérelmet visszavonták. Az alperes elnöke 2017. október 31-i keltezésű meghívóval 2017. november 11-ére rendkívüli közgyűlést hívott össze. A felperes e-mailben 2017. november 2-án értesült a közgyűlésről, és törvényes képviselője részt is vett rajta. A postai úton küldött meghívót a felperes 2017. november 17-én, azaz a közgyűlés után kapta kézhez.

A felperes a bíróságtól az alperes 2017. november 11-én tartott közgyűlésén hozott határozatainak hatályon kívül helyezését és az új alapszabály semmisségének megállapítását kérte. Álláspontja szerint a 2017. november 11-i közgyűlést nem szabályszerűen hívták össze, mert a 2012. április 20-án hatályos alapszabályban rögzített határidőt (8 nap kézhezvételig) nem tartották be, és az e-mailben történő értesítés nem minősül írásbeli közlésnek. Mivel a szerinti feltételek sem teljesültek, a határozatok jogszabályba és alapszabályba ütköznek. Kérte egy új, szabályos közgyűlés összehívását és jogszerű javaslatok előterjesztését az új alapszabály és a vezetőség megválasztása tekintetében.

A törvényszék a felperes keresetének túlnyomórészt helyt adott. Hatályon kívül helyezte az alperes 2017. november 11-én tartott közgyűlésén meghozott határozatait, és kötelezte az alperest, hogy a 2012. április 20-án kelt alapszabályának és a jogszabályoknak megfelelően hívjon össze új közgyűlést, és fogadjon el új, szabályos alapszabályt. Ezt meghaladóan a keresetet (a 2017. november 11-i alapszabály semmisségének külön kimondása iránt) elutasította, azzal, hogy a jogszabálysértően összehívott közgyűlésen hozott határozatok

⁴⁴⁴ Fontos megjegyezni, hogy a polgárőr szövetség nem tekinthető a hatályos magyar Ptk. szabályai alapján gazdasági társaságnak, ugyanakkor az ügy fontos tanulságokkal szolgálhat a gazdasági társaságok legfőbb szervei meghívójának kézbesítése vonatkozásában is.

hatályon kívül helyezése önmagában maga után vonja az elfogadott alapszabály semmisségét. A bíróság a civil szervezetek nyilvántartásba vételi szabályaira hivatkozva a 2012. április 20-i alapszabályt tekintette hatályosnak, mivel a későbbi módosítások bejegyzése elmaradt, ami konstitutív hatályú lenne. Megállapította, hogy a meghívó kézhezvétele a határidő szempontjából releváns, és az e-mailben történő értesítés nem minősült írásbeli formának. Mivel a közgyűlés összehívása szabálytalan volt, és az alapszabály szerinti feltételek sem teljesültek, a határozatok jogszabályba és alapszabályba ütköznek.

Az ítélet ellen az alperes nyújtott be fellebbezést. A másodfokon eljáró ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyta. Megerősítette, hogy az egyesület alapszabályának módosítása és annak időpontja nyilvántartásba vételi kötelezettség alá esik, és a bíróság a bejegyzéssel dönt az alapszabály jogszabályoknak való megfeleléséről, annak hiányában a módosított alapszabály nem tekinthető érvényesnek. Ezért az alperes működésére a 2012. április 20-án módosított alapszabály rendelkezései voltak az irányadók. Az ítélőtábla egyetértett azzal, hogy a kézbesítési határidő a meghívó kézhezvételéhez kapcsolódik, és az e-mailben küldött meghívó nem felelt meg az írásbeliség követelményének. Kiemelte, hogy az elektronikus okiratok közül csak a fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátottakat lehet írásbelinek tekinteni, aminek az adott e-mail nem felelt meg.

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Megállapította, hogy az alapszabály-módosítás nyilvántartásba való bejegyzése konstitutív hatályú, ami a bíróság törvényességi felügyeletének biztosításához elengedhetetlen. Ezért a 2012. április 20-án módosított alapszabály rendelkezései voltak alkalmazandók. A Kúria a másodfokú ítélettől eltérően megállapította, hogy az irat e-mailben való elküldését is írásbeli kézbesítésnek kell tekinteni, ha az e-mailhez csatolt okirat alkalmas a tartalom változatlan visszaidézésére, a nyilatkozatot tevő személyének és a nyilatkozat megtétele időpontjának azonosítására. Ugyanakkor a perbeli esetben az egyszerű, elektronikus aláírás nélküli e-mailben kapott meghívó nem felelt meg az azonosítási feltételeknek, így a szabályszerű írásbeli kézbesítés nem valósult meg.

A legfőbb szervi ülésre szóló meghívó vonatkozásában tehát rendkívül fontos követelményeket rögzített a Kúria az ítéletében, elvi élel rögzítette ugyanis, hogy az email

formában közölt meghívót írásbeli közlésnek kell tekinteni, ugyanakkor az azonosítási feltételeknek történő megfelelés ebben a formában is követelmény.

Egyező álláspont tükröződik a Győri Ítéltábla egy döntésében⁴⁴⁵ is, amely tagkizárási ügyben született. Az ügy történeti tényállása szerint, az érintett tag fellebbezésében vitatta a taggyűlés összehívásának az érvényességét, tekintettel arra, hogy az összehívásra email formájában került sor. Az eljáró bíróság azonban megállapította, hogy nem minősül szabálytalannak a közgyűlés összehívása, ha a meghívót a társaság tagja megfelelő időben, e-mail útján megkapta.⁴⁴⁶ Abban a kérdésben, hogy a tagnak a társaságban maradása nagymértékben veszélyezteti-e a társaság céljának elérését, a bíróság csupán a körülmények - a tag magatartásának és a társaság egyedi sajátosságainak - összességére kiterjedő értékelés útján hozhat megalapozott döntést.

Tehát a legfőbb szerv ülésére szóló meghívó elektronikus úton történő közlése a társasági jogban nem kizárt, azonban annak jogszerűsége szigorú feltételekhez kötött. Egyrészt szükséges, hogy a létesítő okirat az elektronikus kapcsolattartást kifejezetten lehetővé tegye, másrészt a közlésnek alkalmasnak kell lennie arra, hogy a címzett számára a jognyilatkozat tartalma egyértelműen megismerhető legyen, valamint a közlés megtörténte és időpontja utóbb igazolható legyen. A bírói gyakorlat következetesen arra az álláspontra helyezkedik, hogy az elektronikus úton történő meghívás önmagában nem jogellenes, ugyanakkor az azonosítási és bizonyíthatósági garanciák hiánya kétségesse teheti, hogy a közlés megfelel-e az írásbeli jognyilatkozatokkal szemben támasztott követelményeknek, és ezáltal alkalmas-e a kívánt joghatások kiváltására. Ennek megfelelően a digitalizált társasági működés körében a meghívó elektronikus közlése csak akkor alkalmas joghatás kiváltására, ha a társasági jog által megkövetelt formai és tartalmi követelmények az elektronikus közegben is maradéktalanul érvényesülnek. A joggyakorlat tehát nem az elektronikus kommunikációt, hanem annak nem megfelelő alkalmazását szankcionálja.

Ehelyütt megjegyzést érdemel, hogy a meghívó kiküldése szempontjából a Ptk. bizonyos társasági formáknál külön szabályokat alkalmaz. A korlátolt felelősségű társaság vonatkozásában kimondja, hogy a gazdasági társaság taggyűlésére a tagokat oly módon kell

⁴⁴⁵ Győri Ítéltábla Gf.20273/2007/4. számú határozata tag kizárása tárgyában.

⁴⁴⁶ Uo.

meghívni, hogy a meghívó a napirendi pontokat is tartalmazza. A meghívók kiküldése és a taggyűlés időpontja között főszabály szerint legalább tizenöt napnak kell eltelnie, amely időtartamtól a társasági szerződés eltérhet, azonban három napnál rövidebb határidőt érvényesen nem állapíthat meg.⁴⁴⁷ A Kft. vonatkozásában tehát a Ptk. tehát a meghívó kiküldésének az időpontjára vonatkozóan tartalmaz külön rendelkezést. Eszerint, a meghívók kiküldése és a taggyűlés időpontja között főszabály szerint legalább tizenöt napnak kell eltelnie, ugyanakkor a társasági szerződés ettől eltérhet azzal a korláttal, hogy három napnál rövidebb időtartamot érvényesen nem állapíthat meg. E rendelkezésből következően a szabályozás relatíve kógens jellegű, amely azt jelenti, hogy a törvényi minimumnál rövidebb határidő nem állapítható meg, ugyanakkor a tizenöt napos időköz meghaladó határidő szabadon kiköthető. Ez a szabály önmagában tehát nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a meghívó kézbesítésének a módjára vonatkozna, arra tehát a klasszikus írásos formában, illetve elektronikus úton is kínálkozik lehetőség. A Kúria Gfv.30025/2026/2. számú precedensképes határozatában foglalt történeti tényállás szerint, az alperes korlátozott felelősségű társaság a szintén gazdasági társaság tagjának a bejegyzett székhelyére, illetve a cégjegyzékben rögzített elektronikus címére is megküldésre került. A peres eljárásban a felperes a taggyűlésen meghozott határozatok hatályon kívül helyezését kérte. Álláspontja szerint az alperes ügyvezetőjének tudnia kellett arról, hogy a felperes a bejegyzett székhelyén nem fogja kézhez kapni a meghívókat, tekintettel arra, hogy az a cím valójában az ügyvezető saját lakása volt, így a küldemények tényleges átvétele kizárólag az ő közreműködésétől függött. Hangsúlyozta továbbá, hogy az ügyvezető pontosan ismerte a felperes tényleges elérhetőségét és ügyvezetőjének lakcímét, ahová a korábbi gyakorlatnak megfelelően a taggyűlési meghívók megküldése rendszeresen megtörtént. Az elektronikus úton történő kézbesítéssel összefüggésben előadta, hogy a felperes cégnyilvántartásba bejegyzett e-mail címe 2008 óta inaktív volt, amely körülményről az alperesnek is tudomással kellett bírnia, így tisztában volt azzal, hogy az oda küldött üzenetek a címzetthez nem jutnak el. E vonatkozásban az elsőfokon eljáró bíróság megállapította (és a másodfokon eljáró bíróság helybenhagyta), hogy a felperes sem tanúsított az adott helyzetben általában elvárható gondosságot, mivel olyan székhelyet tartott fenn, amely nem biztosította a székhellyel összefüggő kötelezettségek tényleges teljesítését, továbbá olyan elektronikus levelezési

⁴⁴⁷ Ptk. 3:190. § (1) bekezdés.

címet használt, amelyre érkező küldeményeket nem kísérte figyelemmel. Ennek következtében maga idézte elő azt a helyzetet, amely az alperes részéről felmerülő – alapvetően szinten értékelhető – jogsértés lehetőségét megteremtette. A saját felróható magatartására pedig előnyök szerzése érdekében senki sem hivatkozhat. Ez a tényállás jól példázza, hogy a taggyűlési meghívó elektronikus úton történő kézbesítésének akadálya nincsen, az lényegében „bevett” és rendkívül elterjedt gyakorlattá vált a gazdasági társaságok működése vonatkozásában. Az elektronikus elérhetőség bejelentése, frissítése vonatkozásában a tagok által szolgáltatott adatok jelentenek kiindulási pontot. Amennyiben ez a tag hibájából elmarad, úgy nem terhelheti az ezzel kapcsolatos kötelezettséget a gazdasági társaságra.

A részvénytársaságok meghívója vonatkozásában is tartalmaz specifikus rendelkezéseket a Polgári Törvénykönyv. Rögzítésre kerül, hogy zártkörűen működő részvénytársaság esetén a közgyűlés összehívására úgy kerülhet sor, hogy ha a részvényesek részére a meghívó legalább tizenöt nappal a közgyűlés tervezett kezdőnapját megelőzően kiküldésre kerül. Kifejezetten digitalizációval kapcsolatos normát jelent, hogy a Ptk. ehelyütt kimondja, hogy amennyiben valamely részvényes ezt kifejezetten igényli, számára a közgyűlésre szóló meghívót elektronikus úton kell továbbítani.⁴⁴⁸ Megjegyzést érdemel ugyanakkor, hogy a kommentárirodalom megfogalmaz bizonyos aggályokat a teljes mértékben elektronikus kézbesítésére vonatkozóan, ugyanis utalnak arra, hogy a kizárólag elektronikus úton történő meghívó-küldés bizonyos kockázatokat hordozhat. Amennyiben a továbbítás pusztán e-mail útján, elektronikus aláírás vagy egyéb, az üzenet hitelességét és sértetlenségét garantáló technikai megoldás nélkül történik, az visszaélések lehetőségét vetheti fel. E megfontolások alapján indokoltnak tűnik, hogy az alapszabály olyan rendelkezéseket tartalmazzon, amelyek a meghívók biztonságos kézbesítését megfelelő informatikai garanciák alkalmazásával biztosítják.⁴⁴⁹ A magunk részéről, a zártkörűen működő részvénytársaságok vonatkozásában elvárhatónak tekintjük, hogy az alapszabályban olyan megoldásokat alkalmazzanak, amelyek biztosítják az elektronikus kommunikáció azonosíthatóságát és integritását. Ezt szolgálhatja például hitelesített elektronikus aláírás, zárt rendszerű kommunikációs platform és a

⁴⁴⁸ Ptk. 3:271. § (1)-(2) bekezdések.

⁴⁴⁹ Lásd hozzá: ⁴⁴⁹ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2025. január 15. Főszerkesztő: Wellmann György. Megnyitva a Jogkódex Internetes adatbázisban: 2025.08.27-én.

különböző visszaigazolási mechanizmusok beépítése. Mindezek hiányában a meghívók kézbesítésével kapcsolatos jogviták fokozott kockázata áll fenn.

A jogszabály nem csak a zártkörűen, hanem a nyilvánosan működő részvénytársaságok meghívóját tekintve is tartalmaz az általános társasági jogi rendelkezésektől eltérő normákat.⁴⁵⁰ Nyilvánosan működő részvénytársaság esetén, a közgyűlés összehívása a társaság honlapján közzétett meghívó útján történik, amelyet a közgyűlés kezdőnapját legalább harminc nappal megelőzően kell publikálni. A meghívónak nemcsak a napirendet kell tartalmaznia, hanem a napirend kiegészítésére vonatkozó jog gyakorlásának feltételeit is, továbbá tájékoztatást kell nyújtania arról, hogy milyen platformon érhetők el a határozati javaslatok és a közgyűlés elé kerülő dokumentumok teljes terjedelmükben.⁴⁵¹

Amennyiben a közgyűlés összehívására nyilvános vételi ajánlattal összefüggésben – különösen részvényesi állásfoglalás céljából vagy az eredményes ajánlattételi eljárást követően a befolyásszerző kezdeményezésére – rendkívüli jelleggel kerül sor, úgy az összehívásra irányadó határidő rövidebb: ebben az esetben legalább tizenöt nappal korábban kell a közgyűlést összehívni.⁴⁵²

Szintén követelményként kerül megfogalmazásra, hogy a társaság köteles a honlapján, legkésőbb a közgyűlést megelőző huszonegy nappal nyilvánosságra hozni a legfontosabb részvényesi és döntés-előkészítő információkat. Ennek keretében közzé kell tenni a részvények számára és a szavazati jogok arányára vonatkozó összesített adatokat (részvényosztályonkénti bontásban is), a napirendi pontokhoz kapcsolódó előterjesztéseket, felügyelőbizottsági jelentéseket és határozati javaslatokat, valamint amennyiben azokat nem küldték meg közvetlenül a képviseleti vagy levélben történő szavazáshoz szükséges nyomtatványokat.⁴⁵³

Garanciális szabályt jelent, hogy azon részvényesek számára pedig, akik ezt igénylik, a közzétett közgyűlési anyagokat a nyilvánosságra hozatallal egyidejűleg elektronikus úton is meg kell küldeni.⁴⁵⁴

⁴⁵⁰ Lásd hozzá: Ptk. 3:272. §

⁴⁵¹ Ptk. 3:272. § (1) bekezdés.

⁴⁵² Ptk. 3:272. § (2) bekezdés.

⁴⁵³ Ptk. 3:272. § (3) bekezdés.

⁴⁵⁴ Ptk. 3:272. § (4) bekezdés.

A nyilvános részvénytársaságokra vonatkozó szabályozást tekintve, megállapítható, hogy a nyilvánosan működő részvénytársaságokra vonatkozó szabályozás a közgyűlés előkészítésének és összehívásának folyamatát digitalizált, platformalapú, transzparens és részben automatizálható működési keretbe helyezi. A hangsúly a nyilvánosságon, az információk valós idejű hozzáférhetőségén és a részvényesi joggyakorlás technológiai támogatottságán van, amely igazodik a nyilvánosan működő részvénytársaságok speciális működési követelményeihez. E követelmények és az imént ismertetett szabályok kiválóan megjelennek az OTP Bank Nyrt. weboldalán közzétett Közgyűlési hirdetményében is. Az általunk megvizsgált közgyűlési hirdetmény 2026. március 17. napján került közzétételre a 2026. április 17-i közgyűlésre vonatkozóan.⁴⁵⁵ A meghívó természetesen tartalmazza a Ptk. által kötelezően előírt tartalmi elemeket, amelyek témánk szempontjából nem tekinthető indokoltnak. Megjegyzést érdemel ugyanakkor, hogy a vizsgált közgyűlés nem konferencia-közgyűlésként került lebonyolításra, az a részvényesek (vagy meghatalmazottjaik) személyes részvétele mellett, a meghívóban megjelölt helyszínen került lebonyolításra. A Ptk. azon előírása, amely szerint a közgyűlést megelőzően legalább 21 nappal az Nyrt. köteles a honlapján elérhetővé tenni szintén megvalósult a vizsgált esetben. Az iratok meghatározott helyszínen személyesen is megtekinthetőek voltak, ugyanakkor azokat elérhetővé tették a Társaság honlapján (www.otpbank.hu), a Budapesti Értéktőzsde honlapján (www.bet.hu), valamint a Felügyelet által üzemeltetett honlapon (<https://kozzetetelek.mnb.hu>) is.

Hasonlóan, a társaság honlapján került közzétételre a MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyilvánosan Működő Részvénytársaság éves rendes közgyűlésének a meghívója is, amelyre 2026. április 10-én került sor.⁴⁵⁶ A közgyűlés lebonyolítása személyes jelenléttel történt, ugyanakkor megjegyzést érdemel, hogy a meghívóban kifejezetten szerepel a közgyűlés résztvevőinek szóló tájékoztatás, amely szerint közgyűlésről folyamatos hang- és képfelvétel készül, továbbá az Nyrt. fenntartja a jogot a közgyűlés interneten történő közvetítésére. A meghívóban szerepel az a kitétel, hogy azok a részvényesek, illetve meghatalmazott

⁴⁵⁵ Az OTP Bank Nyrt. Közgyűlési hirdetménye. Hivatkozási szám: BKO-039/2026. https://www.otpbank.hu/static/portal/sw/file/260317_kgy_hirdetmeny_039.pdf, megnyitva: 2026.03.20-án.

⁴⁵⁶ Hirdetmény a MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyilvánosan Működő Részvénytársaság éves rendes közgyűléséről. <https://molgroup.info/hu/befektetoi-kapcsolatok/kozgyules>, megnyitva: 2026.03.20-án.

képviselőik, akik a róluk készülő képfelvételhez nem járulnak hozzá, a közgyűlés helyszínén erre kijelölt területen tartózkodhatnak.

Nézetünk szerint, ez a megoldás egyfelől a közgyűlés nyilvánosságának és átláthatóságának erősítését szolgálja, másfelől ugyanakkor felveti a személyiségi jogok – különösen a képmáshoz és hangfelvételhez való jog – érvényesülésének kérdését is. Az e körben a kijelölt, felvételtmentes tartózkodási hely biztosítása egyfajta garanciális elemként értékelhető, amely a technológiai eszközök alkalmazása és a személyiségi jogok védelme közötti egyensúly megteremtését célozza.

Mindezek alapján, összegzésként megállapítható, hogy a társasági jogi kommunikáció és döntéshozatal digitalizációja nem pusztán technológiai kérdés, hanem komplex jogi kérdéseket is felvet. A meghívók elektronikus közlése, a közgyűlési anyagok online hozzáférhetősége egyértelműen a hatékonyság, az átláthatóság és a tagi joggyakorlás kiszélesítésének irányába hatnak.

Ugyanakkor e folyamat csak abban az esetben tekinthető jogszerűnek, ha az elektronikus megoldások alkalmazása mellett maradéktalanul érvényesülnek a társasági jog Polgári Törvénykönyvbe foglalt garanciái, így különösen az írásbeliség, a bizonyíthatóság, az azonosíthatóság, valamint a tagok megfelelő és tényleges tájékoztatása is. E vonatkozásban kiemelt szerepe van a legfőbb szervi ülés meghívójának, mely a társasági döntéshozatal előkészítésének és jogszerű lebonyolításának alapvető garanciális eszköze. A meghívó útján biztosítható ugyanis, hogy a tagok vagy részvényesek a szükséges információk birtokában, megfelelő időben és módon gyakorolhassák jogaikat. Ennek megfelelően a meghívó elektronikus úton történő közlése csak akkor alkalmas joghatás kiváltására, ha az a Polgári Törvénykönyv által megkövetelt írásbeliségi követelményeknek megfelel, azaz alkalmas a jognyilatkozat tartalmának változatlan visszaidézésére, a nyilatkozattevő személyének és a közlés időpontjának egyértelmű azonosítására, továbbá a közlés megérkezése utóbb igazolható.

E követelmények hiányában az elektronikus kommunikáció nem képes betölteni a meghívóhoz fűződő garanciális funkciókat, amely a legfőbb szerv összehívásának szabálytalanságához, és ezáltal a meghozott határozatok érvénytelenségéhez is vezethet. Így mindezen követelmények érvényesítése kiemelt jelentőséggel bír a társasági jogban,

tekintettel arra, hogy napjaink „*digitalizált valóságában*” jellemzően elektronikus úton történik a meghívó kiküldése a tagok számára.⁴⁵⁷

5.2.3.2. A társaság legfőbb szervei döntéseinek a digitalizációja

A társaságon belüli jognyilatkozatok – különös tekintettel a meghívóra – digitalizációjára vonatkozó kérdések áttekintését követően a legfőbb szervei döntések „*digitalizációját*” tesszük vizsgálat tárgyává.

E vonatkozásban a kiindulási alapként (ahogy már a meghívó kapcsán is utaltunk rá) rögzíthető, hogy a döntéshozó szerv működésének általános kereteit a Ptk. a jogi személy általános szabályai és a gazdasági társaságok közös szabályai körében rendezett normákkal állapítja meg.

A jogszabály az ülés tartásával történő határozathozatal formája mellett, ugyanezen szakasz lehetővé teszi az ülés tartása nélküli határozathozatalt, vagyis az írásban történő szavazást.⁴⁵⁸

A létesítő okirat felhatalmazása mellett, a határozati javaslatok és a szavazatok elektronikus csatornán is megtehetőek, feltéve, hogy a nyilatkozattevő azonosítható, és a nyilatkozat tartalma később változatlanul visszakereshető. Ez a konstrukció lényegében a digitális döntéshozatal „anyagi jogi kapujaként” is értelmezhető, amelynek mélyebb analízise indokoltnak tekinthető.

Témánk szempontjából mindkét döntéshozatali forma kiemelt jelentőséggel bír, amelyek közül első ízben az ülés tartásával történő határozathozatal digitalizációval kapcsolatos kérdéseit tekintjük át.

Az elektronikus hírközlő eszköz útján tartott taggyűlés vonatkozásában a kiindulási alapot a Ptk. 3:111. §-a képezi. Ez a norma kimondja, hogy a legfőbb szerv ülésén a tag személyes jelenlét helyett a tagsági jogait elektronikus hírközlő eszközök igénybevételeivel is gyakorolhatja abban az esetben, ha azt a létesítő okirat lehetővé teszi és abban olyan módon meghatározásra kerültek az eszközök alkalmazásának feltételei és módjai, hogy a tagok közötti kölcsönös és korlátozásmentes kommunikáció biztosított legyen.⁴⁵⁹ A szabályozás tehát diszpozitív jelleggel biztosítja azt, hogy a legfőbb szerv ülésén a tag valamilyen

⁴⁵⁷ Az Nyrt-re vonatkozó eltérő szabályok korábbi alfejezetben ismertetésre kerültek.

⁴⁵⁸ Lásd hozzá még: 3:16. §

⁴⁵⁹ Ptk. 3:111. § (2) bekezdés.

elektronikus hírközlő eszköz igénybevételével gyakorolja a tagsági jogait. Az elektronikus úton lebonyolított taggyűlések felületei a gyakorlatban igen változatosak lehetnek. Gyakorta használt felületek a Google Meet, a Teams és a Skype platformjai, de van arra is lehetőség, hogy az adott gazdasági társaság saját fejlesztésű oldalt használ az online ülések és megbeszélések lebonyolítására.

A szabályozás értelmezése szempontjából kiemelhető a Győri Ítéltábla Gf.II.20.185/2021/6. számú ítélete, amely azt szemlélteti, hogy a társaság legfőbb szervének elektronikus úton történő lebonyolítása önmagában nem volt jogsértő, ugyanakkor az elektronikus eszközök alkalmazása nem oldja fel a taggyűlés megtartására, illetve a megismételt taggyűlésre vonatkozó anyagi jogi és eljárási feltételeket. Az ügy sajátossága az volt, hogy a társaság a veszélyhelyzeti szabályozásra hivatkozva Skype-on tartott meg egy „megismételt” taggyűlést, azonban az azt megelőző, eredeti taggyűlésre ténylegesen nem került sor. A másodfokon eljáró ítéltábla indokolása szerint, a megismételt taggyűlésre csak akkor kerülhet sor, ha az eredeti taggyűlést valóban megtartották, de az határozatképtelen volt. Ha az eredeti ülés elmarad, úgy az nem minősülhet határozatképtelennek, következésképpen a megismételt taggyűlés törvényi feltétele hiányzik.

Az ítélet történeti tényállását tekintve kiemelést érdemel, hogy a vitatott taggyűlés 2020. év közepén került megtartásra, Covid-19 vírus okozta pandémia időszaka alatt. Ekkor a gazdasági társaságok legfőbb szerve ülésének elektronikus hírközlő eszközök alkalmazásával történő megtartása alternatív lehetőségből kógens jogszabályi követelménnyé változott, ha a törvénnyel megállapított veszélyhelyzet idején a tagok személyes részvételével járó döntésére nem volt tényleges lehetőség.⁴⁶⁰ Szintén ebben az időszakban született a Fővárosi Törvényszék G.41770/2020/34. számú ügyében ítélet, amelyben a felperes a gazdasági társaság tagjaként kérte a taggyűlési határozatok hatályon kívül helyezését. A társaság ügyvezetője 2020. október 7-re, Webex felületen tartandó webkonferencia útján hívta össze a taggyűlést, azonban azt a társasági szerződésben előírt 8 nap helyett csak 7 napos határidővel, továbbá az online elérhetőséget késedelmesen közölte. A taggyűlésen nem volt jelen valamennyi tag, így az nem volt határozatképes, emellett további szabálytalanságok is felmerültek (pl. azonosítási problémák, nem megfelelően

⁴⁶⁰ Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2025. január 15. Főszerkesztő: Wellmann György. Megnyitva a Jogkódex Internetes adatbázisban: 2025.08.27-én.

megválasztott könyvvizsgáló). Az elsőfokú bíróság megállapította a taggyűlés szabálytalan összehívását és határozatképtelenségét, ezért a határozatokat hatályon kívül helyezte. A másodfokú bíróság az ítélet érdemi részét helybenhagyta, csupán a perköltség összegét módosította.

A Covid-19 vírus okozta pandémiával kapcsolatos veszélyhelyzet kihirdetése⁴⁶¹ után újabb és újabb veszélyhelyzeti kormányrendeletek kerültek kiadásra, amelyek a Ptk.-tól eltérő szabályok alkalmazását írták elő. Ezek a jogszabályok hatályon kívül helyezésük után is irányadók az alkalmazásuk idején hozott társasági döntésekkel összefüggésben. Erre tekintettel kiemelendő, hogy a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény irányadó maradt az időbeli hatálya alatt - 2020. december 31. napjáig - történt társasági eseményekre.

Mindezek alapján megállapítható, hogy az elmúlt pár év változásai, amelyek eklatáns példája a járványügyi veszélyhelyzet, olyan társadalmi és gazdasági hatásokat idéztek elő, amelyek mérföldköve a digitalizáció, hiszen az elektronikus kapcsolattartás számos esetben az egyetlen módjává vált az egyes személyek közötti interakciónak. Ez a körülmény, ahogy a fentebb idézett jogszabályhely is példázza, a társasági jogi jogviszonyokra is olyan jelentős hatást gyakorolt, amely nem „*tűnt el*” nyomtalanul a pandémia megszűnését követően sem. Napjainkban a legfőbb szervi döntések meghozatalának egyszerű és gyors módját jelenti, hogy a tagok a jogszabályban és létesítő okiratban előírtakkal összhangban valamely elektronikus hírközlő hálózatra bejelentkezve dönthetnek a legfontosabb személyi és vagyoni kérdésekről a fizikai megjelenés terhe nélkül.

A szabályozást tovább vizsgálva, fontos megjegyezni az egyes társasági formáknál irányadó speciális szabályokat is. A Ptk. a korlátolt felelősségű társaság vonatkozásában speciális szabályként írja elő, hogy az elektronikus hírközlő eszközzel megtartott taggyűlésen elhangzottakat és a meghozott határozatokat olyan módon kell rögzíteni, hogy azok később is ellenőrizhetők legyenek.⁴⁶² Írásban rögzített és az ügyvezető aláírásával hitelesített

⁴⁶¹ E tekintetben megjegyzést érdemel, hogy a magyar jogrendszerben 2025. november 14-ig meghosszabbításra került a háborús veszélyhelyzet, tehát a kézirat elkészülésének idejében számos veszélyhelyzeti jogi norma hatályban van.

⁴⁶² Ptk. 6:192-193.§

jegyzőkönyv elkészítésére akkor van szükség, ha a taggyűlésen meghozott határozatokat be kell nyújtani a nyilvántartó bírósághoz.

Mindenképpen hangsúlyozni szükséges, hogy a Ptk. fentebb idézett rendelkezései által teremtett „*online taggyűlés*” során hozott döntések taggyűlés keretében történő határozathozatalnak minősülnek, amelyre a taggyűlés összehívására, határozatképességére és működésére irányadó szabályokat alkalmazni kell. E körben kiemelendő, hogy a távazonosítás és távellenjegyzés kérdésében irányadóként szolgálhatnak a Magyar Ügyvédi Kamara távazonosításra vonatkozó ajánlásai, amelyek megfelelő adaptációval az elektronikus úton lebonyolított taggyűlésekre is alkalmazhatóak.⁴⁶³ Az ebben foglaltak szerint, a távazonosítás megkezdéséhez az érintett személy kifejezett hozzájárulása szükséges, majd az azonosítás során a személyazonosító okmányát úgy kell bemutatnia a kamerának, hogy annak adatai és biztonsági elemei egyértelműen felismerhetők legyenek. Az azonosított személynek az adatait szóban is közölnie kell, miközben a kamera előtt úgy jelenik meg, hogy az ügyvéd meg tudja állapítani az okmányon szereplő fénykép és a valós személy egyezőségét. A folyamat megszakadása esetén az azonosítást teljes egészében meg kell ismételni. Az ügyvéd köteles a teljes azonosítási folyamatot (hang- és képfelvétellel) rögzíteni és megőrizni. Az ellenjegyzett okiratban nem kötelező feltüntetni, hogy az azonosítás távúton történt, de ennek feltüntetése nem kizárt.⁴⁶⁴ Az azonosításnak, az információk rögzítésének, a visszakereshetőségnek és igazolhatóságnak kiemelt szerepe van az online lebonyolított taggyűlések vonatkozásában, így ennek az ajánlásnak az alkalmazása egyszerűsítheti ezt a folyamatot.

A tisztán személyesen vagy elektronikus hírközlő hálózat igénybevételével tartott taggyűlések mellett, rendkívül gyakoriak az ún. hibrid-ülések is, amelyek egyidejűleg biztosítják a tagok számára a személyes és az online részvétel lehetőségét is. Az ilyen formában lebonyolított ülésekre is alkalmazandóak az általános szabályok, illetve az elektronikus úton tartott taggyűlésre vonatkozó rendelkezések is. A hibrid és teljes mértékben online tartott ülések lebonyolítását jelentősen megkönnyíti, hogy a különböző digitális

⁴⁶³ Tájékoztató az ügyfelek távazonosításáról és az okirati ellenjegyzés során a távelőttemezéstről. <https://docs.google.com/document/d/1sTQ6Xhaafe6o4k-i5ylk8yDdmobxjmMk/edit>, megnyitva: 2026.03.08-án.

⁴⁶⁴ Uo.

platformok – megfelelő alkalmazás esetén – nemcsak a részvételt, hanem a szavazást is biztosítani képesek, ideértve akár a titkos szavazás lebonyolítását is különböző digitális űrlap alapú megoldások útján. Ehhez a gazdasági társaság saját maga is létrehozhat egy felületet, de rendkívül gyakorinak tekinthető a Google Űrlapok (Forms) használata, amelyek lehetőséget adnak az anonimizált szavazásra és azok elérhetőségi linkjei beállíthatók oly módon, hogy csak a szavazásra jogosult tagok kapjanak hozzáférést.

A korlátolt felelősségű társaság speciális ülésein túllépve áttekintjük a részvénytársaságra vonatkozó normákat. A Ptk. kimondja, hogy részvénytársaság esetén, ha az alapszabály megengedi, a részvényesek a személyes megjelenés helyett – választásuk szerint – elektronikus hírközlő eszköz igénybevételel is részt vehetnek a közgyűlésen (ez az ún. „konferencia-közgyűlés”). A Ptk. e körben a konferencia-közgyűlés elsődlegességét rögzíti: azokat a részvényeseket, akik személyes részvételi szándékukat a közgyűlés napját megelőző legalább öt nappal nem jelentik be a társaságnak, úgy kell tekinteni, mintha a közgyűlésen elektronikus hírközlő eszköz útján vennének részt.⁴⁶⁵ Az elektronikus részvétel biztosításával összefüggő, a társaságnál felmerülő költségeket a részvénytársaság viseli, azok a részvényesekre nem háríthatók át.⁴⁶⁶ Konferencia-közgyűlés ugyanakkor nem tartható, ha a szavazatok legalább öt százalékát együttesen birtokló részvényesek a meghívó kézhezvételétől vagy a hirdetmény közzétételétől számított öt napon belül – indok megjelölésével – írásban tiltakoznak, és egyidejűleg kérik a hagyományos közgyűlés megtartását.⁴⁶⁷

A közgyűlés megnyitása előtt a személyes jelenlétet választó részvényesek jogosultságát a részvénykönyv alapján ellenőrizni kell, és az alapszabályban – vagy annak felhatalmazása alapján hozott közgyűlési határozatban – rendezni szükséges a távkapcsolaton részt vevők azonosításának módját, a szavazás lefolytatását és eredményének hiteles megállapítását, a közgyűlés tisztségviselőinek megválasztását, továbbá a felszólalási és javaslattételi jog gyakorlásának feltételeit.⁴⁶⁸ A konferencia-közgyűlésen elhangzottakat és a meghozott határozatokat olyan hiteles módon kell rögzíteni, hogy azok később is ellenőrizhetők

⁴⁶⁵ Ptk. 3:280. § (1) bekezdés.

⁴⁶⁶ Ptk. 3:280. § (2) bekezdés.

⁴⁶⁷ Ptk. 3:280. § (3) bekezdés.

⁴⁶⁸ Ptk. 3:281. § (1) bekezdés.

legyenek; ha felvétel készül, annak alapján jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyet az igazgatóság hitelesít.⁴⁶⁹ Elektronikus szavazás esetén pedig biztosítani kell, hogy a szavazó részvényes elektronikus visszaigazolást kapjon a szavazata leadásáról.⁴⁷⁰

A konferencia-közgyűlés lebonyolítását érintő bírósági gyakorlatból a Kúria Gfv.30091/2025/4. számú határozata, amelynek kapcsán az elektronikus lebonyolítás szempontjából kiemelendő, hogy a közgyűlés ún. konferencia-közgyűlés formájában került megtartásra, vagyis a részvényesek részvétele nem hagyományos, fizikai jelenléttel, hanem kommunikációs eszközök útján valósult meg. A Kúria e tekintetben hangsúlyozta, hogy az elektronikus (konferencia) formában megtartott közgyűlés esetén is maradéktalanul érvényesülniük kell a Ptk.-ban rögzített garanciális szabályoknak. Így különösen annak, hogy a részvényesek a döntéshozatal előtt megfelelő időben és kellő részletességgel megismerhessék a napirendi pontokhoz kapcsolódó lényeges információkat. Eszerint, az elektronikus lebonyolítás önmagában nem enyhíti a tájékoztatási és előkészítési kötelezettségeket: a közgyűlés akkor tekinthető jogszerűnek, ha a részvényesek – a digitális környezet ellenére is – ténylegesen képesek megalapozott döntést hozni. Ennek hiányában az így meghozott határozatok – ahogyan ebben az ügyben is – jogszabálysértőnek minősülnek és hatályon kívül helyezhetők.

A Ptk. tehát, az általunk korábban vizsgált Gt. rendelkezéseihez hasonlóan, azt kiegészítve lehetővé teszi a közgyűlés elektronikus úton történő megtartását, vagyis az ún. konferencia-közgyűlés lebonyolítását, a megfelelő jogi garanciák megtartása mellett. A Kft.-nél ismertett olyan követelmények, mint az azonosíthatóság, a visszaidézhetőség, a dokumentálás fontossága természetesen az Rt. által megtartott konferencia-közgyűlések vonatkozásában is kiemelt jelentőséggel bírnak, kiegészülve a kisebbségi részvényesek jogainak garantálásával is.

Mindezek alapján az a következtetés vonható le, hogy ülés tartásával történő határozathozatal online formában történő lebonyolítására, igazodva a jelenkor igényeihez, lehetőséget kínál a jogszabály, amely lehetőséggel az egyes gazdasági társaságok élnek is. A gyakorlat azonban világossá tette, hogy a kockázatok csökkentésére célszerű egységes belső protokollt

⁴⁶⁹ Ptk. 3:281. § (2) bekezdés.

⁴⁷⁰ Ptk. 3:281. § (3) bekezdés.

kialakítani (azonosítás, jegyzőkönyv/felvétel időbélyeggel, elektronikus szavazás visszaigazolása), amely átlátható és a tagi jogokat tiszteletben tartó működést garantál.

Az ülés tartásával történő határozathozatal tárgyalását követően, rátérünk az ülés tartása nélküli határozathozatal szabályainak az ismertetésére. Az ülés tartása nélküli határozathozatal rendkívül hatékony eszköznek tekinthető a társaság legfőbb szervei döntéseinek meghozatala szempontjából, tekintettel arra, hogy a döntés-előkészítés, a szavaztatás és a jegyzőkönyvi rögzítés teljes folyamata megszervezhető elektronikus formában. Ennek általános jogszabályi kereteit a Ptk. szintén meghatározza. Eszerint, ha a létesítő okirat felhatalmazást ad rá, az ügyvezetés a határozattervezetet (jellemzően elektronikus formában) megküldheti a tagoknak, akiknek legalább nyolc napot kell biztosítani a szavazatok visszaküldésére. A határozathozatali eljárás akkor „eredményes”, ha annyi szavazat érkezik be, amennyi egy ülés esetén a határozatképességhez kellene, azonban bármely tag kérésére ugyanakkor ülést kell tartani.

Ez utóbbi szabály az ülés tartása nélküli határozathozatal egyik legfontosabb garanciális korlátja. A rendelkezés biztosítja, hogy az aszinkron, írásbeli vagy elektronikus szavazási forma ne válhasson a tagi részvételi és tanácskozási jogok kiüresítésének eszközévé. Amennyiben tehát akár egyetlen tag is szükségesnek tartja a határozati javaslat ülés keretében történő megtárgyalását, az ügyvezetés nem folytathatja le kizárólag ülés tartása nélküli formában a döntéshozatali eljárást, hanem a legfőbb szerv ülését össze kell hívni.

A szavazási határidő letelte után három napon belül az ügyvezetés megállapítja az eredményt, és újabb három napon belül közli azt a tagokkal.⁴⁷¹ Praktikus szempontból említést érdemel, hogy ezeket a lépéseket érdemes lehet digitális auditnyommal is megtámogatni (például időbélyeg, kézbesítési és olvasási visszaigazolás, változatlan tartalom igazolása), mert így az esetleges utólagos jogvitákban is egyértelműen bizonyítható a szavazatok tartalma, időpontja és a jogosultak azonosítása.

Az ülés tartása nélküli határozathozatal a legfőbb szerv általános döntési szabályaira épül (például határozatképesség, szavazati arányok, kizáró okok), amelyek ülés nélkül is

⁴⁷¹ Lásd hozzá: Ptk. 3:20. § (1) – (4) bekezdések.

irányadók, ezért például a digitális eljárásban is biztosítani kell a személyes érintettség miatti kizárás érvényesítését és a határozathozatalra előírt többségeket.⁴⁷²

A digitális döntéshozatal napi megfeleléséhez gyakorlati követelmény, hogy a létesítő okirat kifejezetten rendezze az elektronikus jognyilatkozat-tétel és közlés csatornáit (például kijelölt e-mail-cím vagy zárt portál), a szavazatok megtételének módját (azonosítás, aláírás), illetve a megérkezés és a kézbesítés igazolhatóságát (rendszernapló, visszaigazolás, letöltési log). A Ptk. olyan általános elvei, mint a jóhiszeműség és tisztesség, együttműködési kötelezettség, a digitális térben is irányadók.

E vonatkozásban a társasági döntéshozatal körében alapvetően két döntéshozatali forma különíthető el: az ülés tartásával és az ülés tartása nélküli határozathozatal, amelyek ugyan eltérő működés mentén, de egyaránt lebonyolíthatóak elektronikus úton.

Az ülés tartásával történő határozathozatal digitalizációja az elektronikus hírközlő eszközök igénybevételeivel megtartott – teljesen online vagy hibrid – ülésekhez kapcsolódik. E körben a döntéshozatal továbbra is valós idejű, interaktív folyamat marad, amelynek során biztosítani kell a tagok közötti közvetlen és korlátozásmentes kommunikációt. A digitalizáció tehát nem eredményezheti a társasági jogi garanciák fellazulását: az összehívás szabályszerűsége, a határozatképesség, a napirend megfelelő előkészítése és közlése, valamint a döntéshozatal rendje változatlanul irányadó. A bírói gyakorlat egyértelművé teszi, hogy az online forma nem enyhíti e követelményeket, így az ilyen módon lebonyolított ülések esetén is teljeskörűen érvényesülniük kell a törvényi feltételeknek. Kiemelt jelentőséggel bír a jegyzőkönyvezés és a döntéshozatal rögzítése is, amelynek oly módon kell történnie, hogy az eljárás utóbb ellenőrizhető és rekonstruálható legyen.

Ezzel szemben az ülés tartása nélküli határozathozatal egy aszinkron döntéshozatali forma, amelynek során a tagok nem egyidejű jelenlét mellett, hanem meghatározott határidőn belül, jellemzően elektronikus úton adják le szavazataikat. Ez a forma különösen alkalmas a teljes körű digitalizációra, mivel a döntéshozatal valamennyi szakasza – a határozati javaslat közlésétől a szavazatok beérkezésén át az eredmény megállapításáig – elektronikus csatornákon keresztül szervezhető meg. A jogszerű működés feltétele, hogy a létesítő okirat ezt a döntéshozatali módot lehetővé tegye, a tagok számára megfelelő idő álljon

⁴⁷² Lásd hozzá: Ptk. 3:19. §, 3:20. §.

rendelkezésre a szavazásra, valamint biztosított legyen a szavazatok beérkezésének, tartalmának és időpontjának hiteles bizonyíthatósága. E körben különös jelentőséggel bír a digitális auditnyom, amely biztosítja a döntéshozatal átláthatóságát és utólagos ellenőrizhetőségét.

5.2.3.3. Összegző megállapítások a társasági döntéshozatal digitalizációjáról

A vizsgálat alapján a legfőbb szervi döntések digitalizációja kapcsán az állapítható meg, hogy a döntéshozatal elektronikus úton történő lebonyolítása, amely történhet akár ülés tartásával, akár ülés tartása nélkül, a Ptk. keretei között jogszerűen megvalósítható. Ennek feltétele azonban, hogy a társaság biztosítsa a döntéshozatalhoz kapcsolódó olyan alapvető követelmények teljesülését, mint a szabályszerű összehívást, a napirend előzetes közlését, a határozatképesség ellenőrizhetőségét, valamint a szavazatok egyértelmű beazonosíthatóságát és rögzítését. A bírói gyakorlat alapján az is rögzíthető, hogy az elektronikus forma alkalmazása nem pótolja e követelmények hiányát, így különösen a meghívó szabálytalan közlése vagy az azonosítás hiányosságai a határozatok érvénytelenségéhez vezethetnek.

A fentiek alapján rögzíthető, hogy a társasági jog digitalizációja a hatályos Ptk. rendszerében nem kivételes megoldás, hanem általánosan alkalmazható működési forma. A szabályozás lehetővé teszi az elektronikus kommunikáció alkalmazását, ugyanakkor ennek jogszerűsége attól függ, hogy a társaság létesítő okirata egyértelműen rendezi-e az elektronikus kapcsolattartás kereteit. Ennek körében különösen szükséges meghatározni, hogy milyen csatornán történik a közlés (pl. e-mail, zárt rendszer), mely elérhetőségek minősülnek megfelelőnek, hogyan történik a tagok azonosítása, valamint miként kerül sor a döntések dokumentálására és utólagos igazolására.

5.2.4. Kitekintés a társasági jogot érintő peres eljárások digitalizációjára

A jelen értekezés vizsgálati tárgya – a korábban meghatározott tárgyi és területi kereteknek megfelelően – elsősorban a cégeljárás, a társasági jognyilatkozatok és a társasági döntéshozatal digitalizációjára terjed ki. A társasági jog digitális átalakulása ugyanakkor e területeken túl is érzékelhető, különösen a társasági jogviszonyokhoz kapcsolódó bírói igényérvényesítés körében. Erre tekintettel, kitekintésként indokolt röviden utalni két, a magyar társasági jog szempontjából különösen releváns pertípus, a tag kizárása iránti per,

valamint a jogi személy határozatának bírósági felülvizsgálata iránti per elektronikus eljárási sajátosságaira.

A tag kizárása iránti per arra szolgál, hogy a gazdasági társaság bírósági úton megszüntethesse annak a tagnak a tagsági jogviszonyát, akinek a „*társaságban maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné.*” A per megindításáról a társaság legfőbb szerve dönt, és a keresetet a társaságnak kell megindítania a taggal szemben. E jogintézmény lényege tehát úgy foglalható össze, mint a társaság működőképességének védelmét szolgáló „*eszköz*”, amelynek alkalmazásáról soron a bíróság dönt.⁴⁷³

A jogi személy határozatának bírósági felülvizsgálata iránti perben a jogi személy tagja, vezető tisztségviselője, illetve felügyelőbizottsági tagja kérheti a jogi személy valamely határozatának bírósági felülvizsgálatát, abban az esetben, ha az jogszabályt sért vagy a létesítő okiratba ütközik. A bíróság a jogsértés megállapítása esetén a határozatot hatályon kívül helyezheti, és szükség esetén új határozat meghozatalát rendelheti el. Így ez a pertípus a jogi személy belső döntéshozatala feletti törvényességi kontroll egyik alapvető eszköze.⁴⁷⁴

Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy mindkét pertípus vonatkozásában, azok „*digitális jellege*” nem az anyagi jogi, sokkal inkább az eljárásjogi rendelkezésekből fakad.

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 608. § (1) bekezdése az elektronikus kapcsolattartás szabályait a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól szóló 2023. évi CIII. törvényhez (Dáptv.) kapcsolja. A Dáptv., amely 2024. szeptember 1-jétől az elektronikus ügyintézés korábbi általános szabályozását felváltotta, meghatározza az elektronikus ügyintézésre köteles személyek körét is.⁴⁷⁵

A jogszabály 19. § (1) bekezdése alapján, többek között elektronikus ügyintézésre köteles a felhasználóként eljáró gazdálkodó szervezet, valamint a felhasználó jogi képviselője is. Ennek a rendelkezésnek megfelelően tehát a gazdasági társaságok, illetve a jogi képviselő útján eljáró felek a bírósággal főszabály szerint elektronikus úton tartják a kapcsolatot.

⁴⁷³ Lásd hozzá: Ptk. 3:107-3:108. §.

⁴⁷⁴ Ptk. 3:35-3:37. §.

⁴⁷⁵ Lásd hozzá: A digitális állampolgárság egyes szabályairól szóló 321/2024. (XI. 6.) Korm. rendeletet és a Dáptv. 116.§ (2) bekezdését is.

Az elektronikus kapcsolattartás kiterjed különösen a beadványok elektronikus előterjesztésére, valamint a bírósági iratok elektronikus kézbesítésére is. Ez nyilvánvalóan azonban nem jelenti azt, hogy a tagkizárási vagy a határozat bírósági felülvizsgálata iránti per teljes egészében „*digitális perként*” lenne jellemezhető. Az elektronikus kapcsolattartás kötelezővé tétele mindenekelőtt a bíróság és az ilyen típusú kapcsolattartásra kötelezett (vagy azt igénybe vevő) fél közötti kapcsolattartás módját érinti. A peres eljárás továbbra is magában foglalhat személyes jelenlétet igénylő tárgyalási és bizonyítási cselekményeket.

Összességében megállapítható, hogy a tag kizárása iránti per és a jogi személy határozatának bírósági felülvizsgálata iránti per digitalizációja nem ezeknek a társasági jogi pertípusoknak az anyagi jogi természetéből, hanem a polgári peres eljárásokat érintő általános digitalizációs törekvésből⁴⁷⁶ következik. Ebben a vonatkozásban e társasági jogi perek is szervesen illeszkednek a magyar igazságszolgáltatás szélesebb körű digitalizációs folyamatába és jól példázzák, hogy a társasági jog digitális átalakulása az anyagi jogi szabályozáson túl az igényérvényesítés módjára is kiterjed.

⁴⁷⁶ Lásd hozzá példaként: VASS Réka: A technika legújabb vívmányai a Pp-ben (is)? <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-technika-legujabb-vivmanyai-a-pp-ben-is/> (2026.08.11.); TÓTH Gabriella: Az elektronikus kapcsolattartás szabályai a polgári eljárásokban a kodifikáció tükrében, Jogtudományi Közlöny, 2021/6., 297-304.; PRIBULA László: Új megközelítés?, Jogtudományi Közlöny, 2024/2., 49-61.

6. KÖVETKEZTETÉSEK

6.1. A román és magyar szabályozás összehasonlító értékelése

6.1.1. Az összehasonlítás módszertani kerete

A jelen fejezet célja a román és a magyar társasági jog digitalizációs törekvéseinek összehasonlító értékelése, különös tekintettel a cégeljárások, a társasági jognyilatkozatok, valamint a társasági döntéshozatal digitalizációjára. Az összehasonlítás indokoltságát egyrészt a két jogrendszer közös kontinentális (polgári jogi) gyökerei, másrészt az Európai Unióhoz való tartozásból fakadó harmonizációs kötelezettségek adják, amelyek ellenére a gyakorlati megoldások eltérő fejlődési utakat mutatnak.

Az elemzés funkcionális összehasonlító módszert követ, amely nem pusztán a jogszabályi rendelkezések formális vizsgálatára, hanem azok gyakorlati működésére és hatásaira is kiterjed.⁴⁷⁷ Ennek megfelelően a vizsgálat középpontjában nem az egyes normák szövegszerű egyezése vagy különbsége áll, hanem az, hogy a két jogrendszer milyen módon és milyen eszközökkel reagál azonos szabályozási kihívásokra, különösen a digitalizáció által előidézett strukturális változásokra.⁴⁷⁸

A jogösszehasonlítás funkcionális megközelítése lehetővé teszi, hogy a különböző jogrendszerek eltérő dogmatikai megoldásai mögött azonos gazdasági és társadalmi funkciókat azonosítsunk,⁴⁷⁹ amely különösen releváns a digitalizáció által átalakított társasági jog vizsgálatában.

Az összehasonlító értékelés súlypontja a román és a magyar társasági jog digitális megoldásainak egymásra vetítésén van. Az uniós jog e körben nem harmadik, a tagállami jogokkal azonos szintű összehasonlítási modellként, hanem olyan közös normatív háttérként jelenik meg, amely meghatározza a tagállami mozgásteret, kijelöli az interoperabilitási célokat, és jogalkotási ösztönzőként hat a nemzeti szabályozások fejlődésére.

Az összehasonlítás három fő dimenzió mentén történik. Egyrészt a cégeljárások digitalizációja kerül elemzésre, amely a társaságok létrejöttének és működésének formális

⁴⁷⁷ Konrad ZWIEGERT, Hein KÖTZ: *An Introduction to Comparative Law*, (Bevezetés az összehasonlító jogba), Oxford University Press, 1998, 34–44.

⁴⁷⁸ ZWIEGERT, KÖTZ: *i.m.*, különösen a „functional method” elmélete.

⁴⁷⁹ KECSKÉS László: *A polgári jog fejlődése a kontinentális Európa nagy jogrendszereiben*, HVG-ORAC, Budapest, 2009, 25-27.

kereteit érinti. Másrészt a társasági jognyilatkozatok digitalizációja vizsgálandó, különös tekintettel az elektronikus forma joghatásaira és a hitelesség biztosításának mechanizmusaira. Harmadrészt a társasági döntéshozatal digitalizációja kerül górcső alá, amely a társasági szervek működésének és a tagi jogok gyakorlásának átalakulását tükrözi.

A fejezet célja a különbségek és hasonlóságok feltárása, illetve azok értékelése is abból a szempontból, hogy a vizsgált megoldások mennyiben járulnak hozzá a társasági jog hatékonyságának, átláthatóságának növeléséhez a digitális gazdasági környezetben. Ennek keretében a fejezet törekszik arra is, hogy azonosítsa azokat a szabályozási mintázatokat és tendenciákat, amelyek a jövőbeni jogfejlődés irányait előre vetíthetik.⁴⁸⁰

6.1.2. A román és a magyar társasági jog digitalizációs megközelítésének hagyományos és rendszertani alapjai

A román és a magyar társasági jog digitalizációs megközelítésének értelmezéséhez szükséges annak rögzítése, hogy a két jogrendszer történeti kiindulópontja jelentős hasonlóságokat mutat.

Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a történeti, gazdasági és intézményi tényezők nem oksági bizonyítékként, hanem a feltárt normatív különbségek értelmezését segítő magyarázó szempontként jelennek meg. A jelen értekezés nem vállalkozik intézménytörténeti vagy jogalkotás-történeti oksági elemzés teljes körű elvégzésére; célja annak bemutatása, hogy a román és a magyar digitalizációs megoldások eltérő szabályozási környezetben, eltérő intézményi előzményekre épülve alakultak ki.

Mindkét állam a szocialista tervgazdálkodás keretei közül kilépve, a rendszerváltást követően, közel azonos időszakban tért át a piaczgazdasági működésre, amely a társasági jog újjáépítését és modernizációját is szükségessé tette. Ugyanakkor azt is érdemes szem előtt tartani, hogy Magyarország a rendszerváltást követően, kedvezőbb gazdasági és intézményi feltételek mellett kezdte meg e folyamatot, ami a társasági jog fejlődésének dinamikájára és a digitalizáció korai szakaszaira is hatással volt.

⁴⁸⁰ REIMANN, Mathias, ZIMMERMANN, Reinhard: *The Oxford Handbook of Comparative Law* (Az összehasonlító jog Oxford kézikönyve), Oxford University Press, 2006, 3–38., elérhető: https://api.pageplace.de/preview/DT0400.9780192565518_A36646961/preview-9780192565518_A36646961.pdf, megnyitva: 2026.04.17-én.

A magyar jogfejlődés az Európai Unióhoz való korábbi csatlakozás (2004) következtében hamarabb kapcsolódott be az uniós harmonizációs folyamatokba, míg Románia – 2007-es csatlakozását követően – rövid időn belül követte ezt az irányt. Ennek eredményeként a két jogrendszer ma már azonos uniós elvárások mentén fejlődik, különösen a digitalizáció területén.

Mindazonáltal a mögöttes jogi hagyományok eltérőek: a magyar társasági jog fejlődése elsősorban a germán jogcsaládhoz köthető, amely a polgári jog és a kereskedelmi jog intézményrendszerének strukturált, kodifikációs szemléletű megközelítését tükrözi. Ezzel szemben a román jogrendszerben a polgári jog fejlődését döntően a francia – részben québeci közvetítéssel is ható – jogi tradíciók befolyásolták, míg a kereskedelmi és társasági jog területén erőteljes olasz hatás érvényesült.

A román és a magyar társasági jog digitalizációs megközelítése közötti eltérések alkotmányos szinten is megalapozottak. A Magyarország Alaptörvénye a vállalkozás szabadságát és az egyesülési jogot olyan módon rögzíti, amelyből a jogi személy alapításának és az abban való részvételnek a joga közvetlenül levezethető, és amelyet az alkotmánybírósági gyakorlat önálló, védett pozícióként ismer el. Ezzel szemben a Román Alkotmány⁴⁸¹ nem tartalmaz kifejezett rendelkezést a társaságalapítás szabadságára vonatkozóan, azonban a gazdasági szabadság, az egyesülési jog és a piacgazdaság alkotmányos elvének együttes értelmezése révén e jogosultság funkcionálisan szintén biztosított.

E különbségek, valamint a gazdasági környezet eltérő sajátosságai azt eredményezik, hogy az azonos uniós célkitűzések – különösen a társasági jog digitalizációja terén – a két jogrendszerben gyakran eltérő jogalkotói eszközökkel és szabályozási technikákkal valósulnak meg.

A digitális megoldások alkalmazásának módját és mélységét alapvetően meghatározza az adott jogrendszer szerkezeti felépítése, valamint a társasági jog és a kapcsolódó eljárási szabályok közötti viszony.

⁴⁸¹ Constituția României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 767 din 31 octombrie 2003: 45. cikk – gazdasági szabadság (*libertatea economică*): „a gazdasági tevékenységhez való szabad hozzáférés”, 40. cikk – egyesülési szabadság, 135. cikk – piacgazdaság elve.

A magyar társasági jog rendszere alapvetően monista jellegű, amelyben a társaságok anyagi jogi szabályait a Polgári Törvénykönyv tartalmazza. Ugyanakkor a cégeljárásra és a cégnyilvántartásra vonatkozó rendelkezések külön törvényben, a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvényben (Ctv.) találhatók. Ez a szerkezeti elkülönítés lehetővé teszi, hogy az eljárásjogi digitalizáció viszonylag autonóm módon fejlődjön, és már a 2000-es évektől kezdődően fokozatosan kiépüljön az elektronikus cégeljárás rendszere.

Ezzel szemben a román jog fejlődése eltérő pályát követett. A román jogrendszerben a társasági jog alapvető szabályait a 31/1990. sz. Társasági törvény tartalmazza, míg a cégnyilvántartás és a cégeljárás kérdéseit a 265/2022. sz. törvény szabályozza. A román modell tehát szintén formálisan elkülöníti az anyagi és az eljárásjogi szabályokat, cégeljárás az Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal keretei között működik.

A román és a magyar társasági jog digitalizációs megközelítése közötti egyik legmarkánsabb rendszertani különbség az eljárási struktúra alapján ragadható meg: míg Romániában a cégnyilvántartás vezetését a közigazgatási jellegű Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal (*Oficiul Național al Registrului Comerțului – ONRC*) végzi, addig Magyarországon e feladat a bírósági szervezetbe integrált Cégbíróság hatáskörébe tartozik. E strukturális eltérés a digitalizációs megoldások jellegére is közvetlen hatást gyakorol: a román modellben az elektronikus cégeljárás a papíralapú és az elektronikus ügyintézés párhuzamos fennmaradását is lehetővé teszi, és rugalmasabb, többcsatornás hozzáférést biztosít az ügyfelek számára. Ezzel szemben a magyar szabályozás a bírósági eljárások formalizált keretei között valósítja meg a teljes digitalizációt, amely az elektronikus ügyintézés kizárólagosságában, a kötelező jogi képviselőben és az egységesített kommunikációs csatornák alkalmazásában ölt testet.

A két jogrendszer közötti különbség nem pusztán szervezeti, hanem dogmatikai jelentőségű is. A magyar modellben a digitalizáció korán, a cégeljárás szintjén jelent meg, és később terjedt át a társasági jog más területeire. Ezzel szemben a román jogban a digitalizáció később, elsősorban külső – különösen európai uniós – hatásokra jelent meg, és inkább jogalkotási reformok sorozataként, nem pedig organikus fejlődés eredményeként épült be a rendszerbe.

A digitalizációhoz való viszony tekintetében a magyar jog megközelítése alapvetően technológiasegleges és funkcionális, amely a jognyilatkozatok és eljárások érvényességét nem az alkalmazott technológiához, hanem annak jogi következményeihez köti. Ez lehetővé teszi a digitális megoldások rugalmas alkalmazását, és elősegíti az új technológiák gyors integrációját a jogi gyakorlatba.

A román jog inkább szabályozás-vezérelt és formalizált megközelítést követ, amelyben a digitalizáció konkrét jogszabályi felhatalmazásokon és részletes eljárási előírásokon keresztül valósul meg. Ennek következtében az egyes digitális megoldások bevezetése rendszerint külön jogalkotási aktushoz kötődik, ami egyrészt jogbiztonsági célt szolgálhat, de jelentősen lassíthatja az innovációt és a rendszer adaptációs képességét.

A fenti rendszertani különbségek meghatározó módon befolyásolják a cégeljárás, a jognyilatkozatok és a társasági döntéshozatal digitalizációjának konkrét megoldásait. Ennek megfelelően a következő alfejezetek ezen területek részletes összehasonlító elemzésére koncentrálnak.

6.1.3. A cégeljárás digitalizációjának összehasonlító értékelése

A román és a magyar cégeljárási rendszerek digitalizációja azonos szabályozási kihívásokra adott válaszként értelmezhető, azonban fejlődési útjuk, intézményi struktúrájuk és digitalizációs érettségük tekintetében, az elektronikus dokumentumok szerepe, valamint a digitalizáció intézményesültségének szintje alapján markáns különbségek figyelhetők meg.

a) Az intézményi keretek összehasonlítása

A két jogrendszer közös kiindulópontja, hogy a gazdasági társaság jogi személyisége konstitutív hatállyal a cégnyilvántartásba történő bejegyzéssel jön létre. Ez a dogmatikai alap mindkét rendszerben meghatározza a cégeljárás központi szerepét, amely a jogalanyiség megszerzésének kapujaként funkcionál. A román jogban ez a funkció az Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal (ONRC) által lefolytatott eljárásban jelenik meg, ahol a legalitási kontroll hatósági jelleggel érvényesül, míg a magyar jogban a cégbíróság előtt zajló nemperes eljárás biztosítja ugyanezt a funkciót.

A digitalizáció tekintetében azonban a két rendszer eltérő fejlődési pályát mutat. A magyar cégeljárás digitalizációja hosszabb, organikus fejlődés eredményeként valósult meg,

amelynek során a cégnyilvántartás és a bejegyzési eljárás fokozatosan teljes mértékben elektronikus alapokra helyeződött. Ennek következtében a hatályos magyar modellben a cégbejegyzési eljárás kötelezően elektronikus úton zajlik, a dokumentumok benyújtása, feldolgozása és a döntések közlése is digitális környezetben történik.

Ezzel szemben a román szabályozás fejlődése inkább „réteges” jellegű, amelyben a digitalizáció a hagyományos, papíralapú és részben kvázi-bíróági elemeket tartalmazó rendszerre épül rá. A digitalizáció normatív keretei ugyan megjelentek – különösen a 265/2022. sz. törvény révén –, azonban a rendszer még hibrid jellegűnek tekinthető, amelyben az elektronikus és a hagyományos eljárási elemek egymás mellett léteznek.

Az eltérés különösen jól megragadható az eljárás strukturális logikájában. A magyar modellben a digitalizáció az eljárás szervező elve: az elektronikus ügyintézés kötelező jellege egységesíti a gyakorlatot, csökkenti az adminisztratív terheket és lehetővé teszi az automatizált ellenőrzési mechanizmusok alkalmazását. Ezzel szemben a román rendszerben a digitalizáció inkább lehetőségként jelenik meg, amely az eljárás hatékonyságát növeli, de nem váltja ki teljes mértékben a hagyományos működési módokat.

A magyar modell sajátossága ugyanakkor nem pusztán az elektronikus eljárás kötelező jellegében, hanem annak professzionizált eljárási közegében is áll. A cégeljárás jogi képviselőhöz kötött, okirati alapú elektronikus nemperes eljárásként működik, amelyben az ügyvédi, kamarai jogtanácsosi vagy közjegyzői közreműködés nem csupán technikai továbbítási szerepet tölt be, hanem a társasági okiratok előzetes jogi kontrollját is biztosítja. Ebből a szempontból a magyar digitalizáció nem egyszerűen az ügyintézés elektronikus csatornára terelését jelentette, hanem a gazdasági társaságok alapítási és változásbejegyzési ügyleteinek preventív professzionizálását is.

A román modell ezzel szemben más szubsztrátumra épült. A digitalizáció nem egy már eleve kötelezően professzionális, jogi képviselőhöz kötött és teljesen elektronikus cégeljárási modellbe illeszkedett be, hanem egy olyan nyilvántartási rendszerre épült rá, amelyben a kérelmek elbírálása az ONRC keretében működő registrator által gyakorolt legalitási kontrollhoz kapcsolódik. A román rendszer ezért kevésbé az előzetes ügyvédi kontrollra, inkább a nyilvántartási hatóság eljárására és az utólagos hivatali ellenőrzési mechanizmusokra támaszkodik. A különbség tehát nem pusztán technikai: a magyar modell

a digitalizációt professzionális, okirati és ügyvédi közreműködéshez kötött eljárási struktúrában valósította meg, míg a román modellben az elektronikus ügyintézés a hagyományos, adminisztratívabb nyilvántartási logikához kapcsolódva, alternatív csatornaként épült be.

A két rendszer közötti különbség az intézményi megközelítésben is tetten érhető. Magyarországon a cégeljárás bírósági keretek között, a cégbíróságok előtt zajló nemperes eljárás formájában valósul meg - ami erőteljesebb formalizmust és jogi kontrollt eredményez, ugyanakkor a digitalizáció révén e kontroll jelentős mértékben automatizált formában valósul meg. Ezzel szemben Romániában a cégnyilvántartási feladatokat az Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal (Oficiul Național al Registrului Comerțului – ONRC) látja el, amelynek eljárása közigazgatási jellegű sajátosságokat mutat, amelyben a legalitási kontroll személyhez kötött döntési mechanizmusokon keresztül érvényesül és a digitalizáció e struktúrába illeszkedik. E különbség a digitalizáció megvalósulására is hatással van. Míg Magyarországon a digitalizáció a bírósági kontroll fenntartása mellett valósult meg, addig Romániában a digitális átállás elsősorban az Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal működésének modernizációján keresztül jelent meg.

b) A digitalizáció mértéke és rendszerszintű beágyazottsága

A két jogrendszer közötti egyik legfontosabb különbség a digitalizáció mélységében ragadható meg.

A magyar modellben az elektronikus ügyintézés mára a cégeljárás alapvető szervezőelvévé vált. A cégbejegyzési kérelmek benyújtása, az okiratok kezelése, a bírósági kommunikáció és a döntések közlése egyaránt elektronikus úton történik. A digitalizáció így nem pusztán technikai lehetőségként, hanem a rendszer működésének meghatározó elemként jelenik meg.

Ezzel szemben a román szabályozás fejlődése fokozatosabb és rétegesebb jellegű volt. Különösen a 265/2022. sz. törvény elfogadása jelentett jelentős előrelépést az online cégalapítás és az elektronikus ügyintézés irányába, ugyanakkor a rendszer továbbra is számos ponton megőrzi a hagyományos eljárási elemeket. Ennek következtében a román modell jelenleg inkább hibrid rendszerként jellemezhető, amelyben az elektronikus és a hagyományos ügyintézési formák egymás mellett léteznek.

A vizsgálat alapján ezért óvatosan bár, de rögzíthetjük, hogy a digitalizáció intézményesültségének szintje Magyarországon jelenleg magasabb fokú, mint Romániában.

c) Az elektronikus okiratok és elektronikus aláírás szerepe

Az elektronikus aláírás és az elektronikus dokumentumok joghatásának elismerése mindkét rendszerben kulcsfontosságú eleme a cégeljárás digitalizációjának. Mind Románia, mind Magyarország az uniós eIDAS-rendelet keretei között biztosítja az elektronikus dokumentumok és aláírások jogi egyenértékűségét a papíralapú okiratokkal.

A két modell között ugyanakkor eltérés mutatkozik az elektronikus aláírás gyakorlati szerepében. Magyarországon az elektronikus aláírás a cégeljárás mindennapi működésének integráns részévé vált, és a teljes elektronikus ügyintézési rendszer működésének egyik alapfeltételét képezi. Romániában ezzel szemben az elektronikus aláírás kiemelt jelentőségű ugyan, azonban elsősorban a digitalizációt támogató eszközként jelenik meg, és nem minden esetben kapcsolódik kizárólagos elektronikus eljárási modellhez.

d) A digitalizáció intézményesültségének szintje

A két jogrendszer között jelentős különbség a digitalizáció intézményesültségének foka.

Ilyen kontextusban, a magyar cégeljárási modell a digitalizáció magasabb fokú intézményesültségét mutatja, amelyben a kötelező elektronikus ügyintézés a rendszer alapját képezi. Így tehát az elektronikus dokumentumkezelés általánossá válása és a cégeljárás teljes folyamatának digitális környezetben történő lebonyolítása arra utal, hogy a digitalizáció a szabályozás és a jogalkalmazás szintjén egyaránt intézményesült.

A román szabályozás ehhez képest átmeneti állapotban van: a digitalizáció jelentős fejlődésen ment keresztül - különösen a 265/2022. sz. törvény elfogadását követően, ugyanakkor a digitális megoldások több esetben alternatív lehetőségként jelennek meg a hagyományos eljárások mellett. E különbség nem pusztán technikai jellegű, hanem a jogrendszerek eltérő intézményi logikáját és jogfejlődési útját tükrözi.

A rendszer ezért jelenleg inkább hibrid modellként jellemezhető, amelyben a digitalizáció még nem vált a cégeljárás kizárólagos működési keretévé.

A fentebb prezentáltak értelmében, Magyarországon a digitalizáció magas fokú intézményesültsége figyelhető meg, míg Romániában a folyamat még részben kiépülőben

van. A két jogrendszer közötti különbség tehát nem elsősorban a digitalizáció céljaiban, hanem annak mélységében és gyakorlati beágyazottságában érhető tetten.

e) Következtetések

A két jogrendszer eltérő fejlődési pályájának összefoglalása abban ragadható meg, hogy Magyarországon a digitalizáció a cégeljárás szervezőelvévé vált, amelynek eredményeként a rendszer nagymértékben elektronikus alapokra épül. Romániában ezzel szemben a digitalizáció jelentős fejlődést eredményezett ugyan, azonban a rendszer továbbra is hibrid jellegű, amelyben a digitális és hagyományos megoldások párhuzamosan vannak jelen.

A két modell közötti különbségek túlmutatnak a technikai megoldások eltérésein. Azok mögött eltérő intézményi hagyományok, és szabályozási filozófiák húzódnak meg. Mindezek ellenére mindkét jogrendszer fejlődési iránya egyértelműen a cégeljárás további digitalizációja és a technológiai megoldások fokozott integrációja felé mutat.

6.1.4. A társasági jognyilatkozatok digitalizációjának összehasonlító értékelése

a) Az írásbeliség fogalmának megközelítése

A társasági jognyilatkozatok digitalizációja a román és a magyar társasági jogban egyaránt az írásbeliség klasszikus követelményének újraértelmezésén keresztül ragadható meg, ugyanakkora két jogrendszer eltérő dogmatikai és szabályozási megközelítést alkalmaz e kérdésben.

A magyar jog kiindulópontját a Polgári Törvénykönyv technológiasemleges írásbeliségi koncepciója jelenti, amely szerint a jognyilatkozat akkor minősül írásban megtettnek, ha annak tartalma változatlanul visszaidézhető, valamint a nyilatkozattevő személye és a nyilatkozat megtételének időpontja azonosítható.

A román szabályozás szintén elismeri az elektronikus jognyilatkozatok érvényességét bár, de jóval formalizáltabb és többretegű rendszert alakított ki és az elektronikus jognyilatkozatok elfogadhatóságát szorosabban kapcsolja az alkalmazott technológiai megoldásokhoz, különösen az elektronikus aláírás típusához.

A két rendszer közötti egyik legfontosabb különbség tehát az írásbeliség fogalmának megközelítésében rejlik. A magyar modell funkcionális jellegű: a jognyilatkozat minősítése elsősorban a bizonyíthatóság és az azonosíthatóság kritériumain alapul. A román modell

ezzel szemben inkább formaközpontú, amelyben az egyes elektronikus megoldásokhoz eltérő joghatások kapcsolódnak, és a formai követelmények megsértése a jognyilatkozat bizonyító erejét vagy érvényesíthetőségét is befolyásolhatja.

b) Technológiai követelmények és adminisztratív belépési korlátok

A két szabályozási modell közötti különbség gyakorlati oldalról abban is megmutatkozik, hogy az elektronikus aláírási és azonosítási követelmények milyen adminisztratív terhet jelentenek a társaságok, különösen a kis- és középvállalkozások számára. A román cégeljárási gyakorlatban az online ügyintézés teljes körű igénybevétele több esetben a minősített elektronikus aláírás használatához kapcsolódik, amely magasabb hitelességi szintet biztosít, ugyanakkor technológiai és költségoldali küszöböt is jelenthet. Ezt a korlátot azonban enyhíti, hogy a román szabályozás nem teszi kizárólagossá az elektronikus csatornát: a bejegyzési kérelmek személyesen, postai vagy futárszolgálati úton is előterjeszthetők, a papíralapon aláírt alapító okirat pedig megfelelő elektronikus hitelesítéssel szintén benyújtható. A román modell ezért nem a digitalizáció kizárólagosságára, hanem a hagyományos és elektronikus eljárási utak párhuzamos fenntartására épül.

A magyar modell ezzel szemben az írásbeliség és az elektronikus okirati forma kérdését erőteljesebben az azonosíthatóság, a tartalom változatlan visszaidézhetősége és a bizonyító erő funkcionális követelményei felől közelíti meg. A DÁP tv. által kialakított digitális szolgáltatási környezet sem önálló új okirati kategóriát hoz létre, hanem olyan bizalmi infrastruktúrát biztosít, amelyben a már ismert okirati formák — így különösen a teljes bizonyító erejű magánokirat — elektronikus környezetben is alkalmazhatók. Ennek következtében a magyar szabályozási irány rugalmasabbnak tekinthető, mert nem kizárólag egyetlen aláírási szinthez köti az elektronikus jognyilatkozat gyakorlati használhatóságát, hanem nagyobb szerepet enged az azonosítási, hitelesítési és bizonyítási funkciók együttes értékelésének.

A magyar modell ezzel szemben az írásbeliség és az elektronikus okirati forma kérdését erőteljesebben az azonosíthatóság, a tartalom változatlan visszaidézhetősége és a bizonyító erő funkcionális követelményei felől közelíti meg. A DÁP tv. által kialakított digitális szolgáltatási környezet sem önálló új okirati kategóriát hoz létre, hanem olyan bizalmi infrastruktúrát biztosít, amelyben a már ismert okirati formák — így különösen a teljes

bizonyító erejű magánokirat — elektronikus környezetben is alkalmazhatók. Ennek következtében a magyar szabályozási irány rugalmasabbnak tekinthető, ugyanakkor a rugalmasság csak akkor szolgálja megfelelően a jogbiztonságot, ha az azonosítás, a tartalmi integritás és az utólagos bizonyíthatóság követelményei ténylegesen érvényesülnek.

A román modell előnye a magasabb formális biztonsági szint és az ONRC eljárási kontrolljának egyértelműsége; hátránya, hogy az online út teljes körű igénybevétele a minősített elektronikus aláírás miatt a kisebb vállalkozások számára többletterhet jelenthet. Ez azonban nem zárja el a cégeljáráshoz való hozzáférést, mivel a papíralapú és személyes/postai benyújtási formák továbbra is fennmaradnak. A magyar modell ezzel szemben rugalmasabb, mert az elektronikus írásbeliséget és bizonyító erőt inkább funkcionális oldalról közelíti meg.

c) Az elektronikus aláírás szerepe és bizonyító ereje

Magyar és román rendszer jognyilatkozat digitalizációs modelljének egyaránt alapvető eleme az elektronikus aláírás jogi elismerése, amelynek kereteit az eIDAS-rendelet biztosítja. Mégis a gyakorlati megoldások között jelentős különbségek vannak. A magyar rendszerben az elektronikus aláírás a jognyilatkozat hitelességének egyik lehetséges biztosítója, azonban az írásbeliség megállapítása nem kizárólag ehhez kapcsolódik. A hangsúly elsősorban a bizonyíthatóságon és az azonosíthatóságon van.

Ehhez viszonyítva, a román rendszer nagyobb jelentőséget tulajdonít az elektronikus aláírások közötti különbségeknek - és a minősített elektronikus aláírás az, amely lényegében a kézi aláírással azonos joghatást vált ki, míg az alacsonyabb szintű aláírások esetében a bizonyítási teher a nyilatkozattevőre hárul.

d) Az elektronikus okiratok rendszerének összehasonlítása

A különbségek az okirati rendszerben is markánsan megjelennek. A magyar jogban a hagyományos okirati kategóriák (egyszerű magánokirat, teljes bizonyító erejű magánokirat, közokirat) digitalizációja egy egységes bizalmi infrastruktúrába illeszkedik, amelyet különösen a digitális államról szóló szabályozás erősít meg. Ez a rendszer arra törekszik, hogy az elektronikus dokumentumok a papíralapú okiratokkal azonos bizonyító erővel legyenek alkalmazhatók, amennyiben a hitelesség és integritás biztosított.

A román jog ehhez képest élesebb különbséget tesz az elektronikusan aláírt okiratok és az informatikai közegben tárolt (pl. szkennelt) dokumentumok között. Az utóbbiak bizonyító ereje korlátozottabb, különösen harmadik személyekkel szemben, ami a jognyilatkozatok érvényesíthetőségének bizonytalanságát eredményezheti. Ez a differenciált megközelítés ugyan nagyobb biztonságot kíván garantálni, ugyanakkor a gyakorlatban fragmentáltabb és kiszámíthatatlanabb jogalkalmazáshoz vezethet.

e) A standardizáció és a szerződési autonómia viszonya

A digitalizáció további sajátos aspektusa mint a román, mind pedig a magyar rendszerben a standardizáció erősödése. Ez a standardizáció digitális szerződés mintákban, elektronikus űrlapokban, strukturált adatbeviteli rendszerekben, központi digitális platformok alkalmazásában, stb. jelenik meg. Az online cégalapítás és a társasági jognyilatkozatok megtétele során az ONRC és a cégbíróság által biztosított mintadokumentumok és formanyomtatványok széles körben alkalmazhatók, amelyek elősegítik az eljárások egyszerűsítését és gyorsítását. Ugyanakkor ez a tendencia a szerződési autonómia korlátozásának veszélyét is magában hordozza, mivel a szabványosított klauzulák nem minden esetben képesek leképezni a felek közötti komplex jogviszonyokat.

Másrészről viszont mindkét jogrendszer fenntartja az egyedi társasági dokumentumok alkalmazásának lehetőségét, a digitalizáció pedig elsősorban az eljárások technikai lebonyolítását érinti. Így a standardizáció erősödése e területen inkább technikai és eljárási egyszerűsítést szolgál, mintsem a társasági jogviszonyok tartalmi uniformizálását – és ilyen tekintetben nem eredményezi egyik rendszerben sem a szerződési autonómia érdemi korlátozását.

f) A digitalizáció intézményesültségének szintje

Amint azt már korábban megállapítottuk, a két jogrendszer eltérő módon integrálta a digitális megoldásokat a társasági jog működésébe.

A magyar rendszerben a technológiasemleges szabályozás következtében a digitalizáció szervesen épült be a társasági jog általános dogmatikai rendszerébe. Az elektronikus jognyilatkozatok alkalmazhatósága nem különálló kivételként, hanem a klasszikus jogintézmények digitális környezethez történő adaptációjaként jelenik meg.

Romániában viszont a digitalizáció nagyobb mértékben kapcsolódik speciális szabályozási megoldásokhoz és technológiai feltételekhez. A rendszer ennek következtében formalizáltabb és differenciáltabb, ugyanakkor a digitális jognyilatkozatok alkalmazása egyértelműbb technikai garanciákhoz kötött.

g) Következtetések

Összehasonlításunk eredményeként elmondható, hogy a társasági jognyilatkozatok digitalizációja mindkét jogrendszerben az írásbeliség hagyományos követelményeinek adaptációján keresztül valósul meg, azonban eltérő szabályozási filozófiák mentén.

Tehát a két rendszer közötti különbség így nem a digitalizáció céljában, hanem annak megvalósítási módjában ragadható meg. Míg a magyar szabályozás nagyobb alkalmazkodóképességet biztosít, addig a román modell a jogbiztonságot elsősorban részletesebb formai követelmények útján kívánja garantálni. A jövőbeni fejlődés szempontjából mindkét rendszerben meghatározó kérdés marad a hatékonyság és a jogbiztonság közötti megfelelő egyensúly fenntartása.

A két jogrendszerben, a társasági jognyilatkozatok digitalizációja területén igen fontos a nyilatkozattevő személyének megbízható azonosítása. Szintén jelentős jogbiztonsági kérdés az elektronikus dokumentum integritása, annak garantálása, hogy a jognyilatkozat tartalma utóbb változatlan formában visszaidézhető legyen.

6.1.5. A társasági döntéshozatal digitalizációjának összehasonlítása

a) A digitalizáció intézményi keretei

A magyar és a román szabályozás is elismeri a társasági döntéshozatal elektronikus úton történő lebonyolításának lehetőségét, de más szabályozási logikát követett – ez pedig a döntéshozatali mechanizmusok modernizációjának mélységében és dogmatikai megalapozottságában tűnik ki.

Magyarországon a digitalizáció fokozatosan, a jogi személyek általános szabályain keresztül épült be a társasági jogba, míg Romániában a digitalizáció elsősorban külön jogalkotási beavatkozások és reformfolyamatok eredményeként jelent meg. A magyar modellben az elektronikus döntéshozatal a társasági működés általános kereteibe illeszkedik, míg a román rendszerben hosszabb ideig inkább kivételes vagy speciális megoldásnak minősült.

b) A digitális döntéshozatal alkalmazásának jellege

A döntéshozatal alkalmazásának jellegében az alábbi különbség mutatkozik:

A magyar jog „engedő” jellegű: a digitalizáció lehetőségét általános elvek mentén biztosítja, és a konkrét megoldások kialakítását jelentős részben a társaságokra bízta. Vagyis alapvetően lehetőségként kezeli az elektronikus részvételt és az ülés tartása nélküli határozathozatalt, és ezek alkalmazását elsősorban a létesítő okirat rendelkezéseitől teszi függővé. A román jog ezzel szemben inkább „felhatalmazó-korlátozó” logikát követ, amelyben az egyes digitalizációs megoldások alkalmazhatósága kifejezett jogszabályi felhatalmazáshoz vagy létesítő okirati rendelkezéshez kötött. Ugyanakkor erősebben kötődött a személyes jelenlétén alapuló döntéshozatalhoz, és az elektronikus részvétel fokozatosan, a fentebb részletezett, utóbbi években hatályosult kifejezett törvényi felhatalmazásai útján vált elfogadottá.

c) A jogbiztonsági és eljárási garanciák rendszere

A digitalizációval összefüggő garanciák mindkét rendszerben kiemelt szerepet kapnak, ugyanakkor eltérő hangsúlyokkal.

A román szabályozás egyik sajátossága, hogy a digitalizációt erősen formalizált eljárási keretek között valósítja meg. Az elektronikus szavazási rendszerek alkalmazása esetén részletes szabályok vonatkoznak a részvényesek azonosítására, a szavazatok rögzítésére, az adatok védelmére és a szavazási folyamat ellenőrizhetőségére. Ez a megközelítés magas szintű garanciákat biztosíthat, ugyanakkor növeli a rendszer komplexitását és adminisztratív terheit.

A magyar jog ehhez képest az általános polgári jogi elvek alkalmazására épít. Ez nagyobb rugalmasságot biztosít, ugyanakkor a konkrét technológiai megoldások megfelelőségének megítélését a jogalkalmazás szintjére utalja. Másrészt, a digitális döntéshozatal során elsősorban funkcionális garanciákat követel a magyar jog: biztosítani kell a résztvevők azonosíthatóságát, a tagi jogok tényleges gyakorlását, a kommunikáció lehetőségét, valamint a döntéshozatali folyamat utólagos ellenőrizhetőségét. A szabályozás kevésbé az alkalmazott technológiai megoldásra, inkább annak eredményére koncentrál.

A román modell ezért formalizáltabb garanciarendszert alkalmaz, míg a magyar szabályozás nagyobb teret enged a konkrét technológiai megoldások megválasztásának.

d) A szabályozás jogforrási és dogmatikai beágyazottsága

A két rendszer közötti egyik legmarkánsabb különbség a digitalizáció normatív kiindulópontjában és dogmatikai felépítésében ragadható meg. A magyar jog a társasági döntéshozatal digitalizációját a Polgári Törvénykönyv általános rendelkezéseiből vezeti le, amelynek következtében a digitális működés szervesen illeszkedik a társasági jog hagyományos intézményeihez. Így a társasági döntéshozatal digitalizációja szerves módon illeszkedik a jognyilatkozatokra vonatkozó általános, technológiasemleges koncepcióhoz. A Polgári Törvénykönyv egyrészt lehetővé teszi az elektronikus kommunikáció alkalmazását a döntéshozatal előkészítése során – különösen a meghívók közlése körében –, másrészt kifejezetten elismeri az ülés tartása nélküli határozathozatal intézményét, amely elektronikus csatornákon keresztül is megvalósulhat.

E modellben a digitalizáció nem önálló szabályozási tárgyként jelenik meg, hanem a meglévő intézmények – így különösen az írásbeli szavazás és a közlés szabályai – technológiai kiterjesztéseként.

Összehasonlítva, a digitalizáció fejlődése e téren Romániában főleg külön törvényi reformok és speciális szabályok eredményeként ment végbe. Vagyis a fejlődés inkább szakaszos és reaktív jellegű, amelyben a digitalizáció nem egy egységes koncepció mentén, hanem egymást követő jogalkotási beavatkozások eredményeként épült ki.

Ez a különbség különösen jól megfigyelhető az elektronikus részvétel és szavazás kérdésében. A magyar jogban az elektronikus hírközlő eszköz útján tartott ülés, illetve az írásbeli (adott esetben elektronikus) szavazás a jogi személyek általános működési kereteibe illeszkedik. Ezzel szemben a román jogban az elektronikus részvétel általános elismerése csak a legújabb jogalkotási fejlemények – különösen a 2020-as évektől kezdődő reformok és a 299/2024. számú törvény – eredményeként vált egyértelművé.

Így Romániában a társasági döntéshozatal klasszikus modellje hosszú ideig a fizikai jelenléten alapult, és a távoli részvétel vagy szavazás csak kivételesen, elsősorban levélben történő szavazás formájában volt megengedett.

A digitalizáció irányába történő elmozdulás kezdetben a tőkepiaci társaságok körében jelent meg, ahol a részvényesi struktúra sajátosságai – különösen a nagyszámú és földrajzilag szétszórta részvényesi kör – indokolták a levélszavazás és később az elektronikus szavazás bevezetését.

A digitalizáció hatása a társasági döntéshozatal tartalmi oldalán is eltérően jelenik meg a két jogrendszerben. A román jogban a levélszavazás és az elektronikus szavazás elterjedése kapcsán kifejezetten felmerül a deliberáció – vagyis a közgyűlési vita – háttérbe szorulásának problémája, amely a társasági akarat kialakulásának minőségét befolyásolhatja. A magyar jog részben rugalmasabb, kevésbé formalizált megközelítést alkalmaz.

e) Következtetés

Az eddig tárgyaltak eredményeként elmondható, hogy a magyar és a román szabályozás közös célja a társasági döntéshozatal hatékonyságának növelése és a részvételi lehetőségek bővítése, ugyanakkor ezt eltérő szabályozási filozófia mentén valósítják meg. A magyar társasági jog a döntéshozatal digitalizációját egy általános, technológiasemleges és rugalmas keretben valósítja meg, amely nagyobb mozgásteret biztosít a gazdasági szereplők számára. A másik oldalon, a román szabályozás egy fokozatosan kiépülő, erősen szabályozott és formalizált modellt követ, amely a digitális megoldások alkalmazását részletes garanciális feltételekhez köti.

A két megoldás közötti különbség ezért főként a szabályozási technikában és dogmatikai beágyazottságában lelhető fel. A társasági döntéshozatal digitalizációja különösen érzékenyen érinti a rendszerintegritás és az adatbiztonság kérdését. A személyes jelenlét részleges vagy teljes kiváltása esetén ugyanis a jogszerű működés egyik alapvető feltétele annak biztosítása, hogy a résztvevők személye hitelt érdemlően azonosítható legyen és a szavazás eredménye manipulációtól mentes maradjon. E követelmények mind a magyar, mind a román szabályozásban megjelennek, még ha eltérő intenzitással és technikai megoldások útján is.

6.2. A hipotézisek értékelése és a kutatási eredmények összegzése

A jelen disszertációban megfogalmazott hipotézisek a társasági jog digitalizációjának természetére, irányára és hatásaira vonatkozóan fogalmaztak meg állításokat, különös

tekintettel az európai uniós keretrendszerre, valamint a román és a magyar jog összehasonlító elemzésére. A kutatás eredményei a fenti hipotéziseket döntő részben megerősítették, illetve lehetővé teszik ezen hipotézisek differenciált értékelését.

1. hipotézis:

Az első hipotézis szerint a társasági jog digitalizációja nem korlátozódik technológiai modernizációra, hanem átalakítja a társasági jog működési és eljárási struktúráit, különösen a cégeljárás, a jognyilatkozatok és a társasági döntéshozatal területén.

A hipotézis vizsgálatának alapját elsősorban a 3., 4. és 5. fejezetben bemutatott uniós, román és magyar szabályozási megoldások képezték.

A kutatás az első hipotézist részben megerősítette. A kutatás fő megállapítása szerint a digitalizáció valóban érdemi változásokat eredményezett a társasági jog működésében. Ugyanakkor a klasszikus dogmatikai alapok nem szűnnek meg, hanem adaptálódnak, így a változás elsősorban funkcionális, nem pedig dogmatikai újraalapozást eredményez. A digitalizáció kétségtelenül hatással van a jognyilatkozatok formájára, a cégeljárás működésére és a döntéshozatal módjára. A hipotézis ugyanakkor csak részben tekinthető igazoltnak. A vizsgálat ugyanis arra is rávilágított, hogy a digitalizáció nem eredményezte a társasági jog klasszikus dogmatikai alapjainak átalakulását. A változás így inkább funkcionális és működési, mintsem teljes dogmatikai újraalapozást eredményező jellegű.

A hipotézis korlátját az jelenti, hogy a vizsgálat elsősorban a cégeljárásra, a jognyilatkozatokra és a társasági döntéshozatalra koncentrált, így a társasági jog egyéb területeinek digitalizációs hatásai nem képezték a kutatás tárgyát.

A hipotézis tehát részben tekinthető igazoltnak.

2. hipotézis:

A második hipotézis szerint az Európai Unió digitalizációs jogalkotása hozzájárul a tagállami társasági jogi szabályozások összehangolásához, azonban a nemzeti jogrendszerek megoldásaiban továbbra is jelentős eltérések mutatkoznak.

A hipotézis vizsgálatának alapját elsősorban a 3. fejezetben bemutatott uniós jogforrások, valamint a 4. és 5. fejezetben elemzett román és magyar szabályozási megoldások képezték.

A kutatás ezt a hipotézist egyértelműen igazolta. Az uniós irányelvek és egyéb társasági jogi szabályozások (legyen szó harmonizációs normákról, irányelvekről, rendeletekről vagy soft law uniós anyagokról) tényleges konvergenciát eredményeznek. Ezek az EU-s jogszabályok közös minimumkövetelményeket és összehangolt működési kereteket teremtenek a tagállamok számára. Másfelől az összehasonlító elemzésből kiderült, hogy a tagállami implementációk továbbra is eltérő szabályozási mélységet és megközelítést tükröznek. A román és a magyar jog számos területen eltérő megoldásokat alkalmaz, különösen a cégeljárás intézményi modellje, az elektronikus jognyilatkozatok megítélése, valamint a társasági döntéshozatal digitalizációjának szabályozása tekintetében. Az eltérések háttérében a tagállamok eltérő jogfejlődési hagyományai, illetve az irányelvek által biztosított szabályozási mozgástér áll.

A hipotézis korlátját az jelenti, hogy a vizsgálat két tagállam – Románia és Magyarország – szabályozására terjedt ki, ezért a levont következtetések nem feltétlenül általánosíthatók az Európai Unió valamennyi jogrendszerére.

A hipotézis igazoltnak tekinthető.

3. hipotézis:

A harmadik hipotézis a román és a magyar társasági jog digitalizációs szabályozásának eltérő fejlődési pályájából indul ki. A feltevés szerint azonos uniós keretek mellett is különböző tagállami szabályozási megoldások alakultak ki, amelyek értelmezése során valószínűsíthető magyarázó tényezőként vehetők figyelembe a két jogrendszer eltérő intézményi hagyományai, jogalkotás-történeti fejlődése, valamint a digitalizáció eltérő időbeli és eljárási beágyazottsága.

A hipotézis vizsgálatának alapját elsősorban a 4. és 5. fejezetben elvégzett összehasonlító elemzés képezte, amely a cégeljárás, a társasági jognyilatkozatok és a társasági döntéshozatal digitalizációjának szabályozását vizsgálta a két jogrendszerben.

A kutatás a harmadik hipotézist a vizsgált normatív anyag alapján részben megerősítette. A román és a magyar társasági jog digitalizációja valóban eltérő fejlődési pályát követ: a magyar jogban a cégeljárás digitalizációja korábban, kötelező elektronikus eljárási modellként, jogi képviselőhöz kötött és okirati alapú rendszerben intézményesült, míg a román jogban a digitalizáció későbbi, szakaszos reformok eredményeként, a papíralapú és

elektronikus eljárási utak párhuzamos fenntartása mellett jelent meg. A történeti hagyományok, az eltérő intézményi modellek és a digitalizáció időbeli beágyazottsága e különbségek valószínűsíthető magyarázó tényezőiként értékelhetők, ugyanakkor a normaszövegek összehasonlítása önmagában nem alkalmas teljes körű oksági összefüggések bizonyítására. E tekintetben az értekezés következtetései nem intézménytörténeti bizonyításként, hanem jogdogmatikai és összehasonlító jogi értelmezésként értendők.

A román és a magyar jog azonos uniós keretek mellett is eltérő szabályozási modelleket alakított ki, amely különösen a digitalizáció ütemében és normatív szerkezetében mutatkozik meg. A két jogrendszer eltérő történeti fejlődése, valamint a cégnyilvántartási rendszerek intézményi sajátosságai, egyaránt hozzájárultak ahhoz, hogy a tagállamok az uniós követelményeket eltérő módon ültessék át saját jogrendszerükbe.

A hipotézis korlátját az jelenti, hogy a kutatás a digitalizáció három kiemelt területére – a cégeljárásra, a jognyilatkozatokra és a társasági döntéshozatalra – koncentrált, így a társasági jog egyéb területein megjelenő digitalizációs megoldások vizsgálata nem képezte az elemzés tárgyát.

A hipotézis igazoltnak tekinthető.

4. hipotézis:

A negyedik hipotézis szerint a digitalizáció fejlődése következtében megjelenő társasági jogi megoldások — így különösen az elektronikus cégeljárás, az elektronikus jognyilatkozatok és az elektronikus hírközlő eszközök útján történő döntéshozatal — normatív és funkcionális szempontból alkalmasak lehetnek az eljárási idő, az adminisztratív terhek és a hozzáférési költségek mérséklésére, ezáltal pedig a gazdasági működés hatékonyabbá tételére, ugyanakkor új típusú jogbiztonsági, azonosítási, adatvédelmi és rendszerbiztonsági kockázatokat vetnek fel.

A hipotézis vizsgálatának alapját elsősorban a 3., 4. és 5. fejezetben bemutatott szabályozási megoldások normatív és funkcionális elemzése képezte. A kutatás nem empirikus gazdasági hatásvizsgálatként értékelte a digitalizáció következményeit, ezért nem állítható bizonyított tényként, hogy a vizsgált megoldások ténylegesen és mérhető módon növelik a gazdasági hatékonyságot.

A vizsgálat alapján ugyanakkor megállapítható, hogy az elektronikus cégeljárás, az elektronikus jognyilatkozatok és a digitális döntéshozatali formák szabályozási rendeltetésük és működési logikájuk alapján alkalmasak lehetnek az eljárási idő, az adminisztratív terhek és a hozzáférési költségek mérséklésére. E hatékonysági előnyök különösen a cégeljárás gyorsabb lebonyolításában, a távoli ügyintézés lehetőségében, a dokumentumok elektronikus benyújtásában, valamint a tagi és részvényesi joggyakorlás rugalmasabb megszervezésében jelenhetnek meg.

Ezzel párhuzamosan a digitalizáció új típusú kockázatokat is felszínre hoz. Ilyen különösen az elektronikus azonosítás megbízhatósága, az elektronikus jognyilatkozatok hitelessége és bizonyíthatósága, az adatvédelem, valamint a cégnyilvántartási és döntéshozatali rendszerek biztonsága. A digitális működés térnyerése ezért nem a jogbiztonsági garanciák háttérbe szorulását, hanem azok részleges átalakulását eredményezi: a hagyományos formai és okirati biztosítékok mellett egyre nagyobb jelentőséget kapnak a technológiai, azonosítási és rendszerintegritási garanciák is.⁴⁸²

A negyedik hipotézis ezért korlátozott értelemben igazolható. A vizsgált digitális társasági jogi megoldások funkcionálisan alkalmasak lehetnek a hatékonyság növelésére, különösen az eljárási idő, az adminisztratív terhek és a hozzáférési költségek csökkentése révén, tényleges gazdasági hatásuk azonban empirikus adatok nélkül nem bizonyítható. A hipotézis kockázatokra vonatkozó része ugyanakkor megerősítést nyert, mivel a digitalizáció az azonosítás, a hitelesség, az adatvédelem és a rendszerbiztonság területén új garanciális kérdéseket vet fel.

A hipotézis tehát részben, illetve funkcionális-normatív értelemben tekinthető igazoltnak.

5. hipotézis:

Az ötödik hipotézis szerint a társasági jog digitalizációja hosszú távon a technológiasemleges szabályozás irányába történő elmozdulást eredményezi, amelyben a jogalkotó egyre inkább funkcionális követelményekhez, nem pedig konkrét technológiai megoldásokhoz köti a jogintézmények érvényesülését. Az ilyen szabályozás lényege tehát, hogy a társasági jog nem

⁴⁸² BROWNSWORD, Roger: *Law, Technology And Society Re-Imagining The Regulatory Environment* (Jog, technológia és társadalom – a szabályozási környezet újragondolása). Routledge kiadó, 2019, 179-205.

konkrét digitális eszközök használatát írja elő, hanem azokat a funkcionális követelményeket határozza meg (különösen azonosíthatóság, hitelesség, integritás), amelyek teljesülése mellett a joghatás kiváltható.

A hipotézis vizsgálatának alapját elsősorban a 2., 3., 4. és 5. fejezetben elemzett uniós, román és magyar szabályozási megoldások képezték, különös tekintettel az elektronikus azonosításra, az elektronikus aláírásokra, valamint a digitális társasági jogi eljárásokra vonatkozó rendelkezésekre.

A kutatás ezt a hipotézist tendenciaszerűen igazoltnak tekinti. A magyar jog már jelenleg is ilyen irányba mutat, míg a román jogban ez a tendencia fokozatosan, az uniós hatások és a jogalkotási reformok révén erősödik. A szabályozás mindkét jogrendszerben a technológiasemlegesség irányába mozdul el, azonban annak teljes körű érvényesülése még nem valósult meg.

Ahogy az a kutatásból kiderült, a társasági jog digitalizációja valóban a technológiasemleges szabályozás irányába mutat. Az elemzett normák egyre ritkábban kapcsolják a joghatások kiváltását meghatározott technológiai eszközökhöz, és egyre inkább olyan funkcionális követelmények teljesülését követelik meg, amelyek biztosítják a jognyilatkozatok megbízhatóságát és bizonyíthatóságát. Kifejezetten jól megfigyelhető ez az elektronikus azonosítás, az elektronikus aláírások, valamint a digitális ügyintézés uniós szabályozásában, ahol a jogalkotó jellemzően nem konkrét technológiákat, hanem elérendő funkcionális eredményeket határoz meg.

A technológiasemlegesség az Európai Unió újabb digitalizációs törekvéseiben egyre hangsúlyosabbá válik (de kezdetektől szem előtt volt tartva) - az EU-s szabályozás középpontjában következetesen a funkcionális megfelelés, és nem pedig az alkalmazott technológia típusa áll.

A hipotézis korlátját az jelenti, hogy a vizsgálat egy folyamatosan változó szabályozási környezetben történt, ezért a jövőbeni jogalkotási fejlemények a tendencia irányát és intenzitását egyaránt befolyásolhatják.

Így tehát a hipotézis igazoltnak tekinthető.

6. hipotézis

A hatodik hipotézis szerint a társasági jog digitalizációjára vonatkozó szabályozás a vizsgált jogrendszerekben töredezett, több jogforrás között megosztott struktúrában jelenik meg, ami csökkenti a szabályozás átláthatóságát és koherenciáját, valamint bizonytalanságot eredményezhet a normák egymáshoz való viszonya és alkalmazhatósága tekintetében.

A hipotézis vizsgálatának alapját a dolgozat teljes anyaga képezte, különösen a cégeljárásra, az elektronikus jognyilatkozatokra, a digitális társasági döntéshozatalra, valamint az elektronikus azonosításra és bizalmi szolgáltatásokra vonatkozó szabályozás elemzése.

E körben is a kutatás eredményei megerősítik a hatodik hipotézist, amely szerint a társasági jog digitalizációjára vonatkozó szabályozás a vizsgált jogrendszerekben töredezett, több jogforrás között megosztott struktúrában jelenik meg.

Az is kikristályosodott, hogy mind a román, mind a magyar jogrendszerben a digitalizáció nem egy egységes, koherens szabályozási koncepció mentén került beépítésre a társasági jogba, hanem különböző jogforrások – így különösen a társasági jogi normák, a cégeljárási szabályok, az elektronikus ügyintézésre vonatkozó rendelkezések, valamint az elektronikus aláírás és azonosítás szabályai, illetve egyre gyakrabban az adatvédelmi és kiberbiztonsági előírások – egymásra rétegződésének eredményeként alakult ki. Még a releváns EU-s joganyag is számos különböző területen elfogadott irányelv, rendelet és soft-law szabály együttes alkalmazásából áll össze.

Ez az EU-s és nemzeti szabályozási struktúra több szempontból is problémákat vet fel. Egyrészt csökkenti a joganyag átláthatóságát, mivel a releváns normák több, egymástól eltérő logika mentén felépülő jogforrásban találhatók meg (főleg ami a román szabályozási anyagot illeti). Másrészt bizonytalanságot eredményez a normák egymáshoz való viszonya tekintetében, különösen az általános és speciális szabályok elhatárolása, valamint a rendelkezések kógens vagy diszpozitív jellege vonatkozásában. A fragmentált szabályozás a jogalkalmazás szintjén is nehézségeket okoz, mivel a digitális megoldások alkalmazhatósága sok esetben csak több jogterület együttes értelmezésével határozható meg. Továbbá, a digitalizáció előrehaladtával a társasági jog egyre szorosabban kapcsolódik más jogterületekhez. Az elektronikus azonosítás, a bizalmi szolgáltatások, az adatvédelem és a kiberbiztonság kérdései ma már nem pusztán technikai háttérszabályoknak tekinthetők, hanem a digitális társasági működés alapvető feltételeivé váltak. Ez a fejlődés ugyan növeli

a digitális megoldások megbízhatóságát, ugyanakkor tovább erősíti a szabályozási környezet összetettségét és bonyolultságát.

Mindent egybe véve a hipotézis igazoltnak tekinthető: a társasági jog digitalizációjára vonatkozó szabályozás strukturálisan töredezett, a releváns normák több, eltérő célú és eltérő dogmatikai háttérrel rendelkező jogforrásban helyezkednek el, ami a szabályozás áttekinthetőségét nehezíti. Mindez indokoltá teszi a szabályozás rendszerszintű újragondolását, különösen az egységesebb, átláthatóbb és koherensebb normatív keretek kialakítása érdekében.

Következésképp, a jelen értekezés alátámasztja, hogy a társasági jog digitalizációja nem egységes és lineáris folyamat, hanem többdimenziós átalakulás, amelyben az uniós jogharmonizáció és a nemzeti jogrendszerek sajátosságai együttesen alakítják a szabályozási megoldásokat. A digitalizáció nem szünteti meg a jogrendszerek közötti különbségeket, hanem új kontextusba helyezi azokat. Eközben fokozatos közelítést is előidéz bizonyos kulcsterületeken.

A hipotézis korlátját az jelenti, hogy a szabályozási töredezettség mértéke és gyakorlati jelentősége jogrendszerenként, illetve az egyes részterületek között eltérő lehet. A kutatás ugyanakkor egyértelműen igazolta, hogy a társasági jog digitalizációja jelenleg nem egységes kodifikációs logika mentén, hanem több jogforrás kölcsönhatásán keresztül valósul meg.

A fentiek tükrében, az utolsó 6. hipotézis is igazoltnak tekinthető.

6.3. De lege ferenda javaslatok

A román és a magyar szabályozás összehasonlító elemzésére, valamint az Európai Unió társasági jogi digitalizációs törekvéseire figyelemmel az alábbi, több szinten értelmezhető de lege ferenda javaslatok fogalmazhatók meg.

- **Az elektronikus jognyilatkozatok egységesebb dogmatikai és bizonyítási keretének kialakítása**

A jognyilatkozatok digitalizációja terén indokolt a bizonyíthatóság, az azonosíthatóság és az érvényesség feltételeinek egyértelműbb, rendszerszintű szabályozása. Különösen fontos lenne annak tisztázása, hogy a különböző elektronikus kommunikációs formák milyen

feltételek mellett tekinthetők teljes bizonyító erejű jognyilatkozatnak, ezáltal csökkentve a jogforrások közötti értelmezési bizonytalanságokat.

A szabályozás célja nem egyes technológiai megoldások privilegizálása lenne, hanem olyan technológiaselemleges keret kialakítása lehetne, amely a joghatások kiváltását funkcionális követelményekhez köti. Ez hozzájárulhatna a jelentős értelmezési bizonytalanságok csökkentéséhez.

Véleményünk szerint, főleg a román jog szintjén igény volna annak egyértelműbb törvényi rendezésére is, hogy a digitális jognyilatkozatok milyen feltételek mellett alkalmasak a különböző joghatások kiváltására, illetve milyen bizonyító erővel rendelkeznek a társasági jogviszonyokban.

A jelenlegi szabályozási környezetben e kérdésekre gyakran csak a polgári jogi, társasági jogi, elektronikus azonosítási, elektronikus aláírási és eljárásjogi rendelkezések együttes értelmezésével adható bizonytalan válasz. Ez csökkenti a szabályozás átláthatóságát és a jogalkalmazás számára is bizonytalanságot eredményezhet.

- A társasági döntéshozatal digitalizációjának garanciális kereteinek megerősítése

A társasági döntéshozatal digitalizációja hosszú távon várhatóan tovább erősödik, ezért indokolt lenne olyan minimumgaranciák egyértelmű meghatározása, amelyek a különböző elektronikus döntéshozatali formák alkalmazása során valamennyi társasági forma esetében biztosítják a tagok és részvényesek jogainak tényleges érvényesülését.

E minimumgaranciák körébe tartozhat különösen a résztvevők megfelelő azonosításának követelménye, az információkhoz való előzetes és egyenlő hozzáférés biztosítása, a szavazás hitelességének és ellenőrizhetőségének garantálása, valamint a döntéshozatali folyamat utólagos rekonstruálhatósága. A digitális döntéshozatal során a jogbiztonság egyre inkább olyan technikai és szervezeti garanciákon alapul, amelyek biztosítják a döntéshozatal átláthatóságát és bizonyíthatóságát.

Megfontolandó lenne továbbá annak jogszabályi szintű rögzítése, hogy a társaságok milyen minimális technikai feltételek teljesülése esetén alkalmazhatnak teljesen virtuális vagy hibrid döntéshozatali formákat. Ez elősegíthetné az elektronikus döntéshozatalba vetett bizalom erősödését, valamint csökkenthetné az ebből eredő jogviták számát.

Megfontolandó lenne továbbá úgy a román, mint a magyar társasági jogokban annak törvényi szintű rögzítése, hogy a digitális társasági döntéshozatal alapvető formái – a jogszabályban meghatározott minimumgaranciák teljesülése esetén – főszabályként valamennyi társaság számára rendelkezésre álljanak. Ezáltal a tagi/résztvényesi jogok elektronikus távközlési eszközök útján történő gyakorlása, a digitális részvétel, az elektronikus szavazás vagy a hibrid döntéshozatali formák alkalmazhatósága nem függne minden esetben a létesítő okirat kifejezett rendelkezéseitől. A jogalkotó e megoldással egységes háttérszabályozást teremthetne, miközben továbbra is biztosíthatná a társaságok számára annak lehetőségét, hogy a törvény által meghatározott keretek között saját működésükhöz igazítsák a döntéshozatal részletszabályait. Így eljuthatnánk oda, hogy a digitális döntéshozatal ne kivétel legyen, amelyhez külön felhatalmazás kell a társasági szerződésben, hanem legyen a társasági működés egyik általánosan rendelkezésre álló törvényi formája.

- Az elektronikus cégeljárás interoperabilitásának uniós szintű továbbfejlesztése

Ahogy az értekezésünk 3. fejezetében kifejtettük, a társasági jog digitalizációjának egyik legjelentősebb eredménye az uniós céginformációs rendszerek fokozatos összekapcsolása.

Az online cégalapítás és cégeljárás területén megvalósított harmonizáció (melynek fontos eleme pl. a BRIS-rendszer, az egységes cégazonosítók alkalmazása, stb.) jelentős előrelépést eredményezett a tagállami nyilvántartások közötti együttműködésben. Mindazonáltal a digitális egységes piac célkitűzései ennél szorosabb integrációt is indokolhatnak.

Indokolt lenne az Európai Unió szintjén olyan technikai és jogi keretek továbbfejlesztése, amelyek biztosítják és tovább mélyítik a tagállami cégnyilvántartások közötti hatékony adatcserét és együttműködést. Ez elősegítené a határon átnyúló gazdasági tevékenységek egyszerűsítését és növelné a belső piac működésének hatékonyságát.

Az uniós jogalkotó új szintre emelhetné a tagállami cégeljárás során begyűjtött információk, a cégnyilvántartásban szereplő adatok (mint a képviseleti jogosultságok, valamint a társaságok működésére vonatkozó alapvető tudnivalók) tényleges újrafelhasználhatóságát és automatikus feldolgozhatóságát a tagállamok között, természetesen a releváns adatvédelmi szabályozási vívmányok figyelembevételével.

A jövőben az eIDAS-rendszer továbbfejlesztése, az EUDI Wallet fokozatos bevezetése, valamint az uniós digitális infrastruktúrák fejlődése lehetőséget teremthet arra, hogy a társasági jogi eljárások egyre nagyobb része valóban határokon átnyúló módon működjön.

Az interoperabilitás továbbfejlesztése nemcsak a cégnyilvántartási adatok összekapcsolását, hanem a társasági okiratok tartalmi és technikai standardizációját is feltételezi. E körben a mintaokiratok, többnyelvű sablonok és géppel olvasható okirati formátumok a jövőben a határon átnyúló cégeljárások egyik fontos eszközévé válhatnak.

Megfontolandó továbbá annak fokozatos elősegítése is, hogy a tagállami cégbíróságok / cégnyilvántartások nagyobb mértékben támaszkodhassanak a más tagállamok által kibocsátott, megfelelő hitelességi garanciákkal rendelkező elektronikus okiratokra és nyilvántartási adatokra. Érdemes lenne, ezt lehetővé tenni anélkül, hogy a kérelmező az okiratok lefordítására, szupralegalizálására lenne kényszerítve és csak egy összekötő elemként működne a különböző tagállamok hatóságai között. Ez különösen a társasági jogi eljárások során rendszeresen felmerülő dokumentumok – például cégekivonatokat, képviselési igazolások, hatósági bizonyítványok, anyakönyvi okiratok, vagy egyéb közhiteles nyilvántartásokból származó adatok (pl. adóigazolások, tulajdoni lapok, stb.) – esetében csökkenthetné az adminisztratív terheket.

Természetesen a *once-only principle* jellegű adatáramlás a tagállami nyilvántartások között, valamint a más tagállamból származó hiteles elektronikus dokumentumok szélesebb körű elfogadása a tagállami jogalkotó feladata is lenne – de úgy látjuk, hogy ehhez az európai uniós harmonizációs jogalkotás ösztönzése szükséges elsősorban, a már megkezdett reformok fejlesztése által .

Meglátásunk szerint tehát kívánatos lehet az interoperabilitás további erősítése az EU-s jogalkotó által, amely a társaságok határon átnyúló működésének egyszerűsítését és az uniós társasági jog fokozatos közelítését is szolgálhatja.

Az interoperabilitás uniós szintű továbbfejlesztése kapcsán ugyanakkor nyitott kérdés, hogy e fejlődés továbbra is egyedi, részterületi szabályozási aktusok útján, vagy egy egységesebb, kódex jellegű digitális társasági jogi keretben valósulhat-e meg. A jelenlegi uniós szabályozási gyakorlat inkább az első megoldás irányába mutat: az online cégalapítás, a cégnyilvántartások összekapcsolása, az elektronikus azonosítás, az EUDI Wallet, a tényleges

tulajdonosi nyilvántartások és a fizetéseképtelenségi nyilvántartások interoperabilitása külön jogforrásokban és külön fejlesztési logika mentén jelenik meg. Ez a megoldás rugalmas, mert lehetővé teszi az egyes részterületek fokozatos fejlesztését, ugyanakkor fenntartja a szabályozás töredezettségét.

Ezzel szemben egy kódex jellegű vagy legalábbis keretszabályozási modell előnye az lenne, hogy egységes dogmatikai és technikai alapra helyezhetné a digitális társasági jog legfontosabb elemeit: a határon átnyúló elektronikus azonosítást, a cégadatok újrafelhasználását, az elektronikus okiratok kölcsönös elfogadását, a digitális cégeljárási kapcsolattartást és az interoperábilis nyilvántartási rendszereket. Ugyanakkor a tagállami társasági jogok eltérő dogmatikai, intézményi és eljárási hagyományai miatt rövid távon valószínűbbnek tűnik egy fokozatos, részterületenként építkező uniós szabályozási modell, amely hosszabb távon vezethet el egy egységesebb digitális társasági jogi keret kialakulásához.

- A társasági jog digitalizációjára vonatkozó egységesebb, koherens szabályozási keretének kialakítása

A digitális társasági döntéshozatalra és a hozzá kapcsolódó digitális társasági jognyilatkozatokra vonatkozó szabályozás mind a román, mind a magyar jogban, több szinten és különböző, eltérő célú jogforrásokban jelenik meg, ami a normák széttagoltságához és értelmezési bizonytalanságokhoz vezet. A releváns rendelkezések részben a társasági jogi normákban, részben az elektronikus azonosításra és elektronikus aláírásra vonatkozó szabályokban, részben pedig az elektronikus ügyintézés és digitális szolgáltatások körében találhatók meg. Ez olyan helyzeteket eredményez, amelyekben a digitális megoldások alkalmazhatósága csak több jogterület együttes értelmezésével állapítható meg.

Indokolt lenne ezért a digitális jognyilatkozatokra és a társasági döntéshozatal elektronikus formáira vonatkozó szabályok nagyobb fokú rendszerezése és összehangolása. Fontos lenne továbbá egységesebb rendszerbe foglalni és egyértelműbben meghatározni az általános polgári jogi, a társasági jogi, speciális társasági ágazati jogi, eljárási jogi szabályok egymáshoz való viszonyát, meghatározza az egyes jogforrások egymáshoz való viszonyát

(általános–speciális szabályok), valamint azt, hogy az egyes rendelkezések milyen körben tekinthetők kógens vagy diszpozitív jellegűnek.

A jövőben megfontolandó lehet egy olyan egységesebb szabályozási modell kialakítása is, amely a digitális társasági működés alapvető kérdéseit – így különösen a digitális jognyilatkozatok érvényességét, valamint a társasági döntéshozatal elektronikus formáit – közös dogmatikai keretben rendezi. Ez nemcsak a szabályozás átláthatóságát növelné, hanem elősegíthetné a technológiasemleges megoldások következetesebb érvényesülését is.

A jelenlegi szabályozás mind a román, mind a magyar jogban több szinten és különböző jogforrásokban jelenik meg, ami a normák széttagoltságához és értelmezési bizonytalanságokhoz vezet. Indokolt lenne a társasági döntéshozatal digitalizációjára vonatkozó szabályok egységesebb rendszerbe foglalása, amely világosan meghatározza az egyes jogforrások egymáshoz való viszonyát (általános–speciális szabályok), valamint a rendelkezések kógens vagy diszpozitív jellegét.

A szabályozás jelenlegi fragmentáltsága ugyanis a digitalizáció hatékonyságát és kiszámíthatóságát (a jogalanyok számára ezzel a jogbiztonságot) egyaránt gyengítheti.

A különösen a román társasági jogra jellemző akutt probléma orvoslására indokolt lenne egyértelműen meghatározni, hogy mely rendelkezések eltérést nem engedő jellegűek, és melyek biztosítanak mozgásteret a társaságok számára, a társasági döntéshozatal elektronikus formáit illetően.

Ezzel összefüggésben szükséges lenne egyértelműen rögzíteni az egyes társasági formák esetében milyen feltételek mellett gyakorolhatók a tagi, illetve részvényesi jogok elektronikus hírközlő eszközök útján – például lehetséges-e teljes mértékben elektronikus távközlési eszközök segítségével levezetni egy taggyűlést / közgyűlést.

- A társasági jog digitalizációjának adatvédelmi és kiberbiztonsági kihívásaihoz igazodó szabályozás fejlesztése

A jövőbeni szabályozás során, mind az uniós, mind a nemzeti jogalkotóknak nagyobb hangsúlyt kell helyezniük az adatvédelem és a kiberbiztonság kérdéseire.

A digitalizáció által kínált hatékonysági előnyök csak akkor érvényesülhetnek fenntartható módon, ha a jogalkotó megfelelő garanciákat épít ki a visszaélések és a rendszerhibák

megelőzésére, illetve ha ezen garanciákat a jogalkotó a különböző jogterületeken megjelenő előírásokat összehangolt, koherens keretben alakítja ki.

A társasági jog digitalizációja következtében a társasági működés egyre szorosabban kapcsolódik olyan szabályozási területekhez, amelyek hagyományosan nem a társasági jog körébe tartoztak. Az elektronikus azonosítás, az elektronikus aláírások, a személyes adatok védelme és a kiberbiztonság ma már a digitális társasági működés alapvető feltételeit jelentik, miközben ezek szabályozása részben uniós, részben tagállami szinten történik - különböző jogforrásokban és részben eltérő szabályozási logika mentén jelenik meg.

Meglátásunk szerint, az uniós jogalkotó a társasági jog digitalizációját érintő jövőbeli szabályozási kezdeményezések során nagyobb figyelmet kellene fordítson az adatvédelmi és kiberbiztonsági szempontok integrálására.

Úgy értékeljük továbbá, hogy a román és magyar jogalkotóknak a társasági jogi szabályozás kialakításakor következetesebben kellene figyelembe vegyék e követelményeket – mind az online cégeljárás, mind a digitális jognyilatkozatok és az elektronikus távközlési eszközök segítségével történő társasági döntéshozatal területén megjelenő kérdésekben (mint pl. azonosítás, írásbeliség követelményei, hitelesség, bizonyíthatóság, stb.).

A digitalizáció hosszú távú sikeressége szempontjából ezért nem elegendő a digitális megoldások alkalmazásának ösztönzése. Legalább ilyen jelentőséggel bír annak biztosítása is, hogy a társasági jogi digitalizációhoz kapcsolódó adatvédelmi és kiberbiztonsági követelmények a jogbiztonság követelményével összhangban, egymásra tekintettel fejlődjenek tovább.

6.4. Záró következtetések

6.4.1. Az értekezés saját tudományos eredményei tézispontokban

A jelen disszertáció eredményei az alábbi tézispontokban foglalhatók össze. Ezek a megállapítások a dolgozatban megfogalmazott hipotézisekhez kapcsolódnak, ugyanakkor túlmutatnak azok pusztá igazolásán, mivel a vizsgálat során feltárt összefüggéseket önálló kutatási eredményként rendszerezik.

- 1. tézis: A társasági jog digitalizációja nem dogmatikai törésként, hanem funkcionális átalakulásként ragadható meg.**

Kapcsolódó hipotézis: 1. hipotézis.

A kutatás egyik alapvető eredménye, hogy a digitalizáció a társasági jog klasszikus dogmatikai alapjait nem váltja fel, hanem azok működését alakítja át. A jogi személyiség, a képviselet, az írásbeliség, a tagi és részvényesi joggyakorlás, valamint a legfőbb szerv döntéshozatala továbbra is a társasági jog meghatározó kategóriái maradnak. A változás abban áll, hogy e kategóriák érvényesülése egyre gyakrabban digitális környezetben történik. A digitalizáció tehát nem új társasági jogi dogmatikát hoz létre, hanem a meglévő intézmények alkalmazási feltételeit rendezi át.

2. tézis: A társasági jog digitalizációja a vizsgált területeken eltérő mélységben és eltérő jogi logika szerint intézményesült.

Kapcsolódó hipotézisek: 1., 4. és 6. hipotézis.

A kutatás eredménye nem abban áll, hogy a dolgozat a cégeljárást, a társasági jognyilatkozatokat és a társasági döntéshozatalt vizsgálta, hiszen e területek kiválasztása tudatos módszertani lehatárolás eredménye volt. A vizsgálat érdemi következtetése inkább az, hogy a digitalizáció e területeken nem azonos módon épült be a társasági jog rendszerébe. A cégeljárás digitalizációja viszonylag intézményesült és eljárásjogi szempontból rendezettebb képet mutat. A digitális jognyilatkozatok és a társasági döntéshozatal esetében viszont továbbra is erősen érzékelhető a polgári jogi, társasági jogi, különös társasági jogi alakzatokat szabályozó jogszabályi, eljárásjogi és elektronikus aláírási normák egymásra utaltsága.

Van, ahol a digitalizáció már kialakult intézményi keretek között működik, máshol inkább a jognyilatkozatok érvényességének és bizonyító erejének kérdését veti fel, míg a döntéshozatal területén a társasági akaratképzés garanciáinak újragondolását, megengedőbb jogszabályi keret létrehozását (mely nem köti külön előzetes társasági akaratnyilatkozathoz a digitális döntéshozatal különböző lépéseit) teszi szükségessé.

3. tézis: Az Európai Unió társasági jogi digitalizációs szabályozása közelíti a tagállami megoldásokat, de nem szünteti meg a nemzeti szabályozási sajátosságokat.

Kapcsolódó hipotézis: 2. hipotézis.

Az uniós jogalkotás a társasági jog digitalizációja terén egyértelműen konvergenciát eredményez. A cégnyilvántartások összekapcsolása, az online alapítás szabályai, az elektronikus azonosítási keret és az újabb uniós digitalizációs kezdeményezések közös működési minimumokat hoznak létre. A kutatás ugyanakkor azt is kimutatta, hogy e folyamat nem vezet teljes egységesüléshez. Az irányelvek tagállami átültetése - amely függ az intézményi háttértől és a meglévő jogdogmatikai hagyományoktól a tagállamokban továbbra is eltérő nemzeti modelleket eredményeznek.

4. tézis: A román és a magyar társasági jog digitalizációja eltérő fejlődési pályát követ, még azonos uniós keretek között is.

Kapcsolódó hipotézis: 3. hipotézis.

A magyar társasági jog digitalizációja korábban és fokozatosabban épült be a jogrendszerbe. E modellben a digitális megoldások többnyire az általános magánjogi és társasági jogi szabályok technológiasemleges értelmezésén keresztül érvényesülnek. A román jog ezzel szemben inkább szakaszos, reformjellegű beavatkozásokkal haladt előre, és több ponton formalizáltabb megoldásokat alkalmaz. A két jogrendszer eltérő intézményi fejlődése és jogalkotási stílusa a digitalizáció területén is felismerhető.

A magyar jogban a cégeljárás digitalizációja továbbra is magán viseli annak sajátosságait, hogy a cégbíróság a bírósági szervezetrendszer részeként működik, és a cégnyilvántartási eljárás a bírósági cégeljárás dogmatikai keretei között értelmezhető. Ezzel szemben Romániában a cégnyilvántartás intézményi értelemben nem a bírósági rendszer része, hanem az Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatalhoz kapcsolódó, erőteljesebben adminisztratív jellegű modellben működik. Ez az eltérés a digitalizációs megoldások természetére is hatással van: míg a magyar rendszerben az elektronikus cégeljárás kötelező jellegű és a bírósági eljárási logikához illeszkedik, addig a román modellben a digitalizáció alternatív jellegű, fejlődése tükrözi a cégnyilvántartás közigazgatási természetét.

5. tézis: A cégeljárás digitalizációja a társasági jog digitalizációjának leginkább intézményesült területe, de a határokon átnyúló működés még nem tekinthető teljesen megoldottnak.

Kapcsolódó hipotézisek: 2., 4. és 6. hipotézis.

A cégeljárás digitalizációja mind az uniós, mind a román és magyar jogban jelentős előrelépést mutat. Az elektronikus benyújtás, az online ügyintézés és a cégnyilvántartások összekapcsolása ma már nem kivételes megoldás, hanem a társasági működés természetes része. Az értekezésben lefolytatott kutatásban azt is megvilágítottuk, hogy a valódi határon átnyúló interoperabilitás még nem teljes. A más tagállamból származó cégadatok, képviseleti igazolások, hatósági dokumentumok és elektronikus okiratok automatikus elfogadása továbbra is fejlesztendő terület. A digitalizáció következő szakasza ezért az adatok és okiratok uniós szintű, biztonságos újrafelhasználhatósága lehet, az online ügyintézés fenntartása és mélyítése mellett.

6. tézis: A digitális jognyilatkozatok társasági jogi megítélése jelenleg nem kellően egységes, ezért e terület önállóbb dogmatikai és bizonyítási keretet igényel.

Kapcsolódó hipotézisek: 1., 5. és 6. hipotézis.

A társasági jogi jognyilatkozatok digitalizációja nem merül ki abban, hogy a papíralapú okirat elektronikus formát ölt. A döntő kérdés az, hogy a digitális nyilatkozat mikor alkalmas joghatás kiváltására, milyen bizonyító erővel kapcsolódik hozzá, és milyen módon igazolható a nyilatkozattevő személye. A kutatás eredménye szerint e kérdések ma sok esetben csak a polgári jogi, társasági jogi, elektronikus aláírási, elektronikus azonosítási és eljárásjogi szabályok együttes értelmezésével válaszolhatók meg. Ez különösen a román jogban okoz érezhető bizonytalanságot és egy konstans bírósági joggyakorlat sem nyújt kapaszkodót a bizonyítási kockázatok kizárásához.

7. tézis: A társasági döntéshozatal digitalizációja nem egyszerűen technikai részvételi forma, hanem a társasági akaratképzés minőségét is érintő kérdés.

Kapcsolódó hipotézisek: 1., 3. és 4. hipotézis.

A digitális vagy hibrid taggyűlés, az elektronikus szavazás és az ülés tartása nélküli határozathozatal jelentősen növelheti a részvétel rugalmasságát. A kutatás azonban azt is kimutatta, hogy a társasági döntéshozatal nem szűkíthető le a szavazat leadásának technikai aktusára. A jogszerű döntéshozatalhoz szükséges az előzetes tájékoztatás, a tényleges részvétel lehetősége, a vita lefolytathatósága és a döntéshozatali folyamat utólagos ellenőrizhetősége is, illetve a társasági döntéshozatal materializálódását jelentő határozat. Ebből következően a digitális döntéshozatal szabályozásának nemcsak a szavazás

hitelességére, hanem a társasági akarat kialakulásának egész folyamatára figyelemmel kell lennie.

8. tézis: A digitalizáció a jogbiztonság követelményét nem gyengíti, hanem új garanciákhoz köti.

Kapcsolódó hipotézis: 4. hipotézis.

A digitalizáció hatékonysági előnyei normatív és funkcionális szempontból jól azonosíthatók, de tényleges gazdasági hatásuk empirikus vizsgálatot igényelne. A digitális társasági működés ugyanakkor csak úgy lehet tartósan elfogadható, ha a jogbiztonság követelménye a digitális környezetben is érvényesül. A jelen kutatás alapján az azonosítás megbízhatósága, az adatok sértetlensége, hitelesség ellenőrizhetősége és a rendszer működőképessége a társasági jog új garanciális elemeivé válnak. A jogbiztonság tehát nem szorul háttérbe, hanem részben technológiai és szervezeti biztosítékokon keresztül valósul meg.

9. tézis: A technológiasemleges szabályozás a társasági jog digitalizációjának egyik fő fejlődési iránya, de még nem következetesen érvényesül.

Kapcsolódó hipotézis: 5. hipotézis.

A kutatás alapján a társasági jog digitalizációja hosszabb távon egyértelműen a technológiasemleges megközelítés irányába mutat. Ennek lényege, hogy a jogalkotó nem egy konkrét digitális eszköz használatához, hanem a joghatás kiváltásához szükséges funkcionális követelményekhez kapcsolja a szabályozást. Ez a szemlélet különösen az uniós elektronikus azonosítási és bizalmi szolgáltatási keretben, valamint a magyar jog általánosabb írásbeliségi felfogásában figyelhető meg. A román jogban bár több formalizáltabb megoldás lelhető fel (valamint jellemzőbb a több jogforrás között megosztott szabályozás) az újabb jogszabályi fejlemények szintén a technológiasemleges modell felé tendálnak.

10. tézis: A társasági jog digitalizációjának egyik legfontosabb jövőbeli feladata a jelenleg töredezett szabályozási környezet koherensebbé tétele.

Kapcsolódó hipotézisek: 5. és 6. hipotézis.

Az értekezésben lefolytatott kutatásból kiderül, hogy a digitalizációra vonatkozó társasági jogi szabályanyag jelenleg nem egységes logika szerint épül fel. A digitális cégeljárás, a digitális jognyilatkozatok, a digitális társasági döntéshozatal (és annak különböző lépései), szabályai eltérő jogforrásokban jelennek meg, sokszor különböző dogmatikai háttérrel, nem mindig világos egymáshoz való viszonyrendszerbe rendezve. Ez a helyzet a jogalkalmazás számára is nehézséget okozhat. A jogalkalmazónak sok esetben nem egyetlen társasági jogi szabályból, hanem a társasági jogi, polgári jogi, eljárásjogi, elektronikus aláírási és elektronikus azonosítási rendelkezések együttes olvasatából kell levezetnie, hogy egy digitális jognyilatkozat vagy digitális társasági döntéshozatali mozzanat milyen joghatás kiváltására alkalmas. Ez a széttagoltság a társasági jog digitalizációjának egyik lényegi sajátossága, amely a dolgozat egészen végigvonuló összehasonlító elemzés alapján mind a román, mind a magyar jogban kimutatható.

6.4.2. Záró szintézis: a társasági jog digitalizációjának jövőbeli irányai

A jelen értekezés a társasági jog digitalizációját történeti, dogmatikai és összehasonlító jogi megközelítésben vizsgálta. A kutatás alapján megállapítható, hogy a digitalizáció nem a társasági jog klasszikus dogmatikai kereteinek felbomlását eredményezi, hanem azok funkcionális átalakulását. A jogi személyiség, a képviselő, az írásbeliség, a tagi és részvényesi joggyakorlás, valamint a legfőbb szervi döntéshozatal továbbra is a társasági jog meghatározó kategóriái maradnak, de egyre gyakrabban digitális környezetben működnek.

Az Európai Unió e folyamatban elsősorban keretképző és harmonizációt ösztönző szerepet tölt be. Az online alapítás, a cégnyilvántartások összekapcsolása, az elektronikus azonosítás és az interoperábilis adatfelhasználás területén közös minimumokat alakít ki, de nem szünteti meg a tagállami modellek közötti eltéréseket. A román és a magyar jog összehasonlítása azt mutatja, hogy azonos uniós irányok mellett is eltérő intézményi és dogmatikai megoldások maradnak fenn: a magyar szabályozás inkább korábban kialakult, technológiasemlegesebb és rugalmasabb keretben működik, míg a román jog fejlődése erőteljesebben kapcsolódik egymást követő, reformjellegű jogalkotási beavatkozásokhoz.

A digitalizáció gyakorlati előnyei elsősorban az eljárási idő, az adminisztratív terhek és a hozzáférési költségek mérséklésében ragadhatók meg. Ezek az előnyök azonban csak akkor érvényesülhetnek a jogbiztonság sérelme nélkül, ha az elektronikus azonosítás, a hitelesség,

az adatintegritás, az adatvédelem, a rendszerbiztonság és az utólagos ellenőrizhetőség megfelelő garanciái is biztosítottak.⁴⁸³

A technológiasemleges megközelítés erősödése azt jelzi, hogy a jogalkotó egyre inkább funkcionális követelményekben gondolkodik, és kevésbé kötődik konkrét technikai megoldásokhoz. Ez a tendencia ugyanakkor nem tekinthető lezártnak: a gyorsan változó technológiai környezetben a társasági jognak folyamatosan alkalmazkodnia kell az új azonosítási, kommunikációs, döntéshozatali és nyilvántartási megoldásokhoz.⁴⁸⁴

A társasági jog digitalizációja ezért nem lezárt reformfolyamat, hanem folyamatos alkalmazkodási feladat. A jövőbeni jogfejlődés fő kérdése nem az, hogy szükséges-e a digitalizáció, hanem az, hogy milyen technológiasemleges, áttekinthető és interoperábilis szabályozási keret képes egyszerre biztosítani a hatékonyságot, a rugalmasságot és a jogbiztonságot. A kihívás ennek megfelelően nem a digitalizáció pusztá elismerése, hanem annak olyan jogi keretek közé illesztése, amelyek hosszú távon is biztosítják a társasági működés kiszámíthatóságát és a gazdasági forgalom biztonságát.

⁴⁸³ FENWICK – VERMEULEN: *i.m.*

⁴⁸⁴ SUSSKIND, Richard: *Tomorrow's Lawyers: An Introduction to Your Future* (A holnap ügyvédei – bevezetés a jogászi hivatás jövőjébe). Harmadik kiadás, Oxford University Press, 2023, 177-187.

IRODALOMJEGYZÉK

Felhasznált jogszabályok:

- 1) 1840. évi XVIII. törvénycikk a közkeresetre összeálló társaságok jogviszonyairól
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=84000018.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D27>, megnyitva: 2025.01.12-én.
- 2) 1875. évi XXXVII. törvénycikk kereskedelmi törvény. (röviden: Kt).
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=87500037.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D29>; megnyitva: 2024.12.12-én.
- 3) 1930. évi V. törvénycikk a korlátolt felelősségű társaságról és a csendes társaságokról.
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=93000005.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D40>; megnyitva: 2024.12.12-én.
- 4) 1997. évi CXLIV. törvény a gazdasági társaságokról.
- 5) 2006. évi IV. törvény a gazdasági társaságokról. (röviden: Gt.) Preambulum.
- 6) 1919. május 4-i 1731. sz. törvényerejű rendelet.
- 7) 478. sz. törvényerejű rendelet, 1938. október 1.
- 8) 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről.
- 9) 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról.
- 10) 24/2018. (VIII. 31.) IM rendeletet az egyes cégjogi és igazságügyi tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról.
- 11) 1875. évi XXXVII. törvénycikk kereskedelmi törvény (röviden: Kt.)
- 12) 59/1979. (XII. 24.) PM rendelet a vállalatok, a szervezetek és területi (szakmai) szövetségeik, valamint a jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társulások törzskönyvi nyilvántartásáról és képviseleti könyvéről.
- 13) 63/1988. (XII. 26.) PM rendelet a vállalati nyilvántartásról, a leányvállalatok nyilvántartási rendjéről, a szervezetek és a vízgazdálkodási társulatok törzskönyvéről, valamint a képviseleti könyvről.
- 14) 1985. évi 16. törvényerejű rendelet a bírósági cégnyilvántartásról.

- 15) 1989. évi 23. törvényerejű rendelet a bírósági cégnyilvántartásról és a cégek törvényességi felügyeletéről.
- 16) 1997. évi CXLV. törvény a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról.
- 17) 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról.
- 18) 13/1989. (XII. 16.) IM rendelet a cégbejegyzésről és a cégjegyzékről.
- 19) A régi királyság polgári és kereskedelmi jogszabályainak kiterjesztéséről Romániára a Kárpátokon túl területén, 1943. június 22-i 389. sz. törvény.
- 20) Constituția României, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 767 din 31 octombrie 2003.
- 21) Legea nr. 26/1990 privind registrul comerțului, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49/4 februarie 1998, cu modificările și completările ulterioare.
- 22) Legea societăților nr. 31/1990 privind societățile, Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 126–1990. - Ttv.
- 23) Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 429/31 iulie 2001.
- 24) Legea nr. 359/2004 privind simplificarea formalităților la înregistrarea în registrul comerțului a persoanelor fizice, asociațiilor familiale și persoanelor juridice, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 839/13 septembrie 2004.
- 25) Legii nr. 223/2020 pentru simplificarea și debirocratizarea transferului de părți sociale și a vărsării capitalului social prin modificarea Legii societăților nr. 31/1990.
- 26) Legea nr. 265/2022 privind registrul comerțului și pentru modificarea și completarea altor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 750/26 iulie 2022, intrată în vigoare la 26 noiembrie 2022.
- 27) Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 429 din 31 iulie 2001.

- 28) Legea nr. 214 din 5 iulie 2024 privind utilizarea semnăturii electronice, a mărcii temporale și prestarea serviciilor de încredere bazate pe acestea, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 647 din 8 iulie 2024.
- 29) Legea nr. 134 din 1 iulie 2010 (**republicată**)(*actualizată*) privind Codul de procedură civilă**) - 134/2010. sz. törvény - a Román Polgári Perrendtartási Törvénykönyv.
- 30) Legea nr. 24/2017 privind emitenții de instrumente financiare și operațiuni de piață, M.Of. nr. 213/2017.
- 31) Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 505 din 15 iulie 2011, cu modificările și completările ulterioare
- 32) Legea nr. 441/2006 pentru modificarea și completarea Legii societăților nr. 31/1990, M.Of. nr. 955/2006.
- 33) Leroy și asociații, Noua lege nr. 299/2024 pentru modificarea și completarea legii societăților nr. 31/1990, elérhető: <https://www.leroylaw.ro/ro/stiri/noua-lege-nr-299-2024-pentru-modificarea-si-completarea-legii-societatilor-nr-31-1990>.
- 34) Legea nr. 455/2001 privind semnătura electronică, M.Of. nr. 429/2001.
- 35) Legea nr. 299/2024 din 2 dec. 2024, pentru modificarea și completarea Legii societăților nr. 31/1990, Publicată în MONITORUL OFICIAL nr. 1212 din 3 decembrie 2024), elérhető itt: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/291959>.
- 36) Magyarország Alaptörvénye.
- 37) ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ nr. 62 din 7 mai 2020 pentru adoptarea unor măsuri în domeniul societăților, în vederea desfășurării reuniunilor organelor statutare, publicat în MONITORUL OFICIAL nr. 372 din 8 mai 2020.

Felhasznált Európai Unió jogforrások:

- 1) A Bizottság (EU) 2015/884 végrehajtási rendelete (2015. június 8.) a nyilvántartások összekapcsolására szolgáló 2009/101/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel létrehozott rendszer céljából szükséges műszaki leírások és eljárások megállapításáról (EGT-vonatkozású szöveg), Hivatalos Lap L 144/1, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015R0884>; megnyitva: 2026.04.10-én.
- 2) A Tanács 2001/86/EK irányelve (2001. október 8.) az európai részvénytársaság statútumának a munkavállalói részvételre vonatkozó kiegészítéséről, Hivatalos Lap L 294., elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2001/86/oj/hun>; megnyitva: 2025.04.08-án.
- 3) A Tanács 2157/2001/EK rendelete (2001. október 8.) az európai részvénytársaság (SE) statútumáról, Hivatalos Lap L 294, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=celex:32001R2157>; megnyitva: 2025.04.08-án.
- 4) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/848 Rendelete (2015. május 20.) a fizetéseképtelenségi eljárásról (átdolgozás), Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015R0848>, megnyitva: 2026.02.09-én.
- 5) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 Irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről, Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32015L0849>, megnyitva: 2026.02.07-én.
- 6) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/828 irányelve (2017. május 17.) a 2007/36/EK irányelvnek a hosszú távú részvényesi szerepvállalás ösztönzése tekintetében történő módosításáról, lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017L0828>, megnyitva 2026.02.12-én.
- 7) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/843 Irányelve (2018. május 30.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről szóló (EU) 2015/849 irányelv, valamint a 2009/138/EK és a 2013/36/EU irányelv módosításáról, Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32018L0843>, megnyitva: 2026.02.07-én.

- 8) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/2121 Irányelve (2019. november 27.) az (EU) 2017/1132 irányelv határokon átnyúló átalakulások, egyesülések és szétválások tekintetében történő módosításáról, Hivatalos Lap, L 321/1, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L2121&qid=1576662469712&from=EN>; megnyitva: 2026.04.10-én.
- 9) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2464 Irányelve (2022. december 14.) a 537/2014/EU rendeletnek, a 2004/109/EK irányelvnek, a 2006/43/EK irányelvnek és 2013/34/EU irányelvnek a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolás tekintetében történő módosításáról, Hivatalos Lap L 322/15, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022L2464>, megnyitva: 2026.04.10-én.
- 10) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1183 Rendelete (2024. április 11.) az (EU) 910/2014 rendeletnek az európai digitális személyazonossági keret létrehozása tekintetében történő módosításáról, Lásd: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401183, megnyitva 2026.02.09-én.
- 11) Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2025/25 irányelve (2024. december 19.) a 2009/102/EK és az (EU) 2017/1132 irányelvnek a digitális eszközök és folyamatok társasági jog terén történő használatának további kiterjesztése és korszerűsítése tekintetében történő módosításáról, Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32025L0025>, megnyitva 2026.02.07-én.
- 12) Az Európai Parlament és a Tanács 2003/58/EK irányelve (2003. július 15.) a meghatározott jogi formájú társaságokra vonatkozó nyilvánossági követelmények tekintetében a 68/151/EGK tanácsi irányelv módosításáról, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32003L0058>, megnyitva: 2026.04.08-án.
- 13) Az Európai Parlament és a Tanács 2004/25/EK irányelve (2004. április 21.) a nyilvános vételi ajánlatról, Hivatalos Lap L 142. elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1486272784464&uri=CELEX:32004L0025>; megnyitva: 2026.04.08-án.
- 14) Az Európai Parlament és a Tanács 2005/56/EK irányelve (2005. október 26.) a tőkeegyesítő társaságok határokon átnyúló egyesüléséről, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32005L0056>, megnyitva: 2026.04.08-án.
- 15) Az Európai Parlament és a Tanács 2007/36/EK Irányelve (2007. július 11.) az egyes részvényesi jogok gyakorlásáról a tőzsdén jegyzett társaságokban, lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007L0036>, megnyitva: 2026.04.08-án.

[lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=celex%3A32007L0036](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=celex%3A32007L0036),
2026.02.12-én.

megnyitva

- 16) Az Európai Parlament És A Tanács 2007/36/EK Irányelve (2007. július 11.) az egyes részvényesi jogok gyakorlásáról a tőzsdén jegyzett társaságokban; valamint Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/828 irányelve (2017. május 17.) a 2007/36/EK irányelvnek a hosszú távú részvényesi szerepvállalás ösztönzése tekintetében történő módosításáról.
- 17) Az Európai Parlament és a Tanács 2012/17/EU irányelve (2012. június 13.) a 89/666/EGK tanácsi irányelvnek, valamint a 2005/56/EK és a 2009/101/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek a központi nyilvántartások, a kereskedelmi nyilvántartások és a cégjegyzékek összekapcsolása tekintetében történő módosításáról, Hivatalos Lap L 156, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32012L0017>; megnyitva: 2026.04.10-én.
- 18) Az Európai Parlament és a Tanács 2013/34/EU Irányelve (2013. június 26.) a meghatározott típusú vállalkozások éves pénzügyi kimutatásairól, összevont (konszolidált) éves pénzügyi kimutatásairól és a kapcsolódó beszámolókról, a 2006/43/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 78/660/EGK és a 83/349/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről, Hivatalos Lap L 182/19, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0034>, megnyitva: 2026.04.10-én.

Felhasznált irodalom:

- 1) ANGHELESCU Ion N.: *Tovărășii de negustori* (Kereskedők társaságai), Bukarest, 1933, 35.
- 2) ANGHENI Smaranda: Provocări teoretice și practice privind noua lege a registrului comerțului nr. 265/2022 (A cégnyilvántartásról szóló új, 265/2022. sz. törvény elméleti és gyakorlati kihívásai), *Revista română de drept comercial nr. 2/2022*, Universul Juridic kiadó, Bukarest, 2022, 26.
- 3) ANGYAL Zoltán: Úton a digitális egységes piac felé, *Miskolci Jogi Szemle* 15. évfolyam, 3. különszám, Miskolc, 2020, 8.
- 4) ANTONESCU Eftimie: *Codul comercial adnotat*, (Kommentált kereskedelmi törvénykönyv), III. kötet: Kereskedelmi társaságok, *Tipografiile Române Unite*, Bukarest, 1928, 20–21.
- 5) ARMOUR, John – HANSMANN, Henry – KRAAKMAN, Reinier: What is Corporate Law? (Mi a társasági jog?), *Harvard Law School Discussion Paper Discussion Paper*, No. 643 7/2009, 8-10., elérhető: https://laweconcenter.law.harvard.edu/wp-content/uploads/2024/11/Kraakman_643.pdf, megnyitva: 2026.02.12-én;
- 6) ARMOUR, John – BARTKUS, Gintautas – CLARKE, Blanaid J. – CONAC, Pierre-Henri – de KLUIVER, H. J. – FLEISCHER Holger – FUENTES, Mónica – HANSEN, Jesper Lau – KNAPP, Vanessa – LAMANDINI, Marco – RADWAN, Arkadiusz – TEICHMANN, Christoph – VAN HET KAAR R. H. – WINNER Martin: Jelentés a társasági jog digitalizációjáról (Report on Digitalisation in Company Law): *Európai Bizottság – Társasági joggal és vállalatirányítással foglalkozó informális Szakértői Csoport (The Informal Company Law Expert Group (ICLEG) jelentése a digitalizációról a társasági jogban*, 2016. március 24. Elérhető: SSRN <https://ssrn.com/abstract=2893701> vagy DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2893701>, megnyitva: 2025.04.14-én.
- 7) AHERN Deirdre, CATHIARD Catherine, CLERC Christophe, CONAC Pierre-Henri, FUENTES NAHARRO Mónica, HANSEN Jesper Lau, LAMANDINI Marco, MIKALONIENÉ Lina, OPALSKI Adam, ROBÉ Jean-Philippe, ROEST Joti, SCHMIDT Jessica, SJÄFJELL Beate, SPINDLER Gerald, TEICHMANN Christoph, WINNER Martin, ZIB Christian (observer): *Társasági joggal és vállalatirányítással foglalkozó informális Szakértői Csoport (The Informal Company Law Expert Group (ICLEG)) Report on virtual shareholder meetings and efficient shareholder communication August 2022*, Elérhető: https://commission.europa.eu/topics/business-and-industry/doing-business-eu/company-law-and-corporate-governance_hu, megnyitva 2026.03.20-án.

- 8) AUER Ádám – DÚL János – FEGYVERESI Zsolt – KOKOLY Zsolt – LEHOCZKI Zóra Zsófia – NAGY Barna Krisztina – PÁL Előd – PAPP Tekla – SZIKORA Veronika – VERESS Emőd: *Társasági jogi lexikon*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2019, 252-253.
- 9) AUER Ádám: *Corporate governance. A felelős társaságirányítás jelenkori dimenziói.* – Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2017, 52.
- 10) AVRAM Marieta: *Efectele juridice ale tipurilor de semnături electronice în lumina Legii nr. 214/2024* (Az elektronikus aláírások különböző típusainak joghatásai a 214/2024. sz. törvény tükrében), Juridice.ro, elérhető: <https://www.juridice.ro/essentials/8225/effectele-juridice-ale-tipurilor-de-semnaturi-electronice-in-lumina-legii-nr-214-2024>, megnyitva: 2026.05.13-án.
- 11) BAESU Camelia: *Digitalization of Public Administration in Romania* (A közigazgatás digitalizációja Romániában), „Ovidius” Egyetem Évkönyve, Közgazdaságtudományi Sorozat, XXI. évf., 2. szám, 2021, 215–220.
- 12) BARTA Judit – HARSÁNYI Gyöngyi – MAJOROS Tünde – UJVÁRINÉ ANTAL Edit: *Gazdasági Társaságok a Polgári Törvénykönyvben*, Patrocinium Kiadó, 2011.
- 13) BARTA Judit: Az EU által meghirdetett digitális forradalom hatása a kereskedelmi jog egyes területein: szerződések, fogyasztóvédelem, gazdasági verseny, gazdasági társaságok, *MJSZ*, 3. Különszám, 2020, 14-26.
- 14) BARTA Judit: Digitális technológiák megjelenése a társaságok működése és a tagsági jogok gyakorlása körében, *Gazdaság és Jog*, 2019/6., 13-20, elérhető: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/8594280>, megnyitva: 2026.05.30-án.
- 15) BELU MAGDO Monna-Lisa: *Drept Comercial* (Kereskedelmi jog), Editura Hamangiu kiadó, Bukarest, 2003, 152-154.
- 16) BELU MAGDO Monna-Lisa: *Societățile comerciale. Definirea și regimul acestora prin prisma întreprinderii* (A gazdasági társaságok. Meghatározásuk és jogi rendszerük a vállalkozás fogalmának tükrében), Ed. Lumina Lex, Bukarest, 1999, 138.
- 17) BÍRÓ György – LENKOVICS Barnabás: *Magyar polgári jog - Általános tanok*, Novotni Alapítvány, Miskolc, 1996., 26-27.
- 18) BODZÁSI Balázs: A hosszú távú részvényesi (befektetői) szerepvállalás ösztönzésére irányuló uniós törekvések – *Fontes Iuris*, 2018/2.

- 19) BOICIUC Alexandru: *Actele constitutive ale firmelor vor putea fi încheiate direct electronic, folosind modelele oficiale ale autorităților (A társaságok létesítő okiratai közvetlenül elektronikus formában is elkészíthetők lesznek, a hatóságok által rendelkezésre bocsátott hivatalos minták felhasználásával)*, Avocatnet.ro – Aspecte juridice, 2022. július 28, elérhető: https://www.avocatnet.ro/articol_62095/Actele-constitutive-ale-firmelor-vor-putea-fi-incheiate-direct-electronic-folosind-modelele-oficiale-ale-autorit%C4%83%C8%9Bilor.html, megnyitva: 2025.09.12-én.
- 20) BRATIȘ Marian: *A részvénytársaságok kialakulása: A részvénytársaságok története és szabályozása*, Hamangiu Kiadó, Bukarest, 2008, 11.
- 21) BREGEŠ Željka – JAKUPAK Tina: *Digitalization of Business Register – One Year After (A cégnyilvántartás digitalizációja – Egy évvel később)*, *Intereulaweast*, Vol. VI (1) 2019, 155.
- 22) BROEKART, Wim: *Erőfeszítések egyesítése, Kereskedelmi partnerségek vagy társaságok a korai Római Birodalomban*, *Historia: Zeitschrift für Alte Geschichte*, 2012, Bd. 61, H2, 221–253.
- 23) BROWNSWORD, Roger: *Law, Technology And Society Re-Imagining The Regulatory Environment (Jog, technológia és társadalom – a szabályozási környezet újragondolása)*. Routledge kiadó, 2019, 179-205.
- 24) BUFAN Radu, CATANĂ Radu. N., BERCEA Lucian (coord.): *Dreptul comercial la confluența a două coduri (A kereskedelmi jog két kódex metszéspontjában)*, Ed. Universul Juridic kiadó, Bukarest, 2013, 13.
- 25) CAMERON Rondo: *A világgazdaság rövid története a kőkorszaktól napjainkig*, Maecenas könyvek, Budapest, Talentum Kft. 1998. (második kiadás), 93.
- 26) CĂLIN Dragoș: *Regimul juridic al societăților de investiții (A befektetési társaságok jogi rendszere)*, Hamangiu Kiadó, Bukarest, 2014, 255.
- 27) CĂLIN Dragoș: *Impactul noilor tehnologii în funcționarea societăților pe acțiuni (Az új technológiák hatása a részvénytársaságok működésére)*, *Revista Română De Drept Al Afacerilor* Nr. 1/2021, 17–25.
- 28) CĂRPENARU Stanciu: *Tratat de drept comercial român (A román kereskedelmi jog kézikönyve)*, Ed. Universul Juridic, Bukarest, 2009, 170.
- 29) CĂRPENARU Stanciu: *Tratat de drept comercial român (A román kereskedelmi jog kézikönyve)*, 5. kiadás, Editura Universul Juridic kiadó, Bukarest, 2016, 168.

- 30) CĂRPENARU Stanciu D., PREDOIU Cătălin, DAVID Sorin, PIPEREA Gheorghe: *Legea societăților comerciale, Comentarii pe articole* (A társasági törvény – cikkenkénti kommentárok), C.H. Beck Kiadó, Bukarest, 2009, 4. kiadás, 426–427.
- 31) CATANĂ Radu N.: *Dreptul societăților comerciale – Probleme actuale privind societățile pe acțiuni* (A gazdasági társaságok joga – aktuális kérdések a részvénytársaságokkal), Sfera Kiadó, Kolozsvár, 2007, 125.
- 32) CERCEL Sevastian: Consideratii istorice privind persoana juridică (Történelmi áttekintés a jogi személy fogalmáról), *Revista de Științe Juridice*, 2/2009. sz., 28–29.
- 33) CIUCĂ Liviu-Bogdan – CRIȘAN Alexandra: Dreptul societar între Codul civil roman și legislația europeană (A társasági jog a román polgári törvénykönyv és az európai jogszabályok között). *Revista Română de Drept al Afacerilor*, 11. szám (2015), 123–126.
- 34) CRAIOVAN Ion: *Un posibil ghid pentru cercetarea științifică în domeniul dreptului – teze, antiteze și ipoteze* (Lehetséges útmutató a jogtudományi kutatáshoz – tézisek, antitézisek és hipotézisek), Pro Universitaria Kiadó, 2013, 167-169.
- 35) DANCIU Dermina-Petronela: *Particularitățile contractului încheiat prin mijloace electronice* (Az elektronikus úton megkötött szerződés sajátosságai), *Juridice.ro*, 09.05.2023, elérhető: https://www.juridice.ro/682544/particularitatile-contractului-incheiat-prin-mijloace-electronice.html#_ftn3; megnyitva: 2026.02.26-án.
- 36) DAVIES Paul L. – WORTHINGTON Sarah: *Gower's Principles of Modern Company Law* (A modern társasági jog alapelvei), 10th ed., Sweet & Maxwell, 2016., 8-1-17 fejezet, 480.-499.
- 37) DOMINTE Nicoleta Rodica: *Organizarea și funcționarea societăților comerciale* (A gazdasági társaságok szervezete és működése), C.H. Beck Kiadó, Bukarest, 2008, 127.
- 38) DRANCA Liliana – SUATEAN Irina: *Ce se întâmplă cu semnarea contractelor la distanță în contextul răspandirii COVID-19* (Mi történik a szerződések távollévők közötti aláírásával a COVID–19 járvány terjedésének összefüggésében?), 2020.03.20, elérhető: <https://business24.ro/legislatie/lege-semnatura-electronica/ce-se-intampla-cu-semnarea-contractelor-la-distanta-in-contextul-raspandirii-covid-19-1610472>, megnyitva: 2025.10.15-én.
- 39) DURNESCU Mihaela: *Legea 214/2024 – Noua lege a semnăturii electronice în România – Scurtă analiză din perspectiva activității notariale* (Az elektronikus aláírás új szabályozása Romániában – rövid elemzés a közjegyzői tevékenység szemszögéből), *Notar de București*, anul XX nr. 90, Bukarest, 2026, elérhető:

<https://notardebucuresti.ro/2024/10/01/legea-214-2024-noua-lege-a-semnaturii-electronice-in-romania-scurta-analiza-din-perspectiva-activitatii-notarialeseptembrie-2024>, megnyitva: 2026.05.13-án.

- 40) EIDENMÜLLER Horst: The Rise and Fall of Regulatory Competition in Corporate Insolvency Law in the European Union (A szabályozási verseny felemelkedése és hanyatlása az európai uniós társasági fizetésképtelenségi jogban). *European Business Organization Law Review*, 2019, 1–20.
- 41) ENRIQUES Luca – ZETZSCHE Dirk A.: Corporate Technologies and the Tech Nirvana Fallacy. European Corporate Governance Institute (ECGI) (Vállalati technológiák és a technológiai nirvána tévképzete), *Law Working Paper*, 2020., 49.-54., elérhető: https://www.ecgi.global/sites/default/files/working_papers/documents/finalenriqueszetzsche.pdf, megnyitva: 2026.04.12-én.
- 42) EÖRSI Gyula: *Összehasonlító polgári jog, Jogtípusok, jogcsoportok és a jogfejlődés útjai*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1978, 66.
- 43) FAZAKAS Zoltán József: A társasági jog fejlődésének vázlata és az 1875. évi magyar Kereskedelmi törvény jelentősége, *Glossa Iuridica*, XIII. évfolyam, 2026/1–2., 45–76.
- 44) FAZAKAS Zoltán József: EU Inc. as a New Element in the Harmonisation of Company Law within the European Union (EU Inc. mint az európai uniós társasági jog harmonizációjának új eleme), *Romanian Journal of Comparative Law*, 1/2026, 161–173., 170–171, 173.
- 45) FAZAKAS Zoltán József: Társasági jogi és cégjogi előadások, ORAC, Budapest, 2026, 174–175.
- 46) FENWICK, Mark – VERMEULEN, Erik P.M.: Technology and Corporate Governance: Blockchain, Crypto, and Artificial Intelligence (Technológia és vállalatirányítás: blokklánc, kriptoeszközök és mesterséges intelligencia). *Texas Journal of Business Law*, Vol. 48, No. 1, 2019, 1–22.
- 47) FERGUSON, Niall: *A pénz felemelkedése. A világ pénzügyi történelme*, Scholar kiadó, Budapest, 2010, 130-139.
- 48) FISCHER Judit – GADÓ Gábor – GÁL Judit – GYÖRI Enikő – KOMÁROMI Gábor – MAKAI Katalin SÁNDOR Tamás – SÁRKÖZY Tamás – TAMÁNÉ Nagy Erzsébet – VEZEKÉNYI Ursula – WELLMANN György: *Társasági törvény, cégtörvény 2006–2009*, HVG-ORAC, 855 A/5 oldal, Budapest, 2009, elérhető: <https://jogkodex.hu/doc/7719090>, megnyitva: 2026.04.08-án.

- 49) FRANCOIS Alain – GISCAND Mauro: *A further step in the digitalisation of company law* (Újabb lépés a társasági jog digitalizációja felé), 13 Sept 2019, Eubelius.
- 50) FRIGNANI Elia: *Italian Company Law* (Olasz társasági jog). Deventer-Boston-Milan, 1992.
- 51) GADÓ Gábor: Ptk. Harmadik Könyv, Harmadik Rész X. Cím. In.: *Jogkódex. Internetes jogtár. Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára*, frissítve: 2025. január 15. megnyitva; 2025.01.21-én.
- 52) GALINDO VACHA Juan Carlos: *Derecho europeo de sociedades: con referencias a la legislación colombiana* (Az európai társasági jog a kolumbiai szabályozásra tett kitekintésekkel), Pontificia Universidad Javeriana, Facultad de Ciencias Jurídicas, Bogotá: 2002.
- 53) GÁL Judit: A cégeljárás újdonságai. *Céghírnök*, 2001/9., 3-6.
- 54) GÁL Judit: Nyilvántartási rendszerek új utakon - a jogi személyek nyilvántartásáról, *Gazdaság és Jog*, 2023/1-2., 20-23.
- 55) GENOVESI Antonio: *Értekezések a kereskedelemről, avagy a polgári gazdaságról*, Válogatott részletek, Kairosz kiadó, Budapest, 2016, 237.
- 56) GEORGESCU Ion L.: *Drept comercial român* (Román kereskedelmi jog), vol. II, Editura All Beck, Bukarest, 2002, 201.
- 57) GHIONEA Georgeta: *Educational Activity During the Suspension of Face-to-Face Courses: The Case of Romania* (Oktatási tevékenység a jelenléti oktatás felfüggesztése alatt: Románia esete), in Voinea, C.L., Roijackers, N. (szerk.), *Jövő kutatás az oktatásban és tanulásban*, World Scientific, Szingapúr, (2023) 89–102.
- 58) GOLUB Sergiu: Adunările Generale ale Asociațiilor (AGA) - quo vadis? (A taggyűlés (AGA) – merre tovább?), *Revista Romana de Drept al Afacerilor* 6 din 2019, Iss. 6, Bukarest, 2019, 86-110.
- 59) GORRIZ Carlos: *EU Company Law: Past, Present and...Future?* (Az uniós társasági jog: múlt, jelen és... jövő?), *Global Jurist*. 2018. március; 20170029, . Berlin/Boston: De Gruyter: 14.
- 60) GRUNDAMNN Stefan: *European Company Law, 2nd edition: Organization, Finance and Capital Markets* (Európai társasági jog. Szervezet, pénzügyek és tőkepiacok. Cambridge et al.: Intersentia, 2012, 606.

- 61) GRUNDMANN Stefan: Az európai társasági jog szerkezete: a válságtól a fellendülésig. *European Business Organization Law Review* 5, 2004, 601–633.
- 62) HAMZA Gábor: *Az európai magánjog fejlődése*. A modern magánjogi rendszerek kialakulása a római jogi hagyomány alapján, Budapest, 2002, 95.
- 63) HANGA Vladimír: *Istoria dreptului românesc* (A román jog története), I. kötet, kollektív szerzőség, koordinátor:, Publishing House of the Academy, Bukarest, 1980, 207–232, 570.
- 64) HILDEBRANDT Mireille: *Smart Technologies and the End(s) of Law*. (Az intelligens technológiák és a jog végpontjai). Edward Elgar, 2015, 101–110.
- 65) HOMICKÓ Árpád Olivér: A digitalizáció hatása az egyes jogterületeken, *Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum XXIX.*, Patrocinium Kiadó, Budapest, 2020, 9.
- 66) HOPT, Klaus J.: Company Law in the European Union: Harmonization and/or Subsidiarity? (A társasági jog az Európai Unióban: harmonizáció vagy szubszidiaritás?), *International and Comparative Corporate Law Journal*, Vol. 1, No. 1, 1999, 41–61.
- 67) JADEK Aljaž: *Impact of digitalisation on corporate governance*. *Information Technology, Media And Electronic Communications* (A digitalizáció hatása a vállalatirányításra az információtechnológia, a média és az elektronikus hírközlés területén), 22.03.2019, lásd: <http://www.jadek-pensa.si/en/impact-of-digitalisation-on-corporate-governance/>, megnyitva: 2026.02.12-én.
- 68) JAKUPAK Tina – BREGEŠ Željka: Digitalization: Balance And Protection – State-Of-The-Art (Digitalizáció: egyensúly és védelem – a tudomány jelenlegi állása), *Intereulaweast*, Vol. VII (2) 2020, 209-210.
- 69) KECSKÉS László: *A polgári jog fejlődése a kontinentális Európa nagy jogrendszereiben*, HVG-ORAC, Budapest, 2009, 25-27.
- 70) KISFALUDI András: *A társasági jog helye a jogrendszerben*, PJK, 3/2000. évf., 3–12.
- 71) KISFALUDI András: A társasági jog helye a jogrendszerben. Polgári Jogi Kodifikáció. 2000. <https://ptk2013.hu/wp-content/uploads/2012/11/2000-3PJK.pdf> illetve Társasági jogi lexikon. 262. https://antk.uni-nke.hu/document/akk-uni-nke-hu/Tarsasagi_jogi_lexikon.pdf, megnyitva: 2024.12.12-én.

- 72) KISZELY Katalin: *A társasági jogi közösségi jogalkotás útja, a szupranacionális társasági modellek megjelenése a közösségi jogalkotásban*. PhD. értekezés, Budapest, 2009. 86.
- 73) KNAPP Vanessa: OBE, Directorate General For Internal Policies Policy Department C: *Citizens' Rights And Constitutional Affairs, What are the issues relating to digitalization in company law?, In-depth analysis* (Állampolgári jogok és alkotmányos ügyek – Milyen kérdéseket vet fel a digitalizáció a társasági jogban? Részletes elemzés), Lásd: <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/supporting-analyses/sa-highlights>, megnyitva 2026.02.12-én.
- 74) KRAAKMAN Reinier et al.: *The Anatomy of Corporate Law: A Comparative and Functional Approach* (A társasági jog anatómiája – összehasonlító és funkcionális megközelítésben). 3rd ed., Oxford University Press, 2017, 1–5.
- 75) KUNCZ Ödön: *A magyar kereskedelmi és váltójog vázlata, második bővített és átdolgozott kiadás, I. rész*, Grill Károly Könyvkiadó vállalata, Budapest, 1928., 4.-5.
- 76) MÁDL Ferenc – VÉKÁS Lajos: *Magyar nemzetközi magánjog - a nemzetközi gazdasági kapcsolatok jogának főbb elemeivel*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1981., 20.-28.
- 77) MANEA Rodica – ANDREI Elena: *Romania amends Companies Law to digitalise shareholders' meetings* (Románia módosítja a társasági törvényt a részvényesi/taggyűlések digitalizálása érdekében), CMS Law-Now, publikálva: 11.12.2024, elérhető: <https://cms-lawnow.com/en/ealerts/2024/12/romania-amends-companies-law-to-digitalise-shareholders-meetings>. megnyitva: 2026.02.21-én.
- 78) MARINAȘ Laura-Elena – BELCIU (VASILESCU) Alina-Camelia – IONEL Elena-Simona: *A Framework Analysis of Digital Transformation: Insights from the Romanian National Recovery and Resilience Plan* (A digitális átalakulás keretrendszer-alapú elemzése – tanulságok a román Nemzeti Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervből), *Romanian Journal of European Affairs* (Román Európai Ügyek Folyóirata), 25. évf., 1. sz., 2025.
- 79) MARINESCU Ion C.: *Annotated Commercial Code* (A kereskedelmi törvénykönyv kommentárja), Igazságügyi Minisztérium, Grafikai Művészeti Intézet „Tiparul Românesc”, Bukarest, 1944, bevezető megjegyzés: VII.
- 80) MAXIM Georgeta: *Societăți pe acțiuni. Admisibilitatea aplicării votului prin corespondență și repercusiunile acestuia în raport cu organizarea adunării generale* (A levélben történő szavazás alkalmazhatósága és ennek hatásai a közgyűlés

megszervezésére nézve), *Sinteze de Jurisprudență, Revista Română De Drept Al Afacerilor Nr. 4/2016*, Bukarest, 2016, 105-113.

- 81) MEYER-ERDMANN Marcus – HOFFMANN Aline: *How a 28th company law regime jeopardises workers' rights* (Hogyan veszélyezteti a 28. társasági jogi rendszer a munkavállalói jogokat?), elérhető: <https://www.etui.org/publications/how-28th-company-law-regime-jeopardises-workers-rights>, megnyitva: 2026.04.06-án.
- 82) MOHAI Máté: *Társasági Jogi Unió Jogalkotás. Múlt, Jelen, Jövő.*, PTE, Jogtudomány II, 135-136.
- 83) MOÓR Gyula: *A logikum a jogban*, Budapest, Egyetemi Nyomda, 1928.
- 84) MÖCHSEL Wernhard: *Az internet-használat versenyjogi és szerzői jogi aspektusai*; Jogtudományi Közlöny, 1998/10., 369.
- 85) MÖSLEIN Florian: *Simplification of registration of companies in the 28th regime, Towards a single digital company register, IN-DEPTH ANALYSIS* Requested by the JURI Committee (A társaságok bejegyzésének egyszerűsítése a 28. rendszer keretében – egy egységes digitális cégnyilvántartás felé. Részletes elemzés a JURI Bizottság felkérésére), 2025, 19-25.; elérhető: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2025/776000/IUST_IDA\(2025\)776000_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2025/776000/IUST_IDA(2025)776000_EN.pdf), megnyitva: 2025.03.12-én.
- 86) NEGREA Camil: *Evoluția legislației în transilvania de la 1918 până astăzi* (A jogalkotás fejlődése Erdélyben 1918-tól napjainkig), Cartea românească din Cluj, Nagyszeben, 1943, 22-23.
- 87) NEMES Vasile – Gabriela FIERBINTENAU: *Evoluții legislative relevante în utilizarea instrumentelor și proceselor digitale în materia dreptului societar* (A társasági jog területén a digitális eszközök és folyamatok alkalmazásával kapcsolatos fontos jogszabályi változások), *Revista Română De Drept Al Afacerilor NR. 5/2023*, 17-24.
- 88) NEMEȘ Vasile: *Drept Comercial – Ediția a 3-a revizuită și adăugită* (Kereskedelmi jog – 3. kiegészített kiadás), Editura Hamangiu, 2018, Bukarest, 259.
- 89) NEMEȘ Vasile: *Drept Comercial* (Kereskedelmi jog), 3. átdolgozott és kiegészített kiadás, Editura Hamangiu, Bukarest, 2018, 93–94.
- 90) NEMEȘ Vasile: *Noua lege a Registrului Comerțului - între digitalizarea instituției și problemele agenților economici* (Az új cégnyilvántartási törvény – az intézmény digitalizációja és a gazdasági szereplők problémái között), Bursa.ro, 2022 november 24, elérhető: <https://www.bursa.ro/noua-lege-a-registrului-comertului-intre->

digitalizarea-institutiei-si-problemele-agentilor-economici-23263846; megnyitva:
2026.02.26-án.

- 91) NICA-DUMITRU Maria: Din serialul "Legea societăților nr. 31/1990" - un nou episod: Legea nr. 223/2020 privind simplificarea și debirocratizarea transferului de părți sociale și a vărsării capitalului social prin modificarea Legii societăților nr. 31/1990 (în România) (A 31/1990. sz. társasági törvény sorozatból – újabb epizód: a 223/2020. sz. törvény a társasági részesedések átruházásának és a tőzstőke rendelkezésre bocsátásának egyszerűsítéséről és bürokráciamentesítéséről a 31/1990. sz. társasági törvény módosítása révén (Romániában)), *Revista Română de Drept al Afacerilor*, Is. 4, 2021, 37-47.
- 92) NICA-DUMITRU Maria: Controlul de legalitate la înregistrarea în registrul comerțului a hotărârilor adunării generale a asociațiilor unei societăți cu răspundere limitată: Legea nr. 265/2022 – aceeași Mărie cu altă pălărie (A korlátolt felelősségű társaság taggyűlési határozatainak cégnyilvántartási bejegyzéséhez kapcsolódó törvényességi kontroll. A 265/2022. sz. törvény – ugyanaz más köntösben?), *Revista Română De Drept Al Afacerilor* NR. 6/2022, Bukarest, 2022, 70-85.
- 93) NISTORESCU Cristina Popa: Înregistrarea în Registrul Comerțului. Elemente noi aduse prin Legea nr. 265/2022 (Bejegyzés a cégjegyzékbe – a 265/2022. sz. törvény által bevezetett új elemek), *Review of Juridical Sciences / Revista de Științe Juridice*, 2022, Vol 40/41, Issue 1/2, 48.
- 94) NÓTÁRI Tamás: *Codificarea dreptului societăților comerciale în epoca modernă* (A gazdasági társaságok jogának modern kori kodifikációja), Assentio mentium, Studii juridice alese în onoarea prof. univ. dr. Ernest Lupan, Editura CH Beck, București, 2012, 149.
- 95) NOVOTNI Zoltán: Gazdasági életünk új formációi - polgári jogi gondolatok, *Jogtudományi Közlöny*, (1983) 1-10; megnyitva: 2024.12.12-én.
- 96) OMLOR Sebastian: *Digitalization and EU Company Law - Innovation and Tradition in Tandem* (Digitalizáció és az uniós társasági jog – innováció és hagyomány kéz a kézben), *European Company Law (ECL) Journal*, Forthcoming, 2018 október 9, 16.
- 97) PALÁSTI Gábor: Az elektronikus kereskedelem a gazdasági kapcsolatok egyes nemzetközi jogforrásaiban, *Jogtudományi Közlöny*, 10/2000, 2000, 395-406., elérhető: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/6482928?ts=2000-10-01#ss139>, megnyitva.: 2026.04.13-án.

- 98) PAPP Tekla: A magyar társasági jog fejlődése. In: *Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica*, (58) 1-41., 2010, pp. 409-434. https://acta.bibl.u-szeged.hu/7065/1/juridpol_058_409-434.pdf, megnyitva: 2025.10.12-én.
- 99) PÂRVU Ilie: *Introdúcere în Epistemologie* (Bevezetés az Episztemológiába), Polirom kiadó, Jászvásár, 1998, 114-121.
- 100) PĂTRU Radu Ștefan: Theoretical and Practical aspects regarding Limited Liability Companies, Challenges of the Knowledge Society (A korlátolt felelősségű társaságok elméleti és gyakorlati kérdései) *Private Law, konferencia kiadványa*, Universitatea Nicolae Titulescu, Bukarest, 2018, 284.
- 101) PÁZMÁNDI Kinga: Digitalizáció, technológiai fejlődés, jogi paragdigmák, *Gazdaság és Jog*, 2018/12, 10-14.
- 102) PEPTAN Rodica: Forma Ad Validitatem, Forma Ad Probationem și Forma Ad Opozabilitatem în Contractul de Vândare (A forma ad validitatem, a forma ad probationem és a forma ad opozabilitatem az adásvételi szerződésben) *Annals of the Constantin Brancusi University, Juridical Sciences Series, No 4/2015*, 2015 december 30, elérhető a SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2802255>, megnyitva: 2025.10.14-én.
- 103) PIPEREA Gheorghe: *Legea societăților comerciale* (Kereskedelmi társaságok joga), Comentarii pe articole, ed.a 5-a, Editura C.H. Beck, Bukarest, 2014, 81. és következők.
- 104) PRESCURE Titus – CĂLIN Nicoleta – CĂLIN Dragos-Alin: *Legea pieței de capital – comentarii și explicații* (A tőkepiacról szóló törvény – kommentárok és magyarázatok), C.H. Beck Kiadó, Bukarest, 2008, 178.
- 105) QUINTANA ADRIANO, Elvia Arcelia: The Natural Person, Legal Entity or Juridical Person and Juridical Personality (A természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiség és jogi személyiség), *The Penn State Journal of Law & International Affairs*, 363, 2015. elérhető: <https://insight.dickinsonlaw.psu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1117&context=jlia>, megnyitva: 2025.02.23-án.
- 106) RĂDULESCU Andrei: *A Calimach-kódex forrásai*, Bukarest, 1927, 15–20.
- 107) RĂȚOI Alexandru: *Noua lege a Registrului Comerțului - între digitalizarea instituției și problemele agenților economici* (Az új cégnyilvántartási törvény – az intézmény digitalizációja és a gazdasági szereplők problémái között), Bursa.ro, 2022 november 24, elérhető: <https://www.bursa.ro/noua-lege-a-registrului-comertului-intre-digitalizarea-institutiei-si-problemele-agentilor-economici-23263846>; megnyitva: 2026.02.26-án.

- 108) REIMANN Mathias, ZIMMERMANN Reinhard: *The Oxford Handbook of Comparative Law* (Az összehasonlító jog Oxford kézikönyve), Oxford University Press, 2006, 3–38.
- 109) RIM Zsuzsanna – DORINA KOLLÁR Pál: A cégeljárás múltja és jelene: a szabályozás háttere és gyakorlati problémái, *Magyar Jog*, 2008/3., 158-167.
- 110) ROBINS Nick: *The Corporation that changed the world, How the East India Company Shaped the Modern Multinational*, Pluto Press, 2012, 48.
- 111) SÁNDOR István: *A Societas Privata Europaea lehetséges szerepe a társasági jogban*, Európai jogi kultúra – Megújulás és hagyomány a magyar civilisztikában, Budapest, 2012, 581 – 592.
- 112) SÁNDOR István: *A társasági jog története Nyugat-Európában*, Budapest, 2005, 222.
- 113) SÁNDOR István: *A társasági jog története Nyugat-Európában*, KJK Kerszöv, Budapest, 2005, 83.
- 114) SÁRKÖZY Tamás (szerk.): *Kommentár a társasági törvényhez, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest*, 1993, 14.
- 115) SÁRKÖZY Tamás: *A magyar társasági jog Európában*, Budapest, 2001, 28.
- 116) SÁRKÖZY Tamás: Húsz éves a gazdasági társaságok törvényi szabályozása. *Gazdaság és Jog*, 2009/1., 3-9.
- 117) SÁRKÖZY Tamás: *Merre tovább társasági jog (A cégtörvény módosítása után)*, Gazdaság és Jog 2007/9. 3-7.
- 118) SCHIAU Ioan – PRESCURE Titus: *Legea societăților comerciale nr. 31/1990, Analize și comentarii pe articole* (A 31/1990. sz. társasági törvény – cikkenkénti elemzések és kommentárok), 2. kiadás, Hamangiu Kiadó, 2009, 331.
- 119) SCHIAU Ioan: *Drept Comercial* (Kereskedelmi jog), Editura Hamangiu, Bukarest, 2009, 123-124.
- 120) SCHMITTHOFF Maximilian: The origin of the Joint-Stock Company (A részvénytársaság eredete) *The University of Toronto Law Journal*, Vol. 3, 1939/1 sz., 76.

- 121) SCHÖN Wolfgang (ed.): *Tax and Corporate Governance (Adózás és vállalatirányítás)*. Springer, 2008, 352.
- 122) SCHÖRNER Marlene: Policy Fellow, *Regime change instead of business as usual: A pan-European corporate law to unlock cross-border growth for EU companies* (Rezsimváltás a megszokott működés helyett: egy páneurópai társasági jog az uniós vállalkozások határokon átnyúló növekedésének előmozdítására), Hertie School, Jaques Delors Centre, 2025. december 18, elérhető: https://www.delorscentre.eu/fileadmin/2_Research/1_About_our_research/2_Research_centres/6_Jacques_Delors_Centre/Publications/20251218_28th_regime_Schoerner.pdf, megnyitva: 2026.04.08-án;
- 123) SCHWAB, Klaus: *The Fourth Industrial Revolution* (A negyedik ipari forradalom). World Economic Forum, Geneva, 2016, 7–12.
- 124) ȘERBAN Alexandrina: *Dreptul ca sistem* (A jog, mint rendszer), Academia Română, Institutul de Cercetări Juridice, teză de doctorat, 2004, 14-50.
- 125) SHCHERBYNA Valentyn – V. RIEZNIKOVA Viktoriia – V. RADZYVILIUK Valeria – BEVZ Svitlana I.– KRAVETS Iryna M.: Problems of Concluding Business Contracts in Electronic Form (Az elektronikus formában történő üzleti szerződéskötés problémái), *Linguistics and Culture Review*, 5(S2), Kyiv, 2021, 751-763, Elérhető: <https://lingcure.org/index.php/journal/article/view/1417>. megnyitva: 2025.09.12-én.
- 126) SIEMS Mathias: *Comparative Law* (Összehasonlító jog), második kiadás, Cambridge University Press Kiadó, 2018. 186–195.
- 127) SIPOS István: A Kereskedelmi törvénykönyv időszerűségéről, *Romániai Magyar Jogtudományi Közlöny*, 2003/1, 42-43.
- 128) SOLTÉSZ Katalin: Hosszú Távú Részvényesi Szerepvállalás, *Képviselői Információs Szolgálat, Országgyűlés Hivatala*, 2019. június 6., lásd: <https://www.parlament.hu/documents/10181/1789217/Infojegyzet+2019+19+reszvenyesi+szerepvallalas.pdf/046f4554-cdd1-5092-b70a-90e8d331fcde> , megtekintve: 2025.02.18-án.
- 129) STĂICULESCU Oana: Unlocking Economic Growth: The Benefits of Digitalization for Public Institutions in Romania (A gazdasági növekedés felszabadítása: a digitalizáció előnyei a romániai közintézmények számára), *Politikai Tudományok Folyóirata (Revue des Sciences Politiques)*, 81. sz., 2024, 212–222.
- 130) STĂNCIULESCU Liviu: *Dreptul Contractelor civile* (A polgári szerződések joga), átdolgozott és kiegészített kiadás, Editura Hamangiu, 2017, 252.

- 131) STĂTESCU Monica, UNGUREANU Simona, OLTEANU Daria: Semnătura electronică și serviciile de încredere: ce schimbă Legea 214/2024 (Az elektronikus aláírás és a bizalmi szolgáltatások – milyen változásokat hoz a 214/2024. sz. törvény?), *Juridice. Ro*, elérhető: <https://www.juridice.ro/755282/semnatura-electronica-si-serviciile-de-incredere-ce-schimba-legea-214-2024.html>, megnyitva: 2026.05.13-án;
- 132) SUSSKIND, Richard: *Tomorrow's Lawyers: An Introduction to Your Future* (A holnap ügyvédei – bevezetés a jogász hivatás jövőjébe). Harmadik kiadás, Oxford University Press, 2023, 177-187.
- 133) SZIKORA Veronika: A polgári jogi társaság szabályozásának főbb csomópontjai Magyarországon, *Miskolci Jogi Szemle*, 2007/1., 20-44.
- 134) TEC Lavinia: Succintă prezentare a modificărilor aduse în anul 2020 Legii societăților nr. 31/1990 (A társaságokról szóló 31/1990. sz. törvény 2020. évi módosításainak rövid bemutatása), *Revista Română de Drept al Afacerilor*, Is. 6, 2020, 60-65.
- 135) THOMADAKIS Apostolos – ARNAL Judith – MARCUS J. Scott: *Establishing the 28th regime in Europe, A unified legal framework to support growth and business* (A 28. rezsim megteremtése Európában – egységes jogi keret a növekedés és a vállalkozások támogatására), elérhető: <https://cdn.ceps.eu/2025/11/qe-01-25-038-en-n.pdf>, megnyitva: 2026.04.08-án.
- 136) TIȚA-NICOLESCU Gabriel: Drept comercial sau dreptul afacerilor? (Kereskedelmi jog vagy üzleti jog?), *Revista Română de Drept al Afacerilor*, 1. szám (2018), 97–109.
- 137) TUDORACHE Mihaela: *Contractul încheiat prin mijloace electronice. În reglementarea din Noul Cod civil* (Az elektronikus úton kötött szerződés az új Polgári Törvénykönyv szabályozásában), C.H. Beck kiadó, Bukarest, 2013, 7-10.
- 138) TURCU Ion: *Tratat teoretic și practic de drept comercial* (Elméleti és gyakorlati kereskedelmi jogi kézikönyv), vol. II, Editura C.H. Beck, Bukarest, 2008, 362-363.
- 139) ÜRÖGDI György: A publicanusok. *Antik tanulmányok – Studia Antiqua*, XV. Kötet, 1968/1 sz. 104-109.
- 140) VÁRGEDŐ Cs. Lajos: Elméleti viták a részvénytársaság eredetéről. *Jogtudományi Közlöny*, 1986/2 sz., 411.
- 141) VÉKÁS Lajos: A Polgári Törvénykönyv első hét évéről. *Jogtudományi Közlöny*, 2021/3., 101-112.

- 142) VEREBICS János: „Internet-gazdaság” és elektronikus kereskedelem jogának helykeresése a magyar jogrendszerben és jogtudományban, *Jogtudományi Közöny*, 2002/2., 65–76., elérhető: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/4389180>, megnyitva: 2026.03.13-án.
- 143) VERESS Emőd – FEGYVERESI Zsolt – PÁL Előd: *Román társasági jog, 2. bővített és aktualizált kiadás*, Forum Iuris Könyvkiadó, Budapest-Kolozsvár, 2021, 128.
- 144) VERESS Emőd – FEGYVERESI Zsolt – PÁL Előd: *Román társasági jog*, Forum Iuris könyvkiadó, Budapest-Kolozsvár, 2019, 10.
- 145) VERESS Emőd: *Capitalul social minim la SRL: între simbol și protecția creditorilor* (A Kft. minimális törzstőkéje: a szimbolikus összeg és a hitelezővédelem között), *Juridice.ro*, 2025.08.20, elérhető: <https://www.juridice.ro/796511/capitalul-social-minim-la-srl-intre-simbol-si-protectia-creditorilor.html>; megnyitva: 2026.02.21-én.
- 146) VERESS Emőd: From Capitalism to Utopia Communist Nationalization of Companies in Central and Eastern Europe (A kapitalizmustól az utópiáig – a vállalatok kommunista államosítása Közép- és Kelet-Európában), *Acta Universitatis Sapientiae, Legal Studies*, 2015/1 sz. 125-137.
- 147) VERESS Emőd: Observații Critice Privind Legea Nr. 223/2020: Societatea Cu Răspundere Limitată ca Subiect de Experimentare Legislativă (Kritikai észrevételek a 223/2020. számú törvénnyel kapcsolatban: a korlátolt felelősségű társaság mint jogalkotási kísérletezés tárgya), *Revista Dreptul*, Is. 5, 2021, 85-96.
- 148) Victor Dan ZLĂTESCU: *Panorama marilor sisteme de drept* (Jelentősebb jogrendszerek áttekintése), Continent XXI Kiadó, Bukarest, 1994, 14. és következők.
- 149) WEBER Dennis (Amsterdam Centre for Tax Law (ACTL) of the University of Amsterdam; Loyens & Loeff): *The EU 28th Regime for Innovative Companies Needs a Dual-Instrument*
- 150) WEBER Max: *Gazdaságtörténet*, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979, 168.
- 151) WOUTERS Jan: Európai társasági jog: Quo Vadis?. *Common Market Law Review* 37, 2000, 257–307.
- 152) ZÁMBÓ Alexandra Erzsébet: *Az elektronikus aláíráshoz fűződő joghatások*, Jura, 2017/1, 180-192.

- 153) ZIMMERMANN Reinhard: *The Law of Obligations: Roman foundations of the civilian tradition* (A kötelmi jog – a kontinentális jogi hagyomány római jogi alapjai), Oxford University Press, 1996, 453–455.
- 154) ZWEIGERT, Konrad, KÖTZ, Hein: *An Introduction to Comparative Law* (Bevezetés az összehasonlító jogba), Oxford University Press, 1998, 34–44.

Egyéb internetes jogforrások:

- 1) A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, a Bizottság 2026. évi munkaprogramja, Európa függetlenségének pillanata, Strasbourg, 2025.10.21., COM(2025) 870 final, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52025DC0870>, megnyitva: 2026.04.10-én.
- 2) A Microsec Kft. honlapja, a rá vonatkozó legfontosabb információk és a cégtörténet elérhető az alábbi linken: <https://www.microsec.hu/>; megnyitva; 2025.01.21-én.
- 3) Az Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal adataira támaszkodó szaksajtó cikk, elérhető: <https://agerpres.ro/economic/2025/02/09/onrc-pest-83-000-de-firme-au-fost-radiate-la-nivel-national-in-2024--1420796>, megnyitva: 2026.04.12-én
- 4) Austrian Federal Chamber of Labour, Company law: A common 28th regime at EU level carries the risk of undermining important protection standards, elérhető: <https://www.akeuropa.eu/en/company-law-common-28th-regime-eu-level-carries-risk-undermining-important-protection-standards>, megnyitva: 2026.04.06-án.
- 5) Az Európai Unió ismertetése – 2017, társasági jog, elérhető: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/030203/04A_FT\(2013\)030203_HU.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/fiches_techniques/2013/030203/04A_FT(2013)030203_HU.pdf), megnyitva: 2026.04.10-én.
- 6) Az Országos Cégnyelvántartó és Céginformációs Rendszer; <https://occsz.e-cegjegyzek.hu/?tortenet>; megnyitva: 2025.01.21-én.
- 7) Az OTP Bank Nyrt. Közgyűlési hirdetménye. Hivatkozási szám: BKO-039/2026. https://www.otpbank.hu/static/portal/sw/file/260317_kgy_hirdetmeny_039.pdf; megnyitva: 2026.04.10.
- 8) Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Értekezletének Állásfoglalásai. <https://kuria-birosag.hu/hu/ckot-allasfoglalasok>. megnyitva: 2025.01.21-én.
- 9) COM (2017) 2025, 2017. március 1., 8. és az azt követő oldalak; elérhető: https://ec.europa.eu/commission/sites/betapolitical/files/white_paper_on_the_future_of_europe_en.pdf; megnyitva: 2026.04.06-án.
- 10) Directorate-General for Communication of the European Commission, EU Inc. – making business easier in the European Union, elérhető:

https://commission.europa.eu/news-and-media/news/eu-inc-making-business-easier-european-union-2026-03-18_en, megnyitva: 2025.12.08-án.

- 11) Európai Bizottság: „Versenyképességi iránytű az Európai Unió számára” című közlemény, COM(2025) 30 végleges, Brüsszel, 2025. január 29., elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0030&qid=1743491020652>; megnyitva: 2026.04.10-én.
- 12) Európai Parlament: Identification of Hurdles that Companies, especially Innovative Start-ups, Face in the EU Justifying the Need for a 28th Regime, Policy Department for Justice and Civil Liberties, PE 775.947, 2025. július, különösen 27., elérhető: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IUST_STU\(2025\)775947](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IUST_STU(2025)775947), megnyitva: 2026.04.10-én.
- 13) European Parliament (2023). Company law: general framework. elérhető: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/35/dreptul-societatilor-comerciale>, megnyitva: 2026.02.28-án.
- 14) Eurostat: Business demography adatbázis (EU vállalkozásdemográfia), (közvetlen adatbőngésző: Eurostat Data Browser – vállalkozási statisztikák), elérhető: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/business-demography/database>, megnyitva: 2026.04.12-én.
- 15) Hirdetmény a MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyilvánosan Működő Részvénytársaság éves rendes közgyűléséről. <https://molgroup.info/hu/befektetoi-kapcsolatok/kozgyules>; megnyitva: 2026.04.10.
- 16) Központi Statisztikai Hivatal: Területi statisztikai évkönyv 2024 – vállalkozásdemográfia (PDF), továbbá: Céginformációs Szolgálat: <https://www.e-cegjegyzek.hu> (cégnyilvántartási adatok – bejegyzések, törlések), 2026.03.10-én
- 17) Microsec – Cégtörténet. <https://www.microsec.hu/hu/cegtortenet> megnyitva: 2025.01.21-én.
- 18) Oficiul Național al Registrului Comerțului (Országos Kereskedelmi Jegyzékhivatal) statisztikai adatai, elérhető: <https://www.onrc.ro/index.php/ro/statistici>, megnyitva: 2026.04.12-én; lásd továbbá: Coface (2025), Insolvencies study in Romania, elérhető: <https://www.coface.ro> (Gazdasági elemzések / Studies szekció), megnyitva: 2026.04.12-én

- 19) Polgári Jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2025. január 15.
Főszerkesztő: WELLMANN György. Megnyitva a Jogkódex Internetes adatbázisban:
2025. augusztus 27.
- 20) Revista Afacerea: Modificări aduse legislației societăților comerciale, elérhető:
<https://revista-afacerea.ro/modificari-aduse-legislatiei-societatilor-comerciale/>,
megnyitva: 2026.02.21-én.
- 21) Szerződésminták. Céginformációs szolgálat.
<https://ceginformaciosszolgalat.kormany.hu/szerzodesmintak;> megnyitva;
2025.01.21-én.
- 22) The EU Company, Overview, elérhető: <https://s-eu.org/#:~:text=SOCIETAS%20EUROPAEA%20UNIFICATA-,The%20S.EU%0ACompany,-The%20proposed%20pan>, megnyitva: 2026.04.10-én.
- 23) The Informal Company Law Expert Group (ICLEG) Report on virtual shareholder meetings and efficient shareholder communication August 2022, Elérhető:
https://commission.europa.eu/topics/business-and-industry/doing-business-eu/company-law-and-corporate-governance_hu, megnyitva 2026.03.20-án.
- 24) Új Ptk. Tanácsadó Testület véleményei. <https://kuria-birosag.hu/hu/ptk>. megnyitva:
2025.01.21-én.

Felhasznált bírósági ítéletek:

- 1) C-212/97. sz. ügy, Centros Ltd és Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:61997CJ0212>, megnyitva: 2025.03.12-én.
- 2) C-208/00. (ECR I 9919), elérhető: https://infocuria.curia.europa.eu/tabs/affair?lang=en&sort=AFF_NUM-DESC&searchTerm=%22C-208%2F00%22&publishedId=C-208%2F00, megnyitva: 2025.03.12-én.
- 3) C-167/01 Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Amsterdam v Inspire Art Ltd, elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:62001CC0167>, megnyitva: 2025.03.12-én.
- 4) Brassói Ítéltábla – polgári tanácsa, 265/Ap számú polgári határozat, 2016. február 19., a 2004/62/2015. Ügyiratszámú perben hozva.
- 5) Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.095/2013/5. számú határozata.
- 6) 14.Gf.40.527/2011/4.sz. ítélet.
- 7) Fővárosi Ítéltábla Gf.40093/2020/6. számú határozata taggyűlési határozat hatályon kívül helyezése tárgyában.
- 8) Győri Ítéltábla Gf.20121/2016/6. számú határozata határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában.
- 9) BH 2015.11.310. sz. ítélet.
- 10) Győri Ítéltábla Gf.20273/2007/4. számú határozata tag kizárása tárgyában.